

[50.]

B. Av anslaget till beredande av ökat stallutrymme för infanteriet.

Anslag, beviljat av riksdagen år 1914	kronor	22,300:—	
” , beviljade ” ” åren 1914 och 1917	”	238,000:—	” 260,300:—

C. Av anslaget till uppförande av förråd för vinterfordon m. m.

Anslag, beviljat av riksdagen år 1914	kronor	5,700:—	
” , beviljade ” ” åren 1914 och 1917	”	33,200:—	” 38,900:—

D. Av anslaget till uppförande av förråd för andra fordon m. m.

Anslag, beviljat av riksdagen år 1914	kronor	28,000:—	
” , beviljade ” ” åren 1914 och 1917	”	298,900:—	” 326,900:—

E. Av anslag ur fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

För varmbad- och tvättinrättning vid Skaraborgs regementes kasernetablissemang invid Skövde, anvisade av riksdagen år 1917	kronor	34,426:—	
För tvättinrättning vid Norra skånska infanteriregementets kasernetablissemang invid Kristianstad, anvisade av riksdagen år 1917	”	36,758: 87	” 71.184: 87
		<u>Summa summarum kronor</u>	<u>31,441,284: 87</u>

Sammanställning:

Erforderliga medel	kronor	47,780,472: 16
Av riksdagen anvisade	”	31,441,284: 87
Rest att anvisa	kronor	16,339,187: 29
eller i runt tal kronor 16,340,000:—		

Härav erfordras för

1919	10,000,000 kronor, och för
1920	6,340,000 ”

För egen del har kasernbyggnadsnämnden i sin förenämnda skrivelse anfört huvudsakligen följande:

A. *Beträffande extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen.*

Kasernetablissemangen för *Livregementets grenadjärer invid Örebro, Värmlands regemente invid Karlstad, Upplands infanteriregemente invid Uppsala, Jönköpings regemente invid Jönköping och Älvsborgs regemente invid Borås* vore numera fullt färdiga.

Räkenskaperna med avseende på dessa etablissemang, förutom det sistnämnda, vore avslutade och utvisade, beträffande de tre först om-

nämnda, en mindre behållning å de kostnader, som upptagits i den nämndens underdåniga skrivelse den 25 september 1916 bilagda tablån av den 21 i samma månad.

Jämväl utgifterna för Jönköpings regementes kasernetablissemang skulle hava visat någon besparing å de i samma tablå uppgivna kostnaderna, därest icke nämnden genom skiljedom blivit ålagd utgiva en extra ersättning till byggnadsentreprenören E. Andersson i Gävle av 5,958 kronor 18 öre.

Utgifterna för Älvsborgs regementes etablissemang hade stegrats från de uti förenämnda tablå av den 21 september 1916 beräknade med 8,400 kronor, beroende därpå, att kostnaderna för skjutbanan enligt ny uppgift från arméförvaltningens fortifikationsdepartement ökats från 25,000 kronor eller det belopp, som upptagits i sagda tablå, till 33,914 kronor 63 öre. I verkligheten hade, som härav framginge, kostnaderna för etablissemang, förutom skjutbanan, blivit något lägre, än som beräknats i merberörda tablå av den 21 september 1916. Räkenskaperna för etablissemang vore icke fullt avslutade, enär ännu en del göromål återstode för fullbordande av relationsritningarna till detsamma.

Vid *Bohusläns regementes etablissemang invid Uddevalla* återstode fullbordandet av mässbyggnaden för underofficerare och manskap. Kostnaderna vore stegrade från det uti tablån av den 21 september 1916 upptagna beloppet, 2,284,000 kronor, till 2,305,700 kronor, beroende dels på ett av Kungl. Maj:t godkänt kostnadstillägg på grund av kris-tiden för byggnadsarbetena vid förenämnda byggnad och dels på av nämnden beräknade ökade kostnader för ledningar ov olika slag till byggnaden.

Beträffande *Skaraborgs regementes etablissemang invid Skövde* vore kostnaderna betydligt stegrade från de den 21 september 1916 beräknade, eller 2,011,000 kronor. Vid etablissemang återstode uppförandet av varmbad- och tvättinrättning, den senare jämväl avsedd för övriga i staden förlagda truppförband, samt utvidgning av reningsverket på grund av Kungl. Maj:ts resolution den 8 december 1915. Den del av kostnaderna för varmbad- och tvättinrättningen, vilken skulle gäldas av byggnadsanslaget, hade ursprungligen beräknats till 57,000 kronor. Uti nämndens underdåniga skrivelse av den 16 juni 1916 med förslag till anordnande av dylik tvättinrättning och badhus hade kostnaderna upptagits till 79,464 kronor, vilka jämväl av Kungl. Maj:t godkänts. Sistnämnda belopp hade emellertid numera visat sig vara otillräckligt, enär byggnadskostnaderna enligt inkomna anbud blivit betydligt högre

[50.] än detsamma, och hade nämnden uti förenämnda tablå upptagit kostnaderna till 117,565 kronor, däri ävenledes beräknats de stegrade utgifterna för ledningar av olika slag inom byggnaden. Kostnaderna för reningsverkets utvidgning hade ökats från 36,000 kronor till 48,000 kronor, vilket sistnämnda belopp Kungl. Maj:t godkänt enligt brev den 29 maj 1917.

Kostnaderna för *Västgöta regementes etablissemang*, vid vilket återstode fullbordande av mässbyggnaden för underofficerare och manskap ävensom några mindre inrednings- och planeringsarbeten, hade ökats från det uti tablån den 21 september 1916 angivna beloppet, 2,451,000 kronor, till 2,471,000 kronor. Denna ökning hade sin orsak uti de stegrade kostnaderna för ledningsarbetena inom nyssberörda byggnad liksom ock uti höjda arbetspriser för de planerings- och inredningsarbeten, vilka redan utförts eller återstode att utföra. Kostnaderna för relationsritningarna till etablissemang, ursprungligen beräknade till 1,000 kronor, hade på grund av dyrare ritmaterialier och högre ritarvoden måst ökas till 1,500 kronor.

Med avseende på *återstående 7 etablissemang*, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut skulle uppföras enligt den s. k. 2-våningstypen, hade Kungl. Maj:t den 29 juni 1917 godkänt de av nämnden beräknade och uti underdånig skrivelse den 15 januari 1917 uppgivna kostnadssummorna, vilka beräknats med krigstidstillägg intill utgången av år 1916.

Dessa kostnadssummor hade upptagits i förenämnda tablå med tillägg av de medel, vilka Kungl. Maj:t genom olika nådiga brev härutöver ställt till nämndens förfogande, nämligen dels för Södermanlands regementes och dels för Norra skånska infanteriregementets blivande kasernetablissemang.

Sammanlagda kostnaderna beräknades bliva för de 8 första etablissemangen av 4-våningstyp 18,016,457 kronor 16 öre och för de 7 senare etablissemangen av 2-våningstyp 22,717,876 kronor 60 öre, i vilken sistnämnda summa endast prisstegringarna intill 1916 års utgång upptagits.

Uti sin underdåniga skrivelse den 15 januari 1917 hade nämnden reseverat sig för ytterligare prisstegringar på grund av dyrtiden. Nämnden finge nu anmäla, att avsevärda stegringar i material- och arbetspriserna ägt rum sedan årets början, och hade nämnden approximativt beräknat, att dessa kostnader för de 7 senare etablissemangen uppginge till icke mindre än 6,308,000 kronor. Prisstegringarna framginge av förenämnda tablå.

Den uppgivna prisstegringen för byggnadsmaterial vore i huvudsak grundad på föreliggande kostnadsanbud från leverantörer, förutom beträffande frakt- och transportkostnaderna, vilka endast kunnat överslagsvis beräknas. Prisstegringarna å byggnadsmaterialierna och frakterna för dessa hade beräknats till 1,100,000 kronor, men kunde nämnden icke heller angiva dessa som slutgiltiga. De materialier, såsom tegel, cement och järn, vilkas tillverkning vore beroende på bränsletillgången, kunde givetvis icke av leverantörerna definitivt prissättas, utan torde priserna å desamma vara uti ständig ökning. Frakt- och transportkostnadernas stegring vore beroende på ökade järnvägs- och sjötransportpriser ävensom på svårigheten att anskaffa foder åt hästarna för de direkta körsorna.

Arbetskostnaderna utvisade en ännu betydligare stegring.

Den ökning av dessa kostnader, med vilken nämnden ansåge sig böra räkna tills dato, utgjorde 20 öre för timma eller 2 kronor för arbetsdag vid cirka 1,200,000 dagsverken, åstadkommande en merkostnad av 2,400,000 kronor. Sannolikt vore ytterligare fordringar på höjda tim- och ackordspriser från arbetarnas sida att förvänta, vadan nämnden icke kunde angiva förestående kostnadsökning som definitiv.

Kostnaderna för specialarbeten hade ökats uti särdeles hög grad, vadan nämnden ansett sig böra räkna med betydande tillägg, eller för elektriska anläggningar 60 procent, för gas-, vatten- och avloppsledning 100 procent, för värmeledningsanläggningar 50 procent och för maskinella anläggningar 100 procent, utgörande tillsammans en kostnadsökning av 2,693,000 kronor. Nämnden måste förutsätta ytterligare prisökningar och eventuellt vara beredd på, att en del materialier, särskilt elektrisk ledningsmateriel, endast kunde anskaffas från utlandet genom särskilda åtgöranden från Kungl. Maj:ts sida.

Härförutom måste nämnden anmäla, att de för dess expedition ursprungligen beräknade kostnaderna icke längre vore tillräckliga, vadan nämnden uti tablån tillagt för dessa en summa av 115,000 kronor. Denna ökning hade till grund *dels* den förlängning i nämndens verksamhet, som uppstått utan nämndens åtgöranden, bland annat genom ett flertal arbetstvister vid de pågående arbetena, vilka tvister bidragit till byggnadstidens förlängande, *dels* de ökade arvoden, nämnden måst utbetala till sina biträden, enär det visat sig omöjligt att utan förhöjda löner erhålla dugliga biträden vid den konkurrens med de enskilda arbetsgivarna, vari nämnden fått deltaga om dessa, och *dels* de betydligt stegrade priserna å rit- och skrivmaterial av olika slag.

[50.] På grund av dessa olika prisstegringar hade nämnden nu beräknat kostnaderna för de 7 senare etablissemangen till 29,025,867 kronor 60 öre.

De tills dato beräkneliga kostnaderna för de femton kasernetablissemangen, att utgå av extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen, utgjorde sålunda sammanlagt 47,042,324 kronor 76 öre.

Häraf hade riksdagen till och med år 1918 anvisat 30,744,000 kronor.

B. C. och D. *Beträffande anslagen till beredande av ökat stallutrymme för infanteriet, till uppförande av förråd för vinterfordon m. m. och till uppförande av förråd för andra fordon m. m.*

För etablissemang i Vänersborg och för de 7 senare etablissemangen erfordrades inalles å respektive anslag 260,300 kronor, 38,900 kronor och 326,900 kronor, vilka belopp riksdagen redan anvisat.

E. *Beträffande anslagen ur fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.*

För uppförande av varmbad- och tvättinrättningen vid Skaraborgs regemente i Skövde, vilken jämväl skulle inrymma tvättinrättning för övriga truppförband i nämnda stad, hade riksdagen år 1917 ur berörda allmänna besparingar anvisat 34,426 kronor. Av orsaker, vilka redan omförmäls i samband med redogörelse för den kostnad för samma byggnad, som påförts det extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för 15 infanteriregementen, hade denna summa icke visat sig vara tillräcklig, utan måst höjas till 50,935 kronor.

För anordnande av gemensam tvättinrättning för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente hade riksdagen år 1917 anvisat ett belopp av 36,758 kronor 87 öre att utgå ur fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, motsvarande kostnaden för artilleriregementets del uti anläggningen. Som priserna å ledningsarbeten och maskinella anordningar ökats med betydliga belopp, efter uppgörande i december 1916 av de kostnadsberäkningar, vilka legat till grund för Kungl. Maj:ts äskande av sistberörda anvisning hos riksdagen, hade varken denna eller det för infanteriregementets av Kungl. Maj:t under extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för 15 infanteriregementen anvisade beloppet för tvättinrättningen visat sig tillräckligt. Anslaget måste för artilleriregementets del ökas till 61,112 kronor 40 öre och för infanteriregementets del med 26,526 kronor 47 öre, vilka kostnader anmäls i underdånig skrivelse den 10 september 1917 och även av Kungl. Maj:t godkänts. Ifrågavarande belopp vore jämväl uppförda i förenämnda tablå.

A samtliga anslag erfordrades för slutförande av de kasernbyggnadsarbeten, vilka Kungl. Maj:t anförtrott åt nämnden, inalles 47,780,472 kronor 16 öre, varav av riksdagen anvisats 31,441,284 kronor 87 öre.

Ett belopp av 16,339,187 kronor 29 öre eller i runt tal 16,340,000 kronor skulle således återstå att anvisa.

Härav torde, under förutsättning att etablissemangen för Kronobergs regemente i Växjö, för Kalmar regemente i Eksjö och Södermanlands regemente i Strängnäs fullbordats senast under år 1919 och de fyra återstående etablissemangen under år 1920, behöva anvisas för år 1919 10,000,000 kronor.

På grund av vad ovan anförts, hemställde nämnden, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen hemställa om anvisande av 10,000,000 kronor för fullföljande av nämndens arbeten under år 1919.

Ifrågavarande siffror vore uppgjorda under förutsättning, att det program rörande förråder m. m., vilket med anledning av den nya härordningen uppgjorts av arméförvaltningen och tillställts dåvarande statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet i skrivelse den 3 mars 1915, skulle komma till utförande. Skulle däremot utökning i byggnadsprogrammet ske, i överensstämmelse med vad arméförvaltningens intendentsdepartement hemställt i särskild skrivelse till samma departementschef den 9 februari 1915, tillkomme beträffande de 7 återstående etablissemangen en merkostnad, som av nämnden i skrivelse den 3 juli 1915 angivits till 63,000 kronor för etablissemang, eller tillsammans 441,000 kronor för nyssberörda 7 etablissemang. Ifrågavarande tilläggskostnad bleve nu på grund av de sedan dess inträffade stegringarna beträffande materialier och arbetspriser högst väsentligt större, och syntes den kostnad, som fortifikationsdepartementet i sin till Kungl. Maj:t ingivna framställning om medelsbehovet för år 1919 i detta avseende angivit beträffande de redan färdigställda etablissemangen, eller 137,000 kronor för etablissemang, icke vara för högt tilltagen. Med en dylik beräkning skulle ifrågavaranda tilläggskostnad för samtliga 7 återstående etablissemangen uppgå till 959,000 kronor. I sistberörda framställning hade fortifikationsdepartementet jämväl upptagit kostnaden för uppförande vid varje etablissemang av ett kasernhus för kulsprutemanskap med 150,000 kronor. För de återstående 7 etablissemangen skulle, i fall jämväl vid dessa ett sådant kasernhus komme att uppföras, denna utökning av programmet medföra ytterligare utgifter för nämndens arbeten å sammanlagt 1,050,000 kronor.

Den totala tilläggskostnaden skulle sålunda, därest beträffande de återstående 7 etablissemangen intendentsdepartementets ovanberörda

- [50.] program skulle tillämpas samt kasernhus för kulsprutekompanier komme att uppföras, belöpa sig till 2,009,000 kronor, vadan i stället för ovanberörda belopp, 16,339,187 kronor 29 öre, skulle erfordras ett belopp av 18,348,187 kronor 29 öre att av riksdagen anvisas.

Departementa-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, utgick såväl Kungl. Maj:t som 1916 års riksdag från, att kostnaderna för ifrågavarande femton kasernetablissemang skulle uppgå till ett belopp av sammanlagt 32,878,180 kronor. Då riksdagen redan förut för ändamålet dels beviljat och anvisat 21,744,000 kronor, dels ock medgivit, att ett belopp av högst 4,000,000 kronor finge förskottsvis utanordnas för att sedermera ersättas från inflytande tomtförsäljningsmedel, erfordrades alltså för byggnadsarbetenas slutförande ett ytterligare belopp av i jämnt tal 7,134,000 kronor. Detta belopp blev jämväl av riksdagen beviljat, och anvisades därav för år 1917 500,000 kronor. Sedermera har 1917 års riksdag å anslaget anvisat för år 1918 ett belopp av 4,500,000 kronor. Å det av 1916 års riksdag beviljade anslaget återstå således att anvisa [7,134,000—(500,000+4,500,000)=] 2,134,000 kronor.

Enligt kasernbyggnadsnämndens nu föreliggande framställning skulle kostnaderna för samtliga kasernetablissemangens färdigställande enligt de av Kungl. Maj:t godkända byggnadsprogrammen uppgå till sammanlagt 47,780,472 kronor 16 öre. Härvid är emellertid att märka, att i nämnda summa inräknats *dels* ett belopp av (260,300 + 38,900 + 326,900 =) 626,100 kronor, avsett att utgå av de anslag riksdagen jämlikt 1914 års härordningsbeslut anvisat för beredande av ökat stallutrymme vid infanteriet, till uppförande av förråd för vinterfordon m. m. samt till uppförande av förråd för andra fordon m. m., *dels ock* ett belopp av (50,935+61,112:40=) 112,047 kronor 40 öre, avsett att i överensstämmelse med 1917 års riksdags beslut utgå från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar såsom bidrag till kostnaderna för uppförande av gemensamma tvättinrättningar för garnisonerna i Skövde och Kristianstad. Då ifrågavarande båda belopp, tillhopa 738,147 kronor 40 öre, icke tidigare inräknats uti kostnaderna för kasernetablissemangens fullbordande och dessutom icke belasta det härför beviljade extra anslaget, torde i förevarande sammanhang böra bortses från dessa båda belopp och följaktligen förenämnda av kasernbyggnadsnämnden nu beräknade kostnadssumma minskas med 738,147 kronor 40 öre. Kostnaderna för samtliga etablissemangen skulle alltså uppgå till (47,780,472:16 — 738,147:40 =) 47,042,324 kronor 76 öre.

Ifrågavarande kostnadssumma överstiger med icke mindre än (47,042,324:76 — 32,878,180 =) 14,164,144 kronor 76 öre den vid 1916

års riksdag beräknade. För kasernbyggnadsarbetenas slutförande skulle således erfordras, utöver de av riksdagen hittills beviljade medlen, ett ytterligare belopp av i runt tal 14,164,000 kronor. Enligt vad kasernbyggnadsnämndens framställning giver vid handen, är dock denna summa med hänsyn till de inom byggnadsindustrien för närvarande rådande förhållandena endast att anse såsom approximativ.

Att de år 1916 beräknade kostnaderna komma att så avsevärt överskridas, har sin grund i den alltsedan kristidens inträde ständigt fortgående stegringen av såväl arbets- som materialpriser. Redan vid tiden för uppgörandet av 1917 års statsverksproposition var denna stegring så stor, att merkostnaderna, enligt vad för riksdagen anmäldes, då beräknades uppgå till 7,762,220 kronor. Under det gångna året hava priserna än ytterligare stegrats, så att merkostnaderna numera måste beräknas till inemot dubbla beloppet. Med hänsyn till de högst avsevärda ökade kostnader, byggnadsarbetenas fullföljande under nu rådande förhållanden sålunda kommer att medföra, ifrågasattes jämväl, såsom förut nämnts, vid nästlidet års riksdag att uppskjuta byggandet av en del utav kasernetablissemangen, tills normala förhållanden å byggnadsmarknaden åter inträdde. Riksdagen ansåg emellertid, i likhet med Kungl. Maj:t, ett dylikt uppskov icke böra äga rum. Att på grund av den nu anmälda ytterligare stegringen av kostnaderna låta med ännu icke igångsatta byggnadsarbeten tillsvidare anstå torde icke heller böra ifrågasättas med hänsyn till de synnerligen stora olägenheter i skilda avseenden ett sådant uppskov skulle medföra för de truppförband, som därav drabbades. Jag tillåter mig jämväl erinra om det av nästlidet års statsrevisorer gjorda uttalandet rörande kasernbyggnadsarbetenas påskyndande.

Då det för byggnadsarbetenas fullbordande ytterligare erforderliga beloppet icke för närvarande kan med full tillförlitlighet beräknas och möjligheten av en återgång under de närmaste åren till mera normala förhållanden dessutom icke är helt utesluten, torde någon framställning till riksdagen om beviljande av hela det för arbetenas slutförande beräknade beloppet icke nu böra göras, utan synes man lämpligen böra begränsa sig till vad som erfordras för byggnadsarbetenas fullföljande under år 1919.

Kasernbyggnadsnämnden har angivit medelsbehovet under nämnda år till 10,000,000 kronor, under förutsättning att etablissemangen för Kronobergs, Kalmar och Södermanlands regementen fullbordas senast under år 1919 och de fyra återstående etablissemangen under år 1920. Sedan jag med anledning härav anmodat kasernbyggnadsnämnden att inkomma med uppgift, huruvida ifrågavarande kasernetablissemang med

[50.] visshet kunde bli färdiga under de sålunda uppgivna tiderna, har kasernbyggnadsnämnden uti skrivelse den 10 november 1917 meddelat, att nämnden ansåge så skulle ske, under förutsättning att arbetenas jämna fortgång icke komme att störas av större arbetsinställelser eller andra uppkommande hinder, såsom omöjlighet att anskaffa erforderliga materialier m. m. Som förhållandena hittills gestaltat sig på arbetsmarknaden, vore det emellertid att befara, att berörda förutsättningar för etablissemangens fullbordande på de angivna tiderna icke komme att vara förhanden. På grund av vad kasernbyggnadsnämnden sålunda anfört och med hänsyn till de svårigheter, som enligt vad erfarenheten givit vid handen efter den rådande kristidens inträde mött för kasernbyggnadsarbetenas planliga bedrivande, torde man med ganska stor säkerhet kunna antaga, att det icke skall bli möjligt att färdigställa de ännu återstående etablissemangen på de av nämnden för normala förhållanden beräknade tiderna. Jag anser därför, att det av nämnden för år 1919 äskade beloppet kan avsevärt nedsättas utan risk för att medelsbrist skall under året uppkomma. Utöver det å 1916 års anslag återstående beloppet, 2,134,000 kronor, torde ett ytterligare belopp av 5,000,000 kronor vara för ändamålet tillfyllest. Till nämndens förfogande skulle alltså komma att ställas sammanlagt 7,134,000 kronor i stället för beräknade 10,000,000 kronor.

Såsom ovan nämnts, skola kostnaderna för en del byggnadsarbeten bestridas från vissa av riksdagen jämlikt 1914 års härordningsbeslut särskilt anvisade anslag. Ifrågavarande anslag, vilka tillsvidare anvisats å förskottstitel, äro avsedda att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta. Givetvis har den rådande kristiden medfört, att jämväl kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten komma att högst väsentligt överstiga de ursprungligen beräknade. Nästlidet års riksdag har också efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén beviljat ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå på enahanda sätt som de för samma byggnadsarbeten förut beviljade anslagen. Från detta anslag har genom kungl. brev den 29 juni 1917 anvisats de merkostnader, vilka, enligt vad kasernbyggnadsnämnden uppgivit, på grund av dyrtiden komme att uppstå för utförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten. Några särskilda medel för dessa arbeten skulle således icke vidare behöva anvisas.

Enligt de för kasernbyggnaderna fastställda planerna skall vid varje etablissemang uppföras en särskild varmbad- och tvättinrättning. Av åtskilliga skäl har det därvid befunnits lämpligt att anordna tvättinrättningen vid Skaraborgs regementes kasernetablissemang i Skövde och tvättinrättningen vid Norra skånska infanteriregementets etablissemang i Kristianstad så, att den förra bleve gemensam för samtliga till Skövde förlagda truppförband och den senare gemensam för infanteriregementet och Vendes artilleriregemente. Kostnaderna för ifrågavarande båda gemensamma tvättinrättningar beräknades uppgå för tvättinrättningen i Skövde till 113,890 kronor, därav 79,464 kronor borde påföras extra ordinarie anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen och 34,426 kronor annan utgiftstitel, samt för tvättinrättningen i Kristianstad till 76,390 kronor, därav 39,631 kronor 13 öre borde påföras förenämnda extra anslag och 36,758 kronor 87 öre annan utgiftstitel. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t i särskilda till 1917 års riksdag avlätna propositioner (nr 6 och nr 57) riksdagen medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk ett belopp av högst 34,426 kronor såsom bidrag till kostnaderna för anordnande vid Skaraborgs regementes kasernetablissemang av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden och ett belopp av högst 36,758 kronor 87 öre som bidrag till kostnaderna för anordnande av gemensam tvättinrättning för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente. Ifrågavarande båda propositioner blevo av riksdagen bifallna. Beträffande tvättinrättningen i Skövde gjorde riksdagen dock det uttalandet, att riksdagen förutsatte, att byggnadskostnaderna komme att hållas inom det angivna beloppet.

Genom särskilda brev den 23 mars och den 25 maj 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméns kasernbyggnadsnämnd att i enlighet med ingivna ritningar och kostnadsförslag låta anordna en gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden för en kostnad av högst 113,890 kronor, därav 79,464 kronor skulle bestridas av extra ordinarie anslaget till fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen och högst 34,426 kronor från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, ävensom en gemensam tvättinrättning för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente för en kostnad av högst 76,390 kronor, att bestridas med 39,631 kronor 13 öre från nyssnämnda extra anslag och högst 36,758 kronor 87 öre från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar. Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att det skulle åligga kasernbyggnadsnämnden att, därest det vid

[50.] arbetenas utbudande på entreprenad visade sig, att kostnaderna för desamma komme att uppgå till högre belopp än de för ändamålet anvisade, ånyo underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Uti underdånig skrivelse den 11 augusti 1917 anmälde kasernbyggnadsnämnden, att det vid utbudande å entreprenad av byggnadsarbetena å tvättinrättningen i Skövde och vid en med hänsyn till inträffad pristegring verkställd omräkning av det tidigare kostnadsförslaget visat sig, att totalkostnaderna komme att uppgå till 168,500 kronor eller icke mindre än 54,610 kronor mera, än som förut beräknats och för ändamålet funnes disponibelt. På grund av vad sålunda blivit upplyst, förordnade Kungl. Maj:t den 17 augusti 1917, att med ifrågavarande byggnadsarbete skulle tillsvidare anstå.

Vidare anmälde kasernbyggnadsnämnden uti underdånig skrivelse den 10 september 1917, att kostnaderna för uppförande av den gemensamma tvättinrättningen för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente enligt föreliggande entreprenadavtal, anbud och uppgifter belöpte sig till sammanlagt 127,000 kronor eller ett belopp, som med 50,610 kronor överstege det av nämnden ursprungligen för ändamålet beräknade. Fördelade på de olika regementena i förhållande till tvättmängden från dessa uppginge de nuvarande kostnaderna till 65,887 kronor 60 öre för infanteriregementet och 61,112 kronor 40 öre för artilleriregementet. Genom godkännande den 29 juni 1917 av nya kostnadsberäkningar för uppförande av kasernetablissemang för vissa infanteriregementen finge emellertid ett ytterligare belopp av 17,680 kronor avses för bestridande av den på Norra skånska infanteriregementets del kommande kostnaden, vadan kunde beräknas ett belopp av sammanlagt 94,070 kronor för tvättinrättningens utförande. De till inrättningen hörande byggnadsarbetena, vilka i det närmaste kunde utföras inom ramen av de förut givna kostnadsberäkningarna, hade igångsatts i slutet av sistlidne juni månad och beräknades bliva fullbordade före den 1 november 1917. Utförandet av vatten- och avloppsledningar samt av maskinella och värmetekniska anordningar ävensom installandet av ångpannor vore dock av flera skäl intimt beroende av de pågående byggnadsarbetena. På grund härav hemställde kasernbyggnadsnämnden, att till dess disposition måtte för fullföljande av de redan igångsatta arbetena å den gemensamma tvättinrättningen ställas ytterligare 32,930 kronor. Genom brev den 14 september 1917 biföll Kungl. Maj:t den sålunda gjorda framställningen samt föreskrev, att nyssnämnda belopp, 32,930 kronor, skulle av arméförvaltningens civila departement förskjutas och sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas för att till ersättande föreläggas riksdagen.

Uti sin förenämnda »Tablå, utvisande anslagsbehovet för uppförande av 15 infanterikasernetablissemang» har nu kasernbyggnadsnämnden upptagit kostnaderna för uppförande av ifrågavarande båda gemensamma tvättinrättningar i Skövde och Kristianstad till de uti nämndens förberörda skrivelser den 11 augusti och den 10 september 1917 angivna belopp, eller 168,500 kronor för tvättinrättningen i Skövde och 127,000 kronor för tvättinrättningen i Kristianstad. Dessa belopp hava av nämnden ansetts böra fördelas så, att av det förra beloppet 117,565 kronor påförts det extra ordinarie kasernbyggnadsanslaget och 50,935 kronor fjärde huvudtiteln's allmänna besparingar samt av det senare beloppet 65,887 kronor 60 öre nyssnämnda anslag och 61,112 kronor 40 öre allmänna besparingarna. Mot den sålunda gjorda uppdelningen torde icke något vara att erinra, då därvid tillämpats samma fördelningsgrund, som kommit till användning vid äskandet av riksdagen av bidrag från allmänna besparingarna för tvättinrättningarnas uppförande.

Då den för ifrågavarande båda byggnadsarbeten uppkommande merkostnaden, i vad den belöper på extra ordinarie kasernbyggnadsanslaget, inräknats uti den för samtliga kasernetablissemangens fullbordande beräknade merkostnadssumman, 14,164,000 kronor, erfordras icke några särskilda medel för berörda merkostnaders täckande. Däremot torde särskilda medel nu böra av riksdagen äskas för täckande av de merkostnader, vilka icke inräknats i kasernbyggnadsanslaget.

Enligt vad förut nämnts, har riksdagen såsom bidrag till de båda tvättinrättningarnas uppförande från fjärde huvudtiteln's allmänna besparingar anvisat ($34,426 + 36,758: 87 =$) 71,184 kronor 87 öre. Av kasernbyggnadsnämndens föreliggande framställning framgår, att för ändamålet numera erfordras ett belopp av ($50,935 + 61,112: 40 =$) 112,047 kronor 40 öre. Merkostnaden belöper sig alltså till ($112,047: 40 - 71,184: 87 =$) 40,862 kronor 53 öre. Detta belopp torde lämpligen få utgå från fjärde huvudtiteln's allmänna besparingar, vilka därtill lämna tillgång.

Vid bifall härtill torde förenämnda av Kungl. Maj:t den 14 september 1917 förskjutna belopp, 32,930 kronor, böra ersättas sålunda, att ($61,112: 40 - 36,758: 87 =$) 24,553 kronor 53 öre påföras allmänna besparingarna och 8,376 kronor 47 öre det extra ordinarie kasernbyggnadsanslaget.

Jag anser mig i detta sammanhang böra omnämna, att jag har för avsikt att, innan arbetena å tvättinrättningen i Skövde igångsätts, låta utreda, huruvida icke denna lämpligen skulle kunna anordnas så, att därstädes ombesörjdes även tvätten för de till Karlsborg förlagda truppförbanden.

[50.]

I detta sammanhang anser jag mig jämväl böra anmäla två av arméns kasernbyggnadsnämnd gjorda framställningar om anordnande av vattenklosetter samt elektrisk belysning i underofficersbostäderna vid de återstående kasernetablissemangen.

Uti skrivelse den 20 september 1917 har kasernbyggnadsnämnden sålunda anfört, att i det av nämnden den 15 februari 1915 avgivna förslaget till ny kaserntyp, vilket sedermera i något reviderad form fastställts att gälla för de kasernetablissemang, som återstode att uppföra, hade förutsatts, att vattenklosetter skulle införas i samtliga lägenheter inom etablissemanget med undantag av underofficersbostäderna. Att vattenklosetter icke anordnades även i bostadslägenheterna, hade berott huvudsakligen därpå, att nämnden vid de tidigare uppförda etablissemangen erhållit Kungl. Maj:ts förstärkning att i besparingssyfte inskränka användandet av vattenklosetter så mycket som möjligt. Genom särskilda brev hade Kungl. Maj:t bifallit vad nämnden sålunda föreslagit beträffande anordnandet av vattenklosetter i återstående etablissemang. Emellertid hade det kommit till nämndens kännedom, att vid de kasernetablissemang, som för närvarande uppfördes genom fortifikationens försorg, vattenklosetter infördes jämväl i underofficerarnas bostadslägenheter. Vid etablissemang för Västgöta regemente hade också på framställning av regementschefen vattenklosetter införts även i underofficerslägenheterna, därvid uppkommande merkostnader ersatts av underofficerskåren. Enligt av nämndens expert i värmetekniska och sanitära frågor lämnad uppgift skulle merkostnaden per underofficerslägenhet för anordnande av vattenklosett i stället för torvmullsklosett belöpa sig till 110 kronor. Kostnaden för samtliga 32 underofficerslägenheter vid ett kasernetablissemang skulle således uppgå till i runt tal 3,500 kronor. På grund av vad sålunda anförts, anhölle kasernbyggnadsnämnden, att — ur likställighetssynpunkt — även vid de kasernetablissemang, som av nämnden komme att uppföras, vattenklosetter måtte få införas jämväl i underofficerarnas bostadslägenheter, samt att därav förorsakade merkostnader måtte få utgå av anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen.

Vidare har kasernbyggnadsnämnden uti underdånig skrivelse den 16 november 1917 anfört, att i det till Kungl. Maj:t i december 1908 avlämnade förslaget till uppförande av kasernetablissemang för Livregementets grenadjärer invid Örebro föreslagits, att elektriska belysningsledningar till tak- och väggkontakter skulle indragas uti underofficersbostäderna för en beräknad kostnad av 5,500 kronor. Av besparings-skäl hade emellertid ifrågasvarande elektriska belysningsledningar av

Kungl. Maj:t uteslutits, och på grund härav hade vid såväl berörda kasernetablissemang som vid övriga genom nämndens försorg uppförda etablissemang elektrisk belysning uteslutits i underofficersbostäderna, men gasbelysning uti dessa anordnats i trappor och förstugor. Vid ett par etablissemang hade dock elektrisk belysning anordnats, varvid uppkommande merkostnader ersatts av respektive underofficerskårer. Emellertid hade nämnden erfarit, att arméförvaltningens fortifikationsdepartement vid de av departementet uppförda kasernetablissemangen låtit indraga elektriska belysningsledningar till tak- och väggkontakter i underofficersbostäderna. Då det ur likställighetssynpunkt syntes önskligt, att en dylik förmån bereddes underofficerarna jämväl i de av nämnden uppförda etablissemangen och kostnaderna för elektriska ledningars indragande givetvis bleve mindre, om detta arbete utfördes redan från början, hade nämnden ansett sig böra hos Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet. Därtill komme, att vid icke mindre än tre av de återstående, ännu icke uppförda etablissemangen, nämligen för Kronobergs regemente vid Växjö, för Kalmar regemente vid Eksjö och för Södermanlands regemente vid Strängnäs, gas icke kunde erhållas. Enligt av nämndens expert i belysningsfrågor lämnad uppgift skulle merkostnaden, om elektrisk belysning anordnades i underofficersbostäderna i stället för gasbelysning i trappor och förstugor, utgöra för vart och ett av de sju återstående etablissemangen i medeltal omkring 23,000 kronor. På grund av vad sålunda anförts, anhölle nämnden, att vid berörda sju etablissemang elektriska belysningsledningar till tak- och väggkontakter måtte få indragas i underofficersbostäderna samt att därav föranledda merkostnader, tillhoppa omkring 161,000 kronor, finge utgå av anslaget till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen.

Med hänsyn till de stora fördelar vattenklosetter likasom ock elektrisk belysning innebära i skilda hänseenden och då man, så långt möjligt är, synes böra eftersträva likställighet i fråga om underofficerslägenheternas ordnande vid de olika kasernetablissemangen, finner jag mig böra tillstyrka kasernbyggnadsnämndens förevarande båda framställningar. De kasernetablissemang, vid vilka ifrågavarande anordningar alltså böra vidtagas, äro etablissemangen för Kronobergs, Kalmar och Södermanlands regementen, Första och Andra livgrenadjärregementena samt Norra och Södra skånska infanteriregementena. Då merkostnaderna utgöra för vattenklosettorna ($7 \times 3,500 =$) 24,500 kronor och för de elektriska belysningsanordningarna 161,000 kronor, skulle alltså för ändamålet erfordras tillhoppa 185,500 kronor. Några särskilda medel härför torde emellertid icke nu behöva äskas.

[50.] Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att utav det av 1916 års riksdag för fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden, 2,134,000 kronor,

dels att för fullföljande av arbetena å nyssnämnda kasernetablissemang å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor,

dels ock medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av högst 40,862 kronor 53 öre må tagas i anspråk såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för anordnande av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden ävensom för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente.

[51.]

4. Förplägnadsanstalten i Hässleholm.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1916 års riksdag till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm ett anslag av 445,000 kronor och anvisade därav å extra stat för år 1917 ett belopp av 200,000 kronor. Återstoden av anslaget eller 245,000 kronor har av riksdagen anvisats å extra stat för år 1918.

Redan uti sin underdåniga framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 anmälde arméförvaltningen, att ifrågavarande byggnadsföretag på grund av den alltjämt pågående stegringen av priserna å byggnadsmaterialier av olika slag icke kunde utföras för de beräknade kostnaderna. Enligt en inom fortifikationsdepartementets kasernbyggnadsbyrå uppgjord beräkning komme kostnadsökningen att uppgå till 16 procent eller i avrundat tal till 71,000 kronor, och hemställde arméförvaltningen, att detta belopp måtte anvisas å extra stat för år 1918.

Något anslag för ifrågavarande ändamål blev emellertid icke av riksdagen äskat.

Arméförvaltningen har, nu anmält, att enligt en inom fortifikationsdepartementet verkställd förnyad utredning kostnaderna för ifrågavarande förplägnadsanstalt komme på grund av den efter arméförvaltningens nyssnämnda framställning inträffade ytterligare stegringen av arbets- och materialpriser att överstiga de beräknade med 267,000 kronor, och har arméförvaltningen hemställt, att detta belopp måtte anvisas för år 1919.

[51.]

Arméförvaltningens förvarande framställning.

Då Kungl. Maj:t vid 1916 års riksdag äskade anslag för uppförande av ifrågavarande förplägnadsanstalt, motiverades denna framställning därmed, att de förhållanden, vari landet befunne sig på grund av det världspolitiska läget, gjorde det angelägnare än någonsin att ombesörja anläggandet av särskilda förplägnadsanstalter för armén. De skäl, som förut anförts för upprättande av sådana anstalter, hade mångdubbelt ökats i vikt därigenom, att vad som då ansetts önskvärt med hänsyn till klok förtänksamhet för framtiden, numera vore en av rådande omständigheter påkallad nödvändighet. Arméns krigsstyrka hade genom den nya härordningen avsevärt ökats, och samtidigt hade krigstillståndet i Europa föranlett, att åtgärder måst vidtagas för ökandet av arméns livsmedelsförråd. Bristen på magasinsutrymme i kronans byggnader hade föranlett, att för uppläggande av de anskaffade förnödenheterna måst förhyras lokaler för mycket stora kostnader. Då dessa förråd icke finge anses vara av tillfällig beskaffenhet, utan allt framgent måste vidmakthållas, vore det en nödvändighet, att åtgärder med det snaraste vidtoges för att anskaffa upplagsplatser för dem. Särskilt vore upprättandet av en förplägnadsanstalt i Södra Sverige, bestående av ett militärbageri och ett havremagasin, av förhållandena påkallat. Anordnandet av ett militärbageri i dessa delar av landet vore så mycket mera nödvändigt, som tillverkningen av hårt bröd i privata bagerier därstädes nästan alls icke förekomme.

Departementechefen.

Riksdagen fann de sålunda anförda skälen beaktansvärda och beviljade det av Kungl. Maj:t för ändamålet äskade beloppet, 445,000 kronor.

På grund av den under rådande kristid inträffade avsevärda stegringen av såväl arbets- som materialpriser kan emellertid förplägnadsanstalten i Hässleholm icke uppföras för den beräknade kostnaden, utan kräves härför, enligt vad arméförvaltningen nu anmält, ett ytterligare belopp av 267,000 kronor. Då det är av vikt, att arbetet snarast möjligt kan påbörjas och slutföras, finner jag mig böra tillstyrka, att nyssnämnda ytterligare erforderliga belopp nu äskas av riksdagen.

[51.] Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för bestridande av uppkommande *merkostnader* för den av 1916 års riksdag beslutade *förplägnadsanstalten i Hässleholm* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 267,000 kronor.

[52.] 5. Anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel.

Anslag
för år 1917.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917 anförde arméförvaltningen, att erfarenheterna från det pågående världskriget ådagalagt flygvapnets synnerligen stora betydelse. Av denna anledning hade även flygvapnet med hjälp av extra anslag och frivilliga gåvor utvecklats i långt högre grad, än som förut planerats, något som med hänseende till krigsberedskapen varit av stor vikt. Materiel i ganska avsevärd mängd hade tillkommit, och flygare hade i samband härmed utbildats till ett större antal, än förut beräknats. Utbildade flygare borde emellertid städse hållas krigsberedda och därför årligen övas. Då de under ordinarie byggnadsanslaget, titel III, fortifikationens övningar, och titel IV, fortifikationens materiel, för flygövningar och flygmaterielens underhåll beräknade anslagen emellertid vore för ändamålet otillräckliga, hemställde arméförvaltningen, att desamma måtte höjas med vissa angivna belopp.

Framställning härom blev jämväl av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten.

Riksdagen fann de äskade medlen i huvudsak böra beviljas. Då framställningen emellertid grundade sig på överslagsberäkningar, som, utan att organisationen trädde för nära eller utbildningens effektivitet äventyrades, syntes kunna något reduceras, ansåg riksdagen de äskade beloppen kunna nedsättas, anslaget till flygövningar till 34,400 kronor och anslaget till underhåll av flygmateriel till 55,195 kronor. Då det vidare svårigen kunde för det dåvarande bedömas, i vad mån dessa medelsbehov vore av stadigvarande natur, syntes beloppen i fråga, tillhoppa 89,595 kronor, böra å riksstaten uppföras såsom extra anslag. I anslutning härtill anvisade riksdagen för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel å extra stat för år 1917 ett anslag av 89,595 kronor.

Anslag
för år 1918.

Efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning har riksdagen jämväl för innevarande år beviljat ett extra anslag för ifrågavarande

ändamål. Anslaget utgör 127,095 kronor. Därav äro 44,000 kronor avsedda för flygövningar och 83,095 kronor för underhåll av flygmaterielen. [52.]

Arméförvaltningen har nu anmält, att enligt verkställda beräkningar erfordrades under år 1919 för anordnande av flygövningar 335,110 kronor och för underhåll av flygmaterielen 209,955 kronor. Då emellertid av de å ordinarie byggnadsanslaget under titel III och titel IV upptagna anslagen för samma ändamål vore avsedda 51,000 kronor respektive 37,505 kronor, erfordrades å extra stat anvisande av endast $(335,110 - 51,000 =)$ 284,110 kronor för anordnande av flygövningar och $(209,955 - 37,505 =)$ 172,450 kronor för underhåll av flygmaterielen. Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1919 anvisa ett anslag av $(284,110 + 172,450 =)$ 456,560 kronor.

Arméförvaltningens
framställning.

Uti särskild skrivelse den 31 augusti 1917 har arméförvaltningen närmare redogjort för grunderna för beräkandet av ifrågavarande belopp.

På grund av den utveckling, flygvapnet undergått sedan den nya härordningen beslöts, och de fordringar, som, enligt vad krigets erfarenheter givit vid handen, numera måste ställas å detsamma, torde jämväl för år 1919 särskilda medel böra anvisas för flygövningar och underhåll av flygmaterielen utöver dem, som blivit för ändamålet beräknade under ordinarie byggnadsanslaget.

Departements-
chefen.

Arméförvaltningen har beräknat det för år 1919 erforderliga beloppet till 456,560 kronor eller icke mindre än 329,465 kronor mera än för innevarande år. Denna högst avsevärda ökning beror i främsta rummet på den stora stegringen av priserna å en hel del för flygövnin-garnas bedrivande nödvändiga förnödenheter, såsom oljor, bensin m. m., ävensom å underhållsmaterialier av olika slag. Emellertid har arméförvaltningen jämväl beräknat medel för tillgodoseende av en del nya ändamål.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa anslaget torde detsamma, med beaktande av inträffade avsevärda prisstegringar, böra för år 1919 beräknas efter samma grunder som för innevarande år. Vid granskning av de särskilda posterna har jag därför kommit till det resultatet, att kostnaderna för flygövningar böra upptagas till 179,300 kronor och för underhåll av flygmaterielen till 153,600 kronor. Efter avdrag av de under titel III och titel IV för

[52.] ändamålet beräknade beloppen om respektive 51,000 kronor och 37,505 kronor skulle alltså å extra stat behöva anvisas för flygövningar 128,300 kronor och för underhåll av flygmaterielen 116,095 kronor eller tillhopa 244,395 kronor.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare än skett redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Uti underdånig skrivelse den 1 augusti 1917 anmälde chefen för Fälttelegrafkåren, att det med hänsyn till värden och prövningen av flygkompaniets flygmotorer, av vilkas driftsäkerhet flygningar och den flygande personalens trygghet till liv och lem vore till stor del beroende, ävensom för kontrollering av beställda flygmotorer vore en nödvändighet för arméns flygvapen, att omedelbart finge anställas en flygingenjör, som framför allt vore expert på flygmotorer; och hemställde kårchefen därför, att härför erforderliga medel måtte för ändamålet anvisas.

Efter det befälhavaren för fortifikationen samt arméförvaltningens fortifikationsdepartement ävensom de inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för avgivande av förslag rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen inkommit med yttrande i ämnet, medgav Kungl. Maj:t genom brev den 12 oktober 1917, att chefen för Fälttelegrafkåren finge tillsvidare intill 1918 års utgång vid behov anlita en flygingenjör med tjänstgöringsstation vid flygavdelningen å Malmslätt mot en ersättning i ett för allt av 20 kronor om dagen ävensom vid förekommande resor resekostnadsersättning samt traktementsersättning under resedagar enligt fjärde klassen av gällande rese-reglemente; och skulle härav föranledda kostnader, i den mån flygingenjörens verksamhet kunde anses föranledd av åtgärder för tryggande av rikets neutralitet, av civila departementet förskjutas för att framdeles ersättas av det till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet efter 1916 års utgång å extra stat för år 1918 beviljade anslag samt i övrigt av samma departement förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Med hänsyn till angelägenheten av att i möjligaste mån sörja för att arméns flygmateriel städse befinner sig i fullgott skick, torde jämväl efter utgången av år 1918 tillfälle beredas att vid förefallande behov anlita en flygingenjör i och för besiktning och kontroll av såväl redan befintlig som nytillkommande flygmateriel. I den mån kostnaderna härför icke anses böra utgå från de medel, som kunna varda anvisade

för tryggande av rikets neutralitet, torde desamma lämpligen böra bestridas från de medel, som stå till förfogande för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel. [52.]

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 244,395 kronor.

6. Komplettering av viss ingenjörmateriel. [53.]

Med förmålan att åtskilliga brister förefunnes i ingenjörtruppernas materielutrustning, har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande bristers avhjälpande.

Arméförvaltningens framställning.

Sålunda erfordrades för komplettering av *fältingenjörmaterielen* ett belopp av 105,000 kronor, vilket belopp borde i sin helhet utgå under år 1919.

Vidare erfordrades för komplettering av *fästningsingenjörmaterielen* vid Bodens ingenjörkår ett anslag av 254,400 kronor. Med hänsyn till övriga stora anslagskrav syntes denna summa böra fördelas på två år.

Ån vidare erfordrades för komplettering av *fälttelegrafmaterielen* ett anslag av 106,000 kronor. Härav borde hälften eller 53,000 kronor utgå under år 1919.

Erfarenheten från hittills utförda övningar med *radiotelegrafmaterielen* i samband med utarbetandet av förslag till fältutrustningslista hade visat nödvändigheten av en utökning av den ursprungligen tilltänkta utrustningen, motsvarande en kostnad av tillhoppa 80,000 kronor. För master till vissa radiosektioner erfordrades dessutom 72,000 kronor samt till undervisningsmateriel 37,600 kronor. För komplettering av radiotelegrafmaterielen krävdes följaktligen ett anslag av tillsammans 189,600 kronor. Härav borde under år 1919 utgå 108,100 kronor.

Sedan utredning av fortifikationskommittén verkställdts angående förbindelseväsendet i Boden samt i samband därmed angående erforderlig telegraf- och telefonmateriel för Fälttelegrafkårens detachment i Boden med ledning av erfarenheter, som vunnits dels under mobilseringen 1914, dels under de fästningsfälttjänstövningar, som ägt rum

[53.] med olika delar av fästningen under 1915 och 1916, och dels slutligen under nu pågående krig, hade förslag utarbetats till fästningstelegrafformationernas organisation och utrustning. Kostnaderna för fästningstelegrafmaterielen hade därvid beräknats till 216,600 kronor. Då av 1914 års senare riksdag för ifrågavarande ändamål beviljats 30,000 kronor, erfordrades således för komplettering av *fästningstelegrafmaterielen i Boden* ett belopp av 186,600 kronor. Härav borde 60,600 kronor utgå under år 1919.

Sedan förslag till fältutrustningslista för fästningsballongavdelningen i Boden (sommars- och vinterorganisation) utarbetats, hade det visat sig nödvändigt, att *fästningsballongmaterielen i Boden* kompletterades för en kostnad av 23,000 kronor. Ifrågavarande belopp borde utgå under år 1919.

Uti den till 1917 års riksdag avlåtna propositionen (nr 72) angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande hade framställning gjorts om omorganisation av flygvapnet och om anvisande av medel för anskaffning av erforderlig flygmateriel. Sedan riksdagen emellertid icke ansett sig kunna godkänna nämnda framställning, hade särskilda sakkunniga tillkallats för att inom lantförvarsdepartementet biträda med uppgörande av förslag till flygvapnets omorganisation m. m. Även under förutsättning att dessa sakkunnigas förslag komme att avgivas i så god tid, att detsamma kunde läggas till grund för proposition till 1918 års riksdag, ansåge sig arméförvaltningen dock böra framlägga förslag till sådan komplettering av *flygmaterielen*, att denna, såvitt ske kunde inom den nuvarande organisationens ram, måtte kunna anses någorlunda motsvara tidens fordringar. Enligt verkställda beräkningar erfordrades för denna komplettering ett belopp av 3,854,000 kronor. Då denna materiel till allra största delen kunde tillverkas inom landet på två år och det vore av vikt, att anskaffningen skedde så fort som möjligt, borde hela det erforderliga beloppet anvisas till utgående under år 1919, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1918 förskottsvis utanordna 1,927,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts och under hänvisning till vad fortifikationsdepartementet i särskild underdånig skrivelse den 31 augusti 1917 andragit rörande de särskilda anslagskraven, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för komplettering av fältingenjörmaterielen å extra stat för år 1919 anvisa 105,000 kronor,

att för komplettering av fästningsingenjörmaterielen bevilja 254,400 kronor samt därav å extra stat för år 1919 anvisa 150,000 kronor,

att för komplettering av fälttelegrafmaterielen bevilja 106,000 kronor samt därav å extra stat för år 1919 anvisa 53,000 kronor,

att för komplettering av radiotelegrafmaterielen bevilja 189,600 kronor samt därav å extra stat för år 1919 anvisa 108,100 kronor,

att för komplettering av fästningstelegrafmaterielen i Boden bevilja 186,600 kronor samt därav å extra stat för år 1919 anvisa 60,600 kronor,

att för komplettering av fästningsballongmaterielen i Boden å extra stat för år 1919 anvisa 23,000 kronor samt

att för komplettering av flygavdelningarnas materiel å extra stat för år 1919 anvisa 3,854,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1918 förskottsvis utanordna 1,927,000 kronor för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

Med hänsyn till de brister, som, enligt vad arméförvaltningens framställning giver vid handen, förefinnas i ingenjörtruppernas utrustning, torde det vara nödigt att, så långt möjligt är, sörja för dessa bristers avhjälpande. Av statsfinansiella skäl torde man emellertid för närvarande vara nödsakad att inskränka sig till ett tillgodosende av de mest framträdande behoven. Departements-
chefen.

Vid granskning av de utav arméförvaltningen framställda särskilda anslagskraven har jag sålunda kommit till det resultatet, att för komplettering av fälttelegrafmaterielen nu bör äskas det av arméförvaltningen begärda beloppet eller 106,000 kronor. Härav torde 53,000 kronor böra utgå under år 1919. Vidare finner jag mig böra tillstyrka, att för komplettering av radiotelegrafmaterielen äskas dels 36,000 kronor för master vid vissa radiosektioner, dels ock 37,600 kronor till undervisningsmateriel. Dessa belopp, tillhopa 73,600 kronor, torde böra utgå under år 1919. Slutligen torde för komplettering av fästningstelegrafmaterielen i Boden böra beviljas det av arméförvaltningen beräknade beloppet eller 186,600 kronor. Härav torde 30,300 kronor böra utgå under år 1919.

Med tillgodosendandet av övriga krav torde böra tillvidare anstå. Vad särskilt angår den föreslagna kompletteringen av flygavdelningarnas materiel, anser jag mig böra framhålla, att frågan härom bör behandlas i sammanhang med spørsmålet om en blivande omorganisation av arméns flygvapen.

I enlighet med vad sålunda anförts, skulle således nu av riksdagen äskas

[53.]	för komplettering av fälttelegrafmaterielen.....	kronor	106,000; —
»	» » radiotelegrafmaterielen	»	73,600; —
»	» » fästningstelegrafmaterielen i		
	Boden	»	186.600: —
		Summa kronor	366,200: —

Härav skulle 156,900 kronor utgå under år 1919.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare än skett redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *komplettering av viss ingenjörmateriel* bevilja ett anslag av 366,200 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 156,900 kronor.

[54.]

7. Ombyggnad av vattenledningen å Karlsborg.

Det nuvarande vattenledningsverket å Karlsborg levererar vatten för fästningens och den dit förlagda volontärskolans behov, varjämte vatten från verket försäljes till statens järnvägar. Inom fästningen användes vatten till hushållsförbrukning och i ammunitionsfabriken.

Karlsborgs garnisonsförsamling räknar för närvarande omkring 2,300 personer. Därjämte äro till fästningen förlagda 4 kompanier av Göta ingenjörkår, Karlsborgs artilleribataljon, volontärskolan samt en del andra skolor. Sammanlagda antalet vattenförbrukare kan beräknas till omkring 5,000 personer. Den nuvarande vattenförbrukningen utgör i medeltal omkring 600 kubikmeter om dygnet. Högsta förbrukningen har uppgått till 1,015 kubikmeter om dygnet.

Utredning
och förslag av
aktiebolaget
Vattenbygg-
nadsbyrån.

Med anledning av det bristfälliga sätt, varpå den nuvarande vattenledningen fungerade, anmodades aktiebolaget Vattenbyggnadsbyrån genom fortifikationsbefälhavaren å Karlsborg att utarbeta ett fullständigt förslag till modernisering av vattenledningsverket. Efter å platsen företagen undersökning avgav vattenbyggnadsbyrån den 14 september 1917 yttrande och förslag i ämnet samt anförde därvid huvudsakligen följande:

Den företagna undersökningen hade ådagalagt, att en hel del brister förefunnos å vattenledningsverket. Det nuvarande vattenintaget, som vore beläget vid en långgrund vik av Vättern med dyg botten, kunde icke bibehållas, enär därigenom vållades svårigheter vid filterräsningen och det inträffade, att slam inträngde i själva rörnätet och grumlade det ur tappkranarna avtappade vattnet. Däremot skulle intagets förläggande omkring 275 meter längre åt nordost otvivelaktigt innebära en förbättring, enär sandbotten därstädes hade starkare lutning och saknade dyavlagringar. Vidare vore filternas area alldeles otillräcklig för den vattenmängd, varmed de för närvarande belastades, och filterhastigheten vore alltför stor för ernående av en tillförlitlig bakteriologisk reningsprocess. Vid undersökningen hade upplysts, att räsning av filterna på hösten måste företagas var sjätte vecka och att densamma, på grund av filterbäddens olämpliga konstruktion, kräve 8 mans arbete under två veckor. Under den tid, räsningen av ettdera filtret påginge, förmådde det andra icke alltid genomsläppa den erforderliga vattenmängden, utan en del av det uppfordrade vattnet toges då ofiltrerat från reservintagsledningen från den grunda dyga viken, där åtskilliga avloppsledningar utmynnade. Filterbädden vore dessutom olämpligt anordnad. Dess översta lager bestode nämligen av makadam i stället för fin sand och därunder av grus och klinker. Om någon verklig filtrering kunde tydligtvis under sådana förhållanden ej bliva tal. Apparater för reglering av filterdriften saknades. Den nuvarande ångdriften för pumpverket vore mindre ekonomisk och borde, när tillfälle gäves, utbytas mot elektrisk drift. Någon lågreservoar funnes icke, och högreservoarerna vore alltför splittrade.

Undersökningen hade sålunda med all tydlighet givit vid handen, att Karlsborgs vattenledning vore i behov av en allmän modernisering och särskilt att anordningarna för vattnets filtrering för närvarande vore så underhaltiga, att de innebure en allvarlig sanitär fara, som med det snaraste måste undanröjas.

Förslaget till ombyggnad av vattenledningen befunne sig under utarbetande, men då det vore synnerligen angeläget, att något åtgjordes till förbättrande av Karlsborgs vattenledningsförhållanden, och framställning om anslag fördenskull borde göras till 1918 års riksdag, syntes redan nu böra framläggas de allmänna principerna för förslaget jämte kostnadsberäkning.

Såsom förut nämnts, utgjorde den nuvarande vattenförbrukningen i medeltal omkring 600, maximalt 1,015 kubikmeter i dygnet, inklusive statens järnvägars förbrukning. Vid vattenledningsverkets ombyggnad

[54.] borde nytillkommande och ombyggda delar av anläggningen dimensioneras för en större förbrukning än den nuvarande. Med tanke på att dels den specifika förbrukningen (per individ och dygn) med nutidens stigande hygieniska anspråk visade en allmän tendens till stegring, dels att storleken av de till Karlsborg förlagda truppförbanden liksom även ammunitionsfabrikens och statens järnvägars förbrukning i en framtid kunde komma att ökas, syntes vattenledningens ombyggnad böra dimensioneras för en största framtida förbrukning av 1,800 kubikmeter i dygnet.

De förändrings- och utvidgningsarbeten, som snarast möjligt borde komma till utförande, vore: nya intagningsanordningar med silbrunn och självtryckledning mellan denna och pumpbrunnen; nytt filterkomplex om sammanlagt 500 kvadratmeters filterarea; ombyggnad av de nuvarande filterna till lågreservoarer med tillhoppa 150 kubikmeters vattenvolym; ävensom nya filter- och reservoarpumpar. Vidare borde, innan maximiförbrukningen stigit till 1,600 kubikmeter per dygn, de gamla högreservoarerna utbytas mot en ny högreservoar med en vattenrymd av 400 eller 500 kubikmeter, beroende på om pumpdriften reglerades för hand eller automatiskt.

Kostnaderna för den föreslagna utvidgningen beräknades uppgå till följande belopp, nämligen:

för intagsanordningar	kronor	3,000: —
» självtryckledning till pumpbrunn.....	»	12,000: —
» filter	»	92,000: —
» ledningar	»	9,000: —
» pumpmaskineri jämte elektrisk kraftledning.....	»	17,000: —
» diverse anordningar	»	3,000: —
» arbetsledning, förslag, oförutsedda utgifter, cirka 18 procent	»	24,000: —
		<hr/>
	Summa kronor	160,000: —

Framställning
av kommen-
danten å
Karlsborg.

Med överlämnande av Vattenbyggnadsbyråns omförmälda yttrande har kommandanten å Karlsborg uti skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 21 september 1917 hemställt, att departementet, med hänsyn till det hälsovådliga och bristfälliga skick, vari vattenverket befunde sig, måtte göra framställning om beviljande av anslag till detsammans ombyggnad enligt det uppgjorda förslaget för en kostnad av 160,000 kronor. Sedan det nu blivit bestämt, att till ammunitionsfabriken å Karlsborg skulle levereras elektrisk energi från

Trollhättans kraftverk, syntes ström därifrån kunna erhållas även för vattenledningsverkets drift. Jämte det att ett nödvändigt behov av tillgång på dricksvatten genom ombyggnaden skulle fyllas, torde omkostnaderna för driften efter ombyggnaden komma att ställa sig betydligt lägre än med nuvarande oekonomiska anordningar. Vattenverkets dimensionering syntes ej böra beräknas lägre än, såsom förslaget upptog, för en största förbrukning av 1,800 kubikmeter per dygn. Skulle denna mängd ej i sin helhet erfordras för fästningens behov, vore det nämligen önskvärt att bereda vattentillgång för de å av kronan utarrenderade tomter mellan fästningen, järnvägsstationen och Rödesund belägna bostäder, vilka till stor del förhyrdes av i kronans tjänst anställda och varav inkomst i så fall skulle erhållas. Vattenverket borde dessutom tilltagas så, att det ej alltid ansträngdes till det yttersta. Ledning funnes redan lagd till järnvägsstationen, varifrån avgreningar kunde göras.

[54.]

Uti underdånig skrivelse den 24 september 1917 har arméförvaltningens fortifikationsdepartement tillstyrkt framställningen och hemställt, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition i ämnet till 1918 års riksdag.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartements uttrande.

Den i ärendet verkställda utredningen har ådagalagt, att Karlsborgs vattenledning befinner sig i ett synnerligen otidsenligt och bristfälligt skick samt att det, särskilt ur hälsovårdssynpunkt, är en angelägenhet av allra största vikt, att en ombyggnad av vattenledningsverket snarast äger rum. Oaktat något detaljerat förslag till dylik ombyggnad ännu icke hunnit utarbetas, finner jag mig därför böra tillstyrka, att framställning redan nu göres till riksdagen om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Gentemot de framlagda principerna för vattenledningsverkets ombyggnad och dimensionering har jag icke något att erinra, ej heller beträffande de verkställda kostnadsberäkningarna.

Departementschefen.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för ombyggnad av Karlsborgs vattenledning å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

[55.]

8. Ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon.

Förråds-
frågans förut-
varande
behandling.

En för arméns förvaltning under fred synnerligen viktig angelägenhet — ej minst med hänsyn till krigsberedskapen — är ordnandet av truppförbandens förråd. Även om en stor del av arméns vid ett krigsutbrott behövligen utrustning kan och bör förvaras i stora centrala förråd, måste likväl vid truppförbanden uppläggas icke blott de dagliga behoven av förbrukningsartiklar och persedlar för truppens underhåll, såsom proviant, furage, eldnings- och belysningsämnen m. m., utan jämväl en mängd utrustningsmateriel, såsom beklädnadspersedlar, gevär, ammunition, sängutredning och sjukvårdsmateriel m. m. samt fordon för transporter vid förekommande behov av denna materiel.

Vid utmätandet och ordnandet av truppförbandens förrådsutrymmen har något genomfört system hittills icke tillämpats, beroende till stor del därpå, att kasernerna uppförts under relativt lång tidsrymd. På grund av utvidgningar i freds- och krigsorganisationen hava efter hand krav på ökade förrådsutrymmen gjort sig gällande, vilka i den utsträckning, som varit möjlig, tillgodosetts i nya kaserner. I de äldre etablissemangen har den oundgängliga utrymmesökningen så småningom åvägabragts genom omändringar och tillbyggnader. På detta sätt hava väsentliga olikheter uppstått i fråga om såväl förrådsutrymmenas storlek och belägenhet inom etablissemangen som ock lokalernas användning.

Första gången under senare tid, då något uttalande gjorts från ledande håll inom armén beträffande förrådsutrymmen vid en större grupp av kasernetablissemang, var i 1906 års generalskommissions utlåtande rörande de inom fortifikationen utarbetade förslagsritningarna till kasernetablissemang för ett infanteriregemente. I detta utlåtande uttalade kommissionen vissa önskemål beträffande fordons- och persedelförråden, gevärsförråden, gevärssmedjorna och ammunitionsbodarna samt i fråga om förråds- och verkstadsbyggnadernas inbördes läge. En del av dessa önskemål blevo vid ritningarnas slutliga fastställande beaktade.

När arméns kasernbyggnadsnämnd övertog uppförandet av infanterikasernetablissemangen, utarbetades nya förslagsritningar. De grundar för förrådslokalernas storlek och placering, som tillämpats vid de förut uppförda etablissemangen, blevo härvid i stort sett fortfarande följda. Någon ytterligare utredning rörande utrymmenas tillräcklighet och lämpligaste

användning synes i alla händelser icke hava företagits. I själva verket skilja sig också de under senare år uppförda kasernerna i avseende å förråden föga från de tidigare.

[55.]

Allt efter som verkningarna av 1901 års härordning började göra sig praktiskt märkbara samt de därtill hörande utvidgade mobiliseringsplanerna trädde i kraft, framträdde emellertid krav på ökade utrymmen, särskilt inom intendenturförråden. Bidragande orsaker härtill voro ock de enligt 1907 års reglementen givna föreskrifterna för förrådens indelning, olika förråds särskiljande m. m. Med anledning härav läto arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement sakkunniga personer verkställa utredning rörande de åtgärder, som erfordrades för möjliggörande av intendenturförrådets ordnande i enlighet med nyssberörda föreskrifter, samt i fråga om det ökade förrådsutrymme, som kunde behöva beredas, för att proviant- och furageartiklarnas förvaring och vård skulle kunna anordnas på tidsenligt sätt. De sakkunniga avgåvo den 31 juli 1911 sitt betänkande i ämnet. Detta förslag innefattade dock icke behövliga skidförråd.

Sedan från arméfördelningscheferna, militärbefälhavaren på Gottland och kommandanten i Boden inforrats yttrande över nämnda förslag, utarbetades inom fortifikationsdepartementet med ledning av denna utredning kostnadsförslag rörande de föreslagna och såsom lämpliga ansedda ändrings- och nybyggnadsarbetena för avhjälpandet av de anmärkta bristerna. Slutsumman av dessa kostnader belöpte sig till 406,000 kronor. I denna kostnadsberäkning upptogos dock icke erforderliga utvidgnings- och förändringsarbeten å förråden vid trängkåreerna — med undantag likväl för Norrlands trängkår — enär utredningen därom, vilken var under handläggning av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, icke hunnit avslutas. Icke heller upptogos i förslaget ifrågasatta stråfoderförråd, angående vilka även utredning pågick.

I anledning av Kungl. Maj:ts propositioner till 1913, 1914 och 1915 års riksdagar anvisades medel till bestridande av de beräknade kostnaderna.

Vid den tidpunkt, då nyssnämnda sakkunniga slutfört sitt uppdrag, började anskaffning i större omfattning av vinterfordon för infanteriet, kavalleriet och trängen att verkställas. För denna materiel, vilken av mobiliseringshänsyn måste förvaras vid respektive truppförband, funnos emellertid inga förrådslokaler. De befintliga fordonsförråden räckte icke ens till för förvaring av alla hjulfordon. På fortifikations- och intendentsdepartementens förslag avlät därför Kungl. Maj:t till 1913 års riksdag proposition angående anvisande av 237,000 kronor till upp-

[55.] förande av för vinterfordonen erforderliga förråd inom respektive truppförbands etablissemang. Under åren 1913, 1914 och 1915 anvisades detta belopp, och 1914 års senare riksdag beviljade för samma ändamål ytterligare 90,000 kronor. Flertalet av ifrågavarande byggnader hava numera uppförts. De återstående äro under uppförande eller komma under den närmaste tiden att påbörjas.

Genom de hittills omnämnda åtgärderna hade efter hand intendenturförråden så utvidgats, att vid tiden för antagandet av 1914 års härordning erforderliga utrymmen förefunnos vid truppförbanden för *större delen* av den intendenturmateriel samt proviant och furagé, vilken *då* ansågs erforderlig såväl för fredstjänsten som för mobilisering. Skidförråd funnos dock ej, men utredningen därom pågick. För en del äldre för reservformationer avsedda fordon funnos ej heller förvaringsrum vid truppförbanden, utan dessa fordon hade måst sammanföras och uppställas å vissa förutvarande övningsplatser m. fl. orter.

Även för artillerimaterielen, nämligen vapen, ammunition och målskjutningsmateriel, samt för ingenjörmateriel och sjukvårdsmateriel funnos i allmänhet tillräckliga utrymmen. Härför avsedda förrådslokaler hade nämligen i allmänhet från början gjorts så stora, att de kunde inrymma även den ytterligare materiel, som anskaffades, i den mån behoven ökades. Några andra förvaringsrum för eldnings- och belysningsämnen än kasernernas kolkällare, vilka rymde endast jämförelsevis små kvantiteter, förefunnos däremot icke.

Förrådsfrågan
enligt 1914
års härord-
ning.

Vid utarbetandet av 1914 års härordning förutsågs, såsom naturligt var, att ökade behov av förrådsutrymmen skulle uppstå. Den nya härordningen avsåg ju bland annat skapandet av möjligheter att på en gång taga större del än hittills av den vapenföra värnpliktiga befolkningen i anspråk för landets försvar. För de nya formationer, huvudsakligen reservformationer, vilka sålunda skulle organiseras vid mobilisering, måste utrustning av olika slag anskaffas, och för denna utrustnings förvaring krävdes nya förrådslokaler. I den proposition angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén, som avgavs till 1914 års senare riksdag i samband med härordningspropositionen, upptogos därför kostnader för uppförande av förråd för andra fordon än vinterfordon samt för persedlar och materiel. Beräkningarna rörande dessa kostnader slutade å ett belopp av 1,359,000 kronor. Härför skulle uppföras:

vid varje infanteriregemente ett fordons- och persedelföråd, uppfört i tre våningar, med en golvyta av 312 kvadratmeter i varje våning

samt med en kubikmassa av omkring 2,800 kubikmeter, för en kostnad av 28,000 kronor för varje förråd eller för hela infanteriet 784,000 kronor; [55.]

vid kavalleriet: för varje kavalleribataljon ett fordonsförråd med en kubikmassa av omkring 150 kubikmeter och ett persedelförråd om omkring 800 kubikmeter för en kostnad av 95,000 kronor för kavalleriet i dess helhet; samt

vid vart och ett av de sex fältartilleriregamentena ett persedelförråd i två våningar av storleken 15×120 meter, för en kostnad av 80,000 kronor för varje förråd eller sammanlagt 480,000 kronor.

Varken för fästnings- och positionsartilleriet eller för ingenjörtrupperna och intendenturtrupperna ifrågasattes nya förrådsbyggnader, enär den slutliga förläggningen icke var bestämd för andra av dessa truppförband än Bodens ingenjörkår och intendenturkompaniet i Boden samt dessa båda truppförbands förrådsfråga icke ansågs kräva särskilda anordningar. För trängkårerna beräknades ej heller några nya förrådslokaler vara erforderliga.

Sedan riksdagen beviljat de av Kungl. Maj:t sålunda begärda medlen, hava de flesta av de föreslagna förråden uppförts.

Såsom nyss nämnts, ansågs vid uppgörandet av 1914 års härordning icke behöfligt att utöka förråden vid trängkårerna. På grund av de efter krigsutbrottet år 1914 vunna erfarenheterna gjorde emellertid arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartementet framställning till Kungl. Maj:t om anvisande av medel för uppförande av lokaler vid trängkårerna till förvaring av de livsmedel, som därstädes erfordrades för förplägnadskolonnernas mobilisering. Med anledning härav anvisade även Kungl. Maj:t genom brev den 10 september 1914 ett belopp av högst 96,000 kronor för uppförande vid varje trängkår av ett magasinsskjul av trä eller korrugerad plåt. Dessa skjul äro numera samtliga uppförda.

Då det emellertid snart nog befanns, att även de sålunda anskaffade, ökade förrådsutrymmena voro otillräckliga, anmodade dåvarande statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet uti skrivelse den 7 maj 1915 arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement att efter verkställd utredning till Kungl. Maj:t inkomma med uppgift, huruvida de i sammanhang med 1914 års härordning till anordnande av förrådslokaler beviljade medlen vore tillräckliga för beredande av oundgängligen erforderlig ökning i befintliga utrymmen vid de redan uppförda kasernetablissemangen samt, därest så icke skulle

Utredning angående ökat förrådsutrymme.

[55.] vara fallet, avgiva fullständigt förslag till anskaffande av ytterligare erforderliga utrymmen.

Förslag av
tillkallade
sakkunniga.

Sedan arméförvaltningens nämnda departement låtit genom särskilda sakkunniga personer, överstelöjtnanterna G. Gartz och E. Wikland, verkställa den anbefallda utredningen, överlämnade departementen med skrivelse den 30 maj 1917 till Kungl. Maj:t förslag i ämnet, åtföljt av nämnda utredning.

De sakkunniga redogöra till en början för det behov av förrådsutrymme, som enligt deras mening förefunnes vid truppförbanden. Den därstädes upplagda materielen utgjordes av:

artilleriemateriel, handvapen, målskjutningsmateriel m. m. vid arméns artilleritruppförband,

vapen, ammunition, målskjutningsmateriel m. m. vid arméns infanteri-, kavalleri-, ingenjör-, träng- och intendenturtruppförband,

ingenjörmateriel vid ingenjörkårerna samt fälttelegrafkårens materiel, intendenturmateriel: munderingsutrustning, fordonsmateriel, förplägnadsutredning och kasernutredning,

proviant och furage,

eldnings- och belysningsämnen, samt

sjukvårdsmateriel och veterinärmateriel.

Enär ett särskiljande av vissa materielslag knappast vore möjligt, då det gällde att bedöma förrådsutrymmenas tillräcklighet eller otillräcklighet vid ett truppförband, hade utredningen omfattat förvaring av all ovan nämnd materiel, alltså jämväl *artilleriemateriel, vapen, ammunition, målskjutningsmateriel och sjukvårdsmateriel*, ehuru densamma icke tillhörde fortifikations- eller intendentsdepartementens förvaltningsområde.

I fråga om intendenturmaterielen hade de sakkunniga bortsett från den för mobilisering avsedda *skidmaterielen*, enär frågan om denna materiels förvaring utretts i annat sammanhang och Kungl. Maj:t genom brev den 16 februari 1917 bestämt, att denna materiel inom femte och sjätte arméfördelningarna skulle förvaras vid respektive truppförband i särskilda förråd, vartill medel samtidigt anvisats. I fråga om övriga arméfördelningars skidmateriel hade Kungl. Maj:t däremot ännu icke fattat beslut, men torde det kunna förväntas, att likartade bestämmelser komme att meddelas även för dessa. De sakkunniga hade alltså i en utredning beräknat behov av förrådsutrymme endast för sådan skidmateriel, som erfordrades för truppförbandens övningar.

Ehuru uppdraget icke uttryckligen omfattat utredning av eventuellt behövt ökat utrymme för *verkstäderna* vid truppförbanden, hade de sakkunniga dock ansett sig nödsakade att upptaga även denna lokalfråga till behandling. Det kunde ju visserligen sägas, att numera en stark benägenhet för centralisation gjorde sig gällande i fråga om anskaffningen och underhållet av arméns materiel. Men verkstäder vid truppförbanden bleve dock ej därför obehövligen, ehuru väl deras verksamhet hädanefter torde komma att inriktas på så gott som uteslutande reparationsarbeten. Därför hade vid specialutredningarna för de olika truppförbanden angivits, i vad mån verkstadslokaler borde nyinredas eller omändras.

De sakkunniga hade vidare under utredningens gång funnit nödvändigt att upptaga en annan fråga till behandling, nämligen den om *kulspruteförbandens och studentkompaniernas inkvartering*. Genom 1914 års härordning hade nämligen vid infanteriet tillkommit ett nytt fredskompaniförband, kulsprutekompaniet, vid varje regemente krävande förläggningslokaler, expedition, lektionsrum, kompaniförråd, handrustkammare och fordonsförråd. Dessutom hade på grund av den bestämda längre utbildningstiden för vapenföra studenter och sättet för ordnandet av dessas utbildning och tjänstgöring tillkommit s. k. studentkompanier. Dessa studentkompanier vore enligt nuvarande organisation icke ständigt förlagda till samma truppförband utan förflyttades årligen mellan olika truppförband. Med hänsyn till inkvarteringsförhållandena beredde ett dylikt system stora olägenheter, enär i själva verket alla truppförband måste vara beredda att lämna inkvartering, expeditionslokal, lektionsrum samt ett mindre förrådsutrymme (handrustkammare) för studentkompani. Vid uppförandet av de nuvarande kasernerna hade som bekant intet utrymme beräknats vare sig för kulspruteförband eller studentkompanier. Ej heller funnes några reservutrymmen i dessa kaserner av den art, att de skulle kunna användas för inkvartering av nämnda formationer. Det lämpligaste sättet för lösandet av dessa inkvarteringsfrågor syntes därför vara, att kulsprutekompaniet vid varje infanteriregemente inrymdes i en särskild mindre kasern med erforderliga förrådslokaler för all munderingsutrustning och fordonsmateriel ävensom för kulsprutorna, och att vid de infanteriregementen, Kungl. Maj:t bestämde, utrymme i samma kasern bereddes för ett studentkompanis förläggning ävensom för dess expeditions- och lektionsrum samt handrustkammare.

Beträffande förvaring av den *sjukhusutredning*, som erfordrades för sjukvården i fred, hade icke verkställts några beräkningar, enär fråga

[55.] föreläge om beredande av ökat utrymme i allmänhet inom truppförbandens sjukhuslokaler och därvid jämväl frågan om förrådslokaler för sjukhusutredningen och sjukvårdsmaterielen torde komma att tagas under övervägande.

Slutligen hade de sakkunniga till utredning upptagit frågan om åstadkommande av behöfligt antal *torkrum* i kasernerna. Bristen på torkrum hade så gott som vid alla truppförband varit mycket kännbar och föranlett klagomål, avseende ej blott hygieniska förhållanden utan även en i hög grad försvårad persedelvård. Tillgången på torkrum sammanhängde således i vissa avseende med frågan om förrådsutrymmen. Enda möjligheten att inom kompanierna åstadkomma torkrum syntes vara att taga i anspråk de rum, som i flertalet kaserner inom kompaniernas förläggning vore avsedda för ogifta underofficerare. För de underofficerare, som sålunda bleve utan inkvartering, måste särskilda underofficersbyggnader uppföras.

För förrådsvaktmästarna vid truppförbanden borde emellertid beredas bostäder inom kasernetablissemangen, där sådana icke redan förut vore upplåtna, och hade förslag i sådant avseende av de sakkunniga utarbetats.

De grundläggande principer, som i förslaget uppställts i fråga om förrådsutrymmenas storlek och användning, vore följande:

1:o) plats under tak borde beredas för all materiel vid truppförbanden, med undantag av ved och ångkol, som kunde uppläggas under bar himmel i inhägnade ved- eller kolgårdar;

2:o) förrådsutrymmena borde vara så beskaffade, att de medgäve en god och ändamålsenlig förrådsskötsel;

3:o) förråden skulle vara lämpligt indelade och förlagda med hänsyn till de åligganden och det ansvar, som tillkomme de olika uppborrdsmännen vid truppförbandet;

4:o) lokalerna skulle disponeras så, att mobiliseringsarbetet i görigaste mån underlättades; i sådant avseende borde, om möjligt, inom varje uppborrdsmans materieluppörd all materiel för skyddstrupperna uppläggas för sig, särskilt lätt tillgänglig, enär dessa avdelningar skulle utgå under de allra första mobiliseringsdagarna; vidare borde materielen för reservtruppförbanden, linjetruppförbanden, etappformationerna, utgående kontingenter och depåformationerna uppläggas i särskilda förvaringsrum; och slutligen borde den för fredstjänsten avsedda materielen samt eldnings- och belysningsämnen förvaras i särskilda avdelningar.

Förslaget åtföljdes av detaljerade beskrivningar å de tillbyggnads- och ändringsarbeten, som erfordrades vid varje truppförband, jämte kostnadsberäkningar rörande arbetenas utförande. De största utgiftsposterna förorsakades, såsom ovan nämnts, därav, att de sakkunniga ansett nödvändigt, att vid de flesta truppförband uppfördes proviantbodrar såväl för freds- som krigsbehov, att varje infanteritruppförband erhöle en för kulsprutekompaniet avsedd ny kasern, att kulsprutebodrar anordnades jämväl för reserv- och depåkulsprutekompanier, samt att kaserner uppfördes för studentkompanierna.

Sammandraget av kostnadsberäkningarna utvisade att utgifterna för beredande av ökade utrymmen skulle belöpa sig

vid infanteriet	till kronor	6,885,300: —
» kavalleriet	» »	597,000: —
» artilleriet	» »	496,800: —
» ingenjörtrupperna	» »	119,100: —
» trängen	» »	362,500: —
» intendenturtrupperna	» »	30,000: —
för studentkompanierna	» »	1,250,000: —

eller tillhopa till kronor 9,740,700: —

För egen del anförde fortifikations- och intendentsdepartementen uti sin förenämnda skrivelse den 30 maj 1917, att departementen icke hade något att erinra mot de sakkunnigas förslag. Kostnaderna för utförandet av de ifrågasatta utvidgningarna av arméns förrådslokaler vore visserligen högst betydande, men dock oundgängligen nödvändiga, för att arméns dyrbara och ur krigsberedskapssynpunkt oersättliga materiel av olika slag skulle kunna vårdas.

Emellertid vore det icke nödvändigt, att hela det för kostnadernas bestridande erforderliga anslaget på en gång beviljades, utan syntes detsamma lämpligen kunna fördelas på en tidsperiod av förslagsvis tre år. Viktigast för närvarande vore, att den utrustning, som hittills av brist på förrådsutrymme måst förvaras under bar himmel, bringades under tak, och vidare att förvaringsrum i kronans hus anordnades för sådana förråd, som nu vore inrymda i hyrda lokaler. Därigenom komme mycket avsevärda hyresutgifter att inbesparas och alltså en viss del av kostnaderna att direkt ersättas. Departementen ansåge dessa åtgärders snara vidtagande så angeläget, att medel för ändamålet syntes böra tillhandahållas redan år 1918.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartements skrivelse den 30 maj 1917.

[55.] På grund av vad sålunda anförts, hemställde departementen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1918 års riksdag att för beredande av ökat förrådsutrymme vid armén bevilja ett anslag av 9,740,700 kronor och därav å extra stat för år 1919 anvisa 3,235,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1918 av omhänderhavande medel förskjuta sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av ifrågavarande extra anslag.

Arméförvalt-
ningens före-
varande
framställning.

Efter det arméförvaltningen genom remiss den 8 juni 1917 anbefallts att taga ärendet under omprövning i sammanhang med angivandet av lantförsvarets medelsbehov för år 1919, har nu ämbetsverket, till åtlydnad härav, i ämnet anført följande:

I det förut ingivna förslaget hade icke upptagits förrådsbehovet vid de truppförband, vilka ännu ej erhållit permanenta kasernetablissemang eller för vilka nya etablissemang skulle på annan plats uppföras. På grund härav hade i utredningen icke beräknats något förråd för fjärde arméfördelningsstabens utrustning av fordon och persedlar, vilka skulle förvaras vid Svea artilleriregemente. Då emellertid något nytt etablissemang för Svea artilleriregemente icke kunde väntas bliva färdigt under de närmaste åren, hade arméfördelningschefen gjort framställning om förflyttning och ombyggnad av en vid Bagartorp å Järvafältet befintlig lada för en kostnad av 24,000 kronor. Som motivering härför hade arméfördelningschefen framhållit, att ladan i sitt nuvarande skick icke vore lämplig till förråd, utan att densamma måste genomgå en grundlig reparation, för att icke regn och snö skulle intränga och förstöra materielen, varjämte dess läge vid landsvägen till Spånga och på stort avstånd från skjutbanorna omöjliggjorde bevakning och rationell vård av däri förvarad materiel. Genom ladans förflyttning till Järva skjutbanor och ombyggnad skulle vinnas dels förrådsutrymme för arméfördelningsstabens materiel, dels ytterligare erforderligt utrymme för en del materiel (terränglinje-tavlor och kulsprutetavlor) för skjutbanorna. Sedan Svea artilleriregementes nya etablissemang fullbordats och arméfördelningsstabens fordon förflyttats dit, komme den flyttade ladan att helt tagas i anspråk som materialbod för skjutbanorna. Kostnaden för flyttning och ombyggnad av ladan vid Bagartorp borde därför läggas till övriga kostnader för förrådsutrymme, varjämte på grund av stigande byggnadspriser den tidigare beräknade kostnaden syntes böra ökas så, att den sammanlagda kostnaden nu beräknades till 10,000,000 kronor.

Av de sålunda föreslagna arbetena borde fortast möjligt komma till utförande de förrådsbyggnader, vilka skulle mottaga sådan utrustning eller materiel, som redan överlämnats till truppförbanden eller inom den närmaste framtiden väntades bliva färdig och för vilken förrådsutrymme saknades. Kostnaden för dessa arbeten uppginge enligt en skrivelsen bilagd tablå till 2,750,000 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts och med hänvisning till förutnämnda skrivelse den 30 maj 1917 hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för uppförande av vissa förrådsbyggnader m. m. bevilja ett anslag av 10,000,000 kronor och därav å extra stat för år 1919 anvisa 2,750,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel härav förskjuta 1,375,000 kronor under år 1918.

Vid den ingående granskning, jag underkastat förevarande förslag, har jag funnit mig icke kunna tillstyrka annat än mycket begränsade delar av detsamma. Enligt min uppfattning har alltför stor hänsyn tagits till erfarenheter, som ansetts vunna genom det nu pågående kriget, men som icke torde vara definitivt fastslagna. Vidare hava byggnadsarbeten ifrågasatts, som, därest de vore ofrånkomliga, borde hava föreslagits redan i samband med uppgörandet av 1914 års härordning, men då icke ansetts behövlige. Slutligen har utrymme begärts för organisationer, som möjligen framdeles kunna ifrågasättas, men som icke ingå i den nuvarande härordningen och icke blivit i vederbörlig ordning prövade.

Departements-
chefen.

Den första av dessa anmärkningar anser jag kunna riktas mot förslaget att bereda väsentligt ökade förrådsutrymmen för proviant- och furageupplag. De i ärendet hörda sakkunniga hava visserligen framhållit, hurusom det visat sig, att vårt land vid ett krigsutbrott lätt kunde bliva fullkomligt isolerat från tillförsel utifrån, samt att jämväl inom landet livsmedel i stor utsträckning i synnerhet under den första mobiliseringstiden undandrogas den allmänna marknaden och lagrades hos enskilda eller spekulanter. Detsamma gällde även vissa andra förnödenheter, såsom kol, koks, ved och fotogen. En del av dessa förnödenheter kunde och borde, enligt de sakkunnigas åsikt, i fredstid uppläggas i centrala förråd, men den numera allmänt insedda nödvändigheten, att järnvägarna under mobiliserings- och uppmarschtiden i möjligaste mån befriades från transporter av livsförnödenheter av olika slag, påkallade, att även vid truppförbanden ständiga lager funnes upplagda av så stora mängder som möjligt av livsmedel samt eldnings- och

[55.] belyningsämnen, på det att truppförbanden måtte bliva, så långt ske kunde, säkerställda härutinnan såväl under mobiliseringstiden som ock för tiden närmast därefter.

Den av de sakkunniga sålunda uttalade uppfattningen kan jag icke i allo dela. Erfarenheterna från mobiliseringsdagarna 1914 kunna icke få vara normgivande för, huru man i framtiden bör ställa sig. Händelserna träffade oss då alldeles oförberedda, men den gångna tiden har lärt oss vilka mått och steg, som på förhand kunna vidtagas för att hindra förvirring och trångmål. Man torde nu kunna räkna med att en i detalj ordnad expropriering och kontingentering av de viktigaste livsfrnödenheterna kommer att vid inträffande krig i vårt land genast träda i kraft. Därtill kommer att, såsom de sakkunniga själva påpekat, stora svårigheter möta för förvaring och omsättning under fredstid av en mängd viktiga födoämnen. Jag anser mig med hänsyn till dessa omständigheter icke kunna tillstyrka åtgärders vidtagande för lagring av livsmedel vid truppförbanden i större utsträckning än hittills.

Förslaget att uppföra nya kasernbyggnader för de genom 1914 års härordning tillkomma kulspruteformationerna och studentkompanierna kan icke heller av mig biträdas. Frånsett den omständigheten, att dessa byggnadsarbeten endast stå i indirekt samband med förrådsfrågans lösning och icke torde kunna beslutas utan närmare utredning rörande ändring av manskapets förläggning inom kasernetablissemangen i allmänhet, talar mot detta förslag även det förhållandet, att särskilda lokaler för dessa formationer och kompanier icke ifrågasatts i samband med 1914 års härordningsförslag, ehuru så borde hava skett, därest behovet ansetts ofrånkomligt. Kulsprute- och studentkompanierna torde utan alltför stora svårigheter fortfarande såsom hittills kunna inrymmas inom de nuvarande kasernerna.

Enligt förslaget skulle synnerligen rikliga utrymmen beredas för fordonsmaterielen, icke blott den för närvarande befintliga utan jämväl sådan, som framdeles skulle erfordras, därest åtskilliga föreslagna formationer skulle komma att uppsättas. Att förrådslokaler uppföras i större omfattning, än hittills prövade behov kräva, finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka.

En särskild anledning att icke för närvarande vidtaga mera omfattande byggnadsarbeten, än förhållandena oundgängligen påkalla, utgöres för övrigt av de rådande höga prisen å materialier och arbetskraft. Jag har därför ansett nödigt att även i andra avseenden än de ovannämnda söka begränsa de föreslagna åtgärderna och har i sådant syfte låtit verkställa ytterligare utredning i ärendet. Av densamma

framgår, att tillsvidare förrådslokalernas utvidgning kan begränsas till att omfatta sådana arbeten, som erfordras för att bereda nödigt skydd åt arméns reglementerade fordon, vilka för närvarande i ganska stor omfattning måste förvaras antingen under bar himmel, till skada för den dyrbara materielen, eller i förhyrda lokaler, vilka i längden föranleda större kostnader, än nödtorftiga nybyggnader kräva. [55.]

Av upprättade tablåer, vilka jämte övriga till ärendet hörande handlingar komma att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott, framgår, vilka fordon, som icke kunna inrymmas i de nuvarande förrådslokalerna samt kostnaderna för beredande av förrådsutrymme åt desamma. Dessa kostnader uppgå för sommarfordon och kulsprutefordon till 530,000 kronor samt för vinterfordon till 180,000 kronor eller sammanlagt 710,000 kronor.

Med hänsyn till den stora vikten av att ifrågavarande fordon snarast möjligt erhålla skyddad plats, anser jag, att av nämnda belopp hälften eller 355,000 kronor bör ställas till förfogande redan under år 1918 och följaktligen upptagas å tilläggsstat för samma år. Härtill återkommer jag i annat sammanhang. Återstående 355,000 kronor torde anvisas å extra stat för år 1919.

Till frågan om åstadkommande av behövt antal torkrum i kasernerna torde jag längre fram få återkomma.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för beredande av ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon bevilja ett anslag av 710,000 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 355,000 kronor.

9. Elektrisk belysning vid Upplands artilleriregemente.

[56.]

Arméförvaltningen har gjort framställning om anvisande av medel för inledande av elektrisk belysning i Upplands artilleriregementes kasernetablissemang i Uppsala samt därvid anført följande:

Armé-
förvaltningens
framställning.

Redan under år 1916 hade regementschefen i skrivelse till fortifikationsdepartementet framhållit de bristfälliga belysningsförhållandena inom regementets etablissemang och gjort framställning om den nuvarande gasbelysningens utbytande mot elektrisk belysning. På grund

[56.] av andra oavvisliga anslagskrav hade emellertid departementet hittills ansett sig icke böra vidtaga några åtgärder för detta ändamål.

Sedan emellertid under vintern 1916—1917 Uppsala stad övergått till belysning medelst elektrisk ström från Älvkarleby kraftstation, syntes den till etablissemang av stadens gasverk levererade gasen blivit i hög grad försämrad, så att i vissa delar av kasernen skrivning och läsning efter mörkrets inbrott ej längre kunde äga rum, varjämte enligt regementschefens uppgift det kunde befaras, att framdeles all leverans av lysgas till regementet komme att inställas.

Under sådana förhållanden syntes ett utbytande av gasbelysningen mot elektrisk belysning böra fortast möjligt komma till utförande.

Den elektriska installationen borde omfatta dels själva kasernetablissemang utom fältförråden, med vilkas belysning kunde tillsvidare anstå, dels de under artilleridepartementet stående, tyganstalten tillhörande byggnaderna.

Enligt av Elektriska provningsanstalten uppgjorda förslag och kostnadsberäkningar skulle införandet av elektrisk belysning i ovan nämnda omfattning enligt nu gällande pris draga en kostnad av 138,000 kronor, varav för tyganstalten beräknats 13,000 kronor.

Genom övergång till elektrisk belysning beräknades en avsevärd besparing uppkomma i de årliga belysningsutgifterna.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för inledande av elektrisk belysning i Upplands artilleriregementes kasernetablissemang och tyganstalt å extra stat för år 1919 anvisa ett anslag av 138,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de stora fördelar i olika avseenden elektrisk belysning innebär i jämförelse med såväl fotogen- som gasbelysning har det länge varit ett önskemål från vederbörande myndigheters sida att få elektrisk belysning införd inom de kasernetablissemang, där belysningen är ordnad enligt äldre system. Uttalande i sådan riktning har även på sin tid gjorts av riksdagens revisorer, och riksdagen har, efter därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar, vid flera tillfällen anvisat medel för sådant ändamål.

På grund av den för närvarande rådande bristen på fotogen och kol har frågan om införande av elektrisk belysning inom åtskilliga av arméns etablissemang blivit särskilt aktuell, och har Kungl. Maj:t i sådana fall, där saken icke ansetts kunna uppskjutas för att underställas riksdagens prövning, funnit sig böra å förskottstitel anvisa för ända-

målet erforderliga medel. Sålunda har Kungl. Maj:t anvisat för anordnande av elektrisk belysning [56.]

vid Karlsborgs fästning enligt brev den 18 oktober 1917	kronor 138,000: —
» ridskolan å Strömsholm enligt brev den 18 oktober 1917.....	» 37,500: —
» Utnäslöts remontdepå enligt brev den 18 oktober 1917	» 20,000: —
» krigsskolan å Karlberg enligt brev den 26 oktober 1917.....	» 15,800: —
» Gudhems remontdepå enligt brev den 26 oktober 1917	» 42,000: —
» Svea artilleriregemente enligt brev den 16 november 1917.....	» 49,000: —
» Göta artilleriregemente enligt brev den 30 november 1917.....	» 70,000: —

Därjämte har Kungl. Maj:t genom brev den 7 december 1917 anvisat högst 17,500 kronor för omläggning av den elektriska driften vid Dalregementets kasernetablissemang.

Vad den nu föreliggande framställningen angår, finner jag mig, med hänsyn till vad arméförvaltningen därom anfört, böra tillstyrka bifall till densamma. Enligt vad jag inhämtat, är avsett att erhålla anknötning till Uppsala stads elektriska ledningsnät, och skulle priset å den elektriska energien uppgå till omkring 25 öre per kilowatt. För att om möjligt erhålla fördelaktigare villkor har emellertid fortifikationsdepartementet inlett underhandlingar med vattenfallsstyrelsen rörande direkt anknötning till statens kraftledning från Älvkarleby.

På grund av vad sålunda anförts och då jag icke har något att erinra mot den uppgjorda kostnadsberäkningen, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för anordnande av *elektrisk belysning inom Upplands artilleriregementes kasernetablissemang ävensom inom tyganstalten därstädes* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 138,000 kronor.

[57.] 10. **Anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet.**

Enligt beslut av 1915 och 1916 års riksdagar skola nya kasern-etablissemang för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren uppföras å det invid Stockholm belägna Järvafältet. Dit är ock avsett att förläggas ett av 1916 års riksdag beslutat havremagasin. Arbetet å det för Svea ingenjörkår avsedda kasernetablissemang pågår sedan något mer än ett år tillbaka men är ännu icke slutfört. Övriga byggnadsarbeten äro däremot ännu icke igångsatta.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att chefen för fortifikationsdepartementets nybyggnadsbyrå med skrivelse den 5 juni 1916 överlämnat en av Elektriska provningsanstalten i Stockholm gjord utredning rörande elektrisk energi till Järvakasernerna. Utredningen omfattade tre alternativa förslag till frågans lösning, nämligen:

- Alternativ I. Elektrisk energi från Sundbybergs elektricitetsverk;
- » II. Elektrisk energi från statens järnvägar;
- » III. Elektrisk energi från eget elektricitetsverk.

Stockholms elektricitetsverk, som även anmodats inkomma med anbud å energileverans, hade förklarat det omöjligt att till rimligt pris tillhandahålla elektrisk energi till kasernerna i fråga.

I utredningen hade förordats alternativ I, med energileverans från Sundbybergs elektricitetsverk, såsom varande det under då rådande förhållanden ekonomiskt fördelaktigaste. Enligt ett av nämnda elektricitetsverk godkänt förslagskontrakt angående energileveransen i fråga skulle det ingå i verkets åliggande att på sin bekostnad framdraga en 1,500 meter lång huvudledning. Innan avtal kunnat upprättas, hade emellertid tillstånd måst begäras för ledningens framdragande dels å mark tillhörig Stockholms stad, dels utefter allmän landsväg. Detta hade förorsakat, att något kontrakt icke hunnit uppgöras, då elektricitetsverket i skrivelse den 16 november 1916 förklarat sig på grund av den rådande dyrtiden och i samband med denna stående förhållanden icke längre kunna stå vid det tidigare avgivna anbud, som legat till grund för Elektriska provningsanstaltens ovannämnda utredning.

Då de pris, Sundbybergs elektricitetsverk i sistnämnde skrivelse velat betinga sig, varit avsevärt högre än i verkets förra erbjudande, hade Elektriska provningsanstalten anmodats inkomma med en förnyad

utredning i ärendet, och hade denna, dagtecknad den 19 juli 1917, till fortifikationsdepartementet inkommit med chefens för nybyggnadsbyrån skrivelse den 20 augusti 1917. Den förnyade utredningen omfattade fyra alternativa lösningar av frågan, nämligen: [57.]

- Alternativ I. Energi från Sundbybergs elektricitetsverk;
- » II. Energi från statens järnvägar;
- » III. Energi från eget elektricitetsverk;
- » IV. Energi från Älvkarleby kraftverk.

Elektriska provningsanstalten hade obetingat tillstyrkt alternativ IV såsom det ur alla synpunkter fördelaktigaste, detta även med hänsyn därtill, att hela inkomsten av strömavgifterna för detta fall skulle komma statsverket till godo. Därjämte hade anstalten erinrat därom, att vid ett antagande av alternativ IV, liksom ock vid alternativen I och II, inga svårigheter skulle uppstå för en framtida utveckling av ledningsnätet, i den mån som nya etablissemang tillkomme, vilket däremot i vissa hänseenden skulle bli händelsen vid anläggning, såsom enligt alternativ III förutsattes, av eget elektricitetsverk.

Såsom av den förnyade utredningen framginge, skulle enligt alternativ IV energin levereras från en kraftverkets tertiärstation i närheten av järnvägsövergången söder om Järva station. Från tertiärstationen skulle högspänningsledning framdragas till de olika anläggningarna.

Samtliga i utredningen upptagna alternativa förslag vore beräknade under förutsättning, att energileveransen nu skulle avse nya kasernetablissemang för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt det havremagasin, som skulle uppföras vid Järva station.

Totalkostnaden för de för dessa kasernetablissemang och magasin erforderliga elektriska anläggningarna och installationerna hade av Elektriska provningsanstalten för alternativ IV beräknats uppgå till 144,000 kronor, varav för huvudledningen, d. v. s. för högspänningsledningen från tertiärstationen, jämte erforderliga tre transformatorer, hög- och lågspänningsinstrumentering, samt oförutsedda kostnader, kontroll m. m. beräknats ett belopp av 29,000 kronor. Övriga kostnader, tillhoppa 115,000 kronor, avsåge kostnader för ledningar inom etablissemangens områden samt installationer m. m. i de olika byggnaderna, vilka kostnader borde bestridas från anslaget till de båda kasernetablissemangen och havremagasinet. Några medel för gäldandet av kostnader för huvudledningar inginge däremot icke i dessa anslag, då det förutsatts, att vederbörande elektricitetsverk — såsom ock i Sundbybergs elektricitetsverks erbjudande inginge — skulle bekosta erforderliga huvudledningar. Älvkarleby kraftverk hade emellertid i sitt

[57.] erbjudande gått ut därifrån, att huvudledningen, högspänningsledningen, från tertiärstationen till de olika etablissemangen skulle byggas genom arméförvaltningens försorg.

Arméförvaltningen, som i likhet med Elektriska provningsanstalten ansåge det vara i alla avseenden förmånligast, att för här ifrågasvarande ändamål elektrisk energi toges från Älvkarleby kraftverk, hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet å extra stat för år 1919 anvisa 29,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt de för kasernbyggnadsarbetena å Järvafältet uppgjorda planerna skola etablissemangen förses med elektrisk belysning. Med anledning härav hava uti de av riksdagen för ifrågasvarande arbeten beviljade anslagen inräknats kostnaderna för ledningar inom etablissemangens områden samt för installationer m. m. i de olika byggnaderna. Frågan, huru elektrisk energi skall på lämpligaste sätt tillhandahållas, har däremot icke tidigare varit föremål för prövning.

Av de olika alternativ för denna frågas lösning, som nu blivit genom fortifikationsdepartementets försorg uppgjorda, finner jag mig böra obetingat tillstyrka det av arméförvaltningen förordade såsom det såväl ur ekonomisk synpunkt som i andra hänseenden fördelaktigaste, och har jag icke något att erinra mot de uppgjorda kostnadsberäkningarna.

Då, såsom förut nämnts, arbetena å Svea ingenjörkårs nya kasern redan pågå samt arbetena å de övriga etablissemangen komma att igångsättas, så snart förhållandena det medgiva, torde anslag för ifrågasvarande ändamål nu böra av riksdagen äskas.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

*att för anläggning av elektrisk högspänningsledning
för militäretablissemangen å Järvafältet å extra stat för
år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor.*

[58.] 11. **Nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus.**

Som följd av det alltjämt stegrade arbetet å arméförvaltningens särskilda avdelningar har såväl den manliga civila som den kvinnliga extra personalen under de senaste åren måst ökas. Enligt medgivande av 1917 års riksdag hava vidare från och med innevarande år å ordinarie stat anställts 12 kvinnliga biträden, varjämte i arméförvaltningens stat från och med samma år uppförts ytterligare en assistent samt en

[58.]

förrådsförvaltare å sjukvårdsstyrelsen. Härtill kommer, att den militära personalen vid vederbörande militärbyråer samt vid de till arméförvaltningens ämbetshus förlagda artilleri- och intendenturstaberna utökats.

Arméförvaltningen har nu anmält, att de av arméförvaltningen disponerade lokalerna på grund av den redan uppkomna personalökningen visat sig otillräckliga. I ett och samma rum hade ofta ett flertal tjänstemän måst placeras, vilket i flera avseenden varit olägligt, och denna omständighet jämte den beslutade ytterligare utökningen av arbetskrafterna nödvändiggjorde åtgärder för åstadkommande av större antal tjänsterum, än som nu begagnades såsom sådana inom ämbetshuset. Genomförandet av dessa åtgärder möjliggjordes numera till viss mån därigenom, att, sedan Kungl. Maj:t genom brev den 6 juli 1917 anvisat medel för förhyrande av undervisningslokal för militärförvaltningskursen, de därför hittills i anspråk tagna lokalutrymmena bleve disponibla.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen hade fördenskull låtit den å fortifikationsdepartementets kasernavdelning anställde arkitekten uppgöra förslag till åtskilliga ändrings- och nybyggnadsarbeten inom ämbetshuset, varigenom flera tjänsterum skulle kunna beredas. Sålunda skulle enligt detta förslag genom en överbyggnad å gården kunna åstadkommas utrymme för arméförvaltningens inom ämbetshuset förvarade arkivalier och därigenom de fem nuvarande arkivrummen kunna inredas till tjänsterum. Kostnaderna för ifrågavarande nybyggnads- och ändringsarbeten hade beräknats uppgå till sammanlagt 32,350 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till överbyggnad å gården i arméförvaltningens ämbetshus samt inredning av de nuvarande arkivrummen till tjänsterum å extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 32,350 kronor.

På grund av den under de senare åren vidtagna ökningen av arméförvaltningens personal torde en utvidgning av ämbetsverkets lokaler vara oundgängligen av behovet påkallad. Vid sådant förhållande och då jag icke har något att erinra mot det av arméförvaltningen föreslagna sättet för lokalbehovets tillgodoseende eller mot de härför beräknade kostnaderna, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för verkställande av vissa *nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 32,350 kronor.

[59.] 12. **Avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet.**

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1919 har arméförvaltningen hemställt, att för anordnande av avloppsledningar från de blivande militäretablissemangen å Järvafältet måtte å extra stat för år 1919 anvisas ett anslag av 166,050 kronor.

Då jag ansett ytterligare utredning i ärendet erforderlig, innan detsamma underställes Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående anordnande av *avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett belopp av 166,050 kronor.

[60.] 13. **Vissa reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg.**

Framställning
av riksdagens
militie-
ombudsman.

Uti en till arméförvaltningens civila departement den 6 juni 1917 avlåten skrivelse anmälde riksdagens militieombudsman, att en utav honom den 24 därförutgångna maj företagen inspektion av krigsskolan å Karlberg föranlett till följande anmärkningar beträffande byggnaderna vid etablissemangen.

I. Slottsbyggnaden. 1. I trapporna i logementsflygeln vore gångstegen så slitna, att de kunde föranleda olyckshändelse genom halka, varför de borde omhuggas och omläggas eller ock ersättas med andra steg. Putsen å sättstegen vore likaledes illa medfaren.

2. I det s. k. teköket, tillhörande sjukhusavdelningen, behövde innertaket skrapas och ommålas.

3. Såväl å inre borggården vid kyrkan som å planen vid stora slottstrappan, där arresterna låge, vore putsen å socklarna bristfällig. Ovan sockeln å kyrkans norra fasad vore väggen synnerligen anfrätt av fukt. Antagligen saknades isoleringsämne mellan sockeln och grundmuren.

4. Träportarna å inre borggården, den ena till kyrkan, den andra mitt emot denna, vore i synnerligen bristfälligt skick, och borde de därför lagas och ommålas.

5. Yttertaken av plåt lyste här och där, till exempel å chefsflygelns norra takfall och å gymnastikhuset, röda av rost och borde därför å sådana ställen strykas fortast möjligt.

[60.]

6. Köksavdelningen förefölle alltför trång. Den syntes böra utvidgas exempelvis genom en tillbyggnad åt norra sidan, därest krigsskolan komme att kvarstanna å den nuvarande platsen så länge, att en dylik förändring kunde anses berättigad. Enär det vore synnerligen viktigt, att befälet ägnade stor omsorg om allt, som rörde förplägnaden och icke minst matens tillredning, torde det hava sin betydelse, att förhållandena härutinnan vore mönstergilla vid själva krigsskolan och att elevernas uppmärksamhet under elevtiden fästes vid de praktiska anordningar, som vore en nödvändig förutsättning för en god förplägnad.

7. Stenläggningen av plansten å gårdsplanet ovanför stora slotts-trappan borde omläggas. Den vore nu så ojämn, att en olycka lätt kunde inträffa, när gårdsplanet skulle passeras, synnerligast under den mörkare delen av dygnet.

II. *Den nyuppförda mässbyggnaden.* 1. Golvplanken hade så hop-torkat, att golvspringor av mer än 3 mm. bredd redan uppstått. Planken hade tydligen ej vid inläggningen varit tillräckligt torr.

2. Några pelare vore likaledes sönderspruckna; till dessa hade tydligen använts otjänligt virke.

3. Å södra gaveln, där gasröret genom ytterväggen i övre botten ginge ut till lampan för ytterbelysning, vore väggen skadad, tydligen genom otäthet å röret.

III. *Övriga lokaler.* 1. Utrymmet för uppläggning av foder syntes behöva ökas, enär hö nu måste uppläggas i ridhuset och havre i per-sedelförrådet.

2. Å lägenheten Nytomta, där några byggnader användes för för-läggning av extra reservofficerskursen, syntes vissa smärre reparationer erforderliga såsom golvbeläggning i ett duschrum. Därest dessa bygg-nader skulle behöva tagas i anspråk till förläggning under kallare års-tid, syntes flera av rummen behöva ombonas.

Uti häröver infordrat yttrande anförde chefen för krigsskolan, bland annat,

beträffande *slottsbyggnaden*,

att i 1917 års arbetsplan inginge kostnaden för strykning av samtliga de tak, som därav vore i behov, såsom å slottet, chefsflygelns, gymnastikhuset och stallet m. m., och att dessa arbeten påbörjats,

Yttrande av
chefen för
krigsskolan.

[60.] att årets anslag icke lämnade tillgång till avhjälpande av övriga bristfälligheter, vilka emellertid icke vore av beskaffenhet att behöva omedelbart avhjälpas, samt

att köksavdelningens tillbyggande icke syntes nu erforderligt, enär densamma så nyligen som under år 1916 undergått en stor modernisering och utvidgning. Förplägnaden och matens tillredning vid krigsskolan motsvarade fullt de anspråk, som kunde ställas på en anstalt för utbildande av officerare;

angående *den nyuppförda mässbyggnaden*,

att, då densamma blivit färdigställd i oktober 1916 och entreprenören vore skyldig ansvara för byggnadens beskaffenhet i tre år därefter, alla bristfälligheter, som under denna tid uppstode å byggnaden, komme att av denne avhjälpas;

beträffande *utrymmet för uppläggning av foder*,

att detsamma i vanliga fall vore fullt tillräckligt, men att tillfälliga lokaler för närvarande måst tagas i anspråk för förvaring av de ökade förråd av hö och havre, som iföljd av rådande förhållanden anskaffats; samt

i fråga om *lägenheten Nytomta*,

att några reparationer å densamma ej vore erforderliga, såvida ej lägenhetens byggnader skulle tagas i anspråk för förläggning vintertid.

Yttrande av
inspektören
för militär-
läroverken.

Inspektören för militärläroverken tillstyrkte de av militieombudsmannen förordade reparationsarbetena, dock med vissa begränsningar i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för krigsskolan anført beträffande den ifrågasatta ökningen av utrymmet för uppläggning av foder, behovet av lägenheten Nytomtas ombonande för vinterbruk och erforderliga reparationsarbetens å mässbyggnaden utförande av entreprenören.

Framställning
av chefen för
krigsskolan.

Med underdånig skrivelse den 20 september 1917 överlämnade härefter chefen för krigsskolan ett i anledning av militieombudsmannens förenämnda anmärkningar uppgjort kostnadsförslag å de arbeten, för vilkas utförande krigsskolan saknade erforderliga medel, samt anhöll, att Kungl. Maj:t måtte anvisa det belopp, varå nämnda kostnadsförslag slutade, eller 30,580 kronor.

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations-,
intendents-
och civila
departements
yttrande.

Uti häröver den 6 november 1917 avgivet utlåtande hava arméförvaltningens fortifikations-, intendents- och civila departement anført följande:

Av chefens för krigsskolan yttrande framginge, att denne avsett, att kostnaden för, bland annat, strykning och målning av gymnastik-

husets yttertak skulle bestridas av anslaget till krigsskolan. Då chefen emellertid sedermera under hand meddelat, att nämnda anslag numera visat sig ej lämna tillgång till gäldande av berörda kostnad och densamma därför upptagits i det till Kungl. Maj:t insända kostnadsförslaget, hade departementen funnit sig böra tillstyrka, att för ifrågasvarande takarbeten erforderliga medel, beräknade till 2,995 kronor, bleve anvisade. [60.]

På grund av vad chefen i sitt förberörda yttrande anfört rörande den utav militieombudsmannen ifrågasatta utvidgningen av köksavdelningen, ansåge departementen härför erforderliga arbeten, som enligt kostnadsförslaget betingade en kostnad av 8,951 kronor, ej böra nu komma till utförande.

I förslaget hade avdragits en däri uppförd post å 420 kronor för grävning av rörgravar för nedläggning av elektrisk kabel. Häremot vore intet att invända, enär detta arbete syntes vara avsett såsom en förberedande åtgärd för införande av elektrisk belysning i åtskilliga lokaler inom krigsskolan.

Mot kostnadsförslaget i övrigt vore intet annat att erinra, än att det för oförutsedda utgifter beräknade beloppet, 2,686 kronor, syntes, med hänsyn därtill att den ifrågasatta utvidgningen av köket ej nu borde komma till utförande, kunna något nedbringas, förslagsvis till ett för kostnadssummans avjämning avpassat belopp eller till 2,057 kronor. Då de i kostnadsförslaget upptagna arbeten, med förenämnda undantag, syntes böra verkställas snarast möjligt, hemställde departementen, enär medel för bestridande av kostnaderna ej funnes disponibla, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för reparationsarbeten vid krigsskolan anvisa de enligt departementens åsikt erforderliga medlen, utgörande tillhoppa 21,000 kronor.

Uti den för krigsskolan fastställda staten finnes under titel omkostnader upptagen en post å 10,900 kronor för byggnadernas och parkens vård samt underhåll. Detta belopp har emellertid under en följd av år visat sig vara för ändamålet otillräckligt, och hava å andra anslagstitlar uppkomna besparingar måst anlitas för att kunna underhålla byggnaderna. Förslag om postens höjning till omkring 20,000 kronor har jämväl varit framställt, men då krigsskolan enligt beslut av 1915 års riksdag skall förflyttas från Karlberg till Järvafältet, har någon sådan höjning icke ansetts böra äga rum.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att åtskilliga reparationsarbeten vid krigsskolan äro erforderliga, men att de ordinarie anslags-

Departements-
chefen.

[60.] medlen icke lämna tillgång till bestridande av de härmed förenade kostnaderna. Vid sådant förhållande och då man givetvis måste, så länge krigsskolan är kvar å Karlberg, sörja för byggnadernas nödtorftiga underhåll, finner jag mig böra tillstyrka, att särskilda medel för ändamålet av riksdagen äskas.

På grund av vad sålunda anförts och då jag icke har något att erinra mot de av fortifikations-, intendents- och civila departementen uppgjorda kostnadsberäkningarna, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för verkställande av *vissa reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 21,000 kronor.

[61.] 14. **Nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Göta artilleriregemente.**

Uti sin underdåniga skrivelse den 30 september 1916 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 gjorde arméförvaltningen framställning om anvisande av medel för uppförande av nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Göta artilleriregemente.

Dävarande departementschefen fann de föreslagna nybyggnaderna otvivelaktigt vara av behovet påkallade. På grund av de synnerligen stora krav, som ställdes på statskassan för tillgodoseende av andra, än viktigare försvarsbehov, fann han sig emellertid icke kunna tillstyrka, att medel för ändamålet då äskades. Med hänsyn till de högt uppdrivna arbets- och materialpriserna och den osäkerhet, som rådde inom byggnadsindustrien, syntes tidpunkten icke heller vara lämplig för fattande av beslut om igångsättande av nya byggnadsföretag.

Med anledning av från såväl riksdagens militieombudsman som vederbörande myndigheter inkomna framställningar har jag den 14 november 1917 uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement att efter samråd med sjukvårdsstyrelsen uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med fullständigt av ritningar och kostnadsberäkningar åtföljt förslag till nytt gemensamt sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår.

Vidare har jag, på grund av det synnerligen bristfälliga skick, vari Göta artilleriregementes sjukhus befinner sig, den 15 december 1917 anmodat fortifikationsdepartementet att efter samråd med sjukvårdsstyrelsen uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med fullständigt

av ritningar och kostnadsberäkningar åtföljt förslag till nytt sjukhus för nämnda regemente. [61.]

Ifrågavarande båda uppdrag äro ännu icke slutförda. Emellertid har jag för avsikt att, så snart förslagen till Kungl. Maj:t inkomma, föreslå avlåtandet av proposition till riksdagen om anvisande av för ändamålet erforderliga medel. Jag får därför hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående uppförande av *nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Göta artilleriregemente*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 350,000 kronor.

15. Anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang.

[62.]

Vid upprepade tillfällen har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse framhållit angelägenheten av, att vid kasernetablissemangen anordnades särskilda torkrum för manskapets munderingspersedlar. Förslag föreligger nu om anordnande av dylika torkrum vid de äldre kasernetablissemangen.

Då jag har för avsikt att föreslå avlåtande av proposition till innevarande års riksdag om anvisande av för ändamålet erforderliga medel, men ärendet icke föreligger i det skick, att det nu kan underställas Kungl. Maj:ts prövning, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående *anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett belopp av 700,000 kronor.

16. Vissa byggnadsföretag vid armén.

[63.]

Enligt 1914 års härordningsbeslut skola åtskilliga nya byggnader för armén uppföras. Kostnaderna för dessa byggnadsarbeten hava, med iakttagande av vissa utav 1915 och 1916 års riksdagar godkända jämk-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 1 häft.

39

Beräkning av kostnaderna för byggnadsarbeten i samband med den nya härordningen.

[63.] ningar i de ursprungliga kostnaderna, beräknats till sammanlagt 16,060,300 kronor enligt följande specifikation:

Ökat stallutrymme vid infanteriet	kronor	655,900: —
» » » kavalleriet	»	412,800: —
» » » artilleriet	»	56,000: —
Förråd för vinterfordon	»	90,000: —
» » övriga fordon	»	1,359,000: —
Nybyggnader för Norrbottens regemente ..	»	1,050,000: —
» » Norrbottens kavallerikår	»	478,000: —
» » Bodens artilleriregemente	»	692,000: —
» » Karlskrona grenadjärregemente, baracker	»	80,000: —
» » Vaxholms grenadjärregemente, baracker	»	100,000: —
» » Vaxholms grenadjärregemente, befälsbyggnader	»	395,000: —
» » förplägnadsanstalt i Östersund ..	»	640,000: —
» » havremagasin i Stockholm	»	200,000: —
» » Norrlands artilleriregemente i Östersund	»	1,358,500: —
» » Svea ingenjörkår	»	1,696,000: —
» » Göta »	»	43,000: —
» » Norrlands »	»	1,884,000: —
» » Bodens »	»	651,000: —
» » fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona	»	93,000: —
» » Fälttelegrafkåren	»	1,998,000: —
Landstormsförråd	»	150,100: —
Skidförråd	»	461,000: —
Ordnande av vinterförläggning	»	567,000: —
Ammunitionsfabrikens flyttning	»	950,000: —
<hr/>		
Summa kronor		16,060,300: —

Enligt en vid riksdagens skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende fogad tablå skola kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag utgå under åren 1915—1919. Kostnaderna äro avsedda att bestridas genom inkomsten av försäljning av vissa staten tillhöriga, till lantförsvaret anslagna fastigheter i eller invid Stockholm. Då emellertid tomtförsäljningsmedlen icke kunde förväntas inflyta lika snabbt, som de behöfdes för byggnadsföretagen, ansågos

byggnadskostnaderna under de närmaste åren kunna förskottas av värnskattemedel. [63.]

I överensstämmelse härmed har riksdagen för ifrågavarande byggnadsföretag för åren 1915—1918 anvisat tillhoppa 14,028,300 kronor, därav 11,003,175 kronor förskjutits av statsverkets värnskattefond och 3,025,125 kronor av tillgängliga medel för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta.

Uti nyssnämnda hittills anvisade belopp ingå, bland annat, samtliga beräknade kostnader för

- Ökat stallutrymme vid infanteriet,
- » » » kavalleriet,
- » » » artilleriet,
- Förråd för vinterfordon,
- » » övriga fordon,
- Nybyggnader för Norrbottens regemente,
- » » Norrbottens kavallerikår,
- » » Bodens artilleriregemente,
- » » Karlskrona grenadjärregemente, baracker,
- » » Vaxholms » »
- » » » » befälsbyggnader,
- » » förplägnadsanstalt i Östersund,
- » » havremagasin i Stockholm,
- » » Norrlands artilleriregemente i Östersund,
- » » Svea ingenjörkår,
- » » Göta »
- » » Bodens »
- » » fästningskompanierna i Vaxholm och Karlskrona,
- Landstormsförråd,
- Skidförråd och
- Ordnande av vinterförläggning.

Uti sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1917 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1919 har nu arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av de beslutade nybyggnaderna för Norrlands ingenjörkår samt för Fälttelegrafkåren.

Arméförvaltningens
anslags-
äskanden
för år 1919.

Byggnader för Norrlands ingenjörkår.

Till uppförande av byggnader för Norrlands ingenjörkår beviljade 1915 års riksdag ett anslag av 1,884,000 kronor.

[63.] Å detta anslag har riksdagen hittills anvisat

för år 1916	kronor	400,000: —
» » 1917	»	600,000: —
» » 1918	»	400,000: —
		<hr/>
		eller tillhopa kronor 1,400,000: —

Å anslaget återstår således oanvisat ett belopp av 484,000 kronor. Arméförvaltningen har nu i sin förenämnda skrivelse hemställt, att nämnda belopp måtte anvisas för år 1919.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren.

Till uppförande av nytt etablissemang å Järvafältet för Fälttelegrafkåren beviljade 1916 års riksdag ett anslag av 1,998,000 kronor.

Å anslaget har riksdagen hittills anvisat

för år 1917	kronor	800,000: —
» » 1918	»	600,000: —
		<hr/>
		eller tillhopa kronor 1,400,000: —

Å anslaget återstå alltså oanvisade 598,000 kronor. Arméförvaltningen har nu hemställt, att detta belopp måtte anvisas för år 1919.

Denna framställning finner jag mig böra tillstyrka.

Ökade kostnader för byggnadsföretagens utförande.

Frågas
behandling
i 1917 års
statsverks-
proposition.

Redan uti sin underdåniga skrivelse den 30 september 1916 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 anmälde arméförvaltningen, att på grund av den efter världskrigets utbrott allttjämt pågående stegringen av priserna å byggnadsmaterialier de för ovannämnda i samband med den nya härordningen beslutade byggnadsföretagen före krigsutbrottet beräknade kostnaderna givetvis komme att överskridas. Med anledning härav hade inom fortifikationsdepartementets kasernbyggnadsbyrå uppgjorts beräkning av de ökade anslag, som kunde anses erforderliga för byggnadsarbetenas genomförande. Enligt vad denna beräk-

ning gåve vid handen, skulle, utöver de för ändamålet beviljade anslagen, [63.]
erfordras följande belopp, nämligen

för ökat stallutrymme vid infanteriet	kronor	164,000: —
» » » » kavalleriet	»	24,000: —
» » » » artilleriet	»	14,000: —
» förråd för vinterfordon	»	22,500: —
» » » andra fordon än vinterfordon samt för persedlar och materiel	»	83,100: —
» nybyggnader för Norrbottens regemente	»	181,710: —
» » » Norrbottens kavallerikår	»	150,000: —
» » » Bodens artilleriregemente	»	210,000: —
» befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärrege- mente	»	140,000: —
» förplägnadsanstalt i Östersund	»	120,000: —
» havremagasin i Stockholm	»	38,000: —
» nybyggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund	»	300,000: —
» nytt kasernetablissemang för Svea ingenjörkår	»	435,000: —
» kasernetablissemang för Norrlands ingenjörkår	»	565,000: —
» nybyggnader för Bodens ingenjörkår	»	210,000: —
» » » fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona	»	40,000: —
» nytt kasernetablissemang för Fälttelegrafkåren	»	400,000: —
» ordnande av vinterförläggning	»	10,000: —
<hr/>		
eller tillhopa kronor		3,107,310: —

För täckande av den sålunda uppkommande merkostnaden, 3,107,310 kronor, hemställde arméförvaltningen om anvisande av erforderligt anslag å extra stat för år 1918.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 framhöll dåvarande departementschefen, att det på grund av de under nuvarande förhållanden ständigt fluktuerande materialpriserna vore klart, att den av arméförvaltningen uppgjorda beräkningen av merkostnaderna endast kunde vara approximativ och att någon säkerhet icke funnes för att byggnadsarbetena skulle kunna fullbordas för det angivna beloppet. Å andra sidan syntes man emellertid även böra räkna med, att i och med krigets upphörande en återgång till mera normala priser kunde komma att ske. Vid sådant förhållande och då det för det dåvarande icke vore möjligt att med någon tillförlitlighet bedöma, till vilket belopp kost-

[63.] naderna för ifrågavarande byggnadsföretag komme att uppgå, syntes det lämpligast att fortfarande gå till väga på samma sätt som dithills, nämligen att i varje särskilt fall överlämna åt Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida ett entreprenadanbud, som överstege de beräknade kostnaderna, borde antagas eller icke, och att, för den händelse anbudet antoges, av tillgängliga medel förskjuta uppkommande merkostnader för att framdeles anmälas till ersättande. På grund av vad sålunda anförts, ansåg departementschefen något anslag för ifrågavarande ändamål icke då böra av riksdagen äskas.

Utlåtande av
riksdagens
statsutskott.

Uti sitt utlåtande (ur 4) angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet, anförde riksdagens statsutskott under punkten 45, att utskottet icke kunnat ansluta sig till föredragande departementschefens förenämnda uttalande angående gäldandet av uppkommande merkostnader för ifrågavarande byggnadsarbeten. Därigenom skulle enligt utskottets mening införas en grundsats beträffande statsregleringen, vars konsekvenser knappast kunde överskådas. Då emellertid en del av byggnadsarbetena redan vore påbörjade, syntes det av departementschefen angivna förfaringssättet böra för dessa särskilda fall få tillämpas, då så av förhållandena oundgängligen påkallades och annan utväg icke utan väsentliga svårigheter och fördyringar kunde anlitas. I fråga åter om de byggnadsföretag, vilka ännu icke påbörjats och vilka ej vore av brådskande natur, borde i varje fall tagas under övervägande, huruvida icke uppskov med hänsyn till för närvarande rådande höga byggnadskostnader borde äga rum.

Kungl. Maj:ts
proposition
i ämnet
till 1917 års
riksdag.

Med anledning av statsutskottets förevarande uttalande, mot vilket riksdagens kamrar icke framställde någon erinran, underställdes frågan om bestridande av uppkommande merkostnader för ifrågavarande byggnadsföretag den 16 april 1917 ånyo Kungl. Maj:ts prövning, och yttrade därvid min företrädare i ämbetet till statsrådsprotokollet, att av statsutskottets utlåtande framginge, att i sådana fall, där vid föreslagen prövning enligt de angivna grunderna ett redan påbörjat byggnadsarbete funnes böra fortgå eller ock ett ännu ej påbörjat byggnadsföretag ansåges böra igångsättas, uppkommande merkostnader skulle få av Kungl. Maj:t förskjutas av tillgängliga medel för att framdeles anmälas till ersättande. Det syntes departementschefen emellertid lämpligare, att anslag redan då för ändamålet av riksdagen äskades. Då med beaktande av vad statsutskottet anført endast en del av ifrågavarande byggnadsarbeten

syntes komma att fortgå eller igångsättas, syntes det för ändamålet då erforderliga beloppet kunna beräknas till omkring 1,000,000 kronor. Då enligt riksdagens beslut kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag vore avsedda att bestridas genom inkomsten av försäljning av vissa staten tillhöriga, till lantförsvaret anslagna fastigheter i eller invid Stockholm, syntes det departementschefen följdriktigt, att de på grund av dyrtiden uppkommande merkostnaderna bestredes på enahanda sätt. I avvaktan på att tomtförsäljningsmedel bleve för ändamålet tillgängliga, syntes det erforderliga beloppet, liksom de av riksdagen för år 1918 beviljade byggnadsanslagen, få efter Kungl. Maj:ts beprövande av arméförvaltningen eller statskontoret förskjutas av tillgängliga medel.

I anslutning till vad sålunda anförts, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen (proposition nr 233) att för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén bevilja ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts beprövande av arméförvaltningen eller statskontoret förskjutas för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försålles, kunde komma att inflyta.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen.

Uti sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1917 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1919 har nu arméförvaltningen anmält, att med anledning av den alltjämt pågående stegringen av prisen å byggnadsmaterialier kostnaderna för ifrågavarande i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag givetvis komme att överstiga de före krigsutbrottet beräknade. Inom fortifikationsdepartementet hade därför uppgjorts följande beräkning av de ökade anslag, som kunde anses erforderliga, för att de departementet åliggande byggnadsarbetena skulle kunna genomföras.

Arméförvaltningens
förevarande
framställning.

1. För beredande av *ökat stallutrymme vid infanteriet* hade av 1915 års riksdag beviljats 655,900 kronor. Av detta anslag skulle dock den del, som beräknats för Första livgrenadjärregementet, Andra livgrenadjärregementet, Västgöta regemente, Södermanlands regemente, Kronobergs regemente, Kalmar regemente, Norra skånska infanteriregementet och Södra skånska infanteriregementet ävensom för stall för andra arméfördelningsstabens hästar, eller sammanlagt 178,400 kronor disponeras av arméns kasernbyggnadsnämnd. Kostnadsökningen för de stallar, som

[63.] skulle uppföras av fortifikationsdepartementet, beräknades till 164,000 kronor.

2. För beredande av *ökat stallutrymme vid kavalleriet* hade av 1915 års riksdag beviljats 412,800 kronor. Arbetena för Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente hade under åren 1915 och 1916 slutförts inom den beräknade kostnaden. Beträffande Skånska husarregementet hade något uppdrag från Kungl. Maj:t ej erhållits, utan hade den beräknade kostnaden 118,400 kronor reserverats. Detta belopp beräknades nu böra ökas med 30,000 kronor.

3. För beredande av *ökat stallutrymme vid artilleriet* hade av 1916 års riksdag beviljats 56,000 kronor. Arbetena hade varit utbudna på entreprenad men icke kunnat komma till utförande, på grund av att anbudet varit för höga. Kostnadsökningen beräknades numera till 25,000 kronor.

4. För uppförande av *förråd för vinterfordon* hade av 1913 års riksdag beviljats 237,000 kronor samt av 1914 års senare riksdag ytterligare 90,000 kronor. De i det förra anslaget beräknade arbetena vore utförda utan ökad kostnad; för de i det senare anslaget avsedda arbeten, vilka nu igångsatts, beräknades medelstillgången vara tillräcklig för själva byggnaderna, men för inredning, belysning, planering och stängsel erfordrades ytterligare 20,000 kronor.

5. *Förråd för andra fordon än vinterfordon*, vartill av 1914 års senare riksdag beviljats ett belopp av 1,359,000 kronor, beräknades kunna fullbordas utan kostnadsökning.

6. För uppförande av *nybyggnader för Norrbottens regemente* hade 1914 års senare och 1915 års riksdagar beviljat 1,050,000 kronor. Byggnadsarbetena påginge; och enligt de ursprungligen antagna anbudet beräknades dessa kunna fullbordas inom det anvisade anslaget. Den ursprungliga entreprenören hade emellertid måst skiljas från kontraktet och ny entreprenör antagas. De nya anbudet visade för dessa byggnader jämte den samtidigt utbudna underofficersbyggnaden vid Bodens ingenjörkår en ökning av 41,710 kronor, och hade Kungl. Maj:t genom brev den 4 augusti 1916 bestämt, att denna summa finge av civila departementet förskjutas. Dessutom uppkomme genom det nya kontraktets bestämmelser för transport av grus och tillhandahållanda av knacksten samt genom prisskillnad å cement och kostnader för elektrisk ström och vatten en ytterligare kostnadsökning, som icke nu kunde exakt uppgivas, men beräknades uppgå till omkring 150,000 kronor. Härtill

komme planerings- och stängsel- m. fl. arbeten, som ännu icke kontraherats, men beräknades kosta omkring 50,000 kronor. Därest dessa merkostnader icke kunde ersättas av förre entreprenören, måste för byggnaderna vid Norrbottens regemente jämte underofficersbyggnaden vid Bodens ingenjörkår ytterligare anvisas ($150,000 + 50,000 =$) 200,000 kronor.

7. För uppförande av *byggnader för Norrbottens kavallerikår* hade av 1915 års riksdag beviljats 478,000 kronor. Sedermera hade Kungl. Maj:t genom brev den 9 september 1916 och den 6 juli 1917 beviljat ytterligare respektive 21,500 kronor och 200,000 kronor. Arbetena beräknades kunna fullbordas inom dessa anslag.

8. För uppförande av *nya byggnader för Bodens artilleriregemente* hade av 1914 års senare och 1915 års riksdagar beviljats tillhoppa 692,000 kronor. Genom brev den 29 juni 1917 hade Kungl. Maj:t anvisat ytterligare 500,000 kronor. Arbetena vore kontraherade att kunna fullbordas inom dessa anslag.

9. Till *nya befälsbyggnader för Vaxholms grenadjärregemente* hade 1916 års riksdag beviljat 395,000 kronor. För dessa arbeten, som ännu ej igångsatts, beräknades en kostnadsökning av 170,000 kronor.

10. För uppförande av byggnader för en *förplägnadsanstalt i Östersund* hade 1916 års riksdag beviljat 640,000 kronor. Sannolika kostnadsökningen härå hade beräknats till 384,000 kronor.

11. För uppförande av ett *havremagasin i Stockholm* hade av 1916 års riksdag beviljats 200,000 kronor. Sannolika kostnadsökningen härå hade beräknats till 120,000 kronor.

12. För uppförande av *nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund* hade av 1915 års riksdag beviljats 1,358,500 kronor, därav till byggnadsarbeten 986,000 kronor och till inköp av mark 372,500 kronor. Genom brev den 8 juni 1917 hade Kungl. Maj:t anvisat ytterligare 282,600 kronor för utförande av vissa av dessa arbeten; för återstående arbeten, vilka ännu ej igångsatts, nämligen underofficersbyggnad, kokinrättning, sjukpaviljong, mässbyggnad, exercishus, ridhus, sommarstall, sjukstall och skosmedja, beräknades en kostnadsökning av ytterligare 300,000 kronor.

13. För uppförande av *nytt etablissemang för Svea ingenjörkår* hade av 1915 års riksdag beviljats 1,696,000 kronor, varjämte därutöver av Kungl. Maj:t anvisats 43,900 kronor eller tillsammans 1,739,900 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå hade beräknats till 1,217,000 kronor.

14. Till uppförande av *byggnader för Norrlands ingenjörkår* hade 1915 års riksdag beviljat 1,884,000 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå hade beräknats till 1,318,000 kronor.

[63.] 15. Till uppförande av *nya byggnader för Bodens ingenjörkår* hade av 1915 års riksdag beviljats 651,000 kronor. Genom brev den 27 oktober 1916 och den 13 juli 1917 hade Kungl. Maj:t för uppförande av 3 officersbyggnader anvisat ett tilläggsanslag av 77,350 kronor och för 2 hangarer samt en verkstadsbyggnad 16,100 kronor. För utförandet av återstående arbeten, vilka ännu icke kontraherats, beräknades en kostnadsökning av ytterligare 200,000 kronor.

16. För uppförande av *nya byggnader för fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona* hade av 1915 års riksdag beviljats 93,000 kronor. Genom brev den 1 december 1916 hade Kungl. Maj:t för arbetena i Karlskrona anvisat ytterligare 20,000 kronor. För dessa arbetens fullbordande komme emellertid genom fördyrade sprängnings- och planeringskostnader att erfordras ytterligare 3,000 kronor. För arbetena i Vaxholm, vilka på grund av för höga entreprenadanbud icke kunnat igångsättas, beräknades kostnadsökningen till 45,000 kronor.

17. För uppförande av *nytt kasernetablissemang för Fälttelegrafkåren* hade av 1916 års riksdag beviljats 1,998,000 kronor. Den sannolika kostnadsökningen härå hade beräknats till 1,398,000 kronor.

18. För uppförande av *skidförråd* hade 1915 års riksdag beviljat 461,000 kronor. Av härför erforderliga arbeten vore de för femte och sjätte arméfördelningarna igångsatta enligt kungl. brev den 16 februari och den 29 juni 1917. Då emellertid anbuden ännu icke inkommit, kunde någon exakt beräkning över merkostnaden ej göras. Anslaget syntes emellertid avsett endast för Boden och fyra arméfördelningar. För dessa arméfördelningar hade ursprungligen inom tre arméfördelningar föreslagits centrala förråd och vid sjätte arméfördelningen decentralisering med förråd inom varje garnisonsort. Genom kungl. brevet den 16 februari 1917 hade bestämts, att även vid femte arméfördelningen förråden skulle läggas till garnisonsorterna, och hade för täckande av härigenom samt genom ökade material- och arbetspriser uppkommande merkostnader anvisats ytterligare 110,725 kronor att förskjutas och framdeles anmälas till ersättande. Den återstående delen av anslaget vore numera icke tillräcklig för utförandet av de planerade förråden. Huru stor anslagsökning, som härför erfordrades, vore beroende på, huru de förråd, varom uppdrag ännu ej lämnats fortifikationsdepartementet, skulle anordnas.

19. För ordnande av *vinterförläggning för vissa truppförband* hade 1914 års senare riksdag beviljat 567,000 kronor. Dessa arbeten vore fullbordade så när som på exercishuset vid Västernorrlands regemente. Entreprenören för detta exercishus hade dock icke kunnat fullfölja sitt kontrakt, utan hade detsamma måst förklaras från entreprenörens sida brutet. Därest icke ersättning för härigenom ökade kostnader, vilka ännu icke

kunde exakt bestämmas, kunde erhållas från entreprenören eller borgensmän, erfordrades en anslagsökning av omkring 10,000 kronor.

[63.]

De sålunda angivna merkostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag ansågo arméförvaltningen böra utgå enligt följande tablå:

Anslaget beviljat av riksdagen.	Anslaget avsett för	Beräknad kostnadsökning.	Vidstående kostnad fördelas på år	
			1918.	1919.
1914	1. Ökat stallutrymme vid infanteriet	164,000	164,000	—
1914	2. » » » kavalleriet	30,000	—	30,000
1914	3. » » » artilleriet	25,000	25,000	—
1914	4. Förråd för vinterfordon	20,000	20,000	—
1914	5. » » andra fordon	—	—	—
1914	6. Nybyggnader för Norrbottens regemente	200,000	200,000	—
1914	7. » » » kavallerikår	—	—	—
1914	8. » » Bodens artilleriregemente	—	—	—
1914	9. Nya befälsbyggnader för Vaxholms grenadjärregemente	170,000	—	170,000
1916	10. Förplägnadsanstalt i Östersund	384,000	—	384,000
1916	11. Havremagasin i Stockholm	120,000	120,000	—
1914	12. Nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund	300,000	—	300,000
1915	13. Nytt etablissemang för Svea ingenjörkår	1,217,000	—	1,217,000
1915	14. » » » Norrlands ingenjörkår	1,318,000	—	1,318,000
1914	15. Nya byggnader för Bodens ingenjörkår	200,000	—	200,000
1914	16. » » » fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona	48,000	48,000	—
1916	17. Nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren	1,398,000	—	1,398,000
1914	18. Skidförråd	10,000	10,000	—
1914	19. Vinterförläggning för vissa truppförband	10,000	10,000	—
Summa kronor		5,604,000	587,000	5,017,000

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för bestridande av ökade kostnader för ovan omnämnda byggnadsföretag bevilja ett förslagsanslag för år 1919 av 5,604,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel för år 1918 förskjuta 587,000 kronor att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

[63.] Departements-
chefen. Såsom förut nämnts, beviljade nästlidet års riksdag för bestridande av uppkommande merkostnader för ifrågavarande byggnadsföretag ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå å förskottstitel för att sedermera ersättas av inflytande tomtförsäljningsmedel. Å detta anslag har Kungl. Maj:t, efter i varje särskilt fall företagen prövning enligt de av statsutskottet angivna och av riksdagen utan erinran lämnade grunderna, anvisat följande belopp, nämligen

	för uppförande av ett sommarstall för Bohusläns regemente	kronor	5,000: —
»	» » vissa byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund ..	»	282,600: —
»	» » nya byggnader för Bodens artilleriregemente	»	500,000: —
»	» » vissa byggnader vid kasernetablissemang för vissa infanteriregementen	»	195,200: —
»	» » återstående byggnader för Norrbottens kavallerikår	»	200,000: —
»	» » vissa byggnader vid Bodens ingenjörkår	»	16,100: —
»	» » förrådsbyggnader för skidutrustning m. m. inom femte arméfördelningen	»	9,872: 50
»	» » förrådsbyggnader för skidutrustning m. m. inom sjätte arméfördelningen	»	17,700: —
»	» » ett sommarstall för Livregementets grenadjärer i Örebro	»	10,400: —
»	» » två byggnader för Göta ingenjörkårs fästningsingenjörkompani i Karlskrona	»	12,000: —
»	» » ett vinterstall vid Vaxholms grenadjärregemente	»	26,700: —
»	» » havremagasin å Järvafältet	»	120,000: —
»	» » ett kombinerat sommar- och vinterstall vid Jämtlands fältjägerregemente	»	32,800: —
»	» » bad- och tvättinrättning vid Norrlands artilleriregemente	»	25,500: —

eller tillhopa kronor 1,453,872: 50

Arméförvaltningen har nu beräknat merkostnaderna för de byggnadsarbeten, som återstå att utföra, till sammanlagt 5,604,000 kronor samt hemställt om anvisande av detta belopp.

Då jag i överensstämmelse med förenämnda av statsutskottet vid nästlidet års riksdag i ämnet gjorda uttalande anser, att med hänsyn till de för närvarande rådande höga byggnadskostnaderna igångsättandet av sådana byggnadsarbeten, vilka icke äro av brådskande natur, bör tillsvidare uppskjutas, finner jag mig icke kunna tillstyrka, att medel nu äskas för bestridande av samtliga de för ifrågavarande byggnadsföretags fullbordande uppkommande merkostnaderna. För att emellertid medel må stå till förfogande för utförande av sådana byggnadsarbeten, som vid företagen prövning finnas vara av natur att icke kunna utan avsevärda olägenheter uppskjutas, torde, i överensstämmelse med vad nästlidet års riksdag i ämnet beslutat, visst belopp, förslagsvis 1,000,000 kronor, böra för ändamålet ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

De på grund av dyrtiden uppkommande merkostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag torde böra bestridas på enahanda sätt som de för samma byggnadsföretag beräknade normala kostnaderna.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, skulle alltså för år 1919 anvisas till byggnader för Norrlands ingenjörkår.....	kronor 484,000: —
» nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren.....	» 598,000: —
» bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén.....	» 1,000,000: —
Summa kronor	2,082,000: —

I överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anført i fråga om avvecklingen av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet, torde medel för bestridande av ifrågavarande belopp, vilket är avsett att i sinom tid ersättas av inflytande tomtförsäljningsmedel, tillsvidare böra beredas genom tillfällig upplåning.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

dels av det utav 1915 års riksdag till uppförande av byggnader för Norrlands ingenjörkår beviljade anslaget 1,884,000 kronor, för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden, 484,000 kronor;

[63.]

dels av det utav 1916 års riksdag till uppförande av nytt etablissemang å Järvafältet för Fälttelegrafkåren beviljade anslaget, 1,998,000 kronor, för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden, 598,000 kronor;

dels för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén för år 1919 bevilja ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels ock förklara, att samtliga här omnämnda be-
lopp, som för år 1919 anvisas eller beviljas, tillhopa 2,082,000 kronor, skola tillsvidare utgå av tillfälliga lånemedel för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta.

Ifrågasatta nya byggnadsföretag m. m.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för följande nya byggnadsföretag m. m., nämligen

för fullbordande av förplägnadsanstalten i Boden	kronor	190,000: —
» uppförande av förplägnadsanstalter i Linköping och Falun samt utvidgning av de beslutade förplägnadsanstalterna i Östersund, Stockholm och Hässleholm	»	2,795,000: —
» anläggande av kulspruteskjutbanor	»	246,000: —
» verkställande av vissa arbeten å Dalregementets skjutbana vid Falun	»	21,000: —
» komplettering av avloppssystemet å Rommehed	»	35,000: —
» inköp av vissa lägenheter å Rindön samt inredande av därå befintliga byggnader till befälsbostäder	»	130,000: —
» uppförande av ny mässbyggnad vid Karlskrona grenadjärregemente	»	160,000: —

Transport kronor 3,577,000: —

	Transport kronor	3,577,000: —
för uppförande av exercishus, gymnastikhus och arrestbyggnad vid Norrbottens regemente ..	»	315,000: —
» beredande av förbättrad inkvartering för Göta artilleriregemente å Tånga	»	162,000: —
» uppförande av garnisonssjukstall i Boden	»	75,000: —
	Summa kronor	4,129,000: —

Vidare har arméförvaltningens fortifikationsdepartement uti underdånig skrivelse den 28 november 1917 hemställt om anvisande av 578,000 kronor för fullständig elektrifiering av Karlsborgs fästning.

Av de sålunda föreslagna arbetena torde visserligen åtskilliga vara av behovet påkallade. På grund av de synnerligen stora krav, som för närvarande ställas på statskassan för tillgodoseende av andra mera trängande krav, finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att medel nu äskas för här ifrågakvarande ändamål. Med hänsyn till de för närvarande högt uppdrivna arbets- och materialpriserna och den osäkerhet, som råder inom byggnadsindustrien, synes mig tidpunkten icke heller vara lämplig för fattande av beslut om igångsättande av nya byggnadsföretag, där detta icke av förhållandena oundgängligen påkallas.

Departements-
chefen.

Ifrågasatt anskaffning av taggningsmaskiner m. m.

Under åberopande av vad fortifikationsdepartementet därom i särskild underdånig skrivelse den 14 februari 1917 anfört, har arméförvaltningen uti sin framställning angående medelsbehovet för år 1919 hemställt om anvisande av ett anslag av 250,000 kronor i och för anskaffning av taggtrådsmaskiner m. m.

Med prövningen av ifrågakvarande anslagskrav torde böra tillsvidare anstå.

J. Övningar.

1. Arméns fält- och fälttjänstövningar.

Reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar utgick till och med år 1915 med 500,000 kronor. Från och med år 1916 höjdes anslaget med 100,000 kronor eller till 600,000 kronor.

Förelag om:
anslagets höj-
ning fr. o. m.
år 1918.

Uti underdånig skrivelse den 26 oktober 1916 anmälde chefen för generalstaben, att förevarande anslag icke vidare vore för sitt ändamål tillräckligt. Enligt generalstabschefens uppfattning borde de större fälttjänstövningarna hädanefter så anordnas, att de erfarenheter, som gjorts under det nu pågående kriget, bleve för arméns utbildning tillgodogjorda. Dessa erfarenheter vore nämligen av den art, att de utövade högst väsentligt inflytande på truppförbandsutbildningen, framför allt under större fälttjänstövningar. En underlåtenhet att under dylika övningar tillgodogöra sig de vunna erfarenheterna komme att inverka högst menligt på arméns krigsduglighet. De förändringar i de större fälttjänstövningarnas planläggning, som härav föranledes, bestode huvudsakligen i, att tungt artilleri borde i stor utsträckning deltaga i dessa övningar, att truppförbanden borde komma i tillfälle att erhålla övning i även mera omfattande befästningars anläggande, att allehanda tekniska trupper, såsom flygavdelningar, fältelegrafavdelningar, skans-tygkolonner m. fl., måste komma till användning, samt att vissa tekniska hjälmedel, exempelvis strålkastare, lypistoler o. s. v., måste prövas. Ett annat skäl till, att anslaget komme att visa sig otillräckligt, vore, att medel från detta anslag på senaste tid måst avses för vissa övningar, vilka vore att hänföra till fält- och fälttjänstövningar, men vilka icke medtagits i den ursprungliga kostnadsberäkningen. Sålunda hade kostnaderna för fjäll-, terräng-, myrterräng- och älvslinjeövningar samt för vissa tillämpningsövningar med Frivilliga automobilkåren och med Frivilliga motorbåtskåren bestritts från detta anslag. Från det samma hade även medel måst tagas till vissa övningar, som letts av inspektören för infanteriet. För dylika övningar erforderliga medel syntes även för framtiden komma att utgå från detta anslag.

För att med tillgodoseende av ovan anförda nya behov av olika art fält- och fälttjänstövningar skulle kunna i behövlig utsträckning utföras, hemställde generalstabschefen, att förevarande anslag måtte ökas med 175,000 kronor eller från 600,000 kronor till 775,000 kronor.

Arméförvaltningen fann de av chefen för generalstaben anförda skälen för anslagshöjningen synnerligen vägande och tillstyrkte den gjorda framställningen.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 yttrade dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet bland annat, att då man uppenbarligen icke borde underlåta att, så långt förhållandena det medgåve, söka tillgodogöra sig de mångahanda lärdomar det pågående världskriget givit, en härav påkallad ökning av före-

varande anslag vore ofrånkomlig. I betraktande av den höjning, anslaget nyligen undergått, kunde den ifrågasatta ytterligare ökningen förefalla högt tilltagen. Då emellertid departementschefen vid granskning av de till grund för generalstabschefens förslag liggande specialberäkningarna icke funnit anledning till någon anmärkning, funne han sig böra tillstyrka, att anslaget höjdes med det föreslagna beloppet eller 175,000 kronor.

Vid ärendets behandling inom riksdagen stannade emellertid kamrarna i skiljaktiga beslut, och efter gemensam votering blev den begärda anslagsökningen av riksdagen avslagen.

Arméförvaltningen har anmält, att ämbetsverket ansåge frågan om höjning av anslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar vara så viktig, att den ånyo borde upptagas och underställas riksdagens prövning. Några ytterligare skäl för anslagsökningen utöver dem, som vid nästlidet års riksdag anförts, syntes knappast vara att anföra.

Arméförvaltningens framställning.

Besparingarna å anslaget hade den 31 december 1916 uppgått till 243,588 kronor 62 öre, men hela detta belopp komme sannolikt att tagas i anspråk under år 1917, särskilt med anledning av de ökade kostnaderna för hästlejning under ifrågavarande övningar.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att anslaget måtte i riksstaten för år 1919 upptagas med ett till 775,000 kronor förhöjt belopp.

Vid uppgörandet år 1914 av förslag till ny härordning beräknades, att denna skulle komma att medföra en ökning av anslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar med 100,000 kronor. Härvid utgick man från, att dylika övningar skulle fortfarande komma att anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad dittills ägt rum. Mot den sålunda uppgjorda beräkningen hade riksdagen icke något att erinra, och i enlighet härmed blev jämväl anslaget från och med år 1916 höjt från 500,000 kronor till 600,000 kronor.

Departementschefen.

Då anslaget sålunda redan blivit i riksstaten upptaget till det belopp, vartill detsamma efter genomförandet av 1914 års härordning beräknats, och då några nya skäl för anslagets ökning, utöver de av 1917 års riksdag prövade, icke blivit förebragta, finner jag mig icke kunna tillstyrka bifall till arméförvaltningens förevarande framställning.

I riksstaten för år 1919 torde alltså böra upptagas

Arméns fält- och fälttjänstövningar, oförändrat

ordinarie reservationsanslag kronor 600,000:—

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 1 häft.

[64.]

2. Vinterövningar.

Enligt 1914 års härordning skulle för möjliggörande av truppövningar vintertid anvisas ett nytt ordinarie anslag å 320,000 kronor under titel »vinterövningar, reservationsanslag».

Då dylika övningar vore avsedda att anordnas redan vintern 1915—1916, föreslog Kungl. Maj:t 1915 års riksdag att i riksstaten för år 1916 upptaga ifrågavarande anslag med hela det beräknade beloppet. Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Anslaget har sedermera jämväl i riksstaterna för år 1917 och 1918 upptagits med samma belopp.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att i beräkningarna av förevarande anslag icke inginge några kostnader för vinterövningar vid intendenturtrupperna, enär dessa vid tiden för beräkningarnas uppgörande icke varit organiserade. Det hade emellertid visat sig nödvändigt, att även dessa trupper finge deltaga uti ifrågavarande övningar. Det redan från början ganska knappt tillmätta anslaget lämnade dock icke tillgång till bestridande av de härav föranledda kostnaderna allraminst under nu rådande förhållanden med ökade utgifter för såväl transporter som lega av hästar och inkvartering.

För beredande av möjlighet för intendenturtruppernas deltagande i dessa vinterövningar erfordrades en ökning av anslaget, vilken ökning enligt verkställda beräkningar uppginge till 5,000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till angelägenheten av, att intendenturtrupperna, vilka omhänderhava den viktiga förplägnadstjänsten vid armén, äro fullt förtrogna med de under vintertid, särskilt i rikets nordligare delar, förekommande förplägnads-, utrustnings- och inkvarteringsförhållanden m. m., torde jämväl ifrågavarande truppslag böra för framtiden deltaga uti de årligen återkommande vinterövningarna. På grund härav och då det nuvarande anslaget icke lämnar tillgång för bestridande av de härmed förenade kostnaderna, torde detsamma böra undergå en härav betingad höjning. Mot det av arméförvaltningen beräknade beloppet eller 5,000 kronor har jag icke något att erinra.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

	att öka ordinarie reservationsanslaget till vinterövningar,	
nu	kronor 320,000: —
med	» 5,000: —
till	kronor 325,000: —

3. Det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[65.]

För innevarande år har riksdagen till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat anvisat ett reservationsanslag av 1,364,800 kronor samt medgivit, att av detta anslag ett belopp av 696,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,600,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

Anslaget är av riksdagen beräknat sålunda:

till skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen	kronor	79,800: —
» skytteförbunden	»	144,200: —
» skytteföreningarna:		
a) årsunderstöd		
dels å 2 kronor till 145,000 äldre skyttar, förslagsvis	kronor	290,000: —
dels å 1 krona till 30,000 mycket unga skyttar och nybörjare, förslagsvis	»	30,000: —
b) ammunitionsbidrag		
dels till likviderande av 11,600,000 patroner m 94 att genom arméförvaltningens artilleridepartement tillhandahållas skytteföreningarna för att utdelas till 145,000 anslagsberättigade äldre skyttar	»	696,000: —
Transport kronor 1,016,000: —		224,000: —

[65.]

	Transport kronor 1,016,000: —	224,000: —
	dels att kontant tilldelas skyttföreningarna i för- hållande till antalet an- slagsberättigade skyttar med kammarammunition ett såsom fast bestämt belopp av	» 67,500: —
	c) bidrag till nybildade skyttföreningar för an- skaffande av målskjut- ningsmateriel	» 3,000: —
		kronor 1,086,500: —
till övriga utgifter:		
	riksskyttetävling i Norr- land år 1918	kronor 10,000: —
	understöd för anordnande av skjutbanor och andra utgifter för det frivilliga skytteväsendet	» 44,300: —
		» 54,300: —
		<u>Summa kronor 1,364,800: —</u>

Huvuddragen
av skytteför-
bundens över-
styrelses an-
slagsäskande
för år 1919.

Uti skrivelse den 10 september 1917 har nu skytteförbundens överstyrelse genom sitt verkställande utskott anmält anslagsbehovet för år 1919 och därvid hemställt, att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande måtte för år 1919 anvisas:

till skytteförbundens överstyrelses administrations- kostnader samt särskilda utgifter att utbe- talas genom överstyrelsen	kronor	83,800: —
» skytteförbunden	»	159,400: —
» skyttföreningarna	»	1,265,500: —
» övriga utgifter	»	91,300: —
		<u>Summa kronor 1,600,000: —</u>

Över överstyrelsens framställning har arméförvaltningen den 2 november 1917 avgivit utlåtande.

Innan jag övergår till de särskilda huvudgrupper, vari anslaget är uppdelat, anhåller jag att, liksom föregående år skett, få yttra mig an-

gående de omständigheter, som ligga till grund för hithörande beräkningar, nämligen [65.]

Antalet anslagsberättigade skyttar.

Antalet anslagsberättigade skyttar är för innevarande år beräknat till 175,000, därav 145,000 äldre skyttar och 30,000 mycket unga skyttar och nybörjare.

Överstyrelsen har nu anmält, att antalet anslagsberättigade skyttar för år 1917, vilket år skulle ligga till grund för anslagsfördelningen under år 1919, beräknats uppgå till 160,000, därav 135,000 äldre och 25,000 yngre skyttar. För år 1916 hade beräknats, att antalet dylika skyttar skulle komma att uppgå till respektive 150,000 och 30,000. Emellertid hade det visat sig, att detta antal icke uppnåtts, utan hade antalet anslagsberättigade skyttar den 31 december 1916 utgjort 124,181 äldre och 22,364 yngre eller tillsammans 146,545 skyttar. År 1913, då världskriget ännu icke utbrutit, hade det frivilliga skytteväsendet räknat 146,178 anslagsberättigade skyttar. På grund av den inom skytteföreningarna nu rådande livaktigheten trodde sig överstyrelsen hava skäl för det antagandet, att skytterörelsen i fråga om utvecklingen numera återgått till de förhållanden, som varit rådande vid början av år 1914, och att sålunda under de närmaste åren ånyo ökning skulle inträda, vilket än mera skulle bliva fallet, så snart nu rådande svåra tidsförhållanden upphört. Då verksamhetsåret 1917 skulle läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet under år 1919 — alltså efter två år — torde icke siffran anslagsberättigade skyttar kunna sättas lägre, än som av överstyrelsen beräknats, nämligen till 160,000.

Överstyrelsens förvarande framställning.

Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot den av överstyrelsen tillämpade beräkningsgrunden.

Arméförvaltningens yttrande.

Då icke heller jag funnit anledning till någon erinran mot den av överstyrelsen sålunda uppgjorda beräkningen, torde alltså antalet anslagsberättigade skyttar för år 1919 böra beräknas till 160,000, därav 135,000 äldre skyttar och 25,000 mycket unga skyttar och nybörjare.

Departementschefen.

Skytteförbundens överstyrelsens administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen.

I fråga om denna anslagspost har överstyrelsen hemställt om förhöjning av det för år 1918 utgående anslagsbeloppet, 79,800 kronor,

Överstyrelsens framställning.

[65.] till 83,800 kronor i syfte att bereda tillgång till medel för utbetalande av ett arvode å 4,000 kronor till en assistent åt överstyrelsens sekreterare. Därjämte har överstyrelsen ifrågasatt ändring av grunderna för fördelning av de 6,000 kronor, som äro avsedda till bidrag för hållande av föredrag rörande den frivilliga skytterörelsen.

Motiven för
överstyrelsens
framställning.

Rörande det föreslagna *arvodet till en assistent åt sekreteraren* har överstyrelsen framhållit, att överstyrelsen i sina tidigare framställningar om inrättande av en assistentbefattning för sekreteraren i skytteförbundens överstyrelsens expedition sökt efter bästa förmåga motivera behovet av detta krav. För varje år, som ginge, framträdde detta givetvis mer och mer. Den nuvarande sekreteraren, som alltsedan det frivilliga skytteväsendets omorganisation år 1893 eller rättare ända sedan år 1889, då centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar bildats, innehaft denna befattning, hade nu uppnått sådan ålder, att han inom få år kunde vara berättigad att draga sig tillbaka. Dessförinnan borde en lämplig efterträdare, till alla delar insatt uti de med denna befattning förenade göromålen, ovillkorligen finnas att tillgå. Såsom överstyrelsen redan tidigare framhållit, vore på grund av denna folkrörelses natur sekreterarbefattningen icke alldeles att förlikna vid en vanlig ämbetsmannaanställning, utan ställde denna befattning stora krav på sin innehavare såväl i fråga om personliga egenskaper som ock beträffande arbetsduglighet och expeditionsvana samt framför allt beträffande levande intresse och förståelse för själva saken såsom en försvars- och folkrörelse. I övrigt hade göromålen å överstyrelsens expedition nu fått en sådan omfattning, att desamma icke vidare kunde utan olägenhet handläggas av en person utan måste uppdelas på flera händer. Inrättandet av en dylik ifrågasatt assistentbefattning vore således enligt överstyrelsens uppfattning av sådan vikt, att ytterligare uppskov därmed icke torde kunna ske utan men för ledningen i dess helhet.

Uti sina tidigare framställningar hade överstyrelsen för innehavaren av den ifrågasatta assistentbefattningen beräknat ett arvode av 3,000 kronor. På grund av nu rådande dyrtid och då man icke kunde påräkna att för detta belopp erhålla en för befattningen fullt kvalificerad person, ansåge överstyrelsen, att arvodet borde bestämmas till 4,000 kronor.

Beträffande *fördelningen av bidraget för hållande av föredrag* rörande den frivilliga skytterörelsen har överstyrelsen anfört, att det hittills varit bestämt, att dylikt bidrag skulle utgå med 400 kronor till vardera av Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens skytte-

förbund samt med högst 200 kronor till vardera av de övriga skytteförbunden. Emellertid hade det visat sig, att behovet av dylika föredrag växlat ganska avsevärt för olika tider och olika landsdelar, varigenom med den hittills tillämpade fördelningsgrunden anslaget icke kunnat så utnyttjas, som för vinnande av resultat varit önskvärt. Enligt överstyrelsens uppfattning skulle det anvisade understödet komma att bättre motsvara det därmed avsedda ändamålet, därest överstyrelsens verkställande utskott erhöle rätt att efter för handen varande förhållanden verkställa anslagets fördelning emellan de olika skytteförbunden. Särskilt skulle därigenom de norrländska förbundens behov av mera understöd kunna bättre tillgodoses.

[65.]

Arméförvaltningen har beträffande frågan om uppförandet av anslagsposten till *arvode för en assistent åt sekreteraren* erinrat därom, att överstyrelsen uti sina underdåniga skrivelser angående anslagsbehovet för såväl år 1917 som år 1918 gjort framställning om anvisande av medel för detta ändamål, men att Kungl. Maj:t med hänsyn till de rådande statsfinansiella förhållandena icke ansett frågan härom böra föreläggas riksdagen. Skulle emellertid Kungl. Maj:t, med hänsyn till vad överstyrelsen i sin föreliggande framställning anfört till stöd för sitt härom ånyo framlagda förslag, anse frågan om medels anvisande för detta ändamål nu böra framläggas för riksdagen, funne arméförvaltningen det av överstyrelsen härför begärda beloppet, 4,000 kronor, icke vara oskäligt med hänsyn till nu rådande ekonomiska förhållanden.

Arméförvaltningens yttrande.

I fråga om vad överstyrelsen anfört angående ändring av *grunden för fördelningen av de till hållande av föredrag* rörande den frivilliga skytterörelsen *anvisade medel*, ansåge arméförvaltningen det avsedda resultatet lämpligen kunna vinnas därigenom, att denna fråga, efter av överstyrelsen avgivet förslag, av Kungl. Maj:t toges under omprövning i sammanhang med fastställande av plan för användningen av de till det frivilliga skytteväsendets befrämjande anvisade medel.

Det synes mig visserligen sannolikt, att en förstärkning av arbetskrafterna i överstyrelsens expedition kan komma att visa sig allt mera erforderlig. Då emellertid de förhållanden, som föranlett avstyrkandet av tidigare förslag om beredande av arvode till en assistent åt överstyrelsens sekreterare, alltjämt äro för handen, och då skytterörelsen icke för närvarande torde befinna sig i någon period av hastigare utveckling, synes frågan om inrättande av berörda assistentbefattning kunna utan alltför stora olägenheter tillsvidare anstå.

Departementschefen.

[65.] Vad angår den föreslagna ändringen av fördelningsgrunden för anslagsposten till hållande av föredrag rörande den frivilliga skytte-rörelsen, kan jag inskränka mig till att instämma i vad arméförvaltningen därom anfört.

Anslagsposten till skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas genom överstyrelsen torde alltså böra upptagas med oförändrat belopp eller 79,800 kronor.

Skytteförbunden.

Överstyrel-
sens fram-
ställning.

Denna anslagspost, som för år 1918 beräknats till ett sammanlagt belopp av 144,200 kronor, har av överstyrelsen i anslagsäskandet för år 1919 upptagits med ett till 159,400 kronor förhöjt belopp. Överstyrelsen har sålunda föreslagit:

dels ökning av utgiftsposten till arvoden åt skytteförbundens sekreterare från 15,600 kronor till 20,800 kronor;

dels höjning av utgiftsposten till pris vid tävlingar i skolskjutning från 45,000 kronor till 54,000 kronor, denna ökning föranledd därav, att ifrågavarande utgiftspost, som förut utgått med oberoende av skytteantalet bestämt belopp, enligt överstyrelsens hemställan borde beräknas förslagsvis efter 40 öre för envar av 135,000 skyttar, som antagits hava under år 1917 gjort sig anslagsberättigade vid skjutning med skarp ammunition;

dels ock höjning av anslagsposten extra understöd åt vissa skytteförbund med 1,000 kronor för Jämtlands skytteförbund.

Dessutom innebär överstyrelsens förslag, att anslagsposten till understöd för fältmässigt anordnade skjutningar visserligen skulle för år 1919 upptagas med oförändrat belopp, 54,000 kronor, men beräknas förslagsvis efter 40 öre för envar av 135,000 anslagsberättigade äldre skyttar.

Motiven för
överstyrel-
sens fram-
ställning.

Till stöd för sin framställning i denna del har överstyrelsen anfört följande:

I fråga om den föreslagna förhöjningen av *arvodena till skytteförbundens sekreterare* hade överstyrelsen i underdånig skrivelse den 10 oktober 1916 angående anslagsbehovet för år 1918 framhållit, bland annat, att en sådan förhöjning vore särskilt nödvändig för att till dessa krävande befattningar kunna erhålla lämpliga och villiga personer. Därtill komme, att de nu rådande svåra tiderna, vilka i hög grad påverkat skytteintresset, gjorde det än mera behövt att till förbunds-

sekreterare erhålla sådana män, som ville och kunde arbeta för skyttesakens kraftiga främjande. Det arbete, som av dem i sådant hänseende krävdes, vore av sådan omfattning, att det icke gärna kunde helt hänföras till vad frivillighetsprincipen i denna rörelse kunde påkalla i fråga om uppoffring. Överstyrelsen hade av dessa skäl och med stöd av den omständigheten, att Kungl. Maj:t funnit skäl föreligga att i statsverkspropositionen förorda den äskade förhöjningen, tillåtit sig att därom ånyo göra framställning.

I anslutning till vad överstyrelsen tidigare anfört rörande önskvärdheten att för de till skytterörelsen utgående understöden såvitt möjligt erhålla en enhetlig beräkningsgrund, hade överstyrelsen ånyo framfört förslaget, att de till *pris vid skol- och fältskjutningar* för skytteförbund avsedda understöden måtte utgå med ett visst belopp för anslagsberättigad skytt.

Från *Jämtlands skytteförbund* hade till överstyrelsen ingivits framställning om utverkande av *det extra understödets förhöjning* från 1,000 kronor till 2,000 kronor, och hade överstyrelsen med behjärtande av de avsevärda svårigheter i kommunikationshänseende, som inom detta förbund vore rådande, ansett sig böra förorda bifall till denna framställning. Grannförbundet i Västernorrlands län åtnjöte för närvarande ett extra understöd av 2,000 kronor, och syntes svårigheterna inom Jämtlands län, exempelvis i Härjedalen eller mot norska gränsen i norr, icke vara mindre än i Västernorrlands län.

Vad förhöjningen av anslagsposten till *arvodet åt skytteförbundens sekreterare* angår, har arméförvaltningen erinrat, att sedan Kungl. Maj:t på överstyrelsens därom gjorda framställning och i enlighet med arméförvaltningens däröver avgivna utlåtande föreslagit 1917 års riksdag att med enahanda belopp, varom nu vore fråga, öka den till skytteförbundens sekreterare utgående ersättningen, riksdagen förklarat sig icke vara övertygad om nödvändigheten av att för närvarande höja ifrågakvarande anslagspost. Vid sådant förhållande ansåge sig arméförvaltningen icke kunna å nyo förorda den begärda anslagsökningen.

Beträffande beräkningen av anslagsposterna till *pris vid tävlingar i skolskjutning* samt till *understöd för fältnässigt anordnade skjutningar* funne arméförvaltningen, att då i det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljt 1912 års statsverksproposition angående beräkningen av utgifterna under fjärde huvudtiteln för år 1913, uttalats, att antalet anslagsberättigade skyttar framdeles icke borde uttryckligen angivas såsom normerande grund för dessa posters beräkning, samma poster för

Arméförvaltningens
yttrande.

[65.] år 1919 borde upptagas till bestämda, utan hänsyn till skytteantalet beräknade belopp. Någon höjning av förstnämnda post syntes icke kunna ifrågakomma, därest anslagsökningen i dess helhet skulle kunna behörigen begränsas.

Vad beträffade den begärda ökningen av *det extra understödet till Jämtlands läns skytteförbund*, funne sig arméförvaltningen, på grund av vad överstyrelsen anfört till stöd härför, böra tillstyrka bifall till densamma.

Departements-
chefen.

Såsom redan nämnts, har riksdagen år 1917 avslagit det av Kungl. Maj:t då framställda förslaget om höjning av arvodena åt skytteförbundens sekreterare. Med hänsyn härtill och då några nya skäl för ifrågavarande anslagsäskande icke blivit förebragta, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att frågan nu å nyo underställes riksdagens prövning.

Icke heller anser jag skäl föreligga att, med frångående av förut tillämpade principer, fastslå skytteantalet såsom uteslutande beräkningsgrund för anslagsposterna till pris vid tävlingar i skolskjutning samt till understöd för fältmässigt anordnade skjutningar. Ifrågavarande båda anslagsposter torde därför, i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag, böra beräknas såsom hittills och utgå med oförändrade belopp.

De skytteförbund, som för närvarande åtnjuta extra understöd, äro Norrbottens skytteförbund med 4,000 kronor, Västerbottens och Väster-norrlands skytteförbund med vardera 2,000 kronor, Värmlands och Dalarnas skytteförbund med vardera 1,200 kronor och Jämtlands skytteförbund med 1,000 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört, torde en ökning av det till Jämtlands län utgående understödet vara av behovet påkallad, och synes beloppet, på sätt föreslagits, böra höjas med 1,000 kronor till 2,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts, torde anslagsposten till skytteförbunden, nu 144,200 kronor, böra ökas med 1,000 kronor till 145,200 kronor.

Skytteföreningarna.

Rörande den nuvarande fördelningen av de under anslagsposten till skytteföreningarna uppförda medel har redogörelse lämnats i det föregående.

I anslagsposten har ingått bland annat ett belopp avsett för likviderande, enligt visst evalveringspris, av 6,5 mm. skarpladdade patroner m/94, som till ett antal av 80 stycken för varje äldre anslagsberättigad skytt tillhandahålles skytteföreningarna av arméförvaltningens artilleri-

departement. Till och med år 1917 utlämnades patronerna åt skytteföreningarna till ett lägre pris än självkostnadspriset. Anledningen härtill var dels hänsyn till skytteföreningarnas intresse av att erhålla möjligast billiga ammunition, dels ock fördelen för staten att vinna en hastig avsättning av den nuvarande ammunitionen med hänsyn till en tillämnad övergång till spetskuleammunition.

[65.]

Uti sin skrivelse den 13 juni 1916 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel för år 1917 anförde riksdagen, att då frågan om en övergång till ny ammunitionstyp för närvarande icke vore aktuell och det vore ovisst, när densamma åter kunde komma upp på dagordningen, huvudskälet för ammunitionens utlämnande från mobiliseringsförrådet till lägre pris än det för anskaffningen beräknade bortfallit. Det syntes därför riksdagen riktigast, att detta förråd efter hand erhöle full ersättning för vad som därifrån utlämnades till skytteföreningarna; och borde detta vid kommande framställningar till riksdagen om ammunition för nämnda föreningar vinna beaktande.

Då statens självkostnadspris ansågs utgöra 8 öre för patron, blev med anledning av riksdagens sålunda gjorda uttalande vid beräkningen av anslaget för år 1918 evalveringspriset upptaget till 6 öre för varje patron med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, vilkas värde uppskattades till i genomsnitt 2 öre för patron.

Överstyrelsen har nu under förevarande rubrik föreslagit följande ändringar i jämförelse med anslagspostens beräkning för innevarande år, nämligen:

Överstyrelsens framställning.

dels minskning av anslagsposten till årsunderstöd från 320,000 kronor till 295,000 kronor eller med 25,000 kronor, beroende på att antalet anslagsberättigade skyttar nu upptagits till allenast 160,000 emot 175,000 föregående år;

dels ökning av utgiftsposten till ammunitionsbidrag från 763,500 kronor till 866,250 kronor eller således en höjning av 102,750 kronor, vilken betingats därav, att bidraget till skarp ammunition beräknats utgå med 100 patroner å 6 öre för envar äldre anslagsberättigad skytt i stället för såsom hittills med 80 patroner för varje sådan skytt, var-
emot såväl den skarpa ammunitionen som kammarammunitionen beräknats för ett lägre antal skyttar än föregående år;

dels ock uppförande av en ny post å 101,250 kronor för beredande av ersättning för förkomna tomhylsor och laddramar efter den såsom ammunitionsbidrag lämnade ammunitionen.

[65.] Å anslagsposten i dess helhet, som för innevarande år upptagits till 1,086,500 kronor, har således av överstyrelsen ifrågasatts en höjning med $[(102,750 + 101,250) - 25,000 =]$ 179,000 kronor till 1,265,500 kronor.

Motiven till
överstyrelsens
framställning.

I fråga om beräkningen av anslagsposten till *årsunderstöd* har överstyrelsen anfört, att under flera år framställning gjorts av överstyrelsen om förhöjande av årsunderstödet med 25 öre för varje skytt, men hade överstyrelsen, ehuru väl en sådan förhöjning nu mera än någonsin syntes hava skäl för sig, med hänsyn till de ökade krav, som från alla håll ställdes på statsverket, ansett sig böra till det yttersta söka att begränsa sitt anslagsäskande, varför ock i nu föreliggande förslag denna förhöjning icke upptagits.

Beträffande *ammunitionsbidraget till skarp ammunition* har överstyrelsen framhållit, att det vore ett länge närt önskningsmål, som från utbildningssynpunkt syntes böra tillmätas icke ringa betydelse, att kunna utdela 100 patroner per anslagsberättigad skytt.

Överstyrelsen har förklarat sig icke kunna underlåta att såsom en ny anslagspost upptaga ett belopp av 101,250 kronor, avsett att utgå såsom *ersättning för tomhylsor* efter sådana patroner, som tilldelats skytteföreningarna till understöd, och beräknat efter 25 procent av antalet dylika patroner. Den nuvarande bestämmelsen, att skytteföreningar skulle vara skyldiga att utan något som helst avdrag återställa samtliga tomhylsor, komme att, förutom åtskilliga besvärligheter, orsaka skytteväsendet en årligen återkommande och med hänsyn till dess ställning avsevärd förlust, enär det icke vore möjligt för någon förening att kunna efter skjutning tillvarataga samtliga tomhylsor. Då på sin tid fråga blivit väckt om att för det frivilliga skytteväsendet det kontanta ammunitionsbidraget skulle utbytas emot patroner, hade överstyrelsen anfört vissa betänkligheter mot en sådan förändring men likväl ansett sig hava skyldighet att med hänsyn till ett statsintresse underkasta sig detta. Men då genom bestämmelsen om tomhylsornas återlämnande ammunitionsfrågan för de frivilliga skytteföreningarna kommit uti ett avsevärt sämre läge, hade det inom skytteföreningarna framstått såsom ett verkligt behov att i detta avseende kunna erhålla någon lättnad och att de frivilliga skytteföreningarna åtminstone måtte i detta avseende likställas med truppförbanden, för vilka en viss avräkningsprocent beräknades vid tomhylsornas återlämnande.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Beträffande det belopp, som borde av riksdagen äskas såsom *årsunderstöd*, har arméförvaltningen, med tillstyrkan av de av överstyrelsen

föreslagna beloppen av 2 kronor för äldre skytt och 1 krona för yngre skytt, hemställt, att posten måtte upptagas med förslagsvis beräknade belopp av $(25,000 \times 1) + (135,000 \times 2) = 295,000$ kronor.

[65.]

Rörande anslagsposten till *kammar- och övningsammunition för skyttar i åldern 12—15 år* har arméförvaltningen, under anmälan att artilleridepartementet ej kunde in natura tillhandahålla ifrågavarande ammunition, tillstyrkt överstyrelsens förslag, att för ifrågavarande ändamål beräknades ett belopp av 2 kronor 25 öre för en var av 25,000 skyttar eller tillhopa 56,250 kronor. Beträffande den närmare användningen av detta belopp, som under anslaget borde upptagas såsom fast, så att detsamma icke finge överskridas, om tilläventyrs flera skyttar än de beräknade bleve anslagsberättigade, borde föreskrivas, att beloppet ställdes till överstyrelsens förfogande för att bland skytteföreningarna fördelas i förhållande till antalet unga skyttar, som under år 1917 blivit anslagsberättigade.

I fråga om anslagsposterna till *skarp ammunition för skyttar i åldern över 15 år* samt till *ersättning för tomhylsor och laddramar*, som ej kunde återlämnas, har arméförvaltningen anfört följande:

Överstyrelsens förslag innebure, att anslaget till skarp ammunition skulle utgå dels i likhet med åren 1914—1917 i form av 6,5 mm. skarpa patroner m 94 från kronans förråd till ett pris av högst 6 öre stycket och dels dessutom i form av kontant anslag till ersättning för de tomhylsor och laddramar, som ej kunnat efter skjutningarna tillvaratagas och därefter enligt gällande bestämmelser återställas till kronan, samt att anslagsposten skulle beräknas efter ett antal av 135,000 anslagsberättigade skyttar och 6 kronor för skytt, motsvarande med förut angivet pris för patron ett antal av 100 patroner för skytt, vilket utgjorde en ökning av den under åren 1914—1917 tillämpade beräkningsgrunden av 80 patroner för skytt.

Beträffande den skarpa ammunitionens tillhandahållande in natura tillstyrkte arméförvaltningen, att ett dylikt förfaringssätt, som de senare åren använts, fortfarande måtte tillämpas, enär det för erforderlig omsättning av arméns ammunitionsförråd vore nödvändigt att i största möjliga utsträckning taga ammunitionsförbrukningen vid skytterörelsen i anspråk. Det av överstyrelsen föreslagna evalveringspriset 6 öre för patron kunde däremot såsom varande allt för lågt i förhållande till nuvarande tillverkningsvärdet ej av arméförvaltningen tillstyrkas och ej heller det föreslagna anslaget till ersättning av tomhylsor m. m., som ej kunde återställas. Enligt arméförvaltningens åsikt borde nämnda anslagspost så beräknas, att dels vad som i riksdagens förenämnda

[65.] skrivelse den 13 juni 1916 anfördes angående full ersättning till arméns mobiliseringsförråd av handvapenammunition för därifrån till skytteväsendet utlämnad dylik ammunition vederbörligen beaktades, dels ock evalveringspriset täckte kostnaderna för det antal tomhylsor och laddramar, från vars återställande *in natura* skytterörelsen med hänsyn till svårigheten att efter vissa skjutningar, exempelvis fältskjutningar, tillvarataga desamma, torde böra befrias.

Tillverkningsvärdet på 6,5 mm. skarpa patroner måste för närvarande beräknas till minst 11 öre stycket, och syntes värdet på efter skjutning tillvaratagna hylsor med laddramar i detta sammanhang böra beräknas till 3 öre stycket. Om nu gällande bestämmelser angående återlämningsskyldighet för skytterörelsen av samtliga tomhylsor och laddramar skulle kvarstå, borde således evalveringspriset 8 öre för patron sättas såsom beräkningsgrund. Det torde emellertid med hänsyn till ovan berörda svårighet att efter vissa skjutningar tillvarataga samtliga tomhylsor och laddramar vara nödvändigt att befria skytteväsendet från återlämningsskyldighet *in natura* av en viss procent hylsor och laddramar, för vilka i stället *kontant ersättning* i form av förhöjt evalveringspris på samtliga erhållna patroner borde utgå från skytteväsendets anslag till arméns ammunitionsanslag. Överstyrelsens förslag om befrielse från naturaåterlämning av hylsor och laddramar uppgående till 25 procent av hela det utlämnade patronantalet syntes arméförvaltningen skäligt, och skulle en dylik befrielse från naturaåterlämning (om tomhylsans med laddram värde sattes till ovan angivna 3 öre) motsvara en förhöjning av evalveringspriset med 0,75 öre för patron, d. v. s. från ovanberörda 8 öre till 8,75 öre stycket. Med hänsyn till den alltjämt fortgående prisstegringen å ammunition syntes emellertid sistnämnda evalveringspris böra avrundas uppåt till 9 öre för patron.

Den av överstyrelsen föreslagna ökningen av beräkningsgrunden för anslagsberättigad skytt från 80 patroner till 100 patroner hade visserligen ur skytteverksamhetens synpunkt starka skäl för sig, men kunde denna ökning med hänsyn till nödvändig sparsamhet för närvarande ej av avméförvaltningen tillstyrkas. I stället borde den under år 1917 tillämpade och för år 1918 fastställda beräkningsgrunden 80 patroner för skytt bibehållas.

Med denna beräkningsgrund, 80 patroner för skytt, och med den förut angivna ökningen av evalveringspriset till 9 öre för patron erfordrade den för berörda ändamål upptagna anslagsposten ($100 \times 0,06 \times 135,000 =$) 810,000 kronor en ökning till ($80 \times 0,09 \times 135,000 =$) 972,000

kronor, men utginge i stället det till ersättning för tomhylsor och laddramar, som ej kunde återställas, upptagna beloppet 101,250 kronor.

I jämförelse med det för år 1918 av riksdagen anvisade ammunitionsbidraget 763,500 kronor utvisade denna anslagspost en ökning av 208,500 kronor. Visserligen skulle i här föreliggande fall anslaget till skytterörelsen kunna nedbringas därigenom, att det under de föregående åren (1914—1918) beräknade patronantalet, 80 stycken för skytt, minskades, men ansåge sig arméförvaltningen ej kunna förorda en dylik åtgärd med hänsyn till det avbräck, som skytterörelsen härigenom ofelbart skulle komma att lida.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att ammunitionsbidraget till det frivilliga skyttväsendet för skjutning med skarp ammunition måtte såsom hittills få utgå i form av 6,5 mm. skarpa patroner m 94 efter ett evalveringspris av 9 öre för styck jämte återlämningsskyldighet av hylsor och laddramar uppgående till 75 procent av det utlämnade patronantalet. Efter en beräkning av 80 patroner för anslagsberättigad skytt över 15 års ålder och ett beräknat antal skyttar av 135,000 skulle alltså under skytteanslaget behöva uppföras ett belopp av 972,000 kronor, vilket borde ställas till artilleridepartementets förfogande mot skyldighet att på angivna villkor tillhandahålla skytterörelsen 10,800,000 patroner; dock med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle så påfordra, utbyta utlämningen av patroner in natura mot kontant utbetalning av motsvarande belopp. Däremot torde i sådant fall icke behöva anvisas särskilda medel såsom ersättning för tomhylsor och laddramar, som icke kunde återställas.

Gentemot beräkningen av det såsom årsunderstöd upptagna be- Departements-
chefen. loppet, 295,000 kronor, har jag icke något att erinra.

Ammunitionsbidraget åt mycket unga skyttar och nybörjare bör, såsom för innevarande år skett, beräknas efter 2 kronor 25 öre för skytt, och torde alltså för ändamålet böra upptagas ett såsom fast bestämt belopp av $(2,25 \times 25,000 =)$ 56,250 kronor, att fördelas bland skytteföreningarna i förhållande till antalet under år 1917 anslagsberättigade skyttar inom denna grupp.

Vad ammunitionsbidraget åt äldre skyttar angår, anser jag, att detta bidrag fortfarande bör utgå i form av skarpladdade patroner m 94. Med hänsyn till vikten av att så mycket som möjligt begränsa anslagsökningen synes mig någon förhöjning av den hittills följda beräkningsgrunden eller 80 patroner för varje anslagsberättigad skytt icke böra ifrågakomma. Till skytterörelsen torde alltså böra utlämnas $(80 \times 135,000 =)$ 10,800,000 patroner.

[65.]

[65.] Såsom förut nämnts, har det hittills ålegat överstyrelsen att återställa samtliga tomhylsor och laddramar efter den såsom understöd utlämnade ammunitionen. Då det emellertid i praktiken visat sig möta oöverstigliga svårigheter, särskilt beträffande fältmässiga skjutningar, att tillvarataga samtliga patronhylsor, medför ifrågavarande återlämningskyldighet en avsevärd årlig förlust för skytterörelsen. På grund härav finner jag det skäligt, att någon lättnad i förevarande avseende beredes det frivilliga skytteväsendet, dock icke, på sätt överstyrelsen hemställt, genom beviljande av särskilt anslag för ändamålet, utan så, att återlämningsskyldigheten nedsättes med föreslagna 25 procent av samtliga hylsor och laddramar. På sätt arméförvaltningen föreslagit, bör därvid evalveringspriset bestämmas så, att det täcker icke blott tillverkningskostnaden för själva patronerna utan även värdet å det antal hylsor och laddramar, med avseende varå befrielse från återlämningsskyldighet medgives överstyrelsen. På grund härav och med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört rörande det nuvarande självkostnadspriset, finner jag mig böra tillstyrka, att evalveringspriset sättes till 9 öre för patron.

Till arméförvaltningens artilleridepartements förfogande torde alltså böra ställas ett belopp av $(80 \times 135,000 \times 0,09 =)$ 972,000 kronor för anskaffning av ny ammunition, mot det att till överstyrelsen överlämnas 10,800,000 skarpladdade patroner m/94 med skyldighet för överstyrelsen att till artilleridepartementet återställa hylsor och laddramar, svarande mot 75 procent av det utlämnade antalet patroner. I likhet med vad för innevarande år bestämts, torde Kungl. Maj:t bemyndigas att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala förenämnda belopp, 972,000 kronor.

Med iakttagande av vad sålunda anförts, torde anslagsposten till skytteföreningarna böra upptagas till 1,326,250 kronor.

Övriga utgifter.

Överstyrel-
sens anslags-
begäran.

Under denna anslagspost, som för år 1918 utgör 54,300 kronor, därav 10,000 kronor avsetts för anordnande av en riksskyttetävling i Norrland, har överstyrelsen äskat för en riksskyttetävling i Stockholm 30,000 kronor samt till ordnande av skjutbanor och andra utgifter för det frivilliga skytteväsendet 61,300 kronor.

Överstyrelsen har framhållit, att den till en riksskyttetävling i Stockholm begärda anslagssumman 30,000 kronor utgjorde det understöd, som allt sedan år 1897 med vissa tidsuppehåll plägat för sådant ända-

mål anvisas. Den senaste riksskyttetävlingen i Stockholm hade ägt rum år 1915. Dylika allmänna tävlingsskjutningar hade en erkänt stor betydelse för det allmänna skytteintressets tillvaratagande och höjande. För det frivilliga skyttväsendet hade desamma visat goda resultat i mera än ett hänseende. Genom det sätt, varpå dessa riksskyttetävlingar numera vore ordnade och ledda, hade de erhållit en fostrande och för fosterlandskänslans väckande betydelsefull prägel. [65.]

Beträffande anslagsposten till *skjutbanors anordnande* har överstyrelsen anfört, att behovet av understöd för sådant ändamål fortfarande föreläge och sannolikt skulle göra sig avsevärt gällande, då man efter världskrigets slut kunde förvänta en ökad livaktighet inom skyttväsendet.

Arméförvaltningen har förklarat sig anse, att de av överstyrelsen begärda medlen, 30,000 kronor, för avhållande av en riksskyttetävling i Stockholm år 1919 borde uppföras under anslaget. Arméförvaltningens yttrande.

Med hänsyn till den av arméförvaltningen såsom nödvändig ansedda betydliga ökningen i anslaget till skyttetävlingarna ansåge arméförvaltningen sig däremot icke kunna tillstyrka den av överstyrelsen föreslagna höjning i det belopp, som skulle avses till understöd för *ordnande av skjutbanor* och andra utgifter för det frivilliga skyttväsendet, eller från 44,300 kronor till 61,300 kronor. För avjämnande av hela anslagets slutsumma föresloge arméförvaltningen, att posten upptoges till 44,750 kronor.

Beträffande förevarande anslagsposter finner jag mig böra biträda arméförvaltningens ståndpunkt. Jag får alltså tillstyrka, att ett belopp av 30,000 kronor äskas för anordnande under år 1919 av en riksskyttetävling i Stockholm ävensom att utgiftsposten till ordnande av skjutbanor m. m. upptages med 44,750 kronor. Departementschefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anfört, skulle för år 1919 erfordras: till skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas

genom överstyrelsen	kronor	79,800: —
» skytteförbunden	»	145,200: —

Transport kronor 225,000: —

[65.]

Transport kronor 225,000: —

till skytteföreningarna:

a) årsunderstöd			
dels å 2 kronor till 135,000			
äldre skyttar, förslagsvis	kronor 270,000: —		
dels å 1 krona till 25,000			
mycket unga skyttar och			
nybörjare, förslagsvis ...	» 25,000: —		
b) ammunitionsbidrag			
dels till likviderande av			
10,800,000 patroner m 94			
att genom arméförvalt-			
ningens artilleridepar-			
tement tillhandahållas			
skytteföreningarna för			
att utdelas till 135,000			
anslagsberättigade äldre			
skyttar	» 972,000: —		
dels att kontant tilldelas			
skytteföreningarna i för-			
hållande till antalet an-			
slagsberättigade skyttar			
med kammarammunition,			
ett såsom fast bestämt			
belopp av	» 56,250: —		
c) bidrag till nybildade skytte-			
föreningar för anskaffande			
av målskjutningsmateriel	» 3,000: —		
		»	1,326,250: —
» övriga utgifter:			
riksskyttetävling i Stock-			
holm år 1919	kronor 30,000: —		
understöd för anordnande			
av skjutbanor och andra			
utgifter för det frivilliga			
skytteväsendet	» 44,750: —		
		»	74,750: —
			<u>Summa kronor 1,626,000: —</u>

Denna summa överstiger med 261,200 kronor anslaget å 1918 års stat. Denna avsevärda ökning föranledes uteslutande därav, att ammu-

nitionsbidraget beräknats efter den av riksdagen uttalade principen, att arméns mobiliseringsförråd av ammunition bör erhålla full ersättning för vad därifrån utlämnas till skytteföreningarna.

[65.]

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen,

att till *det frivilliga skytteväsendets befrämjande* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 1,626,000 kronor samt medgiva, att av detta anslag ett belopp av 972,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 10,800,000 skarpladade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, svarande mot 75 procent av det utlämnade antalet patroner, dock med rätt för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

4. Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen.

[66.]

Alltsedan år 1915 har å riksstaten å extra stat varit uppfört ett förslagsanslag för anordnande av vinterrekrytskolor vid de infanteriregementen, vilka ännu icke fått sina kasernetablissemang färdigställda. Anslaget utgör för innevarande år 177,025 kronor samt är avsett för Första och Andra livgrenadjärregementena, Södermanlands, Kronobergs och Kalmar regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena.

Till grund för anslagets beräkning för år 1918 låg en av arméförvaltningen uppgjord kostnadsberäkning, i vilken upptogs, förutom erforderliga medel till gäldande av transport- och hyreskostnader m. m., traktamentsersättning och hyresbidrag åt erforderligt antal officerare och underofficerare för 155 dagar, under antagande att ifrågavarande skolor komme att vara sammandragna under år 1918 dels från årets början till början av april månad och dels från den 1 november till årets slut eller sammanlagt 155 dagar.

Beträffande anslagets användning dels för beredande av dagtraktamenten och hyresbidrag åt officerare och underofficerare under tjänst-

[66.] göring utom förläggningssorterna, dels ock till gäldande av kostnaderna för skolkontingenternas förflyttning samt övriga transportkostnader har Kungl. Maj:t genom brev den 19 juni 1917 meddelat närmare föreskrifter.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att i och för beräkningen av det anslag för liknande ändamål, som för år 1919 kunde bli erforderligt, cheferna för första, andra och fjärde arméfördelningarna, på anmodan av arméförvaltningen, inkommit med beräkning av de kostnader, som under år 1919 kunde uppkomma för anordnande av vinterrekrytskolor vid omförmälda sju regementen.

Enligt ifrågavarande beräkningar skulle — därest vinterrekrytskolorna år 1919 bleve förlagda vid Första och Andra livgrenadjärregementena i huvudsak till hyrda lokaler i Linköping, men med två kompanier till volontäretablissemanget i Norrköping, vid Södermanlands regemente delvis till Livregementets grenadjärers kasern och delvis till förhyrda lokaler i Nyköping, vid Kronobergs regemente till hyrda lokaler i Växjö, vid Kalmar regemente delvis till lägeretablissemanget å Ränne-slätt och delvis till Jönköpings regementes kasern, vid Norra skånska infanteriregementet till hyrda lokaler i Kristianstad samt vid Södra skånska infanteriregementet till hyrda lokaler i Lund — årskostnaderna komma att uppgå till följande belopp, nämligen:

för dagtraktamenten och hyresbidrag	kronor	76,760: 50
» transportkostnader m. m.	»	37,590: —
» hyres- och reparationskostnader m. m.	»	153,376: 23
	eller tillhopa kronor	267,726: 73

Mot de sålunda gjorda kostnadsberäkningarna hade arméförvaltningen i huvudsak icke funnit något att erinra. Anmärkas borde dock, att kostnaderna för dagtraktamenten och hyresbidrag i ett par fall beräknats icke efter det till grund för 1916—1918 års anslag liggande dagantalet 155 (den 1 januari—den 4 april samt den 1 november—den 31 december) utan efter högre dagantal, nämligen vid Södermanlands regementes kontingent i Nyköping för 260 samt vid livgrenadjärregementenas kontingenter i Norrköping för sammanlagt 216 dagar, nämligen 155 dagar vid Första livgrenadjärregementet och 61 dagar vid Andra livgrenadjärregementet.

Vad beträffade förläggningen till Norrköping av en kontingent tillhörande livgrenadjärregementena, hade Kungl. Maj:t genom brev den

[66.]

3 juni 1915 meddelat sådana föreskrifter, att rätten för officerare och underofficerare att åtnjuta dagtraktamenten och hyresbidrag från ifrågasvarande anslag begränsats till tiden för vinterrekrytskolorna, varemot officerare och underofficerare under tjänstgöring vid volontärskolan i Norrköping mellan vinterrekrytskolorna, enligt föreskrift i kungl. brev den 19 juni 1917, endast ägde åtnjuta s. k. mötesbidrag. Vid sådant förhållande och då förflyttning av vinterrekrytskolorna till övningsplatsen Malmen kunde antagas komma att ske redan under april månad, hade arméförvaltningen ansett, att även om de värnpliktigas utbildning på övningsplatsen skulle påbörjas först något senare i april månad än den 4, såsom antagits vid de tidigare beräkningarnas uppgörande, dagtraktamenten och hyresbidrag vid de båda regementena sammanlagt borde beräknas till allenast 155 dagar. Vad förläggningen till Nyköping anginge, torde få anses vara genom kungl. brevet den 25 maj 1917 fastslaget, att denna kontingent även under tiden början av april —mitten av juli skulle anses deltaga i vinterrekrytskola. Arméförvaltningen hade därför icke ansett, att det av regementschefen för dagtraktamenten och hyresbidrag beräknade dagantalet 260 kunde minskas till 155. Utgifterna för traktamenten och hyresbidrag borde därför beräknas med ett belopp av 76,927 kronor 50 öre.

I beräkningarna av kostnaden borde särskilt upptagas 10,000 kronor för återställande av för Kronobergs regemente hyrda lokaler i ursprungligt skick.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att för anordnande av vinterrekrytskolor under år 1919 vid de 7 infanteriregementen, som under samma år icke varit förlagda till nya kasernetablissemang, måtte på extra stat för år 1919 i riksstaten uppföras ett förslagsanslag sålunda beräknat:

för dagtraktamenten och hyresbidrag till vissa officerare och underofficerare enligt bestämmelserna i kungl. brevet den 19 juni 1917	kronor	76,927: 50
» transportkostnader m. m.....	»	37,590: —
» hyres- och reparationskostnader m. m.....	»	163,376: 23
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	277,893: 73

Såsom förut nämnts, är förevarande anslag i riksstaten för innevarande år upptaget med 177,025 kronor. Enligt arméförvaltningens beräkning skulle däremot för år 1919 erfordras icke mindre än i runt tal 100,000 kronor mera än för år 1918. Härav belöpa omkring 33,000

Departements-
chefen.

[66.] kronor på posten dagtraktamenten och hyresbidrag, 12,000 kronor på posten transportkostnader och 55,000 kronor på posten hyres- och reparationskostnader m. m.

Vad den föreslagna ökningen av kostnaderna för dagtraktamenten och hyresbidrag angår, faller denna uteslutande på Kalmar och Södermanlands regementen. Anledningen härtill är, dels att det förra regementet, vilket tidigare beräknats vara i sin helhet förlagt till Ränneslätt, numera är med en bataljon förlagt till Jönköping, dels ock att för det senare regementets till Nyköping förlagda del, såsom ovan nämnts, beräknats dagtraktamente och hyresbidrag för 260 dagar i stället för 155.

Den föreslagna höjningen av posten till transportkostnader m. m. är fördelad på samtliga truppförband och är tydligen föranledd av de på senare tiden inträffade prisstegringarna. Härtill kommer, att för Kalmar regementes del nu måst beräknas ökade transportkostnader på grund av förläggnings till Jönköping.

Vad slutligen angår posten till hyres- och reparationskostnader m. m., hava på grund av dyrtiden väsentligt ökade medel äskats för Södra skånska infanteriregementet och de båda livgrenadjärregementena. Härtill kommer ett förut icke beräknat belopp av 13,000 kronor för hyra av lokaler åt Södermanlands regemente i Nyköping samt ovanomförmälda 10,000 kronor för återställande i ursprungligt skick av de för Kronobergs regemente förhyrda lokalerna.

Vid den granskning jag underkastat de uppgjorda beräkningarna har jag icke funnit anledning till någon erinran. Vad särskilt angår beräkningen av dagtraktamente och hyresbidrag till officerare och underofficerare med vederlikar vid den till Nyköping förlagda kontingenten av Södermanlands regemente, kan visserligen den på tiden april—juli belöpande tjänstgöringen icke hänföras till vinterrekrytskola, men starka billighetskäl tala för att personalen jämväl under ifrågavarande tid kommer i åtnjutande av omförmälda förmåner.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för anordnande av *vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen* å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 277,900 kronor.

[67.]

5. Övningar i ställningskrig.

Jämlikt den 4 maj 1917 erhållet nådigt bemyndigande hava inom lantförsvarsdepartementet sakkunniga tillkallats för att biträda med ut-

redning och utarbetande av förslag rörande anordnande av årliga övningar i ställningskrig samt anskaffande av terräng för sådana övningar. [67.]

Uti skrivelse den 30 november 1917 hava de sakkunniga anmält, att de först under loppet av februari månad 1918 medhunnit avlämnandet av en fullständig utredning i ämnet. Emellertid hade de sakkunniga verkställt de resor och gjort de utredningar, som erfordrades för att kunna beräkna kostnaderna för övningar i ställningskrig under åren 1918—1920. Härvid hade de sakkunniga beräknat dels engångskostnaderna för anläggande av nya verk vid infanteriregementena, vid krigsskolan, infanteriskjutskolan och vid infanteriets skolor å Karlsborg samt för färdigbyggande av de under år 1917 påbörjade övningsställningarna inom varje arméfördelning, dels de årliga övningskostnaderna under åren 1918—1920.

Framställning
av tillkallade
sakkunniga.

Engångskostnaderna uppginge till följande belopp, nämligen

för år 1918.....	kronor 312,200:—
» » 1919.....	» 309,500:—
» » 1920.....	» 328,500:—
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 950,200:—

De *årliga kostnaderna* hade för vart och ett av åren 1918—1920 beräknats till 74,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål skulle alltså erfordras under år 1918 ett belopp av sammanlagt (312,200 + 74,000 =) 386,200 kronor och under år 1919 tillhopa (309,500 + 74,000 =) 383,500 kronor.

Med hänsyn till den stora betydelse övningar i ställningskrig måste anses hava för arméns krigsberedskap har jag för avsikt att föreslå avlåtande av proposition i ämnet till årets riksdag om beviljande av medel för dylika övningsanordnande från och med år 1919. Jag får därför hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående anordnande av *övningar i ställningskrig*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett belopp av 386,200 kronor.

K. Sjukvård.

[68.]

I. Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden.

Förevarande anslag är i riksstaten för år 1918 upptaget med 133,050 kronor. Därav utgå enligt särskilda stater till garnisonssjukhuset i Stockholm 103,150 kronor, till garnisonssjukhuset å Karlsborg 10,000 kronor och till garnisonssjukhuset i Boden 19,900 kronor.

Förslag föreligger nu om vidtagande av åtskilliga ändringar i staterna för såväl garnisonssjukhuset i Stockholm som garnisonssjukhusen å Karlsborg och i Boden.

I.

Garnisonssjukhuset i Stockholm.

Allmänna synpunkter.

Chefläkarens
underdåniga
skrivelse den
27 juli 1917.

Sedan Kungl. Maj:t den 23 mars och den 25 maj 1917 förordnat fältläkaren S. R. Erhardt att intill början av 1917 års repetitionsövningar bestrida chefläkarbefattningen vid garnisonssjukhuset i Stockholm, framlade chefläkaren uti underdånig skrivelse den 27 juli 1917 en redogörelse angående förhållandena å sjukhuset samt anförde därvid bland annat följande:

På grund av den utveckling, de medicinska vetenskaperna uppnått under de sista decennierna, hade nya krav på en sjukvårdsanstalt av garnisonssjukhusets storlek tillkommit och måst uppställas. Åtgärder för höjande av sjukhusets resurser hade hittills uppskjutits. I belysning av förhållandena vid motsvarande civila anstalter inom vårt land och vid jämförelse med grannländernas anordningar för dylik militär sjukvård vore detta emellertid icke längre möjligt.

För garnisonssjukhuset gällande författningar stode numera i en del fall i strid med senare tillkomna för armén gällande föreskrifter; andra kunde av flera skäl icke vidare tillämpas; i varje fall lämnade de numera icke erforderliga anvisningar för tjänstens vid garnisonssjukhuset fullgörande. Utan tvivel låge redan härutinnan en anledning till osäker-

het i arbetet och till slitningar personalen emellan. Denna personal hade varit otillräcklig och rekryterades därjämte delvis efter grunder, som måste anses ohållbara. Materielen motsvarade varken till sin mängd eller beskaffenhet numera fordringarua på densamma. Utrymmet vore även inom garnisonssjukhuset alldeles otillräckligt, varjämte de särskilda lokalernas beskaffenhet i många fall föga svarade mot sin uppgift.

[68.]

Förhållandena å garnisonssjukhuset vore för närvarande sådana, att åtgärder snarast borde vidtagas för avvägbringande av rättelser härutinnan. Dessa åtgärder borde för närvarande endast åsyfta att låta sjukhuset med nuvarande arbetsomfattning och på sitt nuvarande tomtområde tillfredsställande fylla sin uppgift. Chefläkaren ansåge sig därför icke böra föreslå några åtgärder, som sammanhängde med frågan om sjukhusets verksamhet utöver den genom 1914 års härordning angivna eller om sjukhusets förläggning å annan ort, därest så skulle visa sig erforderligt, utan endast sådana, som vore oavvisligen nödvändiga för att undanröja förefintliga missförhållanden och göra sjukhuset till en tidsenlig sjukvårdsanstalt.

I enlighet med nu angivna synpunkter hade chefläkaren utarbetat förslag till nytt reglemente för garnisonssjukhuset, och komme detta att insändas till Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse.

För att tydligast möjligt avgränsa personalens vid sjukhuset inbördes befogenhet och skyldigheter hade chefläkaren jämväl utarbetat ny sjukhusinstruktion.

En nödig förstärkning av arbetskrafterna hade sjukhuset hittills erhållit, dels därigenom att chefen för fjärde arméfördelningen tillfälligt beordrat underställd personal till tjänstgöring därstädes, dels därigenom att sjukhusförvaltningen måst i vidsträckt grad anlita sin i § 29 av sjukhusreglementet angivna rättighet att anställa tillfälliga biträden. Dessa utvägar vore emellertid ohållbara för att för framtiden säkerställa de nödvändiga arbetskrafterna, lika mycket av ekonomiska skäl som därför, att arméfördelningschefen näppeligen torde vilja eller kunna för längre tid beröva truppförbanden för annat ändamål beräknad personal. Slutligen och framför allt kunde tjänsten vid garnisonssjukhuset icke behörigen tillgodoses, utan att personalen i mera krävande befattningar genom längre tids tjänstgöring blivit förtrogen med sjukhusets säregna förhållanden. Med anledning härav hade chefläkaren uti ett den 27 juli 1917 till arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse överlämnat förslag till ny stat upptagit den ytterligare ordinarie personal, som vore vid sjukhuset erforderlig.

Den stora omsättning, som ägt rum vid garnisonssjukhuset de sista

[68.] tiotal åren, hade i betydlig grad slitit på sjukhusets intendenturmateriel, och då någon avsevärd nyanskaffning icke ägt rum, vore denna materiel i det skick, att den måste i stor utsträckning kompletteras. Detsamma gällde beträffande den egentliga sjukvårdsmaterielen. Kraven å nyanskaffningar dikterades därjämte av önskvärdheten att kunna fullt tillämpa föreskrifterna i gällande läkarinstruktion att åt sjuk ägna den behandling, som med vetenskap och prövad erfarenhet överensstämde. På grund av nu angivna skäl komme framställning att göras om anvisande av medel till komplettering och nyanskaffning av sjukhusets materiel och inventarier.

Garnisonssjukhusets lokalfråga hade sedan länge varit föremål för uppmärksamhet från sjukhusläkarnas sida, men hade icke erhållit någon lösning, i främsta rummet på grund av att den städse bedömts i samband med sjukhusets framtida öde. En hel del åtgärder borde dock kunna omedelbart vidtagas. Sålunda borde belysnings-, uppvärmnings- och sanitära anordningar göras fullt tillfredsställande. Även om sjukhuset i en framtid skulle komma att förflyttas, torde icke någon annan institution kunna taga byggnaden i anspråk, med mindre nämnda anordningar bleve verkställda. Vidare måste vissa inredningsarbeten i de till förfogande stående byggnaderna och lokalerna verkställas ävensom en tillbyggnad inom sjukhusområdet uppföras för att tillgodose det krav på utrymme, som vore mest trängande och utan vilket sjukhusets personal icke kunde åläggas det ansvar för det dem anförtrodda klientelet, som måste fordras. Av nu angivna skäl hade chefläkaren genom arméförvaltningen gjort framställning om anvisandet av medel för utförande av vissa ändrings- och reparationsarbeten vid garnisonssjukhuset.

För närvarande påginge genom sakkunniga utredning angående samarbete med (eventuellt sammanslagning av) ett nytt Serafimerlasarett och garnisonssjukhuset. Oavsett det resultat, vartill dessa sakkunniga kunde komma, och oavsett tidens ekonomiska tryck och ändrade samhälls- och världsåskådningar vid ett kommande fredsslut, kunde enligt chefläkarens uppfattning åtgärder i ovan antydd riktning icke undvikas, därest man ville förhjälpa sjukhuset ur ett tillstånd, som varje besökande, sakkunnig eller ej och vilken samhällsklass han än tillhörde, måste beteckna som ovärdigt ett kulturland.

Chefläkarens
framställning
ang. ny stat
för sjukhuset.

Som förut nämnts, överlämnade chefläkaren med skrivelse den 27 juli 1917 till arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse förslag till ny stat för garnisonssjukhuset. Denna slutade å 184,965 kronor 50 öre eller 81,815 kronor 50 öre mera än den nuvarande.

Förutsättningarna för den nya statens uppgörande hade, yttrade chefläkaren, varit en garnisonsstyrka föga understigande den under åren 1915—1917 och med en årlig beläggning av sjukhuset obetydligt understigande den nämnda år förekommande. Ökningen av redovisade underhållsdagar från och med 1915 och framåt i jämförelse med underhållsdagarna år 1914 och närmast föregående år berodde i första hand på förlängningen av värnpliktstjänstgöringen och densamma förläggande till vintermånaderna, endast i obetydlig grad på närvaron i Stockholm eller dess närhet av mobiliserade avdelningar eller av årsklasser, inkallade till krigstjänstgöringsperioder. Ifrågavarande årsklasser hade i flertalet fall haft sin tjänstgöring förlagd utom Stockholm och med sin sjukvård stödjande sig på andra sjukvårdsanstalter än garnisonssjukhuset.

Med mera än 5 eller högst 10 procent kunde underhållsdagarnas antal icke minskas för att erhålla mått, som ungefär motsvarade sjukhusets drift under fredsförhållanden och med 1914 års härordning. Att en viss reduktion vid beräkningen över huvud vidtagits, vore givetvis för att icke sätta sjukhuset i en gynnsam särställning gentemot arméns truppförband, formationer eller övriga anstalter, vilkas storlek i vad rörde personalen beräknats utan hänsyn till världskriget. Underhållsdagarna hade år 1916 uppgått till omkring 72,000. Med 10 procent minskning erhöles man i runt tal 65,000 underhållsdagar. Med lägre siffra kunde man icke under några förhållanden räkna.

Den ledande principen vid den nya statens uppgörande hade varit en strävan att bringa sjukhuset upp till en med civila sjukhus jämförlig ställning samt att medgiva detsamma möjlighet till utveckling i medicinskt-vetenskapligt avseende. Förhållandena vid civila sjukhus i Stockholm hade givetvis städes varit föremål för jämförande uppmärksamhet, men även staterna för landsortens lasarett och större militära sjukhus hade beaktats. Det vore dock tydligt, att huvudstadsförhållandena måste vara de utslagsgivande. Endast genom möjligheten att mäta sig med ett huvudstadssjukhus kunde garnisonssjukhuset sätta sitt militära sjukhusklientel i lika gynnsam ställning som huvudstadens civila medborgare. Även garnisonssjukhusets ställning som centralpunkt för undervisningen av den militära sjukvårdspersonalen talade mot avprutning av denna jämbördighetens grundsats.

Det överlämnade statförslaget avsåge dels ökad personal, i en del fall förbättrade löneförmåner för den hittillsvarande, dels en även till uppställningssättet ändrad stat för kosthåll och underhåll. Den nya staten slutade visserligen å 184,965 kronor 50 öre eller 81,815 kronor 50

[68.] öre mera än den för innevarande år gällande, men härvid vore att märka, att sjukhusets samtliga utgifter år 1916 uppgått till 224,594 kronor 92 öre. Skillnaden mellan denna summa och staten för samma år hade täckts därigenom, att Kungl. Maj:t anvisat medel dels för anställande av behöflig extra personal eller anskaffande av särskild materiel, dels ock för ersättande av brister i anslagen. Dessa senare brister hade till ej ringa del föranletts därav, att sjukhusförvaltningen måst tillfälligt anställa personal i vidsträckt grad. Det uppgjorda statförslaget avsåge sålunda mera att bringa de anvisade medlen och den behöfliga personalen i överensstämmelse med sjukhusets nuvarande verkliga utgifter och personal. Genom övergivande av systemet med anställning av extra och lika fullt alldeles nödvändig personal och dennas försättande på ordinarie stat syntes icke oväsentliga besparingar kunna vidtagas, varjämte först därigenom den kontinuitet i sjukhuspersonalens tjänstgöring kunde förvärras, vilken vore så utomordentligt viktig.

I detta sammanhang ansågo sig sjukhusläkaren böra framhålla, att sjukhuspersonalen under vintermånaderna eller tiden för den största sjukligheten arbetade på gränsen till överansträngning och att detta i förening med otillräckliga avlöningsförmåner och den säregna besvärliga tjänstgöringen mycket försvårade en god rekrytering av personalen.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Med anledning av chefläkarens förenämnda framställning hava arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse med underdånig skrivelse den 12 december 1917 överlämnat förslag till ny stat för garnisonssjukhuset i Stockholm, slutande å 153,130 kronor eller 49,980 kronor mera än den nu gällande.

Departements-
chefen.

Som allmänt torde vara bekant, är det i början av förra århundradet uppförda garnisonssjukhuset i Stockholm synnerligen bristfälligt och motsvarar icke längre i någon mån de fordringar, som numera måste uppställas på en modern sjukvårdsanstalt. Sedan flera år tillbaka har också frågan om en genomgripande förändring av sjukhusets lokaler stått på dagordningen. Att några åtgärder härutinnan icke blivit vidtagna, har berott därpå, att ett nytt garnisonssjukhus varit avsett att uppföras å Järnafältet i samband med uppförandet av kasernetablissemang därstädes för de till Stockholm förlagda truppförbanden.

Sedan i samband med antagandet av den nya härordningen beslut fattats om uppförande å Järnafältet av nytt kasernetablissemang för Svea ingenjörkår, ansågs tiden vara inne att till avgörande upptaga frågan om garnisonssjukhusets förläggande till Järnafältet. På därom av armé-

förvaltningens fortifikations- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse gjord framställning anvisade Kungl. Maj:t genom brev den 19 november 1915 erforderliga medel för vidtagande av förberedande åtgärder härutinnan, bestående i utarbetande av förslagsritningar och kostnadsberäkningar för uppförande av ett garnisonssjukhus enligt paviljongsystem med byggnader icke blott för medicinsk och kirurgisk behandling samt specialbehandling av vissa sjukdomar, även smittosamma, utan även för laboratorier, apotek, förbandsfabrik m. m.

Förenämnda uppdrag har emellertid icke blivit slutfört, enär frågan om garnisonssjukhusets förflyttning från sin nuvarande plats kommit i förändrat läge. Med hänsyn till önskvärdheten av ett samarbete mellan den militära och civila sjukvården har nämligen fråga uppstått om en sammanslagning av garnisonssjukhuset och Serafimerlasarettet, vilket av flera skäl jämväl anses böra flyttas från sin nuvarande plats. På grund härav och då en dylik sammanslagning jämväl ur ekonomisk synpunkt skulle medföra avsevärda fördelar, hava jämlikt den 3 juli 1917 givet bemyndigande inom lantförsvarsdepartementet tillkallats sakkunniga för verkställande av utredning, huruvida ett samarbete (eventuellt en sammanslagning) av garnisonssjukhuset och Serafimerlasarettet — samt tilläventyrs vissa till andra sjukhus förlagda kliniker, där undervisning nu meddelas studerande vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet — med fördel kan åvägbringas samt, för den händelse att ett sådant samarbete (eventuell sammanslagning) anses böra äga rum, huru ifrågavarande sjukvårdsinrättningars lokalbehov bör på lämpligaste sätt tillgodoses. Denna utredning pågår ännu och förväntas icke vara avslutad förr än tidigast i slutet av innevarande år.

Med hänsyn till det läge, vari garnisonssjukhusets byggnadsfråga sålunda för närvarande befinner sig, bör man givetvis undvika att nedlägga några större kostnader på den nuvarande sjukhusbyggnaden. Å andra sidan är det dock tydligt, att sådana åtgärder, som för sjukvårdens behöriga handhavande finnas vara av behovet oundgängligen påkallade, icke kunna i avvaktan på byggnadsfrågans lösning helt undanskjutas. Även om beslut inom den närmaste framtiden skulle komma att fattas angående garnisonssjukhusets sammanslagning med Serafimerlasarettet och om uppförande av nya gemensamma sjukvårdsbyggnader, komma dock åtskilliga år att förflyta, innan den nya sjukvårdsinrättningen kan tagas i bruk, och intill dess måste garnisonssjukhuset, huru bristfälligt det än är, alltjämt användas för sitt ändamål.

Vad nu sagts äger tillämpning jämväl i fråga om sjukhusets organisation och utrustning. Det läge, vari byggnadsfrågan befinner sig, kan

[68.] och får icke utgöra hinder för vidtagande av sådana anordningar, att sjukhuset blir i stånd att fylla sin uppgift. Såsom chefläkaren i sin förenämnda underdåniga skrivelse den 27 juli 1917 framhållit, äro förhållandena å garnisonssjukhuset för närvarande sådana, att ett uppskov härmed icke vidare låter sig försvara.

Jag övergår nu till att närmare redogöra för de föreslagna ändringarna i staten.

Avlöningar m. m.

Sjukhusläkarna.

Å den nuvarande staten finnas upptagna 2 sjukhusläkare. Avlöningen utgår för den ene, chefläkaren, med regementsläkarens lön och dagavlöning, 5,825 kronor, samt arvode om 1,000 kronor, för den andre med bataljonsläkares lön och dagavlöning, 3,860 kronor, samt arvode om 1,000 kronor. Båda läkarna åtnjuta enligt staten fri bostad med bränsle.

Chefläkaren.

Under framhållande att de av sjukhusläkarna disponerade bostäderna vore nödvändiga för beredande av bostad åt den vid sjukhuset erforderliga sköterskepersonalen, har nu chefläkaren föreslagit, att sjukhusläkarnas förmåner av fri bostad med bränsle måtte utbytas mot kontant ersättning. Då förmånen av naturainkvartering icke inskränkte sig till allenast fri bostad utan omfattade jämväl bränsle, vore det enligt nu gällande förordningar utgående inkvarteringsbidraget icke tillräcklig ersättning för mistning av bostad med bränsle. Ersättningen för bostad och bränsle borde därför utgå med 2,500 kronor till vardera av ifrågasvarande båda läkare.

I sammanhang härmed föresloge chefläkaren, att den nuvarande benämningen sjukhusläkare måtte i enlighet med civil praxis utbytas mot benämningen överläkare.

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen har förklarat sig anse, att chefläkaren och avdelningsläkarna, särskilt chefläkaren, borde vara bosatta inom sjukhuset, ävensom att avdelningssköterskorna borde hava sina bostäder å respektive avdelningar. För närvarande kunde emellertid sådana bostäder icke beredas sköterskorna utan omändringsarbeten inom sjukhuset av så vidlyftig art, att arméförvaltningen icke under nuvarande förhållanden, då frågan om sjukhusets förflyttning stode på dagordningen, ville ifråga-

sätta deras vidtagande, särskilt som dessutom genom dessa anordningar en del patientplatser skulle bortfalla. Under alla förhållanden vore det emellertid absolut nödvändigt, att sköterskorna hade bostad inom sjukhusets område. Därest sköterskepersonalen, såsom nu föresloges, komme att ökas, finnes ingen annan utväg än att till bostäder åt sköterskorna använda de lokaler, som nu vore upplåttna åt de båda sjukhusläkarna. En sådan anordning syntes även komma att draga minsta kostnad för statsverket, då de nuvarande läkarbostäderna icke behövde omändras för att användas till bostäder för sjuksköterskorna. Under förutsättning sålunda att de bostäder, som nu disponerades av sjukhusläkarna, komme att tagas i anspråk för andra ändamål, syntes det arméförvaltningen nödvändigt, att ersättning för mistning av dessa förmåner utginge efter sådana principer, att det kontanta beloppet verkligen kunde anses utgöra ersättning för den förlorade naturaförmånen.

I detta avseende ville arméförvaltningen framhålla, att det givetvis vore av den största vikt, att sjukhusläkarna rekryterades så, att garnisonssjukhuset i fråga om läkarkrafter icke stode tillbaka för andra större sjukhus. Då läkarna vid garnisonssjukhuset, i motsats mot läkarna vid andra sjukhus, icke kunde utöver avlöningen erhålla ökade inkomster genom arvoden från patienterna och ej heller för sin enskilda läkarverksamhet kunde beräkna hjälp av sjukhusets sköterskepersonal eller använda dess förbandsmateriel, röntgenapparater m. m., såsom förhållandet med landstingens medgivande nu vore å de civila sjukhusen, syntes det vara nödvändigt, att avlöningen vid sjukhuset bestämdes så, att denna icke lade hinder i vägen för erhållande av dugande krafter. Vid sådant förhållande och då det vore oundgängligen erforderligt att tillöka sköterskepersonalen i den utsträckning, som chefläkaren föresloge, samt annan utväg att bereda bostäder åt denna personal inom sjukhuset icke finnes än att taga i anspråk de våningar, som för närvarande disponerades av sjukhusläkarna, syntes enda möjligheten att nu lösa denna fråga vara att tillerkänna dessa läkare en kontant gottgörelse, som kunde anses åtminstone i det närmaste motsvara de dem tillförsäkrade förmånerna av bostad och fritt bränsle. Dessa förmåner kunde emellertid på intet sätt, allra minst i huvudstaden, anses gottgjorda med det enligt nu gällande författningar utgående inkvarteringsbidraget. Enbart förmånen av fri bostad vore i jämförelse med det inkvarteringsbidrag, som skulle utgå i ersättning härför, så avsevärd, att redan ett sådant utbyte skulle beteckna en väsentlig löneminskning, vilken givetvis skulle bliva ännu mycket större, om inkvarteringsbidraget därjämte skulle utgöra ersättning för bränsle. Då en sådan regle-

[68.] ring av sjukhusläkarnas avlöning, att avsevärd löneminskning skulle uppstå, ej kunde ifrågasättas, syntes det skäligt, att sjukhusläkarna såsom ersättning för fri bostad med bränsle tillerkändes ett belopp, som icke understeg det av chefläkaren föreslagna eller 2,500 kronor.

Mot förslaget att utbyta benämningen sjukhusläkare mot överläkare hade arméförvaltningen icke något att erinra.

Departements-
chefen.

Såsom längre fram närmare omförmäles, har chefläkaren föreslagit en avsevärd utökning av sjukhusets sköterskepersonal. Sålunda skulle bland andra anställas ytterligare 4 översjuksköterskor och 4 undersjuksköterskor. Ifrågavarande personalökning torde med hänsyn till sjukvårdens behöriga ombesörjande vara ofrånkomlig. Då emellertid sjuksköterskorna, såsom chefläkaren och arméförvaltningen framhållit, måste hava sin bostad inom sjukhusets område och man av skäl, som förut anförts, för närvarande bör undvika större reparations- och ändringsarbeten inom sjukhuset, synes den enda utvägen att bereda bostäder åt de nya sjuksköterskorna vara att för sådant ändamål tillgripa sjukhusläkarnas hittillsvarande bostadsvåningar.

Då sjukhusläkarna enligt gällande stat äro tillförsäkrade fri bostad jämte bränsle, böra de givetvis hädanefter erhålla kontant ersättning för dessa naturförmåner. Då bestämmelserna om inkvarterings- och servisbidrag icke torde vara å sjukhusläkarna tillämpliga, kan ersättningen icke utgå enligt nämnda bestämmelser, och detta så mycket mindre som inkvarteringsbidraget icke innefattar gottgörelse för bränsle. Ersättningen torde därför, såsom arméförvaltningen jämväl föreslagit, böra innefatta full gottgörelse för de förlorade naturaförmånerna.

Vad de föreslagna ersättningsbeloppen angår, skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke ersättningen borde bestämmas något lägre för sjukhusläkaren med bataljonsläkares lön än för sjukhusläkaren med regementsläkares lön. Då emellertid det föreslagna beloppet, 2,500 kronor, med hänsyn till de i huvudstaden rådande hyresprisen icke i och för sig torde vara för högt tilltaget, finner jag mig böra biträda vad arméförvaltningen i förevarande hänseende föreslagit.

Mot förslaget att sjukhusläkarna, i likhet med vad fallet är vid de civila sjukhusen, hädanefter benämnas överläkare har jag icke något att erinra.

Underläkarna.

Den nuvarande staten upptager 6 underläkare med arvode om 3 kronor om dagen jämte fri bostad med möbler och bränsle.

Uti en anmärkning till staten stadgas, att därest samtliga underläkarbefattningar ej äro besatta, må av därigenom uppkommande besparing förhöjt dagarvode av Kungl. Maj:t tilldelas tjänstgörande underläkare. [68.]

Chefläkaren har nu föreslagit, att å staten måtte upptagas 5 underläkare, nämligen 2 för den kirurgiska, 2 för den medicinska och 1 för den veneriska avdelningen. Chefläkaren.

Vad avlöningsförmånerna anginge, borde dessa bestämmas sålunda, att en underläkare å vardera av den kirurgiska och medicinska avdelningen erhöle arvode om 3,000 kronor och de tre övriga arvoden om 2,800 kronor. Därjämte borde tre underläkare äga rätt till fri bostad med möbler, bränsle och lyse. Likasom förhållandet vore å landsortslasaretten, borde samtliga underläkare hava fri kost. Det vore nämligen av synnerlig betydelse, att underläkarna på de militära sjukhusen icke försattes i mindre gynnad ställning än motsvarande befattningshavare på de civila.

Vad chefläkaren sålunda föreslagit har arméförvaltningen funnit sig böra tillstyrka. Arméförvaltningen.

Sedan åtskilliga år tillbaka har det på grund av brist på sökande visat sig omöjligt att besätta underläkarbefattningarna å garnisonssjukhuset. Till en början sökte man upprätthålla tjänsterna genom att mot särskild ersättning kommendera fältläkarstipendiater såsom extra läkare vid sjukhuset. Då det till följd av brist på sådana befattningshavare visade sig svårt att även på detta sätt upprätthålla befattningarna, hemställde arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse — som ansåge de föreliggande svårigheterna icke kunna undanröjas, med mindre än att det för erforderligt antal underläkare anvisades väsentligt förbättrade avlöningsförmåner än de i gällande stat medgivna — i underdånig skrivelse den 21 december 1909, Departementschefen.

att i stället för de i sjukhusets stat uppförda sex underläkare finge vid sjukhuset tillsvidare under åren 1910 och 1911 förordnas två underläkare och en amanuens;

att i arvoden finge utbetalas till en var av de förra 3,000 kronor jämte fri bostad med möbler och ved samt till den sistnämnde 2,000 kronor jämte enahanda förmåner;

att den daghavande underläkaren (amanuensen) dessutom finge åtnjuta kost in natura eller kontant ersättning härför med 2 kronor 50 öre för dag, utgörande 912 kronor 50 öre för år;

[68.] att för beredande av ersättning åt underläkarna och amanuensen för undervisning av elever vid de till sjukhuset förlagda skolor finge utgå ett sammanlagt belopp av 50 kronor i månaden eller 600 kronor för år; samt

att till fyllande av den härigenom uppkomna bristen måtte på garnisonssjukhusets stat anvisas ett ytterligare belopp av 2,942 kronor 50 öre.

Efter det ärendet varit underställt riksdagens prövning och godkännande, föreskrev Kungl. Maj:t genom brev den 10 juni 1910, att i stället för dåvarande 6 underläkare finge tillsvidare under åren 1910 och 1911 vid nämnda sjukhus förordnas 2 underläkare och 1 amanuens mot åtnjutande av de arvoden och förmåner, arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse föreslagit, varjämte i sammanhang härmed stadgades, att härav föranledda utgifter, som icke finge uppgå till mera än 9,512 kronor 50 öre för år, skulle, i den mån de överstege de för berörda sex underläkare i stat anvisade medel, 6,570 kronor, av arméförvaltningens civila departement gäldas av reservationerna å anslaget till garnisonssjukhusen.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar hava sedermera 1911, 1913, 1915 och 1917 års riksdagar medgivit, att förevarande fråga finge under åren 1912—1919 ordnas på enahanda sätt som bestämts för åren 1910 och 1911.

Det föreliggande förslaget avser nu att definitivt ordna underläkarfrågan.

Vad då först angår antalet underläkare, torde detta med hänsyn till den omfattning, sjukvården å garnisonssjukhuset numera antagit, icke kunna bestämmas lägre än chefläkaren föreslagit. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att vid sjukhuset anställas 5 underläkare.

Beträffande avlöningsförmånerna skulle dessa utgöra, förutom fri kost, 3,000 kronor för två och 2,800 kronor för tre av underläkarna, varjämte tre av dessa jämväl skulle erhålla fri bostad med möbler, bränsle och lyse. Med hänsyn till de arvoden, som för närvarande utgå till underläkarna å sjukhuset, och de förmåner, som tillkomma motsvarande befattningshavare vid rikets civila sjukvårdsanstalter, torde ifrågavarande avlöningsförmåner få anses skäliga. Jag anser mig därför jämväl böra tillstyrka vad i förevarande hänseende föreslagits.

Avdelningsläkare och läkare vid poliklinikerna.

Den nuvarande staten upptager arvoden åt tre poliklinikföreståndare, nämligen

1 föreståndare för öronpolikliniken	kronor 1,500: —	[68.]
1 föreståndare för tandpolikliniken	» 1,500: —	
1 föreståndare för polikliniken för veneriska sjukdomar, med skyldighet för denne att vårda å sjukhuset in- tagna veneriskt sjuka	» 1,500: —	

Chefläkaren, som ansett, att benämningen föreståndare borde ut- Chefläkaren.
bytas mot läkare, har nu framställt följande förslag.

Arvodet till läkaren vid öronpolikliniken, som hädanefter borde be-
nämnas polikliniken för öron-, hals- och nässjukdomar, borde höjas till
2,500 kronor. Erfarenheten hade nämligen visat, att det vore förenat
med stora svårigheter att med nuvarande arvode besätta befattningen.

För sjukhusets ögonpoliklinik borde å staten upptagas arvode åt en
läkare med 500 kronor. Hittills hade befattningen uppehållits genom
avtal från chefläkarens sida med enskilda läkare. Då det emellertid icke
vore riktigt, att en dylik viktig syssla — synsinnets beskaffenhet vore
ju av största intresse både för armén och marinen — uppehölls på
nämnda sätt, borde befattningen upptagas på staten för att därigenom
möjliggöra fri tävlan och bästa möjliga urval.

Arvodena åt läkarna vid tandpolikliniken och polikliniken för vene-
riska sjukdomar eller, som den rätteligen borde benämnas, polikliniken
för hud- och könssjukdomar kunde bibehållas vid nuvarande belopp.

Mot vad sålunda föreslagits har arméförvaltningen förklarar sig Arméförvalt-
ningen.
icke hava något att erinra.

På grund av vad chefläkaren anført, torde en höjning av arvodet Departements-
chefen.
åt föreståndaren för öronpolikliniken böra äga rum. Med hänsyn till
de arvoden, som utgå till övriga poliklinikföreståndare, torde dock
arvodesökningen kunna begränsas till 500 kronor.

Förslaget om uppförande av arvode om 500 kronor åt en förestån-
dare för sjukhusets ögonpoliklinik finner jag mig böra tillstyrka.

Vad chefläkaren föreslagit i fråga om ändrad benämning å vissa
av poliklinikerna samt utbyte av benämningen föreståndare mot läkare
giver mig icke anledning till någon erinran.

Sjuksköterskor.

Den nuvarande staten upptager

1 operationssalssköterska med arvode å 600 kronor	
3 översjuksköterskor	» » » 500 »
4 undersjuksköterskor	» » » 300 »
2 sjukhuspigor	» » » 350 »

vartill kommer för alla fri bostad med möbler, bränsle, lyse, kost och tvätt

[68.] Operationssalssköterskan ävensom översjuksköterskorna äga åtnjuta två tillägg å arvudet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Chefläkaren. Chefläkaren har anfört, att det arbete, som numera påvilade sjuk-
sköterskorna, vore så betungande, att den nödvändiga kontinuiteten i
många fall varit möjlig att ernå endast genom personliga uppoffringar
från sköterskornas sida. För underlättande av deras tjänstgöring borde
flera sköterskebeställningar ävensom en del biträdesbefattningar inrättas.
Därjämte borde i vissa fall en höjning av arvodena äga rum.

Enligt chefläkarens förslag till stat borde vid sjukhuset finnas 8
översjuksköterskor, operationssalssköterskan däri inbegripen, 8 under-
sjuksköterskor och 8 sjukhusbiträden.

Beträffande den kontanta avlöningen åt denna personal föresloge
chefläkaren,

att arvudet åt samtliga översjuksköterskor måtte höjas till samma
belopp, som nu utginge till operationssalssköterskan, eller 600 kronor,
att arvudet till undersjuksköterskor måtte höjas till 400 kronor, samt
att arvudet till sjukhusbiträde måtte utgå med samma belopp, som
enligt nu gällande stat utginge till sjukhuspiga, eller 350 kronor.

Beträffande övriga avlöningsförmåner föresloge chefläkaren för samt-
liga över- och undersjuksköterskor liksom nu fri bostad med möbler,
bränsle och lyse samt kost och tvätt. Åt sjukhusbiträdena borde i stället
för dessa naturaförmåner utgå ersättning för kost med 2 kronor för dag
samt hyresbidrag med 1 krona för dag.

Arméförvalt-
ningen. Arméförvaltningen har funnit sig böra tillstyrka vad chefläkaren
beträffande sköterskepersonalen föreslagit, allenast med den förändringen
beträffande denna personals benämning, att de särskilda befattningssha-
varna benämndes översköterska, undersköterska och sjukhusbiträde.

Departements-
chefen. Enligt det föreliggande förslaget skulle sjuksköterskepersonalen ökas
med 4 översköterskor, 4 undersköterskor och 6 sjukhusbiträden — i
nuvarande stat benämnda sjukhuspigor. Härvid är emellertid att märka,
att med Kungl. Maj:ts medgivande under de senare åren vid sjukhuset
varit anställda 1 extra sjuksköterska och 2 extra undersjuksköterskor,
varjämte sjukhusförvaltningen med stöd av det för sjukhuset gällande
reglementet under längre tider av året anställt ytterligare erforderlig extra
personal. Den föreslagna personalökningen innebär således i själva
verket endast ett uppförande å staten av den personal, som, enligt vad
erfarenheten under en följd av år givit vid handen, är oundgäng-
ligen erforderlig för sjukvårdens behöriga ombesörjande. Vid sådant

förhållande och då, enligt vad jag gjort mig förvissad om, den föreslagna ordinarie sjuksköterskepersonalen icke kan anses för högt beräknad, finner jag mig böra tillstyrka chefläkarens i förevarande hänseende framställda förslag. [68.]

Vad avlöningsförmånerna angår, torde den av chefläkaren föreslagna arvodesförhöjningen av 100 kronor för såväl översjuksköterskor som undersjuksköterskor med hänsyn till de efter den nuvarande statens fastställande inträffade prisstegringen å alla områden få anses vara av förhållandena påkallad. Jag tillåter mig erinra därom, att den extra sjuksköterska, som under de senare åren varit vid sjukhuset anställd, liksom ock de vid arméns sjuksköterskekår anställda sköterskorna hittills uppburit ett arvode efter 600 kronor för år.

Såsom förut nämnts, hava de båda hittillsvarande sjukhuspigorna åtnjutit, förutom arvode om 350 kronor, jämväl fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt. Enligt det föreliggande förslaget skulle för sjukhusbiträdena nämnda naturaförmåner utbytas mot kostpenningar och hyresbidrag om respektive 2 kronor och 1 krona för dag. Då efter sjuksköterskepersonalens utökning bostad icke kan å sjukhuset beredas ifrågavarande biträden och då ersättningen för kost beräknats i enlighet med bestämmelserna i § 15 mom. 2 av gällande förplägnadsreglemente, finner jag mig böra tillstyrka bifall till vad i förevarande hänseende föreslagits.

Mot de av arméförvaltningen föreslagna ändrade benämningarna å sjuksköterskepersonalen har jag icke något att erinra.

För sjukavdelningarna gemensam personal.

Å den nuvarande staten finnas uppförda 1 föreståndare för röntgeninstitutet med arvode om 1,500 kronor samt 1 apotekare med arvode om 3,500 kronor.

Chefläkaren har nu hemställt, att å staten måtte upptagas följande för sjukavdelningarna gemensam personal, nämligen: Chefläkaren.

1 apotekare, arvode	kronor 4,500: —
1 obducent, »	» 1,000: —
1 röntgenföreståndare, arvode	» 1,500: —
1 sjukgymnast »	» 900: —
1 baderska arvode	» 350: —
jämte ersättning för kost med 2 kr. för dag och hyresbidrag å 1 kr. för dag,	
2 städerskor, arvode å	» 350: —
jämte fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt.	

[68.] Beträffande arvodena till obducent och sjukgymnast åberopade chefläkaren en av förutvarande chefläkaren den 19 september 1916 till arméförvaltningens civila departement i ämnet gjord framställning. Därvid hade erinrats, att det enligt gällande reglemente för garnisonssjukhuset åläge sjukhusläkare att verkställa obduktioner. Med den utveckling den patologiska anatomin numera uppnått, vore det icke längre möjligt för den däri icke utbildade läkaren att av obduktioner och andra patologiska undersökningar avvinna resultat, som motsvarade moderna krav. På Stockholms stads sjukhus vore nu specialister anställda som obducenter. Förmånen av en sådan anordning borde icke undanhållas garnisonssjukhuset.

Bland moderna behandlingsmetoder intoge numera sjukgymnastik och massage en så framstående rangplats, att meddelandet därav vid Stockholms sjukhus vore överlämnat åt skolade sjukgymnaster. Denna behandling vore å garnisonssjukhuset anförtrodd åt sjukvårdssoldater efter anvisningar, som gåves av läkare, men utan möjlighet att konsekvent övervakas. För att i ömtåligare fall meddela dylik behandling samt för att övervaka sjukvårdselevernas arbete borde medel anvisas för arvode åt en sjukgymnast.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har framhållit, att då övriga avlöningar för sjukhusets personal måste undergå reglering med större eller mindre förhöjningar, föreläge tydligen all anledning att reglera även apotekarens arvode. Hans arbete hade otvivelaktigt ökats liksom allt annat arbete på garnisonssjukhuset. Därest det förslag till reglemente för garnisonssjukhuset, som föreläge till Kungl. Maj:ts prövning, vunne fastställelse, komme arbetet för apotekaren att ännu mera ökas. Medicinalstyrelsen hade nämligen efter samråd med generalfältläkaren föreslagit, att punkt 47 första stycket i reglementsförslaget skulle erhålla följande lydelse: »Honom åligger att bereda och utlämna medicin icke blott för sjukhusets eget behov utan även, efter rekvisition av vederbörande läkare — — —, till de i Stockholm förlagda truppförbanden av armén och marinen ävensom, efter särskilt beslut av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, för annat arméns behov.» Denna sistnämnda bestämmelse — »efter särskilt beslut etc.» — innebure skyldighet för apotekaren att iordningställa och omsätta alla de läkemedel, som hädanefter komme att uppläggas i förråd för säkerställande av krigsberedskapen. Detta representerade en ökning av apotekarens arbete av en icke så ringa omfattning. I betraktande härav och vid det förhållande, att apotekaren icke hade någon som helst vinst av apoteksrörelsen vid sjukhuset, kunde ett arvode

av 3,500 kronor för år icke anses utgöra skäligen ersättning för apotekarens arbete. Arméförvaltningen funne sig därför böra tillstyrka arvodets höjande till 4,500 kronor.

[68]

På de av chefläkaren anförda skäl tillstyrkte arméförvaltningen, att å staten uppfördes arvoden åt en obducent med 1,000 kronor och åt en sjukgymnast med 900 kronor. Arvodet åt röntgenföreståndaren borde såsom hittills utgå med 1,500 kronor.

Likaledes funne arméförvaltningen sig böra tillstyrka arvoden åt 1 baderska med 350 kronor förutom ersättning för kost med 2 kronor för dag samt hyresersättning med 1 krona för dag samt till 2 städerskor å 350 kronor förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt.

Med hänsyn till vad chefläkaren därom anført, finner jag mig böra tillstyrka uppförande å sjukhusets stat av arvoden med föreslagna belopp åt 1 obducent och 1 sjukgymnast.

Departements-
chefen.

Likaledes anser jag mig böra biträda vad som föreslagits beträffande uppförande å staten av 1 baderska och 2 städerskor. Jag tillåter mig erinra därom, att med Kungl. Maj:ts medgivande en baderska sedan några år tillbaka varit vid sjukhuset anställd.

Såsom arméförvaltningen erinrat, föreligger ett av chefläkaren utarbetat förslag till nytt reglemente för sjukhuset, enligt vilket apotekarens göromål skulle komma att i icke ringa mån ökas. Då emellertid nämnda reglementsförslag ännu icke blivit av vederbörande myndigheter slutligt behandlat samt någon särskild anledning att nu verkställa en reglering av apotekarens löneförmåner icke torde föreligga, finner jag mig icke kunna tillstyrka någon förhöjning av det till ifrågavarande befattningshavare för närvarande utgående arvodet.

Intendenten.

Å staten finnes för närvarande upptagen 1 sjukhusintendent med fri bostad men med löneförmåner å intendenturkårens stat.

Chefläkaren har nu hemställt, att sjukhusintendenten måtte jämväl erhålla förmånen av fritt bränsle.

Chefläkaren.

Arméförvaltningen har anført, att av den vid sjukhuset anställda personalen, som åtnjöte förmånen av fri bostad, vore sjukhusintendenten den ende, som icke därjämte åtnjöte fritt bränsle. Det syntes av praktiska skäl med hänsyn till bränslets förvaring och fördelning vara för-

Armé-
förvaltningen.

[68.] delaktigt, om samtliga bostadsinnehavare i detta avseende komme i lika ställning. Att intendenten därigenom finge någon fördel framför andra intendenturofficerare, syntes ej böra tillmätas någon betydelse. Arméförvaltningen funne sig därför böra tillstyrka chefläkarens förevarande framställning.

Departements-
chefen.

Då ett tillerkännande åt intendenten av förmånen av fritt bränsle skulle innebära ett avsteg från grunderna för avlönande av arméns officerare, finner jag mig icke kunna tillstyrka vad chefläkaren i förevarande hänseende föreslagit.

Förrådsförvaltaren.

Chefläkaren.

Chefläkaren har framhållit, att vid åtskilliga tillfällen väsentliga svårigheter uppstått därigenom, att förrådsförvaltaren icke funnits anställd vid garnisonssjukhuset. En ordnad persedelvård och persedelkontroll kunde icke åstadkommas, med mindre en förrådsförvaltaren anställdes. Vid inventering, som nyligen företagits, hade det visat sig, att stora brister förefunnos, utan att det kunnat utrönas, huru desamma uppstått. Ordnade förrådsräkenskaper hade helt och hållet saknats. Intendenten vid sjukhuset vore så upptagen av andra nödvändiga göromål, att han icke kunde ägna tillbörlig tid åt de göromål, som vid ett truppförband ålåg förrådsförvaltaren. Bristen på förrådsförvaltaren gjorde sig så mycket mera kännbar, som vid ett sjukhus persedelstocken vore på ett helt annat sätt rörlig än vid ett truppförband och som erfarna uppborrdsmän vid de olika avdelningarna inom sjukhuset helt och hållet saknades.

Det förhållandet, att intendenten icke hade något biträde för räkenskapernas förande och därmed sammanhängande göromål, granskning av räkningar och bokföringsdetaljer, gjorde, att han icke såsom önskligt vore kunde sysselsätta sig med sjukhusets ekonomi i stort eller övervaka de olika förvaltningsgrenarnas behöriga skötsel och kosthåll. Hela tjänsten bleve därpå svårt lidande.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde chefläkaren, att å sjukhusets stat måtte uppföras ett arvode om 2,500 kronor åt en förrådsförvaltaren, tillika biträde åt intendenten.

Armé-
förvaltningen.

Arméförvaltningen har funnit sig böra biträda vad chefläkaren anför i fråga om uppförande å staten av arvode åt en särskild förrådsförvaltaren.

Ur flera synpunkter skulle det vara fördelaktigast, om till befattningen kunde tagas en underofficer, som erhållit avsked med pension

och fyllnadspension. En underofficer, som erhöle avsked vid 50 års ålder, besutte i allmänhet sådana kropps- och själskrafter, att han väl vore i stånd att handhava en dylik befattning. Det vore dessutom en fördel för befattningens handhavande, att innehavaren genom föregående tjänstgöring vid armén hade erfarenhet om uppbördsgöromål. En f. d. underofficer hade också i regel under de sista åren av sin tjänst varit uppbördsman och handhaft därmed förenade ekonomiska bestyr.

[68.]

Därest med befattningens tillsättande kunde förfaras på sätt nu angivits, syntes ett arvode av 1,800 kronor få anses vara en lämpligt avvägd ersättning. Däremot ansåge arméförvaltningen, att utöver vad chefläkaren föreslagit, förrådsförvaltaren borde beredas fri bostad jämte bränsle och lyse inom sjukhuset eller, om dessa förmåner icke där kunde beredas honom, ersättning härför med skäligen 700 kronor.

Arméförvaltningen ansåge sig därjämte böra föreslå, att därest förrådsförvaltarbeställningen komme att besättas med underofficer, som lämnat den aktiva tjänsten, bestämmelser måtte utfärdas därom, att till befattningen skulle förordnas underofficer, som erhållit avsked med pension och fyllnadspension, att befattningen skulle tillträdas i omedelbart samband med avskedet, samt att befattningshavaren icke skulle äga rätt kvarstå vid befattningen längre än intill fyllda 65 år.

Med hänsyn till angelägenheten av att å garnisonssjukhuset åstadkomma en behörig persedelvård och persedelkontroll torde det vara oavvisligen nödvändigt att därstädes anställa en särskild förrådsförvaltare. Efter därom av chefläkaren gjord framställning har också Kungl. Maj:t genom brev den 23 november 1917 medgivit, att en vid sjukhuset placerad underofficer finge tillsvidare, intill dess en förrådsförvaltarbeställning kunde bliva uppförd å sjukhusets stat, förordnas såsom förrådsförvaltare och i denna egenskap från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter uppbära ett arvode av 2 kronor om dagen i enlighet med i § 42 av gällande reglemente för arméns avlöning under fred fastställd beräkningsgrund.

Departements-
chefen.

Då befälstillgången vid truppförbanden icke är sådan, att en underofficer å stat kan ständigt beordras för upprätthållande av ifrågavarande befattning, men man å andra sidan bör såvitt möjligt undvika en ökning av de å intendenturkårens stat uppförda förrådsförvaltarbeställningarna, torde saken lämpligen kunna ordnas på sätt arméförvaltningen föreslagit, nämligen att för befattningen avses en med pension och fyllnadspension avgångnen underofficer.

[68.] Vad det föreslagna arvodet angår, synes mig detta med hänsyn till de löneförmåner, som utgå till förvaltare på stat, vara väl högt tilltaget. Ett arvode om 1,500 kronor jämte ersättning för bostad med bränsle och lyse, därest sådan icke kan åt honom inom sjukhuset beredas, med av arméförvaltningen föreslaget belopp torde få anses utgöra skäliga avlöningsförmåner.

Kökspersonal.

Den nuvarande staten upptager följande kökspersonal:

1 köksförestånderska, förutom fri bostad med möbler,
bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	kronor 400: —
3 kökspigor, förutom fri bostad med möbler, bränsle och
lyse samt kost och tvätt, arvode à	» 250: —

Chefläkaren

Chefläkaren har anfört, att mathållningen vid garnisonssjukhuset vore mera invecklad än vid såväl truppförband som civila sjukhus. Två särskilda kök funnes med olika hushållning och olika matlagning, det ena i huvudsak avsett för det vid sjukhuset befintliga manskapet, det andra för sjuksköterskor och därmed jämställda. Mathållningen vore också så tillvida mera krävande, som sjukvården måste ställa speciellt höga krav på en i allo väl ordnad förplägnad och som för sjukvårdens behov en mängd olika portioner efter olika matsedlar dagligen måste anrättas. Då nu ej någon köksföreståndare funnes anställd vid garnisonssjukhuset, stode förplägnadstjänsten lågt vid detta stora sjukhus och en ordnad kontroll vore helt och hållet eftersatt. För närvarande sköttes köksföreståndarbefattningen utav en för helt annat ändamål kommenderad för befattningen icke utbildad korpral. Detta bleve så mycket betänkligare, som Kungl. Maj:t nyligen skärpt de kompetensvillkor, som uppställdes för skötande av köksföreståndarbefattningen vid armén i allmänhet. Chefläkaren kunde därför icke lämpa förplägnadstjänsten efter för armén gällande bestämmelser och kontrollföreskrifter, något som vore så mycket mera olägligt just nu, då så gott som varje födoämne vore tillgängligt endast i enlighet med särskilt utfärdade föreskrifter. Särskilda anordningar hade också vidtagits för att i möjligaste mån undanröja denna olägenhet. Dessa åtgärder vore dock allmänt av tillfällig natur.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge chefläkaren, att i staten måtte upptagas ett arvode av 2,500 kronor till en köksföreståndare.

Vidare hemställde chefläkaren, att i staten måtte uppföras arvoden till 1 överkokerska med 750 kronor, 1 kokerska med 500 kronor och 3

köksbiträden med 370 kronor för var och en, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt tvätt och kost, med rätt för överkokerskan att komma i åtnjutande av 2 arvodestillägg å vardera 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. [68.]

Arméförvaltningen har ansett, att en köksföreståndare borde anställas vid garnisonssjukhuset. Den manskapsstyrka, som jämte personal i övrigt skulle från sjukhusets kök utspisas, vore så stor, att proviantuppbörden borde ordnas i ungefärlig likhet med förhållandena vid arméns truppförband och sålunda en särskild köksföreståndare anställas, därest erforderlig kontroll över provianten skulle kunna ernås.

Armé-
förvaltningen.

Beträffande arvodet för befattningen och dess tillsättande hemställde arméförvaltningen, att arvodet måtte bestämmas till enahanda belopp, som av arméförvaltningen föreslagits för motsvarande befattningshavare vid krigsskolan, eller 1,500 kronor jämte fri bostad med bränsle och lyse, att därest bostad inom sjukhuset icke kunde beredas köksföreståndaren, ersättning för dessa förmåner skulle utgå med 700 kronor för år, samt att befattningen tillsattes på enahanda sätt, som föreslagits beträffande förrådsförvaltaren.

Mot vad chefläkaren föreslagit beträffande kökspersonalen i övrigt hade arméförvaltningen icke något att erinra.

I likhet med chefläkaren och arméförvaltningen anser även jag, att därest den synnerligen omfattande och krävande förplägnadstjänsten vid sjukhuset skall kunna skötas och kontrolleras, på sätt gällande förvaltningsreglementen föreskriva, inrättande av en köksföreståndarbefattning vid sjukhuset torde vara oundgängligen av behovet påkallat. Efter därom av chefläkaren gjord framställning har Kungl. Maj:t genom brev den 7 september 1917 redan medgivit, att intill dess en köksföreståndarbefattning bliver upptagen å sjukhusets stat, ett arvode om 25 kronor i månaden må från ordinarie mathållningsanslaget utbetalas till underofficer eller underbefäl av manskapet, som utan särskilt arvode å sjukhusets stat uppehåller köksföreståndarbefattningen därstädes. Mot det av arméförvaltningen nu föreslagna sättet för frågans definitiva ordnande har jag icke något att erinra, ej heller mot de av ämbetsverket för köksföreståndaren föreslagna avlöningsförmånerna.

Departements-
chefen.

Enligt chefläkarens förslag skulle i stället för den nuvarande köksföreståndarskan anställas 1 överkokerska med ett arvode om 750 kronor jämte två ålderstillägg å 100 kronor samt 1 underkokerska med arvode om 500 kronor. Köksbiträdena skulle bibehållas vid samma antal som

[68.] för närvarande men få sina arvoden höjda från 250 kronor till 370 kronor. Då, enligt vad jag förvissat mig om, ifrågavarande personalökning är av förhållandena påkallad och de föreslagna arvoden med nu rådande arbetspriser icke kunna anses oskäligen, finner jag mig böra tillstyrka vad chefläkaren i förevarande hänseende föreslagit.

Övrig betjäning.

Å den nuvarande staten finnes uppförd:

1 förestånderska för tvätt och lagning, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	kronor	650: —
3 tvättpigor med enahanda naturaförmåner och arvode à	»	350: —
1 portvakt, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	»	400: —
1 maskinist med enahanda naturaförmåner och arvode	»	1,200: —
1 maskinistbiträde, arvode	»	660: —
2 gårdsdrängar för vedbärning och renhållning, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode à	»	1,000: —

Chefläkaren. Chefläkaren har nu föreslagit, att i staten måtte upptagas arvoden till 1 tvättförestånderska med 700 kronor, 4 tvättbiträden med 350 kronor samt 1 sömmerska med 365 kronor, varjämte till tvättförestånderskan skulle utgå 2 arvodestillägg om 100 kronor, det ena efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Av denna personal skulle endast tvättförestånderskan åtnjuta fri bostad med bränsle och lyse samt kost och tvätt. För övrig personal föreslog chefläkaren i ersättning för kost 2 kronor för dag ävensom hyresbidrag med 1 krona för dag.

Vidare hemställde chefläkaren, att i staten måtte upptagas arvoden till följande personal, nämligen 1 maskinist 1,500 kronor, 1 maskinistbiträde 1,260 kronor, 1 gårdsvaktmästare, tillika snickare, 1,000 kronor samt 1 gårdsvaktmästare, tillika trädgårdsmästare, 1,600 kronor, varjämte för maskinisten och den förstnämnde gårdsvaktmästaren föresloges fri bostad med bränsle och lyse. Portvakten vore avsedd att ersättas av en militärpost.

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot vad chefläkaren föreslagit beträffande tvätterskepersonalen och dess avlöningsförmåner.

Vad den manliga betjäningsspersonalen anginge, skulle enligt chefläkarens förslag uppstå en ökad kostnad av 1,100 kronor. Denna förhöjning kunde förefalla stor, särskilt då man funne, att personalen minskats med en man. Arméförvaltningen ansåge sig dock böra tillstyrka vad chefläkaren föreslagit. De nu utgående arvoden måste nämligen anses vara alltför lågt beräknade. Med nu gällande låga arbetspriser och dyra levnadskostnader läte det sig svårigen göra att erhålla duglig personal med lägre avlöning än den av chefläkaren föreslagna. [68.]

Då den föreslagna ökningen av tvätterskepersonalen är betingad av göromåls omfattning, har jag icke något att däremot erinra. De föreslagna avlöningsförmånerna giva mig icke heller anledning till någon anmärkning. Departementa-
chefen.

Vad den manliga betjäningsspersonalen angår, har jag icke annat att erinra än att arvodet åt maskinistbiträdet torde böra bestämmas till 1,200 kronor och till gårdsvaktmästaren, tillika trädgårdsmästare, till 1,500 kronor.

Väbelavdelningen.

Enligt § 4 i gällande reglemente för sjukhuset skall för ett år i sänder dit kommenderas från någon av trängkårerna en underofficer såsom sjukhusväbel och en såsom sjukhusunderofficer. För upprätthållande av dessa befattningar äro i staten för sjukhuset för vardera uppförda 1,000 kronor.

Chefläkaren har nu hemställt, att i staten måtte uppföras ett arvode till en sjukhusväbel med 1,800 kronor samt att väbeln dessutom tillerkändes ett hyresbidrag av 700 kronor. Därjämte föresloge chefläkaren, att anslaget för upprätthållande av sjukhusunderofficersbefattningen måtte utgå ur staten. Chefläkaren.

Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot det föreslagna arvodet till sjukhusväbeln. Däremot borde i staten icke uppföras något hyresbidrag. Enligt det för garnisonssjukhuset gällande reglementet vore sjukhusväbelns åligganden av den beskaffenhet, att väbeln borde hava bostad å sjukhuset. Arméförvalt-
ningen.

Under förutsättning att i sjukhusets stat uppfördes arvode till en förrådsförvaltare, kunde den nuvarande anslagsposten till upprätthållande av sjukhusunderofficersbefattningen, 1,000 kronor, utgå ur staten.

[68]. Mot vad arméförvaltningen i förevarande hänseende föreslagit har jag icke annat att erinra än att arvode till den såsom väbel kommenderade underofficeren skäligen torde böra bestämmas till 1,500 kronor.

Departements-
chefen.

Övriga arvoden.

Å den nuvarande staten finnas uppförda

1 sjukhuspredikant, arvode	kronor	500: —
1 husmoder, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	»	600: —
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
Arvode åt juridiskt biträde	»	300: —

Vidare äro å staten upptagna följande två anslagsposter, nämligen:

till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister för behandling av å sjukhuset intagna patienter, förslagsvis

för beredande av tjänstledighet åt operationssalssköterskan och översjuksköterskorna (med kostpenningar för var och en å 25 kronor) samt till vikariatsersättning under sjukdom jämväl för övrig tjänstepersonal, förslagsvis

kronor 1,500: —

» 500: —

Chefläkaren.

Chefläkaren har nu föreslagit, att arvodet till husmodern måtte höjas till 800 kronor och att övriga förmåner måtte utgå oförändrade. Arvodena till sjukhuspredikanten och till juridiskt biträde borde bibehållas vid sina nuvarande belopp.

Vidare har chefläkaren föreslagit, att de båda posterna »till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister» och »för beredande av tjänstledighet» måtte utgå ur staten och i stället ersättas av följande poster, nämligen

arvoden åt extra personal jämlikt § 29 reglementet för sjukhuset	kronor	3,000: —
för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal samt till vikariatsersättning under sjukdom	»	3,600: —
för sjukvård och underhåll åt sjuk personal	»	500: —
till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister	»	3,400: —

Arméförvaltningen har erinrat därom, att då Kungl. Maj:t föreslog 1916 års riksdag att anslå medel till en husmodersbefattning, hade anförts, att anställande av en husmoder vid sjukhuset vore ägnat att befordra sparsamhet inom förvaltningen samt upprätthållande av ordning och snygghet inom sjukhuset. Husmoderns ställning inom sjukhuset vore ock sådan, att hon ägde att fordra lydnad av sköterskorna m. fl. samt ägde överinseendet över denna personals arbete i allt, som rörde det icke rent tekniska sjukvårdsarbetet. Husmodern ålåde även att hava närmaste tillsyn och vård av linneförrådet och sängutredningar m. m. samt tillse, att persedlar i fullgott skick vore att tillgå.

Husmodern hade alltså en synnerligen ansvarsfull befattning och intoge otvivelaktigt en viss förmansställning gent emot den kvinnliga sköterskepersonalen. Det syntes därför rimligt, att hon i avlöningshänseende ställdes högre än den övriga kvinnliga personalen, vilket också vore vanligt på civila sjukhus. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra tillstyrka vad chefläkaren föreslagit beträffande ifrågavarande arvode.

Enligt § 3 mom. 1 av gällande reglemente för garnisonssjukhuset i Stockholm skulle vid sjukhuset vara anställda två sjukhusläkare, av vilka den ene tillika skulle vara chefläkare. Något särskilt arvode för chefläkaren funnes emellertid icke anvisat.

Chefläkarens åligganden vore närmare angivna i § 5 av sjukhusets reglemente. Dessa åligganden tillkomme honom utöver vad som enligt § 6 samma reglemente ålåde honom i egenskap av sjukhusläkare. Det syntes arméförvaltningen obilligt, att icke särskild ersättning utginge för detta ökade arbete, synnerligast som med chefläkarbefattningen vore förenat ett icke oväsentligt rent ekonomiskt ansvar, enär chefläkaren beträffande förvaltningsfrågan intoge en ställning liknande regementschefs. Det kunde visserligen invändas, att till chefläkare förordnades den av sjukhusläkarna, som vore regementsläkare och sålunda åtnjote den högre avlöningen, varför alltså chefläkaren beträffande avlöning i verkligheten nog komme i bättre ställning än den andre sjukhusläkaren. Därest det över huvud skulle vara möjligt att erhålla lämpliga läkare på dessa viktiga befattningar, vore det dock nödvändigt, att någon ersättning bereddtes för det ökade ansvar och arbete, som chefskapet medförde och som nog i viss grad hindrade vederbörande i utövande av den enskilda praktik, som icke kunde förmenas sjukhusläkarna att utöva.

Förslag till nytt reglemente för garnisonssjukhuset vore för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Enligt detta förslag skulle

[68.]

Arméförvalt-
ningen.

[68.] chefläkare förordnas av Kungl. Maj:t, men någon bestämmelse om att till chefläkare skulle förordnas någon av sjukhusläkarna finnes icke intagen i förslaget. Det skulle vid sådant förhållande vara Kungl. Maj:t obetaget att till chefläkare förordna militärläkare, som ansåges vara särskilt lämplig just för chefläkarbefattningen, oavsett om han innehade beställning vid sjukhuset eller icke. Under förutsättning att detta förslag vunne Kungl. Maj:ts godkännande, bleve det oundgängligen erforderligt att på sjukhusets stat uppföra ett särskilt arvode åt chefläkaren.

På nu anförda skäl ansåge arméförvaltningen, sig böra föreslå, att å sjukhusets stat uppfördes ett arvode åt den läkare, som förordnades att vara chefläkare. Beträffande arvodets storlek föresloge arméförvaltningen såsom skäligt 1,500 kronor.

Beträffande övriga poster kunde arméförvaltningen, under förutsättning att den föreslagna ökningen av sköterskepersonalen bleve bifallen, icke tillstyrka, att för anställande av extra personal enligt § 29 reglementet för sjukhuset beräknades högre belopp än 1,000 kronor. Sköterskepersonalen utgjordes för närvarande av 10 personer, men skulle enligt förslaget ökas med 14 till 24. Med denna ökning av den ordinarie personalen syntes ett så stort anslag som 3,000 kronor för anställande av extra personal ej vara behöfligt. Arméförvaltningen ville icke bestrida, att extra personal fortfarande vid vissa tillfällen kunde bliva erforderlig, men hölle före, att ett belopp av 1,000 kronor vore för detta ändamål tillräckligt.

Beträffande övriga av chefläkaren föreslagna anslagsposter hade arméförvaltningen icke något att erinra.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de åligganden, som påvila husmodern, och den ställning, hon intager gentemot den övriga kvinnliga sjukhuspersonalen, torde den för henne föreslagna arvodesförhöjningen få anses fullt befogad.

Vad angår den av chefläkaren föreslagna posten till arvode åt extra personal, torde denna i enlighet med arméförvaltningens hemställan böra upptagas med 1,000 kronor. Beträffande posterna för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal, till sjukvård och underhåll åt sjuk personal samt till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister har jag icke något annat att erinra, än att sistnämnda post torde kunna begränsas till 3,000 kronor.

Såsom förut nämnts, finnas vid sjukhuset anställda två sjukhusläkare (överläkare), av vilka den ene åtnjuter regementsläkares avlöningsförmåner och den andre bataljonsläkares. Denna olikhet i löneförmåner beror givetvis därpå, att den förre tillika skall tjänstgöra såsom chef-

läkare. Vid löneförmånernas bestämmande har således redan behörig hänsyn tagits till det ökade arbete och därmed förenade ansvar, som chefläkarskapet medför. Att, såsom arméförvaltningen nu föreslår, med bibehållande av skillnaden mellan de båda sjukhusläkarnas löneförmåner, å staten uppföra ett särskilt arvode åt chefläkaren, finner jag mig därför icke kunna tillstyrka. Förutsättningen för ett dylikt arvodes uppförande å staten — en åtgärd mot vilken jag i och för sig icke har något att erinra med hänsyn till önskvärdheten att kunna såsom chefläkare förordna den för befattningen lämpligaste — måste nämligen vara, att de båda överläkarna varda i fråga om löneförmåner likställda. [68.]

Mathållningen.

Å den nuvarande staten äro beräknade tillhopa 8,030 kronor för kosthåll åt den vid sjukhuset anställda personal, i vars löneförmåner ingår fri kost. Anslagsposten är beräknad efter ett portionspris av 1 krona 50 öre för husmoder och sjuksköterskor, 1 krona 25 öre för tvättförestånderskan och köksförestånderskan samt 75 öre för sjukhuspigor, tvättpigor och kökspigor.

Kostnaderna för utspisning av det å sjukhuset intagna fast anställda manskap, som tillhör i Stockholm garnisonerat truppförband av armén, bestridas från den å staten till underhåll upptagna anslagsposten om 49,135 kronor.

Chefläkaren har anført, att sättet för beräkandet av ifrågavarande kostnader medförde förutom andra olägenheter den hart när oöverstiggliga svårigheten att anordna tre olika slags mathållning för den kvinnliga personalen. I praktiken hade man gått så tillväga, att de grupper, för vilka anslagits 1 krona 50 öre och 1 krona 25 öre, haft gemensam mathållning. Övriga hade hänvisats att äta i manskapsköket, något som vore synnerligen olämpligt ej minst ur lokala ordningssynpunkter. Anslaget hade även, särskilt under nu rådande förhållanden, varit otillräckligt. Chefläkaren hemställde därför, att samma portionspris måtte beräknas för all vid sjukhuset anställd personal med fri kost, samt föresloge, att detta portionspris sattes till 2 kronor för dag. Chefläkaren.

Vad det till sjukhuset avpolletterade eller kommenderade manskapets naturaunderhåll beträffade, hemställde chefläkaren, att detsamma måtte ordnas i enlighet med de vid arméns truppförband gällande bestämmelser, dock med den skillnaden, att det kontanta beloppet i normalportionsstaten måtte få utgå med 20 öre i stället för som eljest vid armén med 5 öre. Det hade nämligen visat sig, att det stora antalet konvalescen-

[68.] ter vid sjukhuset för ett snabbt återvinnande av krafterna vore i behov av ökad portion och en mera smaklig och omväxlande föda än vid armén i allmänhet kunde bestås. Denna ökning i portionspriset skulle själfallet komma även det till sjukhuset förlagda friska manskapet tillgodo, enär särskild matlagning för denna kontingent icke kunde ordnas. Ekonomiskt spelade detta en oväsentlig roll och kunde betraktas som en lämplig ersättning för frånvaron av marketenteri. Mot den föreslagna anordningen kunde visserligen invändas, att vederbörande läkare enligt § 22 av det för sjukhuset gällande reglementet kunde för särskilt sjukdomsfall rekvirera extra sjukföda. Meningen vore emellertid att genom en förhöjning av anslaget kunna åstadkomma större möjlighet att för hela patientantalet göra födan sund, närande och omväxlande.

Arméförvalt-
ningen.

I likhet med chefläkaren har arméförvaltningen funnit det oändamålsenligt, att kostnaden för den vid sjukhuset anställda personalens mathållning beräknades efter olika grunder för den ena eller andra kategorien. Den skillnad i kostens beskaffenhet, som kunde komma att förorsakas av olika beräkningsgrunder, vore knappast så stor, att den ena mathållningen i verkligheten bleve synnerligen bättre än den andra, då man givetvis borde utgå ifrån, att kvantitet och näringsvärde under alla förhållanden måste vara tillräckliga och tillbörlig hänsyn tagas till billiga krav på omväxling. Arméförvaltningen ansåge därför, att kostnaden för mathållning åt vid sjukhuset anställda läkare och civil personal, som skulle äga rätt till fri kost, borde beräknas efter samma grunder för alla, dock med den jämkning i den av chefläkaren ifrågasatta beräkningsgrunden arméförvaltningen i det följande föresloge.

Ehuru det av chefläkaren framställda förslaget rörande utspisningen av det till sjukhuset avpolletterade eller kommenderade manskapet kunde medföra vissa fördelar, ansåge dock arméförvaltningen betänkligheter möta mot en sådan rubbning i principerna för manskapsutspisningen, som i förslaget avsåges. Då därtill komme, att även ur redovisnings-synpunkt vore förmånligast, om det för armén i övrigt föreskrivna sättet för normalportionsprisets beräkning tillämpades även vid garnisons-sjukhuset, hemställde arméförvaltningen beträffande mathållningen vid sjukhuset,

att all utspisning av portionsberättigad personal, vare sig patienter, till sjukhuset kommenderad eller där anställd personal, grundades på gällande normalportionsstat,

att sjuka erhöles extra sjukföda i den omfattning, vederbörande läkare i varje särskilt fall prövade erforderligt, samt

att för de vid sjukhuset anställda läkarna och civil personal, i vilkas avlöningsförmåner inginge fri kost, kostnaderna för mathållningen beräknades efter sjukhusets gällande normalportionspris, utökat med ett belopp, motsvarande hälften av det i fredsförplägnadsreglementet § 15 mom. 2 omnämnda belopp, eller för närvarande med 1 krona. [68.]

Beträffande sättet för bestridande av kostnaderna för mathållningen vid sjukhuset ville arméförvaltningen till en början erinra därom, att kosthållet för därtill berättigad personal, anställd vid garnisonssjukhuset, för närvarande bestredes från den å staten för garnisonssjukhuset upptagna anslagsposten till kosthåll. Kostnaderna för utspisning av det å sjukhuset intagna, fast anställda manskap, som tillhörde i Stockholm ständigt garnisonerat truppförband ur armén, bestredes jämlikt § 18 i gällande reglemente för sjukhuset från den å staten upptagna anslagsposten till underhåll. Utspisningen av allt övrigt å sjukhuset inlagt eller dit kommenderat manskap bekostades beträffande armén från dess mathållningsanslag och beträffande marinen från medel under femte huvudtiteln.

För åstadkommande av enhetlighet i beräkningen av mathållningskostnaderna vid armén samt i redovisningen, ansåge arméförvaltningen, att kostnaden för utspisningen av allt manskap tillhörande armén borde utgå från anslaget till arméns mathållning. Då medel redan funnes under detta anslag beräknade för samtliga underhållsdagar vid armén, mötte ej heller något hinder däremot, att kostnaden för underhåll vid sjukhuset av allt armén tillhörande manskap utginge från mathållningsanslaget.

Beträffande manskap från marinen syntes utspisningskostnaden, liksom övriga utgifter vid sjukhuset för sådant manskap, böra fortfarande utgå av femte huvudtitelns medel.

Vad anginge mathållningen för den vid sjukhuset anställda personalen kunde någon tvekan råda, huruvida kostnaderna därför borde uppföras å sjukhusets stat eller inräknas under mathållningsanslaget. Till ledning för frågans bedömande ville arméförvaltningen erinra, att utspisningskostnaderna för de vid arméns truppförband anställda maskinister och kokerskor avfördes å mathållningsanslaget. Vid sådant förhållande syntes det arméförvaltningen lämpligt, att utgifterna för utspisningen av den vid garnisonssjukhusen anställda personal, som vore berättigad till fri kost, även avfördes å samma anslag. En sådan åtgärd vore därjämte ägnad att å anslaget till arméns mathållning samla alla kostnader för utspisningen vid armén. Av nu anförda skäl borde i staten för garnisonssjukhuset icke vidare upptagas några kostnader för utspisning.

[68.] I överensstämmelse härmed hemställde arméförvaltningen, att jämväl kontant portionsersättning åt därtill berättigad personal vid garnisonssjukhuset måtte få gäldas från anslaget till arméns mathållning.

Departementets
chefen.

Med hänsyn till de olägenheter i olika avseenden, som äro förenade med det nuvarande sättet för beräkning av mathållningskostnaderna för de olika personalkategorier, som å garnisonssjukhuset skola på kronans bekostnad utspisas, torde enhetliga bestämmelser härför böra fastställas, och finner jag mig böra tillstyrka bifall till vad arméförvaltningen härutinnan föreslagit.

På de av arméförvaltningen anförda skäl finner jag mig jämväl böra tillstyrka, att samtliga kostnaderna för mathållningen vid garnisonssjukhuset likasom ock den kontanta portionsersättningen åt därtill berättigad personal hädanefter gäldas av ordinarie mathållningsanslaget. Någon höjning av detta anslag torde icke av denna anledning vara av behovet påkallad.

Kostnaderna för utspisning av å sjukhuset vårdad personal, tillhörande marinen, böra givetvis likasom övriga utgifter för samma personal fortfarande bestridas av medel under riksstatens femte huvudtitel.

Underhåll m. m.

Under titel Underhåll upptager nu gällande stat ett belopp av 49,135 kronor. Såsom förut nämnts, är häri inräknad kostnaden för utspisning av visst manskap.

Chefläkaren.

Chefläkaren har nu föreslagit, att underhållskostnaden måtte med större noggrannhet fördelas på särskilda titlar. Då någon statistik icke förts vid sjukhuset, hade de olika anslagen icke kunnat tillnärmelsevis fixeras, utan vore det nödvändigt att upptaga de flesta av dessa såsom förslagsanslag, detta så mycket mera som sjukvårdskostnaderna vore svåra att förutse och sjukhuset ständigt måste vara i stånd att anskaffa erforderlig sjukvårdsutrustning m. m. Sjukhusstaten borde även uppställas så, att därav och av räkenskaperna direkt framginge den statistiska fördelning av kostnaderna, som måste anses erforderlig. Uppställningen borde även bliva sådan, att en jämförelse lätt kunde göras med hushållningen vid civila sjukhus.

I enlighet med nu angivna grunder hemställde chefläkaren, att å staten måtte uppföras följande poster:

till apoteksvaror, såsom läkemedel och mineralvatten, vin, is m. m.	kronor	3,000: —	[68.]
» förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar	»	10,000: —	
» instrumentaltutredning samt apparater och övrig uppbördsmateriel	»	2,500: —	
» poliklinikerna	»	2,100: —	
» bränsle, lyse och vatten	»	25,000: —	
» inre och yttre renhållning	»	4,500: —	
» intendenturutrustning	»	11,500: —	
» tvätt	»	1,500: —	
» desinfektion	»	1,500: —	
» expenser	»	1,600: —	
» telefon- och telegramkostnader	»	500: —	
» byggnaderna	»	2,000: —	
» planteringar, gräsmattor och rabatter	»	200: —	
» brandmateriel	»	100: —	
» diverse	»	3,000: —	
» egendomen 27 Hantverkargatan	»	1,500: —	

Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot vad chefläkaren anfört i fråga om uppställningen av sjukhusets stat. Däremot kunde arméförvaltningen icke biträda förslaget om att vissa av ifrågavarande anslagsposter skulle upptagas såsom förslagsanslag, då detta naturligtvis vore absolut oförenligt med det förhållandet, att anslaget till garnissonssjukhuset i sin helhet vore ett reservationsanslag. Arméförvaltningen ansåge sig endast kunna tillstyrka, att överskott å en titel finge användas för täckande av brist på en annan titel.

Arméförvaltningen.

Mot beräkningen av posterna till apoteksvaror, till förbands- och sjukvårdsförbrukningsmateriel, till instrumentaltutredning m. m. samt till poliklinikerna hade arméförvaltningen icke något att erinra.

Ehuru det för bränsle, lyse och vatten upptagna beloppet under normala förhållanden vore allt för högt tilltaget, syntes det måhända icke nu kunna beräknas lägre. Arméförvaltningen ville dock erinra därom, att därest kostnaderna för sjukhusets mathållning komme att läggas på anslaget till arméns mathållning, kostnader för bränsle, lyse och vatten för mathållningen också skulle gäldas från mathållningsanslaget. Det av chefläkaren ifrågasatta beloppet syntes under nämnda förutsättning kunna beräknas något lägre eller förslagsvis till 19,000 kronor.

Mot beräkningen av posterna till inre och yttre renhållning, till intendenturutrustning, till tvätt och till desinfektion hade arméförvaltningen icke något att erinra.

[68.] De för expenser samt telefon- och telegramkostnader beräknade beloppen, tillhoppa 2,100 kronor, kunde synas höga, då för infanteriets truppförband med tillhörande inskrivningsexpeditioner motsvarande anslag utginge med 1,800 kronor. Under hand hade emellertid arméförvaltningen erhållit den upplysningen, att på detta anslag måste bekostas sjukhusets rätt vidlyftiga och dyrbara blankettryck, tryckning av febertabeller, diagnossedlar, sjukjournaler m. m. Härtill komme, att telegram ofta måste avlåtas till de sjukas anhöriga. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra tillstyrka det begärda beloppet, som dock syntes kunna avrundas nedåt till 2,000 kronor.

De till planteringar, till brandmateriel och till diverse utgifter äskade beloppen funne arméförvaltningen sig böra tillstyrka.

Däremot kunde arméförvaltningen icke tillstyrka chefläkarens förslag i fråga om beräkning av medel för underhåll av sjukhusets byggnader och av egendomen 27 Hantverkargatan. Då underhållet av garnisons-sjukhusets byggnader åläge överintendentsämbetet, borde något anslag för detta ändamål icke uppföras under fjärde huvudtiteln. Ej heller vore det erforderligt att anvisa medel till underhåll av egendomen 27 Hantverkargatan, enär denna egendom beräknades giva en årsinkomst av 2,500 kronor, av vilket belopp nödiga underhållskostnader m. m. kunde bestridas.

Beträffande sjuka, hörande till personal under femte huvudtiteln borde kostnaden å sjukhuset för dem med fulla självkostnadspriset gäldas av nämnda huvudtitels medel. Beloppet för dag beräknat, syntes böra fastställas av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse.

Departements-
chefen.

Med avseende å beräkningen av de särskilda omkostnadstitlarna finner jag mig böra biträda arméförvaltningens förslag, utom vad angår posten till bränsle, lyse och vatten. Ifrågavarande post synes nämligen, i likhet med vad som skett beträffande motsvarande post å andra stater, böra upptagas till det belopp, vartill densamma under normala förhållanden kan anses uppgå. Med hänsyn härtill torde det av arméförvaltningen beräknade beloppet böra nedsättas till 10,000 kronor. I den mån detta belopp skulle bliva för ändamålet otillräckligt, torde vad som ytterligare erfordras kunna utgå från det extra anslag till förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, varom jag under punkten 38 gjort framställning.

För anslaget avjämnande torde posten till diverse utgifter böra upptagas med 3,030 kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för garnisonssjukhuset i Stockholm (se bil. 90), slutande å ett belopp av 140,000 kronor eller 13,130 kronor mindre än den av arméförvaltningen föreslagna.

I jämförelse med den för sjukhuset nu gällande staten utvisar den av mig tillstyrkta en ökning av 36,850 kronor.

II.

Garnisonssjukhuset å Karlsborg.

Den nuvarande staten för garnisonssjukhuset å Karlsborg är fastställd den 18 juli 1913 och slutar å ett belopp av 10,000 kronor.

Uti skrivelser till arméförvaltningens civila departement den 28 juli och den 13 augusti 1917 har kommandanten å Karlsborg gjort framställning om vidtagande av vissa ändringar i sjukhusets stat från och med år 1919.

Med överlämnande av berörda förslag hava arméförvaltningens intendants- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse uti underdånig skrivelse den 19 december 1917 överlämnat förslag till ny stat för garnisonssjukhuset, slutande å 11,300 kronor.

Arvoden m. m.

Sjukhusväbeln.

Till sjukhusväbel är i nu gällande stat upptaget, förutom fri bostad, arvode med högst 1,500 kronor, att utgå efter arméförvaltningens närmare bestämmande.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att avlöningsförmånerna för ifrågavarande befattning måtte upptagas med arvode å 1,500 kronor jämte fri bostad med bränsle och lyse, varigenom sjukhusväbeln vid garnisonssjukhuset å Karlsborg skulle i fråga om naturaförmåner bliva likställd med samme befattningshavare vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

Arméför-
valtningen.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Departements-
chefen.

[68.]

Operations- och sjuksköterskan.

Till en operations- och sjuksköterska är för närvarande i staten upptaget, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, ett arvode å 500 kronor jämte 2 tillägg å arvodet å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Kommendanten.

Kommendanten har nu hemställt, att arvodet måtte höjas till 600 kronor.

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen har ansett, att avlöningsförmånerna för operations- och sjuksköterskan borde upptagas lika med dem, som av arméförvaltningen föreslagits för översköterska vid garnisonssjukhuset i Stockholm, och således utgöra, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode å 600 kronor jämte 2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Samtidigt syntes befattningen böra erhålla samma benämning, som föreslagits för garnisonssjukhuset i Stockholm eller översköterska.

Departementschefen.

Denna arméförvaltningens framställning finner jag mig böra tillstyrka.

Kökspersonalen.

Enligt nu gällande stat utgöres kökspersonalen av 1 kokerska eller föreståndarinna för köket med arvode å 300 kronor samt 1 piga med arvode å 250 kronor. Båda åtnjuta fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt.

Kommendanten.

Kommendanten har framhållit behovet av, att kökspersonalens arvoden ökades, samt till belysande av de nuvarande arvodenas otillräcklighet meddelat, att den nu anställda personalen uppsagt sina tjänster, och att det syntes bliva nästan omöjligt att med nuvarande arvoden anskaffa fullt lämpliga personer för ifrågavarande befattningar.

Arméförvaltningen.

Då det icke torde kunna fränkommas, att dessa avlöningsförmåner vore för knappt tilltagna, ansåge arméförvaltningen sig böra, i enlighet med kommendantens hemställan, tillstyrka, att arvodena ökades till 400 kronor för kokerskan och 300 kronor för pigan, vilken senare borde i staten upptagas under benämningen köksbiträde.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke någon erinran att framställa.

[68.]

Departements-
chefen.

Anslagsposterna till arvodesförhöjning och för beredande av tjänstledighet.

Å nuvarande stat äro upptagna följande anslagsposter, nämligen:

till arvodesförhöjning, förslagsvis	100 kronor
för beredande av tjänstledighet åt sjuksköterskan samt till vikariatsersättning under sjukdom jämväl för övrig tjänste- personal, förslagsvis	150 »

Under förutsättning, att arvodestilläggen till översköterskan höjdes från 100 kronor till 200 kronor, hemställde arméförvaltningen, att den förstnämnda anslagsposten, som lämpligen borde benämnas arvodestillägg, ökades till 200 kronor.

Arméför-
valtningen.

Anslaget till beredande av tjänstledighet åt översköterskan samt till vikariatsersättning under sjukdom jämväl för övrig tjänstepersonal kunde bibehållas med det i staten för närvarande upptagna beloppet, 150 kronor.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Departements-
chefen.

Mathållning.

Å sjukhusets stat finnes för närvarande under titel kosthåll upptaget ett belopp av 1,186 kronor 25 öre, beräknat sålunda:

1 sjuksköterska och 1 kokerska à 1,25 kr. i 365 dagar	kronor 912: 50
1 piga à 0,75 kr. i 365 dagar	» 273: 75

Kostnaderna för mathållning åt patienter och till sjukhuset kommanderad personal bestridas från ordinarie mathållningsanslaget.

Arméförvaltningen har nu, under åberopande av vad ämbetsverket anfört beträffande mathållningen vid garnisonssjukhuset i Stockholm, hemställt,

Arméför-
valtningen.

att all utspisning av portionsberättigad personal, vare sig patienter, till sjukhuset kommanderad eller där anställd personal, måtte grundas på gällande normalportionsstat;

att sjuka måtte erhålla extra sjukföda i den omfattning vederbörande läkare i varje särskilt fall prövade lämpligt; samt

[68.] att för vid sjukhuset anställd civil personal, i vilkens avlöningsförmåner inginge fri kost, kostnaderna för mathållningen måtte beräknas efter sjukhusets gällande normalportionspris, utökat med ett belopp, motsvarande hälften av det i fredsförplägnadsreglementet § 15 moment 2 omnämnda belopp, eller för närvarande med 1 krona.

Jämväl av samma skäl, som arméförvaltningen anfört beträffande sitt förslag till stat för garnisonssjukhuset i Stockholm, ansåge arméförvaltningen, att alla kostnader för mathållningen vid garnisonssjukhuset å Karlsborg borde utgå från anslaget till arméns mathållning. Några kostnader för utspisning borde därför icke vidare upptagas å sjukhusets stat.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad jag anfört beträffande mathållningen vid garnisonssjukhuset i Stockholm och sättet för bestridande av härav föranledda kostnader, finner jag mig böra tillstyrka vad arméförvaltningen i förevarande hänseende föreslagit.

Underhåll.

Under förevarande rubrik äro i gällande stat upptagna följande belopp, nämligen:

Medicin och förbrukningsartiklar	kronor 2,500: —
Sjukvårdsutredning	» 2,900: —
Diverse utgifter	» 613: 75

Summa kronor 6,013: 75

Kommandan-
ten.

Kommandanten har meddelat, att under de senare åren antalet å sjukhuset intagna patienter betydligt ökats och att i följd härav underhållskostnaderna avsevärt stigit, ävensom att samtliga anskaffnings- och underhållsartiklar fördyrats. I anledning härav hemställde kommandanten, att anslagsposten till medicin och förbrukningsartiklar måtte höjas med 1,000 kronor till 3,500 kronor och anslagsposten till sjukvårdsutredning med 1,000 kronor till 3,900 kronor.

I sammanhang härmed hemställde kommandanten, att direktionens dispositionsrätt över de för sjukhuset anslagna medlen måtte utsträckas därhän, att därest behållning under året uppstått å någon av de under titeln underhåll upptagna anslagsposter, dylik behållning måtte få användas till täckande av möjligen uppkommande brist å någon annan av nämnda poster.

Mot de föreslagna förhöjningarna av anslagsposterna har arméförvaltningen förklarat sig icke hava något att erinra. Posten till diverse utgifter syntes böra upptagas med 750 kronor.

[68.]

Arméförvaltningen.

Beträffande den ifrågasatta dispositionsrätten över besparingar å de särskilda undertitlarna hade arméförvaltningen icke heller något att erinra men ansåge, att direktionens dispositionsrätt borde kunna erhålla samma omfattning, som föreslagits beträffande staten för garnisonssjukhuset i Stockholm, eller att även besparingar å andra undertitlar finge komma till användning för ovannämnda ändamål.

Med hänsyn till vad myndigheterna därom anfört, finner jag mig böra tillstyrka, att de å staten upptagna särskilda underhållstitlarna höjas till de av kommandanten och arméförvaltningen föreslagna belopp.

Departementschefen.

I överensstämmelse med vad arméförvaltningen föreslagit torde till staten böra fogas en anmärkning av innehåll att vad å en titel i staten kan besparas må användas till täckande av brist å annan titel.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för garnisonssjukhuset å Karlsborg (se bil. 91). Denna slutar å 11,300 kronor eller 1,300 kronor mera än den nu gällande.

III.

Garnisonssjukhuset i Boden.

Den nuvarande staten för garnisonssjukhuset i Boden är fastställd den 18 juli 1913 och slutar å ett belopp av 19,900 kronor. Uti underdånig skrivelse den 23 september 1916 har kommandanten i Boden gjort framställning rörande vidtagande av vissa ändringar i staten för garnisonssjukhuset.

Sedermera har kommandanten dels uti skrivelse till arméförvaltningens civila departement den 27 juli 1917, dels ock i underdånig skrivelse den 16 november 1917 avlåtit ytterligare framställningar angående garnisonssjukhusets stat för år 1919.

Arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse hava den 19 december 1917 avgivit underdånigt utlåtande i ämnet och i sammanhang därmed överlämnat förslag till ny stat för garnisonssjukhuset, slutande å 25,785 kronor.

[68.]

Arvoden m. m.

Sjukhusväbeln.

Å den nuvarande staten finnes upptagen 1 sjukhusväbel, tillika sysslo- och uppbördsman, med arvode om 1,000 kronor samt fri bostad.

Kommendan-
ten.

Under framhållande av att arbetet vid sjukhuset under de senaste åren avsevärt ökats och att med anledning därav ökad avlöning borde beredas sjukhusets personal, har kommandanten föreslagit, att arvodet åt sjukhusväbeln måtte höjas till 1,500 kronor och att i hans avlöningsförmåner måtte få ingå jämväl fri vedbrand. Med nuvarande avlöning vore det mycket svårt att få befattningen besatt med kompetent person.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har till en början framhållit, att de säregna förhållandena i Boden nödvändiggjorde ökad avlöning åt den vid garnisonsjukhuset därstädes anställda personalen. Med hänsyn härtill syntes det rättvist och lämpligt, att avlöningsförmånerna för ifrågavarande personal bestämdes lika med dessa förmåner för motsvarande personal vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Vid uppgörande av förslag till stat för garnisonssjukhuset i Boden hade arméförvaltningen därför beaktat synpunkten om sådan likställighet och fördenskuil i allmänhet beräknat de i förslaget upptagna arvoden m. m. i överensstämmelse härmed. Där motsvarighet icke funnits, hade arméförvaltningen funnit sig böra föreslå arvoden, som kunde anses skäligen med hänsyn till med befattningarna i fråga förenat ansvar och arbete.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts, föresloge arméförvaltningen, att sjukhusväbeln måtte, i likhet med vad som föreslagits för samma befattningshavare vid garnisonssjukhuset i Stockholm, erhålla, förutom fri bostad med bränsle och lyse, ett arvode av 1,800 kronor.

Departements-
chefen.

Av skäl, som arméförvaltningen anført, torde personalen vid sjukhuset i Boden böra i avlöningshänseende i huvudsak likställas med motsvarande personal vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Jag tillåter mig erinra därom, att denna princip redan blivit av riksdagen godkänd vid fastställande av den nuvarande staten för sjukhuset.

I enlighet härmed torde sjukhusväbelns avlöningsförmåner böra bliva desamma, som av mig föreslagits för sjukhusväbeln vid garnisonssjukhuset i Stockholm, eller, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode om 1,500 kronor.

Sjuksköterskepersonalen.

Den nuvarande staten upptager följande sjuksköterskepersonal, nämligen:

1 operations- och sjuksköterska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	kronor	600: —
1 sjuksköterska med enahanda naturaförmåner samt arvode	»	500: —
1 sjuksköterskebiträde med enahanda naturaförmåner samt arvode	»	300: —
1 sjukhuspiga med enahanda naturaförmåner samt arvode	»	250: —

Operationssköterskan och sjuksköterskan åtnjuta därjämte två tillägg å arvodet å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Kommandanten har nu föreslagit, att operationssköterskans arvode måtte höjas till 700 kronor, sjuksköterskans till 600 kronor samt sjukhuspigans till 300 kronor. Kommandanten.

Då ett större antal epidemiskt sjuka ständigt vore ineliggande å sjukhusets epidemiavdelning, hade en extra sköterska måst anställas för dessas vård. Ifrågavarande sköterska borde uppföras å sjukhusets stat för år 1919 med samma avlöningsförmåner som sjuksköterskan.

Då den kvinnliga sjuksköterskepersonalen borde i avlöningshänseende likställas med motsvarande befattningshavare vid garnisonssjukhuset i Stockholm, föresloge arméförvaltningen, att arvodet för operationssköterskan fortfarande bestämdes till 600 kronor, men att arvodestilläggen höjdes från 100 kronor till 200 kronor. Arméförvaltningen.

Den nuvarande sköterskan borde i fråga om avlöningsförmåner likställas med operationssköterskan.

Då behov föreläge av en sjuksköterska för epidemiavdelningen, hemställde arméförvaltningen, att en sådan måtte å staten uppföras med samma avlöningsförmåner som operationssköterskan och sjuksköterskan. Ifrågavarande tre sköterskor borde samtliga benämnas översköterskor.

Det nuvarande sjuksköterskebiträdet borde likasom sjukhuspigans benämnas sköterskebiträde och arvodet för dem bestämmas till 350 kronor.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke någon Departementschefen. erinran att framställa.

[68.]

Husmoder.

Kommandanten.

Kommandanten har föreslagit, att vid sjukhuset måtte inrättas en husmoderbefattning. Anställande av en husmoder vore av högsta behovet påkallat och såväl från ekonomisk som praktisk synpunkt att förorda, bland annat, för omvårdnaden och underhållet av linneförrådet m. m. samt för utövan det av tillsyn över köksavdelningen och den kvinnliga tjänstepersonalen.

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen ansåge sig böra tillstyrka kommandantens förevarande framställning.

Beträffande avlöningen till husmodern kunde det visserligen antagas, att husmoderns vid garnisonssjukhuset i Stockholm arbetsbördan vore större än den, som komme att påvila motsvarande befattningshavare i Boden. Skillnaden syntes arméförvaltningen dock ej vara så väsentlig, att den borde giva anledning att frångå den av arméförvaltningen antagna principen om likställighet i avlöningsförmåner vid de båda sjukhusen.

Arméförvaltningen ansåge sig därför böra hemställa, att den föreslagna befattningen som husmoder måtte i avlöningshänseende likställas med motsvarande befattning vid garnisonssjukhuset i Stockholm, och avlöningsförmånerna alltså bestämmas till arvode å 800 kronor jämte samma avlöningstillägg och naturaförmåner, som föreslagits för översköterskorna.

Departementschefen.

Då anställandet av en husmoder vid sjukhuset är ägnat att befordra sparsamhet inom förvaltningen samt upprätthållande av ordning och snygghet inom sjukhuset, finner jag mig böra tillstyrka myndigheternas härutinnan framställda förslag.

De av arméförvaltningen föreslagna avlöningsförmånerna giva mig icke anledning till någon erinran.

Kökspersonal och övrig betjäning.

Den nuvarande staten upptager följande kökspersonal och övrig betjäning, nämligen:

1 kokerska, förutom fri bostad med möbler och lyse samt kost och tvätt, arvode	kronor	400: —
1 kökspiga med enahanda naturaförmåner samt arvode »		250: —
1 tvätterska för utförande av tvätt och lagning med enahanda naturaförmåner samt arvode.....	»	350: —
(eventuellt tvättbiträde lejes vid behov)		

1 maskinist, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	kronor	1,200: —	[68.]
1 eldarbiträde, arvode under 210 dagar à 3 kronor ..	»	630: —	
1 gårdskar, tillika portvakt, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, ar- vode	»	650: —	

Kommandanten har nu föreslagit,
att arvodet åt kökspigan eller köksbiträdet, som hon hädanefter
borde benämnas, måtte höjas till 300 kronor,

Kommen-
danten.

att tvätterskan måtte i staten upptagas under benämning tvättföre-
stånderska,

att som maskinisten vid sjukhuset för närvarande vore den lägst
avlönade av alla maskinister inom garnisonen, hans arvode måtte höjas
till 1,460 kronor,

att då det till eldarbiträdet utgående arvodet vore för lågt att locka
annat än tillfälliga innehavare av befattningen, till nämnda biträde måtte
få utgå fri kost under den tid av 210 dagar, för vilken arvodet i staten
beräknats; samt

att gårdskarrens arvode måtte höjas till 750 kronor.

I enlighet med den av arméförvaltningen förordrade principen för
avlöningsförmånernas bestämmande har arméförvaltningen föreslagit,

Arméförvalt-
ningen.

att kokerskans arvode måtte höjas till 500 kronor,

att köksbitrådets arvode måtte bestämmas till 370 kronor,

att arvodet åt tvättförestånderskan måtte med hänsyn till det med
befattningen förenade ansvar och arbete höjas till 500 kronor, samt

att maskinistens arvode måtte fastställas till 1,500 kronor.

Mot vad kommandanten i övrigt föreslagit hade arméförvaltningen
icke något att erinra.

Då de av arméförvaltningen föreslagna avlöningsförmånerna icke
kunna anses för högt tilltagna, finner jag mig böra tillstyrka bifall till
ämbetsverkets i förevarande hänseende framställda förslag.

Departements-
chefen.

Arvodestillägg och vikariatsersättning.

Å staten finnes för närvarande upptagna följande två poster, nämligen: till arvodesförhöjningar, förslagsvis	kronor	200: —
för beredande av tjänstledighet åt sköterskorna samt till vikariatsersättning under sjukdom jämväl för övrig tjänstepersonal, förslagsvis	»	350: —

[68.] Kommandanten har nu föreslagit, att den förra posten måtte höjas till 300 kronor och den senare till 450 kronor.

Arméförvaltningen. Då arméförvaltningen funnit sig böra föreslå, att arvodestilläggen för de tre översköterskorna och husmodern måtte få utgå med samma belopp, som föreslagits för motsvarande personal vid garnisonssjukhuset i Stockholm, hemställde ämbetsverket, att posten till arvodestillägg måtte beräknas till (8 × 200 =) 1,600 kronor, varav hälften borde beräknas i staten.

Då en ny sjuksköterska uppförts å staten, borde, på sätt kommandanten föreslagit, posten till vikariatsersättning höjas till 450 kronor.

Departementschefen. Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke någon erinran att framställa.

Mathållning

Å sjukhusets stat finnes för närvarande under titel kosthåll upptaget ett belopp av 3,193 kronor 75 öre, beräknat sålunda:

2 sjuksköterskor och 1 kokerska à 1,25 kronor i	
365 dagar	kronor 1,368: 75
1 sjuksköterskebiträde, 1 sjukhuspiga, 1 kökspiga, 1	
tvätterska och 1 gårdskarl à 1 krona i 365 dagar	» 1,825: —

Kostnaderna för mathållning åt patienter och till sjukhuset kommanderad personal bestridas från ordinarie mathållningsanslaget.

Arméförvaltningen. Arméförvaltningen har nu hemställt, att samma bestämmelser, som av ämbetsverket föreslagits i fråga om mathållningen å garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg, måtte få gälla beträffande utspisningen å garnisonssjukhuset i Boden.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag därom förut anfört, finner jag mig böra tillstyrka bifall till vad arméförvaltningen sålunda föreslagit. Å staten torde följaktligen icke vidare böra upptagas några kostnader för utspisning.

Underhåll.

Å den nuvarande staten äro under titel underhåll m. m. upptagna följande poster, nämligen:

Medicin och förbrukningsartiklar samt underhåll av instrumentalutredning	kronor	2,000: --	[68.]
Sjukvårds- och övrig inventarietredning	»	1,200: --	
Eldning och belysning av omkring 100 rum samt inre renhållning	»	5,500: --	
Yttre renhållning	»	400: —	
Diverse utgifter	»	426: 25	
		<hr/>	
Summa kronor		9,526: 25	

Under framhållande av att de särskilda anslagsposterna vore otillräckliga icke endast under nu rådande kristid utan även under normala förhållanden, har kommandanten föreslagit, att det för underhållet beräknade beloppet måtte höjas till 14,432 kronor 50 öre.

Kommandanten.

Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot vad kommandanten sålunda anfört samt hemställt, att underhållskostnaderna måtte beräknas på följande sätt

Arméförvaltningen.

I. Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar samt instrumentalutredning	kronor	3,500: —
II. Bränsle, lyse och inre renhållning	»	8,000: —
III. Intendenturutrustning:		
1. Inventarier	kronor	1,000: —
2. Kläder och sängkläder	»	1,000: —
	»	2,000: —
IV. Yttre renhållning	»	500: —
V. Diverse utgifter	»	685: —
		<hr/>
Summa kronor		14,685: —

Därjämte har arméförvaltningen hemställt, att till staten måtte fogas en anmärkning av innehåll, att vad å en titel i staten kunde besparas, finge användas till täckande av brist å annan titel.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke annat att erinra än att för avjämnande av statens slutsumma posten till diverse utgifter torde böra upptagas med 600 kronor.

Departementschefen.

Sammanfattning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för garnisonssjukhuset i Boden (se bil. 92). Denna slutar å 25,400 kronor eller 5,500 kronor mera än den nu gällande.

[68.]

IV.

Anslaget i dess helhet.

De av mig föreslagna nya staterna för garnisonssjukhusen sluta å följande belopp, nämligen

staten för garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor 140,000: —
» » » å Karlsborg	» 11,300: —
» » » i Boden	» 24,400: —
	<hr/>
	Summa kronor 175,700: —

Anslaget till garnisonssjukhusen, för närvarande 133,050 kronor, torde alltså bära ökas med 42,650 kronor.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, med godkännande av bifogade förslag till nya stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden (bil. 90—92), öka ordinarie reservationsanslaget till samma garnisonssjukhus,
 nu kronor 133,050: —
 med » 42,650: —
 till kronor 175,700: —

[69.]

2. Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.

Grunderna för anslagens beräkning.

Anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. har hittills pläгат beräknas efter 2 öre om dagen för varje man och 3,3 öre om dagen för såväl varje häst vid truppförbanden som varje remont vid remontdepåerna.

Från och med år 1917 har under anslaget upptagits en ny utgiftspost, nämligen arméns sjuksköterskor.

Anslaget är för år 1918 i riksstaten upptaget med 490,518 kronor.

Under erinran att anslaget i 1916 års riksstat upptagits till 416,342 kronor efter en beräkningsgrund av 2 öre för man och tjänstgöringsdag under 14,223,141 tjänstgöringsdagar, har nu arméförvaltningen

anfört, att det sålunda beräknade antalet tjänstgöringsdagar visat sig alltför lågt, i det att deras verkliga antal uppgått till 15,747,670 eller 1,524,529 dagar mera, än som vid anslaget bestämmande förutsetts. Till följd av denna ökning hade sjukvårdsanslaget behöft höjas med $(1,524,529 \times 0,02 =)$ 30,490 kronor 58 öre. Då arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse varit skyldig att från detta anslag tillhandahålla vederbörande truppförband ett årsanslag av 3 öre för man och tjänstgöringsdag vid trängen och 1 öre för man och dag vid övriga truppförband för anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel m. m., hade sjukvårdsstyrelsen nödgats att från sin del av anslaget för år 1916 utgiva till truppförbanden ett så stort belopp, att sjukvårdsstyrelsens egen andel av anslaget blivit väsentligt mindre, än som beräknats. Alla kostnader för sjuk- och veterinärvård hade stigit med avsevärda belopp, och kunde sjukvårdsstyrelsen icke undvara det belopp, vartill anslaget för år 1916 bort uppgå, om detsamma beräknats efter det rätta antalet tjänstgöringsdagar. Arméförvaltningen hade jämväl anhållit, att ett belopp av 30,490 kronor 58 öre måtte anvisas till täckande av de merkostnader sjukvårdsstyrelsen fått vidkännas på grund av, att manskaps-tjänstgöringsdagarna under år 1916 varit flera, än som vid sjukvårdsanslagets fastställande beräknats.

Under förutsättning att denna arméförvaltningens framställning bifölles, syntes anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag, med bortseende från vad som erfordrades för arméns sjuksköterskor, kunna beräknas efter hittills tillämpade grunder eller 2 öre för tjänstgöringsdag för manskap och 3,3 öre för tjänstgöringsdag för häst.

Vad beträffar frågan om täckande av den under år 1916 å förevarande anslag uppkomna bristen, kommer jag att i annat sammanhang hemställa om anvisande av erforderliga medel för denna brists täckande. Vid sådant förhållande torde, i enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, någon ändring icke böra vidtagas i de hittills tillämpade allmänna grunderna för anslaget beräknande.

Departements-
chefen.

Arméns sjuksköterskor.

Under anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag anvisade 1916 års riksdag för år 1917 utöver den summa, vartill detta anslag i övrigt enligt sedvanlig beräkning uppgick, ett belopp av 37,000 kronor för anställande vid armén av 30 utbildade sjuksköterskor.

Kostnaderna för dessa sjuksköterskor hava beräknats sålunda:

[69.]	1 sjuksköterska:		
	lön i 12 månader à kronor 50: —	600: —
	kost i 365 dagar » » 1: 50	547: 50
	tvätt i 365 » » » 0: 10	36: 50
			1,184: —
	29 sjuksköterskor à kronor 1,184: —	34,336: —
	Resekostnadsersättning à 30 kronor	900: —
			<hr/>
			Summa kronor 36,420: —

varjämte tillkommer fri bostad med möbler, bränsle och lyse.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att den stora sjukligheten inom armén de senaste två åren hade givit vid handen, att det anställda antalet sjuksköterskor under vissa perioder synbarligen icke varit tillräckligt. Det skulle därför vara till stor fördel för sjukvården vid truppförbanden, om ett större antal sjuksköterskor vissa tider under året kunde disponeras, så att dels mindre truppförband, vid vilket sjuksköterska ej vore anställd, under tider med större sjuklighet kunde få sig sjuksköterska tilldelad, dels vid sådana truppförband, där sköterska vore anställd, under samma förhållanden för någon tid ytterligare en sköterska kunde bli anställd.

Arméförvaltningen ansåge därför, att de avsevärda fördelar, som anställandet av sjuksköterska otvivelaktigt medfört för förbättrandet av sjukvårdsförhållandena vid arméns truppförband, skulle bli ännu större, om ytterligare något antal sköterskor kunde anställas för att stå till förfogande vid de tillfällen, då sjukligheten kunde kräva ökad sjukvårdspersonal, eller vid tillfällig större förläggning av trupp till truppförbandets etablissemang. Arméförvaltningen ansåge nödvändigt, att de vid truppförbanden tjänstgörande sjuksköterskorna i likhet med all annan personal vid armén bereddes någon tids semester årligen. För närvarande stode inga medel till förfogande för avlöning åt vikarie vid semester eller sjukdom. Det syntes icke kunna ifrågasättas, att sjuksköterska vid semester eller sjukdom under sådana förhållanden, då officer eller underofficer jämlikt § 12 gällande avlöningsreglemente finge bibehålla dagavlöning, skulle gå förlustig sina avlöningsförmåner. På dessa skäl funne arméförvaltningen erforderligt, att medel ställdes till förfogande för anställande av vikarie vid tjänstledighet eller sjukdom.

Arméförvaltningen hade tänkt sig, att såsom hittills endast 30 sjuksköterskor skulle anställas för helt år. För det ytterligare antal sköterskor, som arméförvaltningen ansåge under vissa tider erforderligt,

borde beräknas ett anslag, motsvarande kostnaden för årsanställning av 10 sjuksköterskor. [69.]

Under den tid, sjuksköterskor varit anställda vid arméns truppförband, hade den kontanta lönen till årsanställda sköterskor varit 50 kronor för månad. Denna lön syntes nu böra höjas till 65 kronor för månad eller 780 kronor per år. De väsentligt ökade levnadsomkostnaderna syntes fullt motivera en sådan höjning. Visserligen inginge väsentliga naturaförmåner i sjuksköterskornas avlöning, men då sjuksköterskornas egna oundgängliga omkostnader genom den allmänna prisstegringen otvivelaktigt stigit i väsentlig grad, torde de i lönen ingående naturaförmånerna icke kunna anföras som skäl mot en ökning av den kontanta avlöningen. Den av arméförvaltningen nu föreslagna kontanta avlöningen överstege visserligen den lön, som för närvarande utginge som begynnelselön till sköterskorna i högre eller motsvarande ställning vid garnisonssjukhusen i Stockholm, Karlsborg och Boden, men härvid vore dock att märka, att dessa sjuksköterskor vore berättigade till två ålderstillägg om 200 eller 100 kronor samt därjämte till pension. Dessutom vore avlöningen för sjuksköterskorna vid samtliga garnisonssjukhusen i behov av att regleras, varom arméförvaltningen också i annat sammanhang hade gjort framställning.

Kostnaden för sjuksköterskornas mathållning hade ursprungligen av arméförvaltningen beräknats till 1 krona 50 öre för dag eller det belopp, som jämlikt § 15 mom. 2 av då gällande fredsförplägnadsreglemente skulle utbetalas i portionsersättning vid vissa tillfällen. Arméförvaltningen hade antagit, att kosthållet för sjuksköterskorna skulle kunna ordnas för detta pris genom respektive truppförbands försorg, vid dess sjukhus, genom marketenteriet eller på annat sätt. Det hade emellertid så gott som överallt visat sig omöjligt att på detta sätt tillfredsställande ordna sjuksköterskornas mathållning. Vid en del truppförband, i synnerhet där sjukhuset låge mera avlägset från kasernetablissemangen eller närmaste samhälle, hade svårigheten att ordna mathållningen för sjuksköterskan särskilt framträtt. I en del fall hade denna icke kunnat ordnas på annat sätt, än att sköterskan inackorderat sig hos enskild person eller på någon restauration. Under sådana förhållanden hade kostnaden för mathållningen uppenbarligen icke kunnat hållas inom ramen för de anvisade medlen. Under nu rådande abnorma livsmedelspriser vore svårigheterna ännu större. Arméförvaltningen ansåge därför oundgängligen nödvändigt, att kostnaderna för sjuksköterskornas mathållning beräknades till 2 kronor 50 öre för dag samt att rörande sjuksköterskornas avlöningsförmåner den bestämmelsen infördes, att sjuk-

[69.] sköterskorna skulle vara berättigade till fri kost eller ersättning härför med 2 kronor 50 öre för dag.

På grund jämväl av de stegrade kostnaderna för alla förnödenheter syntes det bliva nödvändigt att beräkna tvättkostnaderna till högre belopp än 10 öre för dag. Det hade visat sig, att sjuksköterskornas tvätt överallt betingade väsentligt högre kostnader än 10 öre för dag ävensom att denna kostnad ej kunde beräknas till lägre än 30 öre för dag. Sjuksköterskornas tvätt kunde icke medfölja den övriga sjukhus-tvätten till samma pris som denna. Det hade dessutom från sjuksköterskorna på det bestämdaste betonats, att deras tvätt skulle behandlas av kvinnlig personal. Sjuksköterskornas tvätt måste med ett ord ordnas fullkomligt fristående från annan tvätt vid truppförbandet. Att detta förfarande skulle fördyra tvätten, vore uppenbart, vartill komme, att i kostnaden för sjuksköterskornas tvätt måste ingå kostnad för stärkning och strykning av en hel del kläder.

Ökningen av antalet sjuksköterskor och sköterskornas beordrande till olika platser oftare, än som nu ägde rum, komme naturligtvis att även öka kostnaderna för resor, varför arméförvaltningen ansåge nödvändigt föreslå en ökning av anslaget till resekostnader för sjuksköterskor från 30 kronor till 40 kronor.

Arméförvaltningen hade beräknat kostnaden för arméns sjuksköterskor sålunda:

1 sjuksköterska			
lön i 12 månader à kronor 65: —	780: —	
kost i 365 dagar » » 2: 50	912: 50	
tvätt i 365 » » » 0: 30	109: 50	1,802: —
39 sjuksköterskor à 1,802 kronor		70,278: —
Resekostnadsersättning à 40 kronor		1,600: —
			<u>Summa kronor 73,680: —</u>

varjämte tillkomme fri bostad med möbler, bränsle och lyse.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde arméförvaltningen, att det för anställande av sjuksköterskor vid armén för närvarande anvisade beloppet måtte höjas med (73,680—37,000 =) 36,680 kronor till i runt tal 74,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført och då användandet av sjuksköterskor såsom biträde vid den militära sjukvården, enligt vad erfarenheten givit vid handen, är ägnat att i avsevärd mån bidra

till att förbättra sjukvårdsförhållandena inom armén, finner jag mig böra tillstyrka, att det för arméns sjuksköterskekår hittills beräknade anslaget höjes med ett belopp, motsvarande kostnaden för årsanställning av ytterligare 10 sjuksköterskor.

Likaledes finner jag mig på de av arméförvaltningen anförda skäl böra tillstyrka, att den kontanta lönen för sjuksköterskorna höjes till 65 kronor i månaden, ävensom att posten till resekostnader beräknas efter ett från 30 kronor till 40 kronor förhöjt belopp för varje sjuksköterska.

Vad kostnaderna för sjuksköterskornas mathållning angår, bestridas dessa för närvarande från sjukvårdsanslaget, och har för detta ändamål hittills beräknats ett belopp av 1 krona 50 öre om dagen för varje sjuksköterska. Arméförvaltningen, som ansett detta belopp för lågt, har föreslagit dess höjande till 2 kronor 50 öre.

Denna framställning finner jag mig icke kunna tillstyrka. Såsom under nästföregående punkt närmare omförmäles, har arméförvaltningen uti sina framställningar angående anslaget till garnisonssjukhusen framhållit lämpligheten av, att alla kostnader för mathållningen inom armén ävensom kontant portionsersättning utgå från mathållningsanslaget, och i anslutning därtill föreslagit, att alla kostnader för såväl utspisningen av den vid garnisonssjukhusen anställda personalen som kontant portionsersättning åt därtill berättigade hädanefter måtte gäldas från anslaget till arméns mathållning i stället för från anslaget till garnisonssjukhusen. Det härutinnan framställda förslaget har jag funnit mig böra tillstyrka. I överensstämmelse härmed torde jämväl kostnaderna för mathållningen för arméns sjuksköterskor hädanefter böra gäldas från mathållningsanslaget. I allmänhet torde några svårigheter icke möta att tillhandahålla sjuksköterskorna portion in natura från vederbörande sjukhus eller truppförbands matinrättning. Skulle i något fall hinder härför föreligga eller skulle sjuksköterska önska att själv ombesörja sin mathållning, bör i stället för portion in natura till henne utgå kontant portionsersättning med belopp, som omförmäles i § 15 mom. 2 av gällande fredsförplägnadsreglemente, eller 2 kronor om dagen. Någon höjning av mathållningsanslaget torde icke påkallas av vad sålunda föreslagits.

Arméförvaltningens förslag om höjning av det för tvätt för närvarande beräknade beloppet anser jag mig icke kunna biträda. Hinder torde nämligen icke möta för vidtagande av sådana anordningar, att kostnaderna för tvätten, även med behörigt beaktande av sjuksköterskornas önskemål, icke överskrida de beräknade.

[69.] Det för arméns sjuksköterskor erforderliga beloppet torde alltså böra beräknas sålunda:

1 sjuksköterska		
lön i 12 månader à kronor 65: —	780: —
tvätt i 365 dagar » » 0:10	36: 50
		816: 50
39 sjuksköterskor à kronor 816: 50	31,843: 50
Resekostnadsersättning à 40 kronor	1,600: —
		<hr/>
		Summa kronor 34,260: —

varjämte tillkommer fri bostad med möbler, bränsle och lyse.

Tandvården vid armén.

Alltsedan år 1908 har Kungl. Maj:t, efter därom av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gjord framställning, anvisat medel för anordnande av tandpolikliniker vid vissa truppförband. Ifrågavarande medel utgingo till en början från fjärde huvudtiteln's allmänna besparingar. Sedan avlöningsanslaget från och med år 1915 omlagts från fast anslag till förslagsanslag och allmänna besparingarna därefter högst väsentligt nedgått, hava kostnaderna för tandvården vid armén bestritts å förskottstitel. Det för ifrågavarande ändamål anvisade beloppet har under de senare åren utgjort omkring 8,500 kronor.

Med underdånig skrivelse den 27 november 1915 överlämnade arméförvaltningen förslag till ett fullständigt ordnande av tandvården vid armén. De årliga kostnaderna härför beräknades till 53,400 kronor. Dessutom erfordrades för bestridande av de för förslagets genomförande nödiga engångskostnaderna (uppsättning av instrument m. m.) ett belopp av 46,600 kronor.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 hemställde arméförvaltningen, att förenämnda förslag måtte framläggas för riksdagens prövning och därav föranledda årliga kostnader beräknas under sjukvårdsanslaget. Därjämte hemställde arméförvaltningen, att å extra stat för år 1918 måtte äskas det för förslagets genomförande erforderliga beloppet, 46,600 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 yttrade dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet, att enligt vad dåvarande chefen för civildepartementet meddelat, de inom nämnda departement för utredning angående effektiv vård av skolungdomens tänder tillkallade sakkunniga inom kort komme att avlämna sitt betänkande. Då nämnda utredning och eventuellt i följd därav fram-

kommande förslag sannolikt kunde utöva ett visst inflytande på sättet för ordnandet av tandvården inom armén, syntes det vara lämpligast att icke för det dåvarande upptaga sistnämnda fråga till avgörande. [69].

Arméförvaltningen har nu uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1919 ånyo hemställt, att förenämnda förslag till ordnande av tandvården vid armén måtte framläggas för 1918 års riksdag och för förslaget genomförande erforderliga medel beräknas å riksstaten för år 1919.

Arméförvaltningens framställning om tandvårdens ordnande.

Uti sitt över kassaförlagskommitténs betänkande den 1 november 1917 avgivna utlåtande har arméförvaltningen — under förutsättning att förenämnda förslag om tandvårdens ordnande icke bleve från och med år 1919 genomfört — hemställt, att erforderliga medel för bestridande av kostnaderna för tandvård vid vissa truppförband hädanefter måtte i stället för att anvisas å förskottstitel beräknas med förslagsvis 8,500 kronor under ordinarie sjukvårdsanslaget.

Arméförvaltningens skrivelse den 1 november 1917 angående kassaförlagskommitténs betänkande.

Med skrivelse den 15 augusti 1917 hava förenämnda inom civildepartementet tillkallade sakkunniga avgivit betänkande och förslag i den till dem hänskjutna frågan. Förslaget har sedermera utställts till yttrande av vederbörande myndigheter och föreligger ännu icke i det skick, att detsamma kan underställas Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande torde det av arméförvaltningen framställda förslaget till ordnande av tandvården vid armén icke heller nu böra till avgörande upptagas.

Departementschefen.

Vad däremot angår arméförvaltningens framställning om beräkning under sjukvårdsanslaget av förslagsvis 8,500 kronor för bestridande av de å förskottstitel hittills anvisade kostnaderna för tandvård vid vissa truppförband, finner jag mig, under återopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anfört rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet, böra tillstyrka förevarande framställning.

För bestridande av motsvarande kostnader under år 1918 torde å tilläggsstat för samma år böra äskas ett förslagsanslag av högst 8,500 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Sanatorievård åt personal vid armén.

Genom brev den 22 mars 1912 föreskrev Kungl. Maj:t, bland annat, att dagavgiften för de å Konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier

[69.] intagna underofficerare, stamanställda av manskapsklassen och värnpliktiga vid armén och marinen ävensom den till kostnadsfri läkarvård berättigade personalen vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar skulle för åren 1912—1914 fastställas till 3 kronor.

Sedan arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse uti skrivelse den 1 augusti 1912 framhållit, att kostnaderna för beredande av sanatorievård åt sådan armén tillhörig personal, som bleve intagen till vård å någon av de å berörda sanatorier för omförmälda statstjänare reserverade platser, borde beräknas under sjukvårdsanslaget, ävensom hemställt, att, för erhållande av nödig ledning för beräkandet av den erforderliga ökningen av nämnda anslag, ifrågavarande kostnader finge under tiden till 1915 års utgång förskottsvis bestridas, medgav Kungl. Maj:t genom brev den 13 september 1912, att kostnaderna för beredande av sanatorievård åt sådan armén tillhörig personal, som bleve intagen till vård å de å jubileumsfondens sanatorier för statstjänare reserverade platserna, finge tillsvidare och högst intill 1914 års utgång av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Efter därom av arméförvaltningen gjorda framställningar medgav Kungl. Maj:t sedermera genom särskilda brev den 26 februari 1915 och den 21 januari 1916, att kostnaden för sanatorievård åt sådan armén tillhörig personal, som bleve intagen till vård å ifrågavarande platser, fortfarande och högst intill 1917 års utgång finge av civila departementet förskjutas för att sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

De av arméförvaltningens civila departement på grund av förenämnda brev för åren 1912—1916 förskjutna kostnaderna hava utgjort

för år 1912.....	kronor	182: 01
» » 1913.....	»	17,370: 70
» » 1914.....	»	30,696: 65
» » 1915.....	»	51,941: 98
» » 1916.....	»	74,011: 41

De för åren 1912—1915 förskjutna beloppen hava, efter det riksdagens medgivande därtill inhämtats, enligt kungl. brev den 1 juni 1917 ersatts från fjärde huvudtiteln's allmänna besparingar.

Uti sitt över kassaförlagskommitténs betänkande den 1 november 1917 avgivna utlåtande har nu arméförvaltningen hemställt, att medel för bestridande av kostnaderna för beredande av sanatorievård åt personal vid armén hädanefter måtte beräknas under sjukvårdsanslaget.

Det för ändamålet erforderliga beloppet syntes kunna beräknas till förslagsvis 75,000 kronor om året. [69.]

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anført rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet, finner jag mig böra tillstyrka bifall till vad arméförvaltningen sålunda föreslagit.

För bestridande av kostnaderna för ifrågavarande ändamål under år 1918 torde å tilläggsstat för samma år böra äskas ett förslagsanslag av 75,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anført, har jag låtit uppgöra beräkning av sjukvårdsanslaget för år 1919 (se bil. 93), slutande å ett belopp av 585,274 kronor 83 öre.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.,

nu	kronor 490,518: —
med, i jämnt krontal	» 94,757: —
till	kronor 585,275: —

3. Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.

[70.]

Ordinarie sjukvårdsanslaget upptogs i riksstaten

för år 1917 med	473,042 kronor
» » 1918 »	490,518 »

Enligt vad under nästföregående punkt föreslagits, skulle anslaget för år 1919 beräknas efter samma grunder som hittills, nämligen efter 2 öre om dagen för varje man och 3,3 öre om dagen för såväl varje häst vid truppförbanden som varje remont vid remontdepåerna. Med tillägg av utgiftsposterna för arméns sjuksköterskor, vilken för vart och ett av åren 1917 och 1918 upptagits med 37,000 kronor men för år 1919 beräknats till 34,260 kronor, för tandvård vid vissa truppförband 8,500 kronor och för sanatorievård åt personal vid armén 75,000

[70.] kronor, skulle sjukvårdsanslaget uppföras i riksstaten för år 1919 med 585,275 kronor.

Jämlikt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslagets användande är detsamma fördelat på följande sätt:

1) Till bestridande av utgifter för anskaffning, underhåll och transporter av: första förband, sjukvårdsmateriel, sjukvårdsfordon med tillhörande utrustning, medikamenter, samt inventarier, rullor och blanketter, avsedda för sjukhus och sjukvårdsexpeditioner m. m., äga truppförbanden att, mot behörig redovisning inför arméförvaltningen, uppbära ett reservationsanslag, *truppsjukvårdsanslaget*, av 3 öre för man och tjänstgöringsdag vid trängen samt 1 öre för man och tjänstgöringsdag vid övriga truppslag.

2) Till bestridande av utgifter för anskaffning, underhåll och transporter av veterinär- och hovbeslagsmateriel, medikamenter, rullor och blanketter, avsedda för veterinärvården, samt inventarier i sjukstall m. m. äga truppförbanden och remonteringsstyrelsen att, mot behörig redovisning inför arméförvaltningen, uppbära ett reservationsanslag, *truppveterinärvårdsanslaget*, nämligen:

a) truppförbanden dels 3 öre för tjänstgöringsdag för stam- och rusthållshäst samt remont, dels 2,3 öre för tjänstgöringsdag för lejd häst vid infanteriet, kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen samt arméförvaltningens intendentsdepartement, samt

b) remonteringsstyrelsen 0,6 öre per tjänstgöringsdag för remont.

3) Till bestridande av utgifter för likartade ändamål, som under 1) och 2) angivas, för utgivande av sjukvårdsstyrelsens årsberättelse, för ersättning till vissa läkare för undervisning av sjukvårdsmanskaper, för arvoden å 8 kronor i månaden till sjukvårds- och hovslagarbeställningsmän, vilka jämlikt sjukvårds- och veterinärmaterielreglementena förordnas att förrätta respektive sjukvårdsförråds- och hovslagarunderofficers åligganden, samt för ersättning åt ett extra biträde å sjukvårdsstyrelsen ävensom för avlöning och underhåll samt rese- och trakamentsersättning enligt femte klassen i gällande resereglemente åt sjuksköterskor vid armén äger arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse disponera ett reservationsanslag, *sjukvårdsstyrelsens sjuk- och veterinärvårdsanslag*.

Framställning
av arméför-
valtningens
sjukvårdssty-
relse.

Uti underdånig skrivelse den 7 december 1917 har nu arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anmält, att ordinarie sjukvårdsanslaget med säkerhet kunde väntas bliva otillräckligt, och att en förändring beträffande grunderna för anslagets beräkning vore för åtminstone de närmaste åren framåt erforderlig.

Å sjukvårdsanslaget hade vid 1915 års utgång funnits en behållning av 165,489 kronor 4 öre, fördelad med 3,880 kronor 43 öre på sjukvårdsstyrelsens andel av anslaget och 161,608 kronor 61 öre på underlydande myndigheter. Vid 1916 års utgång hade behållningen på anslaget utgjort 181,166 kronor 30 öre, fördelade med 125,724 kronor 77 öre på sjukvårdsstyrelsens andel av anslaget och 55,441 kronor 53 öre på underlydande myndigheter. Sjukvårdsstyrelsens behållning hade vid årets början varit disponerad dels för kontrakterade, men icke likviderade leveranser, dels för täckande av brister å truppförbandens anslag.

Medeldagskostnaden för man och tjänstgöringsdag hade under år 1915 utgjort: vid trängen 3,43 öre och vid övriga truppförband 1,35 öre. Motsvarande kostnader under år 1916 hade utgjort: vid trängen 4,11 öre och vid övriga truppförband 1,8 öre. För 1917 bleve dessa summor med all sannolikhet betydligt högre. Medeldagskostnaden för man och tjänstgöringsdag hade alltså varit större än anslaget och överskridit detsamma, under år 1915 vid trängen med 0,43 öre och vid övriga truppförband med 0,35 öre samt under år 1916 vid trängen med 1,11 öre och vid övriga truppförband med 0,8 öre.

Medeldagskostnaden för hästtjänstgöringsdag hade varit 3,3 öre under år 1915 och 3,89 öre under år 1916. Detta anslag hade alltså varit otillräckligt under såväl år 1915 som under år 1916, enär medeldagskostnaden för hästtjänstgöringsdag överstigit anslaget under år 1915 med för stamhästar 0,3 öre och för lejda hästar 1,1 öre samt under år 1916 med för stamhästar 0,89 öre och för lejda hästar 1,59 öre.

Följden av att medeldagskostnaden överstigit anslaget hade naturligtvis blivit den, att vid de allra flesta truppförband brister uppstått å truppsjukvårdsanslaget och vid en del truppförband även å truppveterinärvårdsanslaget. Att icke ännu brister uppstått vid alla truppförband berodde därpå, att vid en del reservationer ännu funnits tillräckliga för att täcka skillnaden mellan medeldagskostnaden och anslaget för tjänstgöringsdag. För närvarande inkomme dagligen anmälningar om, att det varit omöjligt hindra sjukvårdsanslagets överskridande med ofta rätt avsevärda belopp.

Att anslagen nu vore så otillräckliga, berodde till största delen därpå, att alla förnödenheter för sjukvården liksom på alla andra områden undergått avsevärda prisstegringar. Sålunda hade 29 av de allmännast använda läkemedlen, såsom opium, acetylsalicylsyra, recinolja, formalin, vaselin, gummi, terpentin, från december 1915 till och med oktober 1917 undergått en prisstegring av cirka 220 procent. Även förbands-

[70.] materiel med flera artiklar hade ökat avsevärt i pris sedan år 1914. Härtill komme, att vintertjänstgöringen under årets tre första månader självfallet medförde större sjuklighet med därav följande större medicinåtgång. Tvål och såpa hade undergått en prisstegring sedan år 1914 av flera hundra procent. Kostnaden för underhållsdag efter frånräkning av utgifter för ny-, till- och ombyggnader vid de särskilda lasaretten inom riket under åren 1913—1916 visade en avsevärd stegring, som vore särskilt anmärkningsvärd under år 1916.

De brister, som uppstått å truppsjukvårds- och truppveterinärvårdsanslagen, hade blivit täckta på det sättet, att sjukvårdsstyrelsen av sin andel av sjukvårdsanslaget beviljat truppförbanden extra anvisningar. Sålunda hade sjukvårdsstyrelsen under år 1917 för täckande av brister, uppkomna under år 1916, lämnat truppförbanden extra anvisningar till ett belopp av 63,091 kronor.

En given följd av den stora prisstegringen å alla förnödenheter vore, att truppförbanden nödgades iakttaga den största varsamhet vid nyanskaffning av sådan materiel, som under fredstid borde anskaffas för säkerställande av krigsberedskapen. Det vore uppenbarligen icke tillräckligt att underhålla befintlig materiel och ersätta sådan, som förbrukats genom förslitning eller eljest blivit oduglig. Anslagen måste jämväl medgiva en utökning av materielen i avsikt att få tillgången på fullt krigsduglig materiel att motsvara behovet för mobilisering. Det kunde icke ifrågasättas att göra truppförbandens anslag så stora, att de bleve tillräckliga för fyllande av behov, föranledda av nyuppsättning av formationer. Härvidlag syntes sjukvårdsstyrelsen böra anvisa medel av sin del av sjukvårdsanslaget. Men då sjukvårdsstyrelsens andel av sjukvårdsanslaget måste, såsom nu vore förhållandet, till stor del användas för täckandet av brister å truppförbandens anslag, vore det uppenbart, att sjukvårdsstyrelsen icke heller kunde så som sig borde bestrida de kostnader, som erfordrades för tillgodoseendet av krigsberedskapen. Sjukvårdsstyrelsen hade också på grund av de höga priserna på alla förnödenheter ansett sig böra iakttaga den största försiktighet beträffande nyanskaffningar av alla slag, varför persedelstocken i fråga om vissa artiklar icke hållits uppe i den grad, som varit önskvärd, och en hel del erforderliga anskaffningar måst anstå.

Huru sjukvårdsanslaget komme att gestalta sig för år 1917, kunde icke redan nu med absolut säkerhet avgöras. Att truppförbandens anslag vore otillräckliga, framginge därav, att ständiga anmälningar här- om inkomme till sjukvårdsstyrelsen. Denna måste sålunda vara beredd på, att en stor del av dess andel av sjukvårdsanslaget för år 1917

måste tagas i anspråk för täckande av brister å truppförbandens anslag. Då detta med stor sannolikhet icke komme att räcka till härför, erfordrades en förstärkning av sjukvårdsanslaget för de närmaste åren.

Denna förstärkning av anslaget borde gälla såväl 1918 års redan fastställda anslag som anslaget för år 1919. Förstärkningen borde lämpligen avse förstärkning av truppförbandens anslag med så stora belopp, att dessa anslag bleve tillräckliga för truppförbandens egna utgifter, så att dessa anslag kunde antagas icke behöva förstärkas genom extra anvisningar från sjukvårdsstyrelsen.

Med ledning av 1916 års statistik och vad man redan kände rörande bristerna å truppsjukvårds- och truppveterinärvårdsanslagen för år 1917 ansåge sjukvårdsstyrelsen, att sjukvårdsanslaget måste förstärkas med 1,5 öre för man och tjänstgöringsdag och 1 öre för hästtjänstgöringsdag, varför förstärkningsanslaget jämte det ordinarie anslaget skulle komma att utgå med 3,5 öre för man och tjänstgöringsdag och 4,3 öre för hästtjänstgöringsdag.

Slutligen ville styrelsen i detta sammanhang framhålla, hurusom det av riksdagen anvisade beloppet till avlöning och underhåll av arméns sjuksköterskekår visat sig vara i hög grad otillräckligt. Av sjukvårdsstyrelsens andel av sjukvårdsanslaget hade därför redan måst utbetalas avsevärda belopp för sköterskornas underhåll utöver de för ändamålet avsedda medlen, 37,000 kronor.

Då kostnaderna för arméns sjuksköterskekår lika litet under år 1918 som under år 1917 syntes kunna hållas inom gränserna för de härför avsedda medlen, erfordrades, för att sjukvårdsstyrelsen icke skulle nödgas att jämväl under år 1918 för avlöning och underhåll av arméns sjuksköterskekår utbetala avsevärda belopp utöver de för ändamålet anslagna medlen, en förstärkning av 1918 års sjukvårdsanslag jämväl i den del, som omfattade arméns sjuksköterskekår. Denna förstärkning borde jämlikt de i framställningen angående medelsbehovet för år 1919 angivna grunder beräknas till 17,260 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning

dels om förstärkning av sjukvårdsanslaget för år 1918 med 1,5 öre för man och tjänstgöringsdag eller med 229,235 kronor 38 öre samt med 1 öre för hästtjänstgöringsdag eller med 44,600 kronor 91 öre eller tillhopa 273,836 kronor 29 öre, samt av det till arméns sjuksköterskekår anslagna beloppet 37,000 kronor med 17,260 kronor,

dels om förstärkning av sjukvårdsanslaget för år 1919, beräknad efter enahanda grunder, som föreslagits beträffande förstärkning av sjukvårdsanslaget för år 1918.

[70.]
Departement-
schefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har ordinarie sjukvårdsanslaget under de senaste åren beräknats efter samma grunder som före den nu rådande kristidens inträde. Någon förstärkning av anslaget på grund av den å materialier och förnödenheter av alla slag inträffade prisstegringen har hittills icke ägt rum och ej heller varit från vederbörande myndigheters sida ifrågasatt. Det ligger emellertid i sakens natur, att jämväl detta anslag måste i hög grad påverkas av dyrtiden. Av vad sjukvårdsstyrelsen anfört framgår också, att anslaget numera är för sitt ändamål alldeles otillräckligt. På grund härav och med hänsyn till anslaget natur av reservationsanslag torde en förstärkning av anslaget vara oundgängligen erforderlig för såväl innevarande år som för år 1919.

Beträffande det belopp, varmed anslaget bör förstärkas, har sjukvårdsstyrelsen föreslagit, att detta måtte bestämmas till 1,5 öre för manskapstjänstgöringsdag och 1 öre för hästtjänstgöringsdag, motsvarande en höjning av de till grund för det ordinarie anslagets beräknande liggande beloppen av 75 procent respektive omkring 30 procent. Därjämte har sjukvårdsstyrelsen till förstärkning av det för arméns sjuksköterskor för år 1918 beräknade beloppet, 37,000 kronor, äskat ett ytterligare belopp av 17,260 kronor.

Med hänsyn till de grunder, som blivit följda vid beräkningen av förstärkningsanslagen för arméns mathållning, furagering och mundering, torde det för sjukvårdsanslagets förstärkning erforderliga beloppet, i vad angår manskapstjänstgöringsdagarna, icke böra beräknas högre än till 1 öre om dagen för varje man, motsvarande 50 procent av den normala kostnaden. Med iakttagande av all den sparsamhet, som under rådande förhållanden är oundgängligen erforderlig, torde ett efter sådan grund beräknat förstärkningsanslag bliva tillfyllest.

Mot beräkningen av 1 öre för varje hästtjänstgöringsdag har jag icke något att erinra.

Den för innevarande år äskade förstärkningen av det för arméns sjuksköterskor beräknade beloppet anser jag mig icke kunna tillstyrka. Någon förhöjning av de till sjuksköterskorna utgående arvoden bör nämligen icke äga rum under det löpande året, och vad kostnaderna för kost och tvätt angår, har jag därom redan under nästföregående punkt uttalat mig.

Under ordinarie sjukvårdsanslaget hava för innevarande år beräknats 15,282,388 manskapstjänstgöringsdagar och 4,460,091 hästtjänstgöringsdagar. Det för året erforderliga förstärkningsanslaget skulle alltså uppgå till $[(15,282,388 \times 0,01) + (4,480,896 \times 0,01) =]$ 197,632 kronor

84 öre eller i jämnt tal 197,650 kronor. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat för år 1918. Härtill återkommer jag i annat sammanhang. [70.]

För år 1919 hava under ordinarie sjukvårdsanslaget upptagits 15,747,230 manskapstjänstgöringsdagar och 4,623,340 hästtjänstgöringsdagar. Det för samma år erforderliga förstärkningsanslaget skulle alltså belöpa sig till $[(15,747,230 \times 0,01) + (4,623,340 \times 0,01) =]$ 203,705 kronor 70 öre eller i jämnt tal 203,700 kronor. Detta belopp torde liksom övriga förstärkningsanslag böra anvisas å extra stat.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av högst 203,700 kronor.

4. Det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

[71.]

Under en följd av år har riksdagen å extra stat beviljat ett anslag av 10,000 kronor till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

För att kunna fylla den uppgift, som åläge det Svenska Röda korset i enlighet med de av Kungl. Maj:t fastställda grundstadgar, och för att kunna motsvara de uppgifter, som vid krigstillfälle åläge det frivilliga sjukvårdsväsendet och dess högsta ledning, har nu överstyrelsen för Svenska Röda korset uti underdånig skrivelse den 16 juni 1917 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig jämväl för år 1919 bevilja ett anslag av 10,000 kronor.

Arméförvaltningen och marinförvaltningen hava uti avgivna utlåtanden tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Efter samråd med chefen för sjöförvarsdepartementet angående det fortfarande behovet av ifrågavarande anslag får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till befrämjande av *det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

L. **Stipendier.**

1. **Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare,**
oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 7,000:—

- [72.] 2. **Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen
 och intendenturkåren.**

Å riksstaten är för närvarande upptaget ett ordinarie reservationsanslag av 15,000 kronor, benämnt »Resestipendier åt officerare och intendenturtjänstemän». Sedan intendenturkåren från och med år 1915 organiserats såsom en rent militär kår, är emellertid denna benämning å anslaget icke längre fullt riktig. Då anslaget är avsett för officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturkåren, torde dess benämning lämpligen böra avfattas i överensstämmelse härmed.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 upptaga förevarande anslag under titel »*Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturkåren, reservationsanslag*» med oförändrat belopp eller 15,000 kronor.

- [73.] 3. **Stipendier för fältläkarkåren.**

Den av riksdagen godkända staten för statsanslaget till stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten upptager 24 fältläkarstipendiater med arvode om 900 kronor och 8 fältveterinärstipendiater med arvode om 600 kronor.

Enligt det vid 1911 års riksdag fattade beslutet angående fältläkarkårens omorganisation skall fältläkarstipendiatinstitutionen småningom avvecklas. I överensstämmelse härmed har stipendiatbeställningarnas antal minskats från 54 till 24. Minskningen utgjorde i staten för år 1916 3 beställningar.

Uti sina framställningar angående medelsbehovet för åren 1917 och 1918 hemställde arméförvaltningen, att någon ytterligare minskning i fältläkarstipendiaternas antal icke måtte för nämnda år vidtagas, enär

behovet av extra läkare vid armén på grund av den nya härordningen blivit väsentligt ökat. [73.]

Med anledning av vad arméförvaltningen sålunda anført, blev anslaget i riksstaten för såväl år 1917 som år 1918 uppfört med samma belopp som för år 1916 eller med 26,400 kronor.

Arméförvaltningen har nu anført, att de skäl, som föranlett bibehållande av det i 1917 och 1918 års stater upptagna antalet fältläkarstipendiater, eller 24, alltjämt kvarstode.

Arméförvaltningens framställning.

Uti 1914 års härordning hade förutsatts, att behovet av extra läkare vid armén under de genom samma härordning väsentligt utsträckta vapenövningarna delvis skulle fyllas därigenom, att de värnpliktiga läkarna finge fullgöra en del av den desamma i sådan egenskap åliggande tjänstgöring i fred i form av tjänstgöring i läkarbefattning (så kallad facktjänstgöring). Ännu komme det emellertid att dröja flera år, innan de värnpliktiga medicine studerande, som vore underkastade bestämmelserna i 1914 års värnpliktslag, hunne så långt i sina medicinska studier, att de vore i stånd att på eget ansvar bestrida läkarbefattning vid armén. Det syntes därför icke heller uti 1919 års stater vara möjligt att fortsätta den beslutade indragningen av de återstående fältläkarstipendiaterna. Svårigheterna att besätta en del av de ordinarie läkarbeställningarna inom armén vore dessutom mycket stora. För närvarande vore icke mindre än 12 bataljonsläkarbeställningar vid truppförbanden vakanta. Dessa hade alla på sin tid varit anslagna lediga men utan att sökande anmält sig till desamma. Vid sådant förhållande vore behovet av extra läkare stort, och de svårigheter att fylla detta behov, som redan nu ständigt yppade sig, skulle utan tvivel bliva allt större, om antalet fältläkarstipendiatbeställningar skulle minskas.

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att anslaget till stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten måtte upptagas med oförändrat belopp, 26,400 kronor.

Därest förslaget till omorganisation av fältveterinärkåren komme att av Kungl. Maj:t framläggas för 1918 års riksdag och bleve av denna antaget, komme däremot anslaget att minskas med 4,800 kronor till 21,600 kronor.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde någon minskning av fältläkarstipendiaternas antal icke heller för år 1919 böra vidtagas. Departementschefen.

Såsom jag förut omnämnt, har jag för avsikt att föreslå avlåtande av proposition till årets riksdag angående omorganisation av fältvete-

[73.] rinärkåren. Enligt denna skulle samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar redan från och med år 1919 indragas. Vid sådant förhållande torde anslaget böra minskas med det härför beräknade beloppet eller ($8 \times 600 =$) 4,800 kronor.

Såsom en följd härav bör anslaget hädanefter i riksstaten upptagas under benämning: »Stipendier för fältläkarkåren.»

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för ifrågavarande anslag (bil. 94), slutande å 21,600 kronor, och får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

<i>dels</i> i riksstaten för år 1919 upptaga förevarande anslag under titel »Stipendier för fältläkarkåren»,	
<i>dels ock</i> , med godkännande av bifogade förslag till stat för ifrågavarande anslag (bil. 94), minska samma anslag,	
nu	kronor 26,400: —
med	» 4,800: —
till	kronor 21,600: —

4. Resestipendier åt militärläkare, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 2,000: —

[74.] 5. Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen.

Uti sin skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende anförde riksdagen, att den funnit ett av vissa motionärer framställt förslag om beredande av ökad möjlighet för därav förtjänt underbefäl att vinna officersanställning vara beaktansvärt och därför funnit sig böra hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid yngre år måtte kunna vinna befordran till officer och reservofficer. Intill dess denna fråga funnit sin lösning, syntes emellertid inrättandet av studiestipendier, i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit, vara en ändamålsenlig åtgärd. Enligt riksdagens uppfattning borde dock ifrågavarande stipendier stå öppna icke blott för underofficerare utan även för därav förtjänta furirer av första klassen på villkor, som Kungl. Maj:t ägde bestämma.

Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie an-

slag å 9,600 kronor, benämnt »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, reservationsanslag».

[74.]

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Sedan de inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag till åtgärder för främjande av manskapsrekryteringen vid armén efter därom erhållen anmodan inkommit med förslag till bestämmelser rörande användningen av ifrågavarande anslag samt inspektören för militärläroverken och arméförvaltningens intendents- och civila departement avgivit yttrande i ärendet, har Kungl. Maj:t genom brev den 14 september 1917 utfärdat dylika bestämmelser.

Enligt dessa bestämmelser är stipendiernas ändamål att utgöra en uppmuntran till förtjänta underofficerare och furirer av första klassen samt att ytterligare främja deras utbildning. Sålunda äro stipendierna avsedda dels att främja studier, som avse förvärvande av kompetens för fortsatt utbildning vid krigsskolan till officer eller reservofficer, dels ock att utdelas för studier i annat syfte, vilka äro ägnade att främja stipendiatens militära duglighet och allmänbildning samt bibringa ökade insikter i för det praktiska livet nyttiga kunskapsgrenar. Stipendiernas antal är bestämt till 12, vart och ett om 800 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts i kommandoväg meddelade beslut av den 31 oktober 1917 hava ifrågavarande stipendier för innevarande år tilldelats 2 fanjunkare, 5 sergeanter och 5 furirer. Stipendiaterna hava utvalts bland ett flerdubbelt större antal kompetenta sökande. Sålunda hava såsom aspiranter till dessa stipendier anmält sig icke mindre än 69 underofficerare och furirer, av vilka inemot ett 60-tal erhållit vederbörande truppförbandschefers vitsord om lämplighet att komma i åtnjutande av de sökta stipendierna. Flertalet av de sökande har uttalat avsikt att bedriva studier för vinnande av förbättrade utsikter i fråga om civilanställning, företrädesvis handelsskolestudier och lantbruksstudier. Några hava uppgivit sig vilja bedriva studier för att vinna inträde å officersbanan.

Med hänsyn till det livliga intresse, varmed de nyinrättade studiestipendierna från vederbörandes sida sålunda omfattats, hade det varit synnerligen önskvärt, att de för ändamålet disponibla medlen lämnat tillgång till utdelande av ett större antal stipendier. Det torde även vara all anledning antaga, att ifrågavarande understöd för framtiden komma att visa sig lika begärliga. Jag finner mig därför böra föreslå en ökning av stipendiernas antal. Med hänsyn till önskvärdheten av att genom ifrågavarande stipendier kunna påverka manskapsrekryteringen torde dessa böra bestämmas till 36 eller 6 för varje arméfördelning.

[74.] Då någon ändring uti stipendiebeloppet icke torde böra äga rum, skulle alltså för ändamålet erfordras ($36 \times 800 =$) 28,800 kronor.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka ordinarie reservationsanslaget till studie-stipendier för underofficerare och furirer av första klassen,

nu	kronor	9,600: —
med	»	19,200: —
till	kronor	28,800: —

M. Remontering och hästlega m. m.

[75.]

1. Remontering m. m.

Anslags-
beräkningen
för år 1918.

* De ordinarie utgifterna för remontering m. m. hava för år 1918 beräknats sålunda:

till remonteringsstyrelsen enligt stat	kronor	12,555: —
» inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar	»	955,100: —
» transport-, rese- och diverse kostnader	»	53,800: —
» depåkostnader	»	103,138: —
» ersättning för å depå störtade remonter	»	19,060: —
	eller tillhopa kronor	1,143,653: —

Till täckande av dessa utgifter hava beräknats inflyta:

genom försäljning av utrangerade stamhästar	kronor	24,426: —
» ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar	»	135,000: —
	eller tillhopa kronor	159,426: —

Det av riksdagen beviljade ordinarie anslaget för år 1918 utgör därför ($1,143,653 - 159,426 =$) 984,227 kronor.

Därjämte har riksdagen å extra stat för år 1918 anvisat:

[75.]

för inköp av 57 ökningsremonter till fyllande av under åren 1916 och 1917 uppkommen brist i antalet dylika remonter samt för höjning av medelinköpspriset för remonter från 850 kronor till 1,150 kronor	kronor	391,200: —
» höjande av medelinköpspriset för remonter under år 1917 till 1,400 kronor	»	236,000: —
	eller tillhopa kronor	627,200: —

För remontering m. m. har således å 1918 års stat anvisats tillhopa (984,227 + 627,200 =) 1,611,427 kronor.

Remonteringsstyrelsen.

Enligt den fastställda staten för monteringsstyrelsen åtnjuter chefen dels arvode, motsvarande majors avlöning, eller 5,825 kronor, dels ock gottgörelse för två tjänstehästar med förslagsvis högst 1,530 kronor.

Vidare är å staten upptagen en redogörare med ett arvode av 1,500 kronor.

Slutligen äro å staten beräknade för skrivbiträde och expenser 1,600 kronor samt för hyra, ved, lyse och städning m. m. av expeditjonslokalen 2,100 kronor.

I sammanhang med angivandet av medelsbehovet för år 1918 hemställde chefen för monteringsstyrelsen, att den till honom utgående avlöningen måtte höjas med ett tilläggsarvode av 10 kronor om dagen under den tid, då han för resor vistades utom Stockholm, ävensom att redogörarens arvode måtte ökas med 500 kronor och att den i staten uppförda anslagsposten för skrivbiträde och expenser måtte höjas till 2,000 kronor.

Ifrågasatt
höjning av
staten för
år 1918.

Beträffande denna framställning anförde arméförvaltningen, att, ehuru under rådande dyrtid en förhöjning i avlöningen för såväl chefen som redogöraren vore av behovet påkallad, en sådan partiell avlöningsförbättring som den ifrågasatta icke syntes bära äga rum. Därest en allmän löneförbättring för den till lantförsvaret hörande personalen komme att ske, borde emellertid jämväl denna angelägenhet beaktas. Vad beträffade den föreslagna höjningen i anslaget till skrivbiträde och expenser, syntes av sparsamhetskänslighet därmed bära tillsvidare anstå.

Enligt vad som framgår av det vid 1917 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 13 januari

[75.] 1917, hade dåvarande departementschefen intet att erinra mot vad arméförvaltningen sålunda anfört. Uti den för remonteringsstyrelsen fastställda staten föreslogs alltså icke någon ändring för år 1918.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anmält, att chefen för remonteringsstyrelsen i skrivelse till intendentsdepartementet den 30 juli 1917 ånyo föreslagit, att avlöningen för honom och redogöraren måtte på ovan angivet sätt höjas, att anslagsposten för skrivbiträde och expenser måtte ökas till 2,000 kronor, samt att den i staten uppförda anslagsposten för hyra, ved, lyse och städning m. m. av expeditionslokalen måtte med anledning av ökade pris å eldnings- och belysningsmateriel m. m. höjas från 2,100 kronor till 3,000 kronor.

Beträffande avlöningsförbättringarna för remonteringsstyrelsens chef och redogörare ansåge arméförvaltningen, att, då förarbeten till en allmän lönereglering för lantförsvarets personal nu påginge och denna fråga alltså i hela dess vidd inom kort komme att föreläggas Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, det tillsvidare borde anstå med förändring av nu ifrågavarande avlöningsvillkor. Vad däremot anginge frågan om höjning av anslagen till skrivbiträde och expenser samt till hyra, ved, lyse och städning m. m. av expeditionslokalen, ansåge arméförvaltningen, att den alltjämt fortgående ökningen i prisen å materialier av alla slag väl försvarade sådan höjning. Arméförvaltningen funne sig därför böra hemställa, att ifrågavarande båda poster höjdes till de av chefen för remonteringsstyrelsen föreslagna beloppen.

Departementschefen.

Mot vad arméförvaltningen sålunda anfört och hemställt har jag icke något att erinra. Posten till skrivbiträden och expenser torde alltså böra ökas med 400 kronor och posten till hyra, ved, lyse och städning m. m. av expeditionslokalen med 900 kronor.

Enligt 1915 års riksdags beslut i fråga om hästhållningen för officerare vid armén skall chefen för remonteringsstyrelsen vara beriden å en egen tjänstehäst. Å den nuvarande staten är emellertid jämlikt äldre bestämmelser beräknad gottgörelse åt chefen för två tjänstehästar med förslagsvis högst 1,530 kronor.

Uti sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1917 hava arméförvaltningens intendents- och civila departement funnit sig icke kunna för år 1919 föreslå någon ändring härutinnan. Staten torde därför böra i förevarande hänseende lämnas oförändrad.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för remonteringsstyrelsen (bil. 95), slutande å 13,855 kronor eller 1,300 kronor mera än den nu gällande.

Inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar.

De remonter, som årligen inköpas, äro i främsta rummet avsedda till ersättning för sådana stamhästar, som störtat eller på grund av oduglighet utranterats. Dessa remonter benämnas *ersättningsremonter*. Dessutom ske remontinköp för att öka stamhästantalet till det enligt gällande härordning bestämda. Dylika remonter pläga benämnas *ökningssremonter*. Slutligen har, med anledning av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut, att vissa officerare, som vore beridna å egna tjänstehästar, skulle göras beridna å kronan tillhöriga stamhästar, *inlösen av dessa officerares tjänstehästar* i viss utsträckning ägt rum.

Remontantalet m. m.

Enligt 1914 års härordningsbeslut samt 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén skall efter genomförd härordning vid armén finnas följande antal stamhästar, nämligen:

vid infanteriet	784
» kavalleriet	6,463
» artilleriet	3,215
» ingenjörtrupperna	231
» trängen	331
» generalitetet, generalstaben, artilleristaben, kommandants- staten, undervisningsverken och arméfördelningsstaberna	108
	<hr/>
	eller tillhopa 11,132

Enligt vad som anmäldes för 1916 års riksdag, skulle av det sålunda bestämda stamhästantalet vid samma års slut finnas:

vid infanteriet	108
» kavalleriet	6,160
» artilleriet	3,109
» ingenjörtrupperna	171
» trängen	331
	<hr/>
	eller tillhopa 9,879

Därjämte skulle vid kavalleriet finnas 120 övertaliga hästar.

Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skulle detta hästantal under år 1917 ökas på följande sätt, nämligen:

[75.]	vid infanteriet, efter inlösen av 28 ^{*)} egna tjänstehästar samt överflyttning till detta truppslag av 340 ^{**)} övertaliga hästar,	till	476
»	kavalleriet, efter inköp medelst av 1917 års riksdag anvisade extra anslagsmedel av 21 ökningsremonter, avsedda för kavalleriets fänrikar,	»	6,181
»	artilleriet, efter inköp av 39 ökningsremonter,	»	3,148
»	ingenjörtrupperna, efter inköp av 11 ökningsremonter,	»	182

Härtill komma:

vid	generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper, efter inköp av 36 stamhästar, till vilka 1917 års riksdag anvisat extra anslagsmedel,	»	36
»	trängen det förutvarande stamhästantalet		331
Hela antalet stamhästar vid armén utgjorde alltså vid 1917 års slut			10,354

Enligt 1917 års riksdags beslut skall stamhästantalet ytterligare ökas:

vid infanteriet	<i>dels</i> genom överflyttning från kavalleriet av 48 fullt användbara 8-åriga hästar, för vilka kavalleriet får gottgörelse genom 48 ersättningsremonter, <i>dels</i> genom överflyttning av 84 utrangerade kavalerihästar, och <i>dels</i> genom inlösen av 30 egna tjänstehästar	till	638
»	kavalleriet genom inköp av 21 ökningsremonter, avsedda för kavalleriets fänrikar,	»	6,202
»	artilleriet genom inköp av 50 ökningsremonter i enlighet med övergångsplanerna till 1914 års härordning	»	3,198

*) I själva verket hava de av riksdagen till detta ändamål anvisade medlen lämnat tillgång till inlösen av allenast 17 tjänstehästar.

***) Av dessa hästar skulle överflyttas:

enligt den vid 1916 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, fogade bilagan nr 92	56
» kungl. brev den 14 april 1917	200
samt enligt 1917 års riksdags skrivelse nr 4 sid. 60	84

Summa 340

vid ingenjörtrupperna genom inköp av 11 ökningsremonter enligt samma övergångsplaner	till	193	[75.]
» generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper genom inköp av 21 ökningsremonter	»	57	
Med tillägg av trängens stamhästar	»	331	
blir alltså stamhästantalet vid 1918 års slut		10,619	

Vid beräkandet av antalet ersättningsremonter för stamhäststyrkans vidmakthållande har man hittills utgått från, att 9 procent av de beridna truppslagens hästar årligen utrangerades. Enligt 1917 års riksdags beslut är emellertid avsett, att kassationen av kavalleriets hästar hädanefter skall uppgå till 10 procent. På grund av nu rådande svårigheter att vid kavalleriet dressera ett större antal remonter och då antalet utrangerade hästar, som skulle överlämnas från kavalleriet, under den närmaste tiden bleve betydligt mindre, än vad framdeles skulle ifrågakomma, ansåg emellertid riksdagen, att med tillämpningen av den höjda kassationsprocenten borde tillsvidare anstå.

Beträffande antalet *ersättningsremonter* under år 1919 har arméförvaltningen anført, att ämbetsverket på grund av riksdagens nyssnämnda uttalande icke ansåge sig böra ifrågasätta tillämpning under år 1919 av beslutet om kassationsprocentens höjning vid kavalleriet. Ett ytterligare skäl härför vore, att, enligt vad chefen för remonteringsstyrelsen i underdånig skrivelse den 1 augusti 1917 anmält, icke ens det för år 1917 behöfliga antalet remonter torde kunna fyllas under nu pågående uppköp. Arméförvaltningen funne sig därför böra föreslå, att antalet ersättningsremonter under år 1919 beräknades till 9 procent av stamhäststyrkan den 1 januari samma år vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen. Därjämte borde, jämlikt de av riksdagen godkända grunderna för hästanskaffningen vid armén, beräknas dels 36 ersättningsremonter för fyllande av det antal stamhästar, som beräknades avgå därigenom, att officerare begagnade sin rätt att mot viss lösesumma uttaga egna tjänstehästar bland kronans hästar, dels ock 48 ersättningsremonter åt kavalleriet i utbyte mot de hästar, som skulle tilldelas generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper samt infanteriet.

Arméförvaltningens framställning.

[75.] Innan arméförvaltningen överginge till att yttra sig rörande behovet av ökningsremonter under år 1919, ansåge sig ämbetsverket böra till behandling upptaga frågan om *överflyttning av hästar från kavalleriet* till infanteriet ävensom till generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper. Enligt 1917 års riksdags beslut skulle årligen från kavalleriet överföras dels 48 fullt användbara 8-åriga hästar och dels högst 168 för kavalleritjänst icke brukbara hästar. Sistnämnda hästar skulle tilldelas infanteriet ensamt och användas till kompanichefs- och kulsprutehästar. Av de 48 förstnämnda hästarna beräknades 35 vara behövliga för infanteriet för att användas av regementsofficerare, regementskvartermästare och regementsadjutanter samt 13 böra tilldelas generalitetsstaten och övriga nyssnämnda staber och formationer m. m.

Med hänsyn till att kassationen vid kavalleriet fortfarande under någon tid framåt borde begränsas till 9 procent, hade 1917 års riksdag uttalat den meningen, att tillsvidare endast ett mindre antal av de till högst 168 bestämda utrangerade kavallerihästar, som framdeles komme att överflyttas från kavalleriet, nu borde för detta ändamål uttagas, förslagsvis allenast 84. Arméförvaltningen ville härvid framhålla, hurusom intendentsdepartementet i underdånig skrivelse den 17 oktober 1916 angående den ökade remontering, som erfordrades till följd av de nya bestämmelserna om officerarnas beridenhet, ansett sig kunna föreslå, att årligen 84 vid kavalleriet icke användbara hästar skulle överflyttas till infanteriet för att användas vid kompanichefsgruppen därstädes, under förutsättning att kassationsprocenten vid kavalleriet ökades till 10 procent och därigenom urval av för infanteriet lämpliga hästar kunde ske bland ett större antal kasserade kavallerihästar än för närvarande. Huruvida det nu, då kavalleriets kassationsprocent fortfarande någon tid framåt bibehölles vid 9 procent, låte sig göra att därstädes årligen uttaga 84 till infanteritjänst användbara utrangerade hästar, vore minst sagt tvivelaktigt. Än mer tveksam måste man ställa sig mot möjligheten att, även när kassationen vid kavalleriet ökades till 10 procent, uttaga 168 användbara infanterihästar. Då emellertid riksdagen uttryckligen angivit, att den tillsvidare beslutade utvägen allenast borde anses såsom ett *försök*, borde givetvis utfallet av detsamma avvaktas, innan nya förslag framlades.

Såsom nyss nämnts, skulle enligt den för överflyttning av hästar från kavalleriet upprättade planen de 48 fullt användbara 8-åriga hästarna fördelas så, att infanteriets regementsofficersgrupp skulle erhålla 35 samt

[75.]

generalitetsstaten, generalstaben m. fl. 13 hästar. För påskyndande av den nya beridenheten hade emellertid 1917 års riksdag ansett nödigt, att samtliga dessa 48 hästar år 1918 överflyttades till infanteriet. Samma skäl för tillförande till infanteriet av ett större antal fullt användbara hästar föreläge alltjämt, men det finge icke förbises, att även officersgrupperna vid generalitetsstaten, generalstaben samt övriga ifrågasvarande staber och formationer vore i stort behov av stambästar till tjänstebruk. Och detta behov ökades alltjämt, i den mån yngre, förut oberidna officerare inträdde i dessa grupper och därigenom författningsenligt bleve berättigade att erhålla stambästar till tjänstebruk. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra föreslå, att från och med år 1919 den förut angivna fördelningen av 35 hästar till infanteriet och 13 till omförmälda officersgrupper bleve iakttagen.

Mot överflyttning av hästar för sistnämnda ändamål förefunnes ej heller numera det hinder, som hittills kunnat föranleda tveksamhet rörande åtgärdens genomförbarhet, nämligen bristande stallutrymme. Sedan numera med riksdagens bifall generalstabens stalletablissemang i Stockholm blivit inlöst till statsverket, komme plats att beredas för samtliga de hästar, vilka därstädes skulle uppställas för ifrågasvarande officersgruppers räkning.

Vid bifall till vad arméförvaltningen nu föreslagit i fråga om överflyttning av hästar från kavalleriet, komme vid 1919 års utgång — under beräkning tillika, att 30 tjänstehästar vid infanteriet komme att inlösas år 1919 — behovet av hästar vid infanteriet, generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper att vara tillgodosett på följande sätt:

	Stambästar den 31/12 1919.	Stambästar efter genom- förd orga- nisation.	Brist.
<i>Infanteriet:</i>			
Regementsofficersgruppen	199	280	81
Kompanichefsgruppen.....	504	504	—
Ovannämnda staber och formationer m. m.	70	104	34
Summa	773	888	115

Vad antalet *ökningsremonter* anginge, framginge behovet av sådana remonter vid de beridna truppslagen av följande översikt:

[75.]

Truppslag.	Stambäst- antalet den 31/12 1918.	Stambäst- antalet efter genomförd organisation.	Brist den 31/12 1918.
Kavalleriet	6,202	6,463	261
Artilleriet	3,198	3,215	17
Ingenjörtrupperna	193	231	38
Trängen	331	331	—
Summa	9,924	10,240	316

Då nämnvärd brist förefunnos allenast vid kavalleriet, syntes i första rummet böra tillses, huru stambästantalet därstädes lämpligast borde fyllas. Denna fråga vore väsentligen beroende på möjligheterna att vid kavalleriet dressera remonter. Enligt den utredning, som här för lämnats i 1917 års statsverksproposition, funnes icke möjlighet att med bibehållande av kavalleriets stridsvärde hinna dressera mer än 14 remonter vid varje skvadron eller alltså (14 × 48 =) 672 hästar för hela kavalleriet. Av detta antal vore redan för ersättningsremonterna tagna i anspråk (558 + 36 + 48 =) 642 hästar. Återstode alltså 30 hästar, som utgjorde det antal ökningsremonter, kavalleriet under år 1919 kunde mottaga.

I detta sammanhang ville arméförvaltningen framhålla, att sedan riksdagen beslutat, att den av Kungl. Maj:t i 1917 års statsverksproposition föreslagna remontdressyranstalten icke för närvarande skulle komma till stånd, frågan om möjligheterna för kavalleriet att tillgodogöra sig de remonter, som framdeles enligt fastställd plan skulle tillkomma detta truppslag, ännu vore olöst. Kavalleriets remontbehov efter organisationens genomförande utgjorde enligt en av särskilda, år 1914 inom lantförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga verkställd, av riksdagen godkänd beräkning

dels 10 procent av 6,271 hästar =	627
dels ock, för fyllande av avgång i den grupp av 192 hästar, som skulle vara avsedd för överflyttning av 8-åriga hästar till infanteriet och förut omförmälda staber och formationer m. m.,	48
vartill komme ytterligare, för fyllande av sådana vakanser, som uppstode genom officerares uttagning av stambästar till egna tjänstehästar,	36

 eller tillhopa 711

Ehuru sålunda årligen syntes komma att uppstå ett överskott av 39 remonter, vilka ej kunde dresseras vid kavalleriet, torde dock ännu under något år denna fråga kunna stå öppen. [75.]

Enär hela behovet av ökningsremonter vid artilleriet endast utgjorde 17, syntes detsamma böra fyllas år 1919.

Vad slutligen anginge ingenjörtruppernas ökningsremonter år 1919, syntes deras antal i överensstämmelse med övergångsplanerna till 1914 års härordning kunna bestämmas till 10.

Vad först angår antalet *ersättningsremonter*, håller jag i likhet med arméförvaltningen före, att detta bör vid kavalleriet likasom vid de övriga beridna vapenslagen fortfarande beräknas efter en kassation av 9 procent. Då stamhästantalet vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, enligt vad förut nämnts, vid utgången av innevarande år beräknas uppgå till $(6,202 + 3,198 + 193 + 331 =) 9,924$, skulle således för dessa truppslags ordinarie remontering erfordras 893 ersättningsremonter. Därjämte bör, på sätt arméförvaltningen föreslagit, jämlikt de av riksdagen godkända grunderna för hästanskaffningen för kavalleriets räkning inköpas 48 remonter som ersättning för de 8-åriga stamhästar, som skola från detta truppslag överflyttas till infanteriet samt till generalitetsstaten, generalstaben m. fl. staber och formationer. Slutligen böra jämväl beräknas 36 remonter för fyllande av det antal stamhästar, som av officerare beräknas uttagas såsom tjänstehästar. Hela antalet ersättningsremonter för år 1919 skulle alltså uppgå till $(893 + 48 + 36 =) 977$.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen föreslagit beträffande fördelningen av de 48 8-åriga stamhästar, som skola överflyttas från kavalleriet, finner jag mig böra tillstyrka. Av ifrågavarande hästar torde alltså från och med nästa år 35 tilldelas infanteriet och 13 generalitetsstaten, generalstaben m. fl. staber och formationer.

Då trängen redan erhållit det antal stamhästar den enligt den nya härordningen skall hava, erfordras inköp av *ökningsremonter* endast för kavalleriet, artilleriet och ingenjörtrupperna. Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört och då de för närvarande rådande höga hästprisen utgöra en särskild anledning att så mycket som möjligt begränsa remontuppköpen, torde antalet ökningsremonter under år 1919 böra, på sätt arméförvaltningen föreslagit, bestämmas till 30 för kavalleriet, 17 för artilleriet och 10 för ingenjörtrupperna. Sammanlagt skulle således under nämnda år inköpas 57 ökningsremonter.

[75.]

Förutom de tjänstehästar, som jämlikt övergångsbestämmelserna till kungl. kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén kunna komma att inlösas av vissa officerare vid tillträde av ny beställning, torde, i och för övergången till den nya beridenheten vid armén och i överensstämmelse med vad för innevarande år beslutats, under år 1919 för kronans räkning 30 *egna tjänstehästar* böra inlösas.

I händelse av bifall till vad sålunda föreslagits skulle vid utgången av år 1919 komma att finnas följande antal stambästar:

vid infanteriet (638 + 35 + 30 =)	703
» kavalleriet (6,202 + 30 =)	6,232
» artilleriet (3,198 + 17 =)	3,215
» ingenjörtrupperna (193 + 10 =)	203
» trängen	331
» generalitetsstaten, generalstaben m. fl. staber och formationer (57 + 13 =)	70
	10,754

eller tillhopa 10,754

Inköps- och inlösningspris.

Till grund för anslagets beräkning ligger ett visst medelinköpspris för remonterna, vilket år 1914 bestämdes till 850 kronor.

I sin underdåniga skrivelse den 20 oktober 1916 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1918 i fråga om remonteringsanslaget anförde arméförvaltningen, att med hänsyn till de ökade hästprisen samt den därav föranledda höjningen av maximipriset för remonter det kunde ifrågasättas, huruvida icke medelpriset för remonterna borde höjas. Då emellertid förhållandena å hästmarknaden vore långt ifrån stabila och det icke vore möjligt att med någon grad av visshet beräkna kostnaderna för anskaffande av remonter år 1918, hemställde arméförvaltningen om anvisande av extra anslag för mötande av den sannolikt även under år 1918 kvarstående prisstegringen å hästar. Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:ts riksdagen att bevilja extra ordinarie medel för möjliggörande att i fall av behov öka medelpriset för remonterna med 300 kronor eller alltså till 1,150 kronor. Denna framställning bifölls av riksdagen.

Emellertid anmälde chefen för remonteringsstyrelsen i underdånig skrivelse den 21 februari 1917, att det till 1,150 kronor bestämda medelinköpspriset för remonter icke under nuvarande förhållanden vore tillräckligt för anskaffande av det under år 1917 erforderliga remont-

antalet. Under senaste åren hade efterfrågan på hästar ökats och priserna å vanliga bruksdjur ökats till det dubbla eller mer. Sedan chefen för remonteringsstyrelsen ytterligare i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 27 mars 1917 meddelat, att vid de dittills under året företagna remontinköpen det visat sig, att tillförseln av remonter i jämförelse med föregående år varit betydligt mindre, gjorde arméförvaltningen den 3 april 1917 underdånig framställning om anvisande av ytterligare medel till remontinköp under år 1917, så att medelinköpspriset kunde bestämmas till 1,500 kronor. Med anledning härav avlät Kungl. Maj:t proposition till riksdagen (nr 232) angående anvisande av medel för höjande av medelinköpspriset för remonter under år 1917 till 1,500 kronor. Propositionen blev av riksdagen i så måtto bifallen, att riksdagen för höjning av medelinköpspriset för remonter under år 1917 till 1,400 kronor beviljade å extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 236,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan år 1917 disponera beloppet.

[75.]

Chefen för remonteringsstyrelsen har nu dels i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 30 juli 1917 dels ock i underdånig skrivelse den 1 augusti 1917 anmält, att en ytterligare ökning av medelinköpspriset för remonter till 1,500 kronor såväl för år 1918 som för år 1919 vore oundgängligen nödvändig. Allt sedan krigets början hade priserna å hästar oupphörligen stigit. I väsentlig grad hade härtill bidragit den förhållandevis stora export av hästar, som ägt rum. Om än företrädesvis kallblodiga hästar, icke användbara till ridbruk, exporterades, så hade dock efterfrågan och prisstegringen å dylika hästar inverkat på hästmarknaden i dess helhet. Härtill komme, att tillgången på varmblodiga hästar, bland vilka de för armén behöfliga ridhästarna uttoges, till följd av minskning i den varmblodiga hästaveln under de senaste 7 å 8 åren nedgått till hälften eller en tredjedel av antalet förr utbudna hästar och alltjämt vore under tillbakagång. Små outvecklade treåriga hästar, för kleua till remonter, vilka förr knappast kunnat säljas för 300—400 kronor, betingade nu 1,000 kronor och mera. Bättre treårshästar, som förr kunnat erhållas för maximipriset, 1,000 kronor, betalades nu ofta, även av återförsäljare, med 2,000—3,000 kronor och fördes icke till remontmarknaden. Till följd av dessa omständigheter hade det visat sig, att även det senast bestämda medelinköpspriset av 1,400 kronor vore för lågt. Ett medelpris av 1,500 kronor vore att anse som det lägsta möjliga, såväl med hänsyn till

Framställning
av chefen för
remonterings-
styrelsen.

[75.] närmast förestående uppköp som för att förmå hästuppfödarna i landet att vidmakthålla den ädla hästaveln.

I sammanhang härmed ville chefen för remonteringsstyrelsen framhålla, att det pris, 1,350 kronor, som för närvarande kunde erbjudas officerare i inlösen för deras tjänstehästar, vore allt för lågt och behövde höjas till 2,500 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har för egen del anfört, att den sedan år 1914 alltjämt fortgående stegringen av prisen å hästar ännu icke syntes hava nått sin höjdpunkt. Enligt vad arméförvaltningen inhämtat, hade det varit nödvändigt att successivt öka de pris, som erbjödes hästägare, vilka ville försälja sina hästar till export. Under den hästexport, som ägt rum på grund av medgivande enligt kungl. brevet den 9 maj 1917, hade medelpriset för hästarna varit 1,950 kronor, och i vissa delar av landet, där remonteringsstyrelsen gjorde sina huvudsakliga inköp, hade exportprisen överstigit 2,000 kronor, allt för hästar, som icke varit för krigsbruk lämpliga.

Såsom statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 14 april 1917, fogat vid Kungl. Maj:ts förenämnda proposition samma dag om medel för höjande av remontprisen, anfört, vore de pris, som kunde erbjudas uppfödarna av remonter, av stor betydelse, även ur den synpunkten, att däri låge det verksamaste medlet att öka intresset för den ädla hästaveln och därigenom säkerställa arméns remontbehov även för framtiden.

Arméförvaltningen ansåge av nu anförda skäl icke osannolikt, att medelinköpspriset för remonter måste under åren 1918 och 1919 ökas utöver senast bestämda belopp av 1,400 kronor. Då det emellertid syntes lämpligt, att, såsom under de senaste åren ägt rum, den mera ovissa delen av medelsbehovet tillgodosåges genom ett särskilt extra anslag, ansåge sig arméförvaltningen böra föreslå, att den i ordinarie anslaget till remonter m. m. ingående posten för inköp av remonter beräknades efter ett medelpris av 1,400 kronor, men att därutöver av riksdagen äskades ett extra anslag att hållas tillgängligt såsom medelsreserv för att möjliggöra medelprisets ytterligare ökning till 1,500 kronor, om så skulle visa sig nödigt. I detta extra anslag borde även inräknas vad som erfordrades för ökande av medelinköpspriset för de remonter, vilka skulle uppköpas under år 1918, från förut beräknade 1,150 kronor till högst 1,500 kronor samt för ökning av inköpspriset för tjänstehästar, på sätt nedan närmare föresloges. Därest det skulle visa sig, såsom nu befarades, att icke hela det för år 1917 bestämda antalet

remonter kunde under detta år uppköpas, torde i detta extra anslag jämväl böra ingå ett belopp av 100 kronor för varje sålunda felande remont för att eventuellt under år 1918 kunna anskaffa motsvarande antal till ett medelpris av högst 1,500 kronor. Då det felande antalet remonter ännu icke kunde uppgivas, hade detsamma beräknats allenast approximativt, efter uppgift från chefen för remonteringsstyrelsen, till omkring 100.

Vad beträffade den av chefen för remonteringsstyrelsen förslagna höjningen av inlösningspriset för de officershästar, som hembjödtes kronan, från 1,350 kronor till 2,500 kronor, kunde arméförvaltningen icke finna annat än att denna ökning vore obehövt stor. Beräkningsgrunden för bestämmandet av ifrågavarande inlösningspris hade hittills varit, att en fullt inriden häst ansetts hava kostat ägaren 500 kronor utöver det ursprungliga medelremontpriset, eller 850 kronor. Om medelpriset nu bestämdes till 1,400 kronor, borde inlösningspriset höjas till i medeltal 1,900 kronor. Även i detta fall borde dock en medelsreserv av 100 kronor per häst finnas tillgänglig, för den händelse så skulle finnas oundgängligen nödvändigt, och motsvarande belopp syntes alltså böra ingå i ovannämnda extra anslag.

Vidare borde i detta extra anslag inbegripas en annan post för inlösen av officerares tjänstehästar till stamhästar. På framställning av Kungl. Maj:t hade 1916 års riksdag medgivit, att 28 officershästar vid infanteriet skulle få inlösas för ett medelpris av 850 kronor per häst eller sammanlagt 23,800 kronor. I underdånig skrivelse den 11 maj 1917 hade arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse meddelat, att till inlösen erbjudits allenast 24 hästar och att inlösningspriset för dessa vore i medeltal, 1,350 kronor. De av riksdagen för ändamålet anvisade medlen vore alltså otillräckliga. Då det emellertid icke syntes sannolikt, att under nu rådande höga marknadspris å hästar lägre anbud kunde erhållas och de avgivna i allt fall icke syntes oskäligen, hade Kungl. Maj:t på intendentsdepartementets och sjukvårdsstyrelsens tillstyrkan medgivit, att de tillgängliga medlen finge på det sätt användas, att 17 officershästar inlöstes för 23,150 kronor. Det återstode alltså, för att ernå det beräknade hästantalet vid infanteriet, att inlösa ytterligare 11 hästar. Inlösningspriset för dessa kunde dock icke sättas lägre än ovannämnda belopp av 1,900 kronor, eventuellt 2,000 kronor. Härför borde alltså beräknas högst 22,000 kronor, varifrån dock avginge den behållning av 650 kronor, som återstode av de utav 1916 års riksdag beviljade 23,800 kronorna. I ovannämnda extra an-

[75.] slag borde alltså för nu ifrågavarande ändamål ingå en post å 21,350 kronor.

Anslagsposten för inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar borde alltså beräknas på följande sätt:

för	977	ersättningsremonter å kronor	1,400	1,367,800: --		
»	57	ökningsremonter	»	»	1,400	79,800: —
»	30	tjänstehästar	»	»	1,900	57,000: —
<hr/>							
För	1,064	remonter och tjänstehästar		1,504,600: —		

Det extra anslaget för ovan angivna ändamål borde beräknas sålunda:

för	inköp av 100 vid 1917 års remontinköp felande remonter å kronor 100: —	kronor	10,000: —
»	ökning av medelpriset för 1,080 under år 1918 tillkommande remonter från 1,150 till högst 1,500 kronor eller med 350 kronor per häst...	»		378,000: —
»	ökning av inlösningspriset år 1918 för 30 tjänstehästar från 1,350 till högst 2,000 kronor eller med 650 kronor per häst	»		19,500: —
»	ökning av medelpriset för de remonter och tjänstehästar, som år 1919 skulle inköpas, från 1,400 till högst 1,500 kronor eller 100 kronor per häst	»		106,400: —
»	inlösen av 11 officershästar för högst 2,000 kronor, varvid dock av förut anvisade medel funnes att tillgå 650 kronor	»		21,350: —
				<hr/>
Summa kronor				535,250: —

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad chefen för remonteringsstyrelsen och arméförvaltningen anfört rörande den avsevärda stegringen av hästpriserna, torde det icke vara tillrådligt att vid anslagsberäkningen för år 1919 utgå från ett lägre medelinköpspris å remonter än det av arméförvaltningen föreslagna eller 1,500 kronor. Då någon ändring av de för de ordinarie anslagens beräkning hittills följda grunderna icke blivit med anledning av de under kristiden inträffade prisstegringarna vidtagen, torde emellertid av förenämnda belopp endast 850 kronor eller det under en följd av år antagna medelinköpspriset böra beräknas under det ordinarie anslaget. Vad som ytterligare erfordras eller 650 kronor

för remont torde böra anvisas å extra stat såsom förstärkning av det ordinarie anslaget.

[75.]

Jämväl i fråga om de officershästar, som skola av kronan inlösas, torde en höjning av medelinköpspriset vara ofrånkomlig, och finner jag mig böra tillstyrka, att detta bestämmes till 1,900 kronor. Härav torde under det ordinarie anslaget böra beräknas samma belopp som för innevarande år eller 1,350 kronor och återstoden eller 550 kronor för häst upptagas under det extra förstärkningsanslaget.

Under det ordinarie anslaget torde alltså för inköp under år 1919 av remonter och inlösen av tjänstehästar böra beräknas följande belopp, nämligen:

för 977 ersättningsremonter å kr.	850: —	kronor	830,450: —
» 57 ökningsremonter	» » 850: —	»	48,450: —
» 30 tjänstehästar	» » 1,350: —	»	40,500: —
			Summa kronor	919,400: —

Därjämte torde för samma ändamål såsom förstärkning av det ordinarie anslaget böra å extra stat för år 1919 beräknas följande belopp, nämligen:

för 977 ersättningsremonter å kr.	650: —	kronor	635,050: —
» 57 ökningsremonter	» » 650: —	»	37,050: —
» 30 tjänstehästar	» » 550: —	»	16,500: —
			Summa kronor	688,600: —

För inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar under år 1918 har, såsom förut nämnts, beräknats ett belopp av i medeltal 1,150 kronor respektive 1,350 kronor. Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört rörande de stegrade hästpriserna, torde jämväl dessa belopp böra höjas till 1,500 kronor respektive 1,900 kronor. Då under året skola inköpas tillhoppa 1,076 remonter, därav 973 ersättningsremonter och 103 ökningsremonter, samt inlösas 30 tjänstehästar, erfordras alltså för ifrågavarande ändamål ett belopp av $[(1,076 \times 350) + (30 \times 550) =]$ 393,100 kronor.

Såsom arméförvaltningen befarat, har det icke visat sig möjligt att under år 1917 uppköpa hela det för nämnda år beräknade remont-antalet. Enligt vad jag av chefen för remonteringsstyrelsen inhämtat, utgör det för år 1917 felande antalet remonter 90. Dessa äro avsedda att inköpas under innevarande år, och torde för desamma böra beräknas samma pris som för övriga remonter, som skola under året inköpas, eller i medeltal 1,500 kronor. Då för ändamålet redan finnes tillgäng-

[75.] ligt ett efter 1,400 kronor beräknat belopp, erfordras alltså anvisandet av ytterligare ($90 \times 100 =$) 9,000 kronor.

Slutligen torde, på sätt arméförvaltningen föreslagit, medel jämväl böra äskas för inlösen under år 1918 av 11 officershästar, vilka på grund av bristande medelstillgång icke kunnat under år 1917 inlösas. Då inlösningspriset för dessa torde böra bestämmas till enahanda belopp som för övriga officershästar, som skola under året inlösas, eller till 1,900 kronor, skulle för ändamålet erfordras ($11 \times 1,900 =$) 20,900 kronor. Härifrån bör dock dragas den behållning av 650 kronor, som finnes å det för år 1917 beräknade anslaget. Medelsbehovet utgör alltså ($20,900 - 650 =$) 20,250 kronor.

Såsom förstärkning av innevarande års anslag skulle således erfordras följande belopp, nämligen:

för ökning av medelpriset för remonter och tjänstehästar	kronor 393,100: —
» inköp av 90 vid 1917 års remontinköp felande remonter	» 9,000: —
» för inlösen av 11 vid 1917 års inlösen felande tjänstehästar	» 20,250: —
	<hr/>
	Summa kronor 422,350: —

Transport-, rese- och diverse kostnader.

För bestridande av kostnaderna för transport av remonterna från uppköpsplatserna till vederbörande depåer och truppförband ävensom utgifter för resor m. m. för inköp av remonter har under de senare åren pläгат beräknas ett belopp av 50 kronor för varje remont.

Framställning
av chefen för
remonterings-
styrelsen.

Chefen för remonteringsstyrelsen har i sin förutnämnda underdåniga skrivelse den 1 augusti 1917 anfört, att om ock berörda belopp hittills varit tillräckligt, så vore det numera icke längre tillfyllest. Höjda avgifter för resor och transporter samt indragna tågförbindelser, medförande långvariga transporter, föranledde ökat medelsbehov. Det hittills anslagna beloppet, 50 kronor för remont, borde därför från och med år 1918 ökas till 75 kronor.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har funnit sig böra biträda vad chefen för remonteringsstyrelsen sålunda anfört. Då hittills anslagna 50 kronor till fullo behövt tagas i anspråk, vore det givet, att efter nu vidtagna höjningar i alla transporttaxor beloppet skulle vara otillräckligt. Armé-

förvaltningen ansåge det dock icke vara oundgängligen nödigt att, [75.] såsom chefen för remonteringsstyrelsen föreslagit, hos riksdagen begära medelsanvisning jämväl för att möta de högre kostnaderna å denna post år 1918. Sannolikt komme nämligen, huru hårt remonteringsmedlen än behövt anlitas under år 1917, tillräckliga besparingar att förefinnas å anslaget vid utgången av nämnda år för att lämna tillgång till täckande av å denna anslagstitel uppkommande brist, beräknad till *högst* 26,900 kronor. Arméförvaltningen ansåge sig därför böra föreslå, att chefens för remonteringsstyrelsen hemställa på det sätt bifölles, att posten för transport-, rese- och diverse kostnader för år 1919 beräknades efter 75 kronor för varje remont.

På grund av vad arméförvaltningen anfört, finner jag mig böra tillstyrka, att för bestridande av ifrågavarande kostnader under år 1919 beräknas ett belopp av 75 kronor för varje remont. Då de ökade kostnaderna äro föranledda av rådande kristidsförhållanden, torde emellertid under det ordinarie anslaget endast böra såsom hittills beräknas 50 kronor för remont, under det att merkostnaden eller 25 kronor för remont torde böra äskas å extra stat. Departements-
chefen.

Då antalet remonter för år 1919 utgör (977 + 57 =) 1,034, skulle således det ordinarie medelsbehovet utgöra (1,034 × 50 =) 51,700 kronor.

Å extra stat skulle erfordras anvisande av (1,034 × 25 =) 25,850 kronor.

Depåkostnader.

Från denna anslagspost bestridas kostnaderna för avlöning åt depåcheferna och övrig personal vid remontdepåerna samt för underhåll av materiel, anskaffande av bränsle och lyse och för övriga expenser. Dessa kostnader hava under de senare åren beräknats till 106 kronor för varje ersättningsremont. För ökningsremonterna beräknas icke någon dylik kostnad, då dessa överlämnas från uppköpsplatserna direkt till vederbörande truppförband.

I sina ovannämnda skrivelser den 30 juli och den 1 augusti 1917 har chefen för remonteringsstyrelsen framhållit behovet av ökade anslagsmedel till bestridande av depåkostnaderna för såväl år 1918 som år 1919. Dessa kostnader beräknades under förstnämnda år uppgå till 136 kronor för remont och under det senare till 140 kronor. Såsom skäl för denna ökning återopade chefen för remonteringsstyrelsen dels behovet av ökad avlöning åt depåcheferna och den därstädes anställda personalen i övrigt, dels ock betydligt höjda pris å alla materialier och Framställning
av chefen för
remonterings-
styrelsen.

[75.] förnödenheter, som behövde anskaffas till depåerna och bestridas från denna anslagspost.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Vad beträffade arvodesförhöjning åt depåcheferna, vilken chefen för remonteringsstyrelsen ansett böra utgöra: vid Herrevadsklosters depå 200 kronor eller från 1,800 till 2,000 kronor, samt vid var och en av Björnö, Gudhems och Frösö depåer 800 kronor, eller från 1,000 kronor till 1,800 kronor, ansåge sig arméförvaltningen böra tillstyrka, att chefen för depån vid Herrevadskloster erhöle den föreslagna ökningen i arvodet på den grund att, sedan den förut till gräsbete vid depån använda Kungsmarken överlämnats till Södra skånska infanteriregementet och andra betesmarker i stället måst förbyras, chefens resor för inspektion av de å bete varande hästarna ökats och därigenom ock hans utgifter för tjänstens skötande stegrats, enär han icke åtnjöte traktamente under sådana resor. Med hänsyn därtill att omförmälda anledning till ökning av arvodet vore av beskaffenhet att föranleda ökningens ikraftträdande så snart ske kunde, syntes det högre arvodet böra få utgå från och med år 1918.

Frågan om arvodesförhöjning åt övriga depåchefer ansåge arméförvaltningen icke för närvarande böra upptagas till prövning, då dylik förhöjning icke för dem, såsom förhållandet vore med chefen för Herrevadsklosters remontdepå, föranleddes av ändrade tjänstgöringsförhållanden utan av allmän dyrtid m. m. Då förarbeten till en allmän löne-reglering för lantförsvarets personal påginge, och denna fråga alltså inom kort torde komma att föreläggas Kungl. Maj:t och riksdagen till prövning, syntes med förändring av ifrågavarande depåchefers avlöningsförhållanden böra tillsvidare anstå.

Att den för fodermarskar, hästskötare och körkarlar utgående dag-avlöningen, för fodermarskar, utom årslön av 550 à 600 kronor, 1 krona à 1 krona 50 öre om dagen, samt för hästskötare och körkarlar, vilka ej åtnjöte årslön, 2 kronor à 2 kronor 75 öre om dagen, numera måste anses vara alltför låg, vore tydligt. Kungl. Maj:t hade ock på därom gjord framställning medgivit, att denna dagavlöning finge ökas med 75 öre om dagen. Enligt vad chefen för remonteringsstyrelsen meddelat, hade det emellertid, detta oaktat, icke lyckats hålla antalet hästskötare fulltaligt. Då det vore av stor vikt såväl för hästarnas vård i allmänhet som särskilt med hänsyn till deras framtida användning att erhålla vana och pålitliga hästskötare vid depåerna, syntes det vara nödigt att bereda tillgång till ytterligare något förbättrade avlöningsförmåner för dem, och föresloge därför arméförvaltningen

i likhet med chefen för remonteringsstyrelsen, att dagavlöningen till samtliga fodermarskar, hästskötare och körkarlar vid remontdepåerna ökades med 1 krona per man från och med den 1 januari 1918. [75.]

Slutligen instämde arméförvaltningen med chefen för remonteringsstyrelsen i behovet av ökade anslagsmedel för inköp av bränsle- och lysematerialier vid depåerna.

Av nu anförda skäl måste det för bestridande av dessa kostnader beräknade beloppet av 106 kronor för remont väsentligen höjas. Arméförvaltningen kunde dock icke finna, att ökningen behövde bliva så stor, som chefen för remonteringsstyrelsen föreslagit, utan syntes den kunna begränsas till 130 kronor för remont. Detta belopp torde emellertid visa sig vara behöfligt även under år 1918. Arméförvaltningen föresloge därför,

dels att ifrågavarande anslagspost måtte vid beräkningen av 1919 års ordinarie anslag till remontering m. m. upptagas till $(977 \times 130 =) 127,010$ kronor,

dels ock att till förut omförmälda extra ordinarie anslag måtte få läggas ytterligare $[973 \times (130 - 106) = 23,352]$ kronor för beredande av tillgång under år 1918 till ökat arvode åt chefen för Herrevadsklosters remontdepå samt ökad dagavlöning åt fodermarskar, hästskötare och körkarlar vid depåerna ävensom till ökade utgifter för bränsle och lyse m. m. därstädes.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke något att erinra. Departements-
chefen.

Den ordinarie anslagsposten torde alltså böra upptagas till 127,010 kronor.

För remonteringsanslagets förstärkning under år 1918 torde därjämte böra äskas ett belopp av 23,352 kronor.

Å depå störtade remonter.

Denna anslagspost är avsedd att bereda ersättning för sådana remonter, som störta under vistelsen å depåerna. Antalet dylika remonter har för år 1918 beräknats till 20. Kostnaderna för varje störtad remont hava hittills ansetts utgöra 953 kronor, i vilket belopp hava ingått dels remontens medelinköpspris, 850 kronor, dels transport-, rese- och diverse kostnader för remonternas inköp, 50 kronor, dels ock hälften av den för varje remont till 106 kronor beräknade depåkostnaden.

[75.] Med hänsyn därtill, att höjning föreslagits i samtliga förenämnda poster från och med år 1919, har arméförvaltningen ansett, att vid bifall till dessa förslag ersättningen för å depå störtade remonter borde höjas på följande sätt:

Medelinköpspris för remonter	kronor 1,400: —
Transport-, rese- och diverse kostnader.....	» 75: —
Hälften av den till 130 kronor beräknade depåkostnaden.....	» 65: —
<hr/>	
eller sålunda sammanlagt kronor 1,540: —.	

Någon anledning att föreslå ökning i det beräknade antalet å depå störtade remonter förefunnes icke, utan syntes anslagsposten böra för år 1919 upptagas till $(20 \times 1,540 =)$ 30,800 kronor.

Chefen för remonteringsstyrelsen hade föreslagit, att jämväl den för år 1918 härför beräknade ersättningen måtte höjas. Då emellertid hela anslagsposten allenast vore approximativt beräknad, och det verkliga medelsbehovet för ändamålet i fråga ej kunde bestämmas förrän efter 1918 års utgång, syntes det icke vara nödvändigt att redan nu bereda tillgång till täckande av den förmodade bristen, utan syntes därmed kunna anstå, tills verkliga beloppet av densamma kunde konstateras.

Departements-
chefen.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke annat att erinra, än att då för bestridande av transport-, rese- och diverse kostnader under det ordinarie anslaget beräknats ett belopp av endast 50 kronor för remont, ersättning för å depå störtade remonter bör under samma anslag upptagas efter ett medelpris av $(1,540 - 25 =)$ 1,515 kronor. Anslagsposten torde alltså böra beräknas till $(20 \times 1,515 =)$ 30,300 kronor.

Det ytterligare erforderliga beloppet eller $(20 \times 25 =)$ 500 kronor torde böra anvisas å extra stat.

Utrangerade hästar.

Till grund för beräkningen av denna inkomstpost hava under de senare åren lagts medeltalen av de under närmast föregående femårsperiod försålda utrangerade stambästarna och de därför influtna försäljningssummorna.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag, att för år 1918 måtte beräknas 345 utrangerade hästar å 138 kronor. Med hänsyn därtill att under åren 1917 och 1918 sammanlagt 168 utran-

gerade hästar skulle överföras till infanteriet, ansåg emellertid riksdagen, att antalet utrangerade hästar, som skulle försäljas, borde för år 1918 beräknas till $(345 - 168 =) 177$. [75.]

Arméförvaltningen har anmält, att chefen för remonteringsstyrelsen funnit det vara ovisst, huruvida ifrågavarande inkomster kunde bibehållas vid förut beräknade belopp, sedan de bästa hästarna komme att kvarstanna vid armén. Tillsvidare syntes det dock vara möjligt, då priset även å slakthästar vore högt.

Arméförvaltningens framställning.

Något avdrag, motsvarande det av 1917 års riksdag gjorda, ansåge arméförvaltningen icke behöva förekomma under år 1919, enär vid början av nämnda år hela den grupp av hästar vid infanteriet, som vore avsedd till kompanichefs- och kulsprutehästar, vore fylld, vadan alltså vid överförande till denna grupp av utrangerade kavallerihästar ett motsvarande antal hästar vid infanteriet måste kasseras och försäljas. Försäljningspriset för dessa hästar borde sättas till samma belopp som för övriga. Arméförvaltningen hemställde därför, att denna inkomstpost måtte beräknas till $(345 \times 138 =) 47,610$ kronor.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Departementschefen.

Ersättning för uttagna stamhästar.

Jämlikt § 3 av kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén är officer berättigad att i allmänhet högst vart femte år uttaga stamhäst till egen tjänstehäst. Enligt mom. 7 i samma paragraf enligt dess ursprungliga lydelse skulle ersättning härför till statsverket lämnas med det belopp, hästen vid inköp såsom remont betingat, ökat med 500 kronor.

Denna inlösningsrätt har beräknats varje år tagas i anspråk beträffande i medeltal 50 hästar (48 vid kavalleriet och 2 å 3 vid artilleriet). Den hittills härigenom till statsverket inflytande inkomsten har beräknats till $(850 + 500 =) 1,350$ kronor för varje häst. Vid beräkning av medelsbehovet under detta anslag för år 1918 upptogos såsom inkomst genom dylik inlösnings tillhoppa 135,000 kronor för åren 1917 och 1918.

Arméförvaltningen har erinrat, att intendentsdepartementet i underdånig skrivelse den 7 augusti 1917 anmält, att ovannämnda bestämmelse i § 3 av kungörelsen den 14 juni 1916 ännu icke trätt i kraft, utan att officerare fortfarande ägde rätt att till sig lösa stamhästar enligt den hittills gällande bestämmelsen, att i lösen för uttagen stamhäst

Arméförvaltningens framställning.

[75.] skulle erläggas allenast så stort belopp, som svarade mot värdet av den remont, vilken insattes i nummer i den uttagna stamhästens ställe. Detta värde beräknades efter medelpriset för remonter under det år, remonten i fråga inköpts, jämte kostnaderna för remontens skötsel och vård, vilken senare del av ersättningen emellertid hittills återgått till furageringsanslaget och ej till remonteringsanslaget. För de stamhästar, som under år 1917 uttagits, hade sistnämnda anslag tillgodoförts allenast omkring 900 kronor för häst. Då i 1917 års remonteringsanslag — i motsats till vad förhållandet vore med samma anslag för år 1918 — icke upptagits någon särskild post för inköp av remonter i uttagna stamhästars ställe, hade alla de medel, vilka influtit i inlösen för stamhästar, måst sedan år 1917 tagas i anspråk för anskaffande av remonter till ersättande av stamhästarna. För år 1918 finnes alltså disponibel högst hälften av det belopp, 135,000 kronor, som beräknades inflyta genom inlösen av stamhästar. Å anslaget skulle alltså av denna anledning uppkomma en brist av omkring 67,500 kronor. Bristen i anslaget syntes emellertid icke bliva så stor, därest Kungl. Maj:t funne skäligt bifalla intendentsdepartementets i förenämnda skrivelse gjorda framställning om, att bestämmelserna i § 3 av kungörelsen den 14 juni 1916 genast måtte få tillämpas samt att därjämte den ändringen i mom. 7 av samma paragraf måtte ske, att ersättningen för uttagen stamhäst skulle utgöra det belopp, hästen vid inköp såsom remont betingat, dock minst det vid uttagningen gällande medelinköpspriset för remonter, samt därutöver ytterligare 500 kronor för stamhästens dressyr. Vid bifall härtill kunde det icke komma att inträffa, att remonteringsanslaget finge vidkännas större kostnader för anskaffande av remont i uttagen stamhästs ställe än den lösesumma, som tillförts anslaget för stamhästar. Under återstående delen av 1917 samt under år 1918 komme därjämte att av en dylik författningsändring följa, att inlösningspriset för stamhästarna bleve 1,900 kronor i stället för beräknade 1,350 kronor. För de 50 hästar, som beräknats komma att inlösas år 1918, bleve alltså lösesumman 95,000 kronor i stället för beräknade 67,500 kronor, och den eventuella bristen i anslaget allenast (135,000—95,000=) 40,000 kronor.

Någon anledning att nu hos riksdagen göra framställning om täckande av denna brist syntes icke förefinnas, då densamma i alla händelser tillsvidare allenast vore befarad och av andra anledningar möjligt vore, att den icke i verkligheten komme att förefinnas.

Arméförvaltningen ansåge sig böra i detta sammanhang bemöta en av chefen för remonteringsstyrelsen i hans förutnämnda underdå-

niga skrivelse den 1 augusti 1917 uttalad förmodan, att då årligen 50 stamhästar beräknades uttagas till egna tjänstehästar, men riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning beviljat medel till inköp av allenast 36 remonter för ersättande av dessa stamhästar, en årlig brist av 14 remonter skulle komma att uppstå. Chefen för remonteringsstyrelsen hade därvid förbisett, att ifrågavarande 50 stamhästar skulle hava varit i bruk vid truppförbandet minst 3 år, innan de uttoges till egna tjänstehästar, och att alltså full remontering i ersättning för dem icke erfordrades. I själva verket komme 36 remonter årligen att i det allra närmaste matematiskt motsvara det verkliga remonteringsbehovet, sedan systemet hunnit sträcka sina verkningar till alla årsklasser av hästar. Då alltså fullt tillräckligt vederlag blivit berett för den uttagning av 50 stamhästar till egna tjänstehästar, som beräknades årligen komma att äga rum, samt alltså det i lösen för dessa hästar inflytande beloppet, beräknat till minst 1,900 kronor för varje häst, kunde tillgodoföras remonteringsanslaget, borde ifrågavarande inkomstpost för år 1919 upptagas till $(1,900 \times 50 =) 95,000$ kronor.

Genom kungörelse den 18 oktober 1917 har Kungl. Maj:t dels förordnat, att § 3 mom. 7 i kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén skall erhålla den av intendentsdepartementet föreslagna ändrade lydelsen, dels ock föreskrivit, att § 3 i samma kungörelse skall, i den mån nämnda § ej redan ägde tillämpning på grund av vad därom vore i kungörelsen stadgat, träda i kraft den 1 november 1917.

Departements-
chefen.

Vid nu angivna förhållande finner jag mig böra tillstyrka, att ersättningen för till tjänstehäst uttagen stamhäst beräknas till det av arméförvaltningen föreslagna beloppet eller 1,900 kronor och att inkomstposten följaktligen upptages till $(1,900 \times 50 =) 95,000$ kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad jag nu anfört, har jag låtit uppgöra beräkning av ordinarie anslaget till remontering m. m. år 1919 (bil. 96). Av denna beräkning framgår, att den del av utgifterna för året, som skulle behöva täckas genom anslag av riksdagen, utgör 999,655 kronor eller 15,428 kronor mera, än vad riksdagen i förevarande avseende beviljat för år 1918.

Utöver förenämnda belopp skulle därjämte såsom förstärkning av 1919 års anslag erfordras:

[75.]	för inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar kronor	688,600: —
	» transport-, rese- och diverse kostnader	» 25,850: —
	» å depå störtade remonter	» 500: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	714,950: —

Slutligen skulle såsom förstärkning av innevarande års anslag erfordras:

	för inköp av remonter och inlösen av tjänstehästar kronor	422,350: —
	» depåkostnader	» 23,352: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	445,702: —

Detta belopp torde anvisas å tilläggsstat för år 1918. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, med godkännande av bifogade förslag till ny stat för remonteringsstyrelsen (bil. 95), öka ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m.,

nu	kronor	984,227: —
med	»	15,428: —
till	kronor	999,655: —

[76.] 2. Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m.

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m. å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av högst 714,950 kronor.

[77.] 3. Lega av hästar för truppförbandens övningar.

Enligt grunderna för 1914 års härordning erfordras lejning av hästar under viss tid av året såväl för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens övningar som för infanteriets och kavalleriets kulsprute-tjänst. Anslagets storlek beräknas med hänsyn till dels det vid de särskilda truppförbanden erforderliga antalet hästlejningsdagar, dels ett

i förhållande till lejnningstidens längd och vissa andra förhållanden beräknat lejningspris för dag. [77.

Anslaget är i riksstaten för år 1918 upptaget till 939,516 kronor.

I de för riksdagen framlagda beräkningarna har anslaget pläгат uppdelas i två titlar: »Truppförbandens lejningsanslag» och »Intendentsdepartementets lejningsanslag». Under den förra hava upptagits de för de särskilda truppslagen erforderliga anslagsbeloppen och under den senare det antal hästlejningsdagar, som erfordras för större fälttjänstövningar m. m. Samma indelningsgrund torde böra följas vid beräkningen av anslaget för år 1919.

Truppförbandens lejningsanslag.

Infanteriet.

I 1914 års härordningsproposition framhölls, att i och med kulsprutekompaniers organiserande vid infanteriet framträdde även vid detta truppslag behov av lejda hästar. De för nämnda kompanier avsedda 6 stambästarna vore nämligen icke för ändamålet tillräckliga. Verkställda beräkningar hade givit vid handen, att vid varje infanteriregemente därutöver erfordrades under senare delen av rekrytskolan och början av repetitionsövningarna 3 samt under återstoden av sistnämnda övningar 23 lejda hästar. Antalet hästlejningsdagar komme på grund härav att vid varje infanteriregemente utgöra 889 och således för infanteriet i dess helhet att uppgå till 24,892. Mot de sålunda uppgjorda beräkningarna framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Beräkningen
av anslags-
posten enligt
1914 års
härordning.

Då förberedelser år 1915 gjordes för beräknande av lantförsvarets medelsbehov under år 1917, föreslog inspektören för infanteriet, att hästlejningsdagarna vid infanteriet för framtiden måtte ökas från det i härordningspropositionen beräknade antalet, 889 vid varje regemente, till 2,676. Detta förslag, vilket avsåg kulspruteutbildningens bedrivande enligt ett helt annat program än det i härordningspropositionen förutsatta, ansåg sig dåvarande chefen för lantförvarsdepartementet, enligt uttalande till det vid 1916 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, icke kunna tillstyrka, särskilt som frågan angående lämpligaste sättet för kulsprutetjänstens ordnande icke vore definitivt avgjord. Riksdagen delade denna uppfattning, och antalet hästlejningsdagar vid infanteriet blev därför för år 1917 beräknat efter de i härordningspropositionen angivna grunder allenast med den jämkning, som

Anslags-
postens
beräkning
för åren 1917
och 1918.

[77.] föranleddes därav, att regementena ännu icke erhållit hela det för kulsprutetjänsten avsedda antalet stamhästar.

Då sedermera utredning skulle inom arméförvaltningen verkställas rörande lantförsvarets medelsbehov för år 1918, förnyade inspektören för infanteriet sin förenämnda framställning om ökning av hästlejningsdagarnas antal till 2,676 vid varje infanteriregemente samt hemställde vidare, att medel måtte beräknas jämväl för hästlejning under 1918 års reservtruppövning.

I anledning av denna framställning, som av arméförvaltningen tillstyrktes, anförde dåvarande chefen för lantförvarsdepartementet i sitt yttrande till det vid 1917 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet, att med hänsyn till de erfarenheter rörande kulsprutevapnets stora betydelse, som vunnits under det pågående kriget, en utveckling av detta vapen, utöver vad man år 1914 förutsatt, vore icke blott önskvärd utan jämväl av behovet påkallad. Inspektören för infanteriet hade ock enligt erhållet uppdrag verkställt utredning angående kulspruteorganisationens vid infanteriet vidare utveckling. Innan denna utredning blivit prövad och därpå grundat förslag kunde för riksdagen framläggas, ansåge emellertid departementschefen, att någon avvikelse icke borde ske från de i 1914 års härordningsproposition angivna grunderna för beräkandet av det för infanteriets kulsprutekompanier erforderliga behovet av hästlejningsdagar. Antalet hästlejningsdagar vid infanteriet under år 1918 borde därför enligt departementschefens mening beräknas efter nyssnämnda grunder, allenast med den avvikelse, som betingades därav, att under nämnda år beräknades finnas endast en för kulsprutekompaniet avsedd stamhäst vid varje regemente. Ifrågavarande beräkningsgrunder blevo jämväl av riksdagen godkända.

I överensstämmelse härmed hava för innevarande år för infanteriet beräknats 44,912 lejdagsdagar, därav 26,880 à 2 kronor och 18,032 à 3 kronor 50 öre. Det för infanteriet beräknade beloppet utgör följaktligen 116,872 kronor.

Framställning
av inspektören
för infanteriet.

Uti särskilda skrivelser dels till arméförvaltningens intendentsdepartement den 14 februari 1917 och dels till Kungl. Maj:t den 28 juli och den 8 november 1917 har nu inspektören för infanteriet gjort förnyad framställning om tillgodoseende av kulspruteförbandens behov av hästlejning under år 1919. Under 1916 års regementsövningar hade hästhållningen för kulspruteförbanden vid det stora flertalet infanteriregementen varit i större eller mindre grad otillfredsställande. Enligt samstämmiga utta-

landen från flertalet regementschefer hade den omständigheten, att kulsprutekompanierna icke förfogat över tillräckligt antal hästar, varit synnerligen ogynnsam för såväl kompaniets egen utbildning som för samövningarna med regementets vanliga infanteriförband. Det vore därför oundgängligen nödvändigt, såvida icke nämnda kompaniers utbildning skulle äventyras, att deras behov av hästar komme att tillgodoses på ett fullt tillfredsställande sätt. Detta kunde emellertid icke ske, med mindre än att varje kulsprutekompani erhöle, förutom 6 ridhästar, det antal kronan tillhöriga drag- och packhästar, som erfordrades för en kulsprutepluton, nämligen 11.

Lejning av hästar skulle följaktligen ifrågakomma endast för att anskaffa det ytterligare antal hästar, som vid kulsprutekompani erfordrades under regementsövning, eller 22. Förutom att denna anordning i längden sannolikt bleve den billigaste och för kronan fördelaktigaste, bleve det ock därigenom möjligt att bedriva utbildningen i kulsprute-tjänst på ett verksammare sätt än med tillämpning av särskilda lejn-ningsterminer för kulsprutekompanierna, på sätt inspektören föreslagit i sina framställningar rörande hästlejningen under åren 1916 och 1917.

Inspektören för infanteriet föresloge alltså, att frågan om kulsprutekompaniernas förseende med för utbildningen erforderliga hästar skulle lösas på följande sätt:

1. *Aret runt* skulle varje kulsprutekompani hava 6 ridhästar samt 11 drag- och packhästar, alla kronan tillhöriga.

2. *För regementsövningarna* — 32 dagar, in- och utryckningsdagarna medräknade — skulle varje kulsprutekompani leja 22 hästar, vilket för 28 kompanier gjorde ($28 \times 22 \times 32 =$) 19,712 hästlejningsdagar.

3. *För reservtruppövningarna* — 12 dagar — skulle lejas 2 ridhästar samt 11 drag- och packhästar, om icke dessa övningar kunde förläggas till sådan tid, att de i punkt 1 omförmälda 11 draghästarna vore disponibla. Under dessa övningar erfordrades alltså eventuellt ($28 \times 13 \times 12 =$) 4,368 hästlejningsdagar.

Beträffande inspektörens för infanteriet förevarande förslag har arméförvaltningen anfört, att detsamma avveke från de av honom åren 1915 och 1916 gjorda framställningarna i fråga om behovet av hästlejning vid infanteriet huvudsakligen därutinnan, att den hittills ifrågasatta hästlejningen under utbildningstidens två första perioder (den 18 november—den 16 mars samt den 17 mars—den 11 september) skulle ersättas genom anskaffande av 11 stamhästar vid varje kulsprutekompani.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

[77.]

Arméförvaltningen ansåge det icke osannolikt, att detta system i längden komme att bliva för kronan billigare och fördelaktigare än hästlejning, framför allt om nu gällande hästlejningspris icke nedginge. Det vore emellertid även andra faktorer, som härvid måste tagas i betraktande. Först och främst vore frågan om kulspruteorganisationens vid infanteriet utveckling utöver den ram, som bestämts vid den nya härordningens antagande, fortfarande olöst. Det förslag till sådan utveckling, som inspektören för infanteriet den 25 augusti 1916 framlagt för Kungl. Maj:t, hade ännu icke blivit slutligen prövat. Inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande de lantförsvarsbehov, som med hänsyn till de under kriget vunna erfarenheterna borde i främsta rummet tillgodoses, hade i avgivet yttrande över inspektörens för infanteriet nämnda organisationsplan förklarat sig anse, att tillräckliga krigserfarenheter ännu icke förelåge, som möjliggjorde ett slutgiltigt ståndpunkttagande i avseende på frågan om kulsprutevapnets organiserande. De sakkunniga hade därför, ehuru krigets lärdomar enstämmigt gäve vid handen, att ett betydligt ökat behov av kulsprutor förelåge, icke kunnat göra något tillförlitligt uttalande beträffande kulsprutevapnets lämpligaste organisation i samband med vapnets mera betydande utveckling. Uti sitt till statsrådsprotokollet den 23 februari 1917 avgivna yttrande angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande hade även dåvarande departementschefen förklarat sig i likhet med de sakkunniga hålla före, att med organisationsfrågans avgörande borde tillsvidare anstå, till dess ytterligare erfarenheter härutinnan vunnes. Att under dessa förhållanden, då en omorganisation av kulsprutevapnet stode på dagordningen men ännu vore i det stora hela svävande, vidtaga en så omfattande åtgärd som att öka kulsprutekompaniernas stamhästantal från 168 till 476, kunde icke vara tillrådligt. Härtill komme, att arméförvaltningen icke för närvarande vore i stånd att avgiva förslag vare sig rörande sättet för denna betydligt ökade stamhäststyrkas remontering eller till beredande av stallutrymme för densamma.

Arméförvaltningen funne sig därför nödsakad att för närvarande avstyrka inspektörens för infanteriet förslag om ersättande av visst antal för kulsprutekompanierna lejda hästar mot stamhästar och måste ställa sig på den ståndpunkt, som anvisats av 1914 års härordningsbeslut. I enlighet härmed skulle för kulsprutekompanierna, såsom ovan nämnts, beräknas ett antal av 889 hästlejningsdagar vid varje infanteriregemente eller 24,892 dagar för hela infanteriet.

Då, såsom arméförvaltningen vid angivande av medelsbehovet under anslaget till remontering m. m. anmält, hela det antal stambästar, som efter genomförandet av 1914 års härorganisation skulle avses för infanteriets kulsprutekompanier, beräknades vara fyllt vid utgången av år 1918, borde enligt arméförvaltningens mening hästlejningsdagarnas antal år 1919 vid infanteriet bestämmas till nyssnämnda siffra eller 24,892.

[77.]

I likhet med arméförvaltningen håller jag före, att någon avvikelse icke bör ske från de i 1914 års härordningsproposition angivna grunderna för beräkandet av det för infanteriets kulsprutekompanier erforderliga behovet av hästlejningsdagar.

Departements-
chefen.

Då, enligt vad under punkten 75 anförts, infanteriets kulsprutekompanier beräknas under loppet av innevarande år erhålla det antal stambästar, de enligt 1914 års härordning skola hava, torde, på sätt arméförvaltningen föreslagit, för år 1919 endast böra beräknas det antal hästlejningsdagar, som efter genomförd organisation skall tillkomma infanteriet, eller 24,892. Med antagande av samma lejningspris som hittills eller 2 kronor, respektive 3 kronor 50 öre för häst och dag, beroende på, huruvida lejningen äger rum för kortare eller längre tid, skulle alltså infanteriets lejningsanslag uppgå till 72,002 kronor eller 44,870 kronor mindre än för innevarande år.

Kavalleriet.

För kulsprutetjänsten vid kavalleriet hava för innevarande år beräknats sammanlagt 2,800 hästlejningsdagar eller samma antal, som enligt de för 1914 års senare riksdag framlagda beräkningarna ansetts böra tillkomma detta vapenslag efter genomförd härordning. Då lejningspriset upptagits till 3 kronor 50 öre för häst och dag, utgör kavalleriets lejningsanslag följaktligen 9,800 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att någon anledning icke föreligger att för år 1919 frångå de för år 1918 tillämpade beräkningsgrunderna.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Vid sådant förhållande torde kavalleriets lejningsanslag alltså böra för år 1919 upptagas med 9,800 kronor.

Departements-
chefen.

Artilleriet.

För detta vapenslag hava anvisats medel för lejning av hästar under år 1918 enligt samma beräkningsgrunder, som vid den nya härordningens antagande godkändes av riksdagen, med tillägg av det antal

[77.] hästlejningsdagar, som erfordras, till följd av att hela stambäststyrkan icke blivit uppsatt. Hästlejningsdagarnas antal för nämnda år är alltså bestämt:

enligt 1914 års härordning till	145,600 dagar
för ersättande av felande stambästar till	4,500 »
» övningsmarscher, fältartilleriets samt fästnings- och positionsartilleriets skjutskolor ävensom för artilleri- och ingenjörhögskolan m. m.	4,412 »

Summa 154,512 dagar.

Då lejningspriset beräknats till 3 kronor 50 öre för häst och dag, utgör anslaget således 540,792 kronor.

Arméförelt-
ningens
framställning.

Arméföreltningen har anmält, att i denna beräkning för år 1919 icke erfordrades någon annan ändring, än att, enär stambästantalet under samma år komme att ökas, behovet av hästlejning till följd av felande stambästar ställde sig på följande sätt, nämligen:

vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden: 7 hästar i 90 dagar = 630 hästlejningsdagar samt

vid Positionsartilleriregementet: 10 hästar i 90 dagar = 900 hästlejningsdagar eller

tillsammans för nu nämnda behov 1,530 hästlejningsdagar.

Departements-
chefen.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra. Hela antalet hästlejningsdagar för artilleriet torde följaktligen böra upptagas till $(145,600 + 1,530 + 4,412 =) 151,542$. Med beräkning av samma lejningspris som hittills, eller 3 kronor 50 öre för häst och dag, skulle alltså artilleriets lejningsanslag för år 1919 uppgå till $(151,542 \times 3:50 =) 530,397$ kronor eller 10,395 kronor mindre än för innevarande år.

Ingenjörtrupperna.

För hästlejning vid ingenjörtrupperna under år 1918 hava medel anvisats med beräkning av följande antal hästlejningsdagar och lejningspris, nämligen:

vid Svea ingenjörkår	14,000 dagar à kronor 2: 50
» Göta »	14,800 » » » 2: —
» Fälttelegrafkåren	16,526 » » » 2: —
» Bodens ingenjörkår	3,400 » » » 4: —
för övningar i Norrland samt för öv- ningsmarscher m. m.	3,700 » » » 4: —

52,426 dagar.

Anslaget för innevarande år uppgår alltså till 126,052 kronor. [77.]

Arméförvaltningen har anmält, att någon ändring i dessa beräkningsgrunder icke erfordrades för år 1919. Arméförvaltningens framställning.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anfört, torde ingenjörtruppernas hästlejningsanslag för år 1919 böra beräknas på enahanda sätt som för innevarande år och följaktligen upptagas med 126,052 kronor. Departementschefen.

Trängen.

För trängen har för innevarande år beräknats det antal hästlejningsdagar, som enligt 1914 års härordningsbeslut skall efter genomförd härordning tillkomma detta vapenslag, eller 24,000 dagar, efter ett medelpris av 2 kronor 50 öre för häst och dag. Anslaget är i enlighet härmed upptaget till 60,000 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att inspektören för trängen hos intendentsdepartementet gjort framställning om att lejningen av hästar vid trängen måtte i viss omfattning få utbytas mot användande av inköpta och mellan övningstiderna utackorderade hästar. Då emellertid detta system enligt 1917 års riksdags beslut skulle prövas vid vissa artilleritruppförband och tillräckliga erfarenheter ännu icke vunnits rörande möjligheten att tillämpa det i större utsträckning, ansåge sig arméförvaltningen icke för närvarande kunna tillstyrka detta förslag, helst därav skulle föranledas behov av ökat stallutrymme och andra anordningar, om vilka utredning för närvarande saknades. Arméförvaltningen hemställde därför, att trängens hästlejningsanslag för år 1919 måtte, i likhet med vad för närvarande vore bestämt, upptagas till 60,000 kronor. Arméförvaltningens framställning.

Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något annat att erinra, än att jag anser starka skäl tala för, att sådana hästar vid trängen, som skulle utranteras men som äro av beskaffenhet att ännu under något år kunna med fördel användas, böra få behållas och mellan övningstiderna utackorderas. Något ökat stallutrymme föranledes ej härigenom. Besparing å hästlejningsanslaget kan däremot vinnas. Departementschefen.

Intendenturtrupperna.

Under förevarande anslag hava hittills icke beräknats några medel för vid intendenturtrupperna behövlig lejning av hästar. Kostnaderna

[77.] härför hava bestritts av reservationsanslaget till arméns diverse intendenturbehov.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att sistnämnda anslag icke längre syntes böra betungas med ifrågavarande utgifter, för vilka anslaget icke vore avsett, utan syntes intendenturtruppernas hästlejning liksom övriga truppslags böra bestridas från hästlejningsanslaget.

Behovet av hästlejning vid intendenturtrupperna vore, enligt vad chefen för intendenturkåren i skrivelse till intendentsdepartementet den 10 mars 1917 meddelat, relativt litet. Antalet för vinter- och tillämpningsövningar erforderliga hästlejningsdagar kunde för intendenturkompanierna å Karlsborg och i Sollefteå beräknas till 600 för vardera och för kompaniet i Boden till 350, under det att för intendenturkompaniet i Stockholm, vid vilket behovet av körslor vore större på grund av detta kompanis utsträckta förläggning, antalet icke syntes kunna sättas lägre än till 800, inalles alltså 2,350 hästlejningsdagar. Då emellertid ett visst behov av lejda hästar föreläge även under utbildningen i övrigt, borde denna siffra ökas till jämnt 2,500.

Efter samma medelpris som vid trängen eller 2 kronor 50 öre om dagen borde alltså intendenturtruppernas hästlejningsanslag bestämmas till 6,250 kronor.

Departements-
chefen.

Uti 1914 års härordningsproposition ifrågasattes icke någon hästlejning för intendenturtrupperna, ej heller upptogos härför några särskilda medel i de för riksdagen framlagda kostnadsberäkningarna för lantförsvaret efter genomförd härordning. Vid sådant förhållande finner jag mig icke kunna tillstyrka bifall till vad arméförvaltningen i förevarande hänseende föreslagit.

Intendentsdepartementets lejningsanslag.

I de för riksdagen i samband med 1914 års härordningsproposition framlagda beräkningarna rörande detta anslag upptogos under förevarande rubrik 7,000 dagar för lejning av hästar under större fälttjänstövningar m. m. I överensstämmelse härmed har i anslagsberäkningarna för de senare åren upptagits detta dagantal. Däremot har icke något motsvarande medelsbelopp beräknats, enär ifrågavarande lejningskostnader ansetts kunna bestridas från förefintliga reservationer å anslaget.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anmält, att samma tillvägagångssätt syntes kunna tillämpas även för år 1919.

Med hänsyn till vad arméförvaltningen anført, torde några medel för år 1919 icke behöva beräknas för den hästlejning, som ombesörjes av intendentsdepartementet. [77.]
Departements-
chefen.

Kostnader enligt § 72 avlöningsreglementet för armén.

Uti § 72 av gällande reglemente för arméns avlöning under fred stadgas, att därest officer, som icke enligt stat åtnjuter gottgörelse för tjänstehäst, genom generalorder eller, undantagsvis, med arméfördelningschefs begivande, kommenderas beriden till tjänstgöring och han icke göres beriden å kronan tillhörig häst, han skall åtnjuta gottgörelse för hästlega med 6 kronor om dagen och för furage, därest icke dylikt kostnadsfritt tillhandahålles honom, med 1 krona om dagen. Härav uppkommande kostnader skola av arméförvaltningen förskjutas och till ersättande hos Kungl. Maj:t anmälas.

Uti sitt över kassaförlagskommitténs betänkande den 1 november 1917 avgivna utlåtande har nu arméförvaltningen hemställt, att medel för bestridande av hästgottgörelse enligt förenämnda bestämmelse i avlöningsreglementet hädanefter måtte beräknas under hästlejningsanslaget. Enligt verkställd beräkning skulle för ändamålet erfordras förslagsvis 10,000 kronor.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anført rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet, finner jag mig böra tillstyrka bifall till vad arméförvaltningen sålunda hemställt.

För bestridande av ifrågavarande kostnader under år 1918 torde å tilläggsstat för samma år böra äskas ett förslagsanslag av 10,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Extra anslag för bestridande av lejningskostnaderna åren 1918—1919.

Arméförvaltningen har anmält, att reservationerna å hästlejningsanslaget vid utgången av år 1916 uppgått till 605,839 kronor 35 öre. Av detta belopp stode till intendentsdepartementets förfogande för mötande av oförutsedda behov ett belopp av 416,557 kronor 70 öre. Huru avsevärda än dessa besparingar kunde synas vara, vore det dock otvivelaktigt, att de komme att helt och hållet tagas i anspråk under år 1917. Hästlejningsprisen hade nämligen under de senaste åren ökats i hittills oanad grad. Under det att man ännu vid uppgörandet av beräkningarna rörande kostnaderna för 1914 års härordning kunde fullt tillförlitligt räkna med ett lejningspris av 2 kronor om dagen, ifall lejningstiden uppginge till 120 dagar eller därutöver, samt 3 kronor 50

Arméförvalt-
ningens
framställning.

- 7.] öre om dagen för kortare lejning, hade nu prisen stigit till 8 à 10 kronor för längre lejningsperioder och ända till 15 à 20 kronor om dagen under kortare tid.

Dessa höga lejningspris vore givetvis i viss mån beroende på de med världskriget sammanhängande exceptionella förhållanden och torde, då normala förhållanden åter inträdde, komma att i väsentlig mån nedgå. Arméförvaltningen hade därför icke ansett sig böra ifrågasätta, att det ordinarie anslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar ännu skulle röna inflytande av denna, såsom man finge hoppas, tillfälliga konjunktursteigerung av lejningsprisen. Först då dessa kunde antagas hava kommit till ett mera konstant läge, syntes tiden vara inne att föreslå ändring i de grunder, efter vilka anslaget beräknades.

Uppenbart vore emellertid, att varken det av riksdagen för år 1918 beviljade hästlejningsanslaget eller de framställningar om medelsanvisningar för år 1919, som av arméförvaltningen gjorts, ens tillnärmelsevis komme att täcka behovet. Arméförvaltningen ansåge det vara oundgängligen nödvändigt att för båda ifrågavarande år räkna med, att ett medelpris för lejningen av 10 kronor om dagen snarare vore för lågt än för högt. Då arméförvaltningen dock ansåge sig kunna begränsa kostnaderna till sistnämnda belopp, berodde detta dels därpå, att särskild sparsamhet och omtanke vid disponerandet av hästlejningsmedlen under dessa år komme att anbefallas vederbörande truppförvaltningar, dels ock därpå, att under år 1918 en del hästar, som inköpts åren 1914—1915 för att användas vid tjänstgöring till skydd för rikets neutralitet, torde komma att vara disponibla för vanliga truppövningar.

Enligt den vid 1917 års statsverksproposition fogade beräkningen av statsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar år 1918 skulle hästlejningsdagarnas antal nämnda år uppgå till 278,650, oberäknat de 7,000 hästlejningsdagar, som skulle utan särskild medelsanvisning stå till intendentsdepartementets förfogande för oförutsedda ändamål. Efter ett lejningspris av i medeltal 10 kronor om dagen skulle medelsbehovet för ifrågavarande år utgöra kronor 2,786,500: —

Om härifrån droges det belopp, som av riksdagen beviljats för hästlejning, nämligen 939,516 kronor, minskade med 86,000 kronor, som anväts för fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta, eller alltså

»	853,516: —
återstode en brist av	kronor 1,932,984: —

som måste täckas av extra anslagsmedel.

Enligt arméförvaltningens framställning utgjorde antalet år 1919 erforderliga hästlejningsdagar 258,160 och det beräknade ordinarie medelsbehovet 804,501 kronor.

[77.]

Med beräkning av lejuingsprisets höjning till 10 kronor om dagen komme det verkliga medelsbehovet å detta anslag år 1919 att uppgå till kronor 2,581,600: —.

Efter avdrag av det belopp » 804,501: —

som borde utgå från det ordinarie hästlejningsanslaget, återstode kronor 1,777,099: —
att anvisas av extra ordinarie medel.

Det extra anslag, som erfordrades till förstärkning av hästlejningsanslaget, utgjorde alltså (1,932,984 + 1,777,099 =) 3,710,083 kronor.

I detta sammanhang har arméförvaltningen till behandling upp-tagit frågan om anställande av fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta samt därvid anfört följande:

I det av riksdagen för år 1918 beviljade hästlejningsanslaget in-ginge ett belopp av 86,000 kronor för bestridande av kostnaderna för anställande av fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta. Emellertid hade fråga uppstått, att en del av de under åren 1914 och 1915 på grund av Kungl. Maj:ts särskilda före-skrifter inköpta extra hästarna vid artilleriet skulle försäljas. Efter härom verkställd utredning hade generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet föreslagit, att omkring 600 av de bästa av dessa hästar skulle bibehållas i kronans ägo såsom stamhästar för att ersätta lejda hästar och å de tider, då de ej erfordrades för truppförbandens övningar, utackorderas till fodervärdar. Arméförvaltningens intendentsdepartement hade i skrivelse den 8 augusti 1917 förklarat sig icke hava något annat att erinra mot detta förslag, än att det syntes tvivelaktigt, huru-vida det läte sig göra att under rådande foderbrist utackordera hela det antal hästar, varom nu vore fråga. I den mån detta kunde ske, vore det emellertid till fördel, att sådan överflyttning ägde rum, ty därigenom minskades i motsvarande grad behovet att år 1918 inköpa hästar för utbyte mot lejda.

Därest Kungl. Maj:t funne gott bifalla vad generalfälttygmästaren och arméförvaltningen sålunda föreslagit, syntes de för inköp av 100 lejda hästar i 1918 års hästlejningsanslag ingående medel, 86,000 kro-nor, icke nämnda år behöva tagas i anspråk, enär antagligt vore, att utackorderingskontrakt kunde uppgöras åtminstone beträffande nyss-nämnda antal. De därigenom besparade medlen bleve i dylikt fall

[77.] disponibla för enahanda ändamål år 1919, och särskilda medel för fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta syntes alltså icke behöva beräknas för sistnämnda år.

Inspektörens
för infanteriet
skrivelse den
8 november
1917 med
utredning an-
gående häst-
lejningspri-
serna under
år 1917.

För belysande av de nuvarande lejningskostnaderna torde här böra intagas följande av inspektören för infanteriet med hans förenämnda underdåniga skrivelse den 8 november 1917 överlämnade

Tablå

över lejningspris vid kulsprutekompanierna under 1917 års regementsövningar.

<i>I. arméfördelningen.</i>		<i>IV. arméfördelningen.</i>	
I. 7	kronor 12: 50 per häst och dag	I. 1	kronor 14: 00 per häst och dag
I. 11	” 11: 97 ” ” ” ”	I. 2	kronor 11: 50 à 14: 00 ” ” ” ”
I. 16	” 10: — ” ” ” ”	I. 3	” 12: — ” ” ” ”
I. 24	” 7: 95 ” ” ” ”	I. 10 ...	” 9: 20 à 10: 50 ” ” ” ”
I. 25	” 7: — ” ” ” ”	I. 26 ...	” 10: — ” ” ” ”
<i>II. arméfördelningen.</i>		<i>V. arméfördelningen.</i>	
I. 4	kronor 10: — à 16: — per häst och dag	I. 8	kronor 13: — per häst och dag
I. 5	” 8: — ” ” ” ”	I. 13	” 25: — ” ” ” ”
I. 12 ...	” 9: 87 ” ” ” ”	I. 18	” 10: — ” ” ” ”
I. 21 ...	” 10: 80 ” ” ” ”	I. 22	” 10: 50 ” ” ” ”
<i>III. arméfördelningen.</i>		<i>VI. arméfördelningen.</i>	
I. 6	kronor 7: 25 per häst och dag	I. 14	Ingen lejnning
I. 9	” 9: 50 ” ” ” ”	I. 20	kronor 10: 50 per häst och dag
I. 15	” 13: — ” ” ” ”	I. 23	” 11: 79 ” ” ” ”
I. 17	” 13: 50 ” ” ” ”	I. 28	” 12: 95 ” ” ” ”

Departements-
chefen.

Enligt de av mig tillstyrkta grunderna för ordinarie hästlejningsanslagets beräkning skulle detsamma för år 1919 uppgå till 808,251 kronor (se bil. 97). På grund av de för närvarande rådande höga lejningsprisen, vilka med all sannolikhet komma att kvarstå ännu en tid framåt, är det emellertid tydligt, att särskilda medel måste beräknas för det ordinarie anslagets förstärkning. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har arméförvaltningen för ifrågavarande ändamål beräknat ett belopp av icke mindre än 3,710,083 kronor. Att märka är dock, att detta belopp avser förstärkning av såväl innevarande års anslag som anslaget för år 1919.

Med hänsyn till de synnerligen stora kostnader hästlejningen under nuvarande förhållanden medför synes mig böra tagas under övervägande, huruvida icke dessa kostnader skulle kunna avsevärt nedbringas genom att för de vanliga truppövningarna taga i anspråk en del av de hästar, som under åren 1914 och 1915 inköpts eller kvarhållits för att användas vid tjänstgöring till skydd för rikets neutralitet. Av dessa hästar måste vissa fortfarande tagas i anspråk för mobiliserade eller särskilt organiserade avdelningar, under det att andra på grund av hög ålder numera icke äro lämpliga för truppövningar. För kavalleriets och artilleriets del hava bestämmelser för övrigt redan utfärdats om försäljning av dylika mindre användbara hästar. Ett avsevärt antal inköpta eller kvarhållna hästar torde dock vara av beskaffenhet att fortfarande kunna komma till användning i stället för lejda hästar.

Vid *infanteriet* avser hästlejningen uteslutande kulspruteformationerna. Jämlikt brev den 29 oktober 1915 hava 14 hästar överflyttats till varje kulspruteformation vid infanteriet å fastlandet. Genom särskilda brev har sedermera medgivits, att de från andra truppförband till infanteriets kulspruteformationer å fastlandet sålunda överflyttade hästarna må kvarstanna därstädes till utgången av år 1918. Intet hinder möter att utsträcka tiden för detta medgivande. Av de 14 hästar, vilka överflyttats till varje kulsprutekompani, torde emellertid 3 hästar komma att under innevarande år såsom stamhästar tilldelas regementets kompanichefsgrupp. Antalet övertaliga hästar vid varje infanteriregemente å fastlandet kan följaktligen för framtiden icke beräknas till mer än 11. Under förutsättning att hästfrågan efter hand kommer att ordnas på motsvarande sätt vid Gottlands infanteriregementes kulsprutekompani som vid infanteriregementena å fastlandet, kommer infanteriet att förfoga över sammanlagt ($28 \times 11 =$) 308 övertaliga hästar. Inräknas även de 33 hästar, vilka från och med innevarande utbildningsår disponeras för infanteriets studentkulsprutekompani, kan antalet övertaliga hästar vid infanteriet beräknas till 341.

Jämlikt brev den 19 juni 1917 skola alla inköpta och kvarhållna hästar vid *kavalleriet*, vilka icke överflyttats eller utlånats till andra truppslag, försäljas med undantag av sådana, som avses för särskilt organiserade avdelningar. Några övertaliga hästar äro alltså icke att påräkna vid detta truppslag.

Av inköpta och kvarhållna hästar vid *artilleriet* skola enligt brev den 9 oktober 1917 högst 636 hästar fördelas på samtliga artilleritruppförband och till dessa överlämnas, i den mån avtal kan träffas med fodervärdar om hästarnas utackordering mellan övningstiderna,

[77.] under det att de av ifrågavarande 636 hästar, om vilkas utackordering avtal icke kan träffas, ävensom övriga inköpta eller kvarhållna hästar vid artilleriet skola avyttras, i den mån de icke äro oundgängligen erforderliga för krigsberedskapen.

Enligt av inspektören för artilleriet utarbetat förslag torde nämnda 636 hästar komma att fördelas sålunda:

till Svea	artilleriregemente	75
» Göta	»	66
» Vendes	»	21
» Norrlands	»	i Östersund	52
» »	»	i Boden	25
» Upplands	»	69
» Smålands	»	81
» Gottlands artillerikår	100
» Boden-Karlsborgs artilleriregemente,	Karlsborg		40
» »	»	,Boden	40
» Positionsartilleriregementet		67

Vid *ingenjörtrupperna* finnas för närvarande omkring 220 inköpta hästar. På grund av dessa hästars i allmänhet höga ålder torde för ingenjörtruppernas övningar under åren 1918 och 1919 av desamma icke kunna påräknas mer än omkring 150, nämligen

vid Svea ingenjörkår	omkring	50
» Göta	»	»	25
» Fälttelegrafkåren	»	35
» Bodens ingenjörkår	»	40

Vid *trängen* uppgår antalet inköpta och kvarhållna hästar till omkring 600, oberäknat 52, vilka utlånats från kavalleriet till trängen för att användas vid utbildningen av värnpliktiga studenter och likställda under innevarande utbildningsår. Av samma skäl, som anförts beträffande ingenjörtruppernas hästar, kunna av dessa icke mer än omkring 450 påräknas för trängens övningar under åren 1918 och 1919, nämligen

vid Svea	trängkår	omkring	55
» Göta	»	»	75
» Norrlands	»	»	75
» Skånska trängkåren	»	65	
» Västernorrlands trängkår	»	65	
» Östgöta trängkår	»	65	
för studenter och likställda	»	50	

Vid *intendenturtrupperna* finnas 40 inköpta hästar, av vilka omkring 25 kunna påräknas under 1918 och 1919 års övningar. [77.]

För truppförbandens övningar under åren 1918 och 1919 skulle således följande antal inköpta eller kvarhållna hästar kunna påräknas, nämligen

vid infanteriet	omkring	340
» artilleriet	»	635
» ingenjörtrupperna	»	150
» trängen	»	450
» intendenturtrupperna	»	25
		<hr/>
eller tillhopa	omkring	1,600 hästar.

Med hänsyn till nuvarande höga kostnader för hästlejning synes det välbetänkt att disponera samtliga dessa hästar för vanliga truppövningar i utbyte mot lejda hästar.

I överensstämmelse med för nästlidets års riksdag framlagda grunder har Kungl. Maj:t genom brev den 19 juni 1917 föreskrivit, att försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta under åren 1918—1921 skola anställas vid Svea artilleriregemente och vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden samt att under den tid försöken pågå genom vederbörande truppförbandschefers försorg årligen skola inköpas vid Svea artilleriregemente 75 och vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden 25 för fältartilleriet fullt lämpliga 6—8-åriga draghästar, vilkas utackordering före köpet är säkerställd. Sedermera har emellertid, såsom förut nämnts, genom brev den 9 oktober 1917 föreskrivits, att högst 636 av inköpta och kvarhållna hästar vid artilleriet skola fördelas på samtliga artilleritruppförband och till dem överlämnas, i den mån avtal kan träffas med fodervärdar om hästarnas utackordering mellan övningstiderna, samt att, därest dylik överflyttning kan ske till Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden, det genom brevet den 19 juni 1917 anbefallda inköp av hästar i utbyte mot lejda hästar vid nyssnämnda truppförband åren 1918—1921 i motsvarande grad skall inställas.

Dessa bestämmelser avse således att för försöken vid Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden utbyta lejda hästar mot hästar, som inköpts under åren 1914 och 1915 för att användas vid tjänstgöring till skydd för rikets neutralitet, i stället för, såsom ursprungligen varit avsikten, emot för detta ändamål särskilt in-

[77.] köpta 6—8-åriga draghästar. För detta ändamål tagas endast 100 hästar i anspråk, under det 1,600 inköpta eller kvarhållna hästar stå till förfogande. Det synes därför lämpligt att utvidga försöken, så att de komma att omfatta icke blott de 100 hästar, vilka överflyttas till Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden, utan även övriga 1,500 inköpta eller kvarhållna hästar. Som emellertid riksdagens medverkan erfordras för en dylik ändring av den fastställda planen för försöken, kan densamma icke genomföras förr än från och med år 1919. Under år 1918 komma försöken således att enligt den ursprungliga planen inskränka sig till de 100 hästarna vid Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden, under det att övriga 1,500 inköpta eller kvarhållna hästar även detta år tagas i anspråk enligt hittills under krigsåren brukliga former. Å andra sidan komma under år 1919, sedan för därtill särskilt anvisade medel 100 hästar inköpts vid Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden, sammanlagt 1,700 hästar att stå till förfogande för fortsatta försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta.

För att det skall lyckas att i denna omfattning utbyta lejda hästar mot inköpta, vilka utackorderas till fodervärdar mellan övningstiderna, är det nödvändigt att ordna ett fast ackordsystem, som omfattar flera år. Regimentena böra i sammanhang härmed tillerkännas motsvarande del av statsanslagen till lega av hästar för truppförbandens övningar, till arméns munderingsutrustning ävensom till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag.

Jag övergår nu till att undersöka behovet av extra anslag för bestridande av lejningskostnaderna under åren 1918 och 1919.

Extra anslag för bestridande av lejningskostnaderna år 1918.

Enligt ovan angivna grunder kommer vid *infanteriet* varje regemente att för kulsprutetjänsten under år 1918 disponera 3 stamhästar samt 11 inköpta eller kvarhållna hästar. Enligt 1914 års härordningsproposition erfordras ytterligare för varje infanteriregemente lejning av 18 hästar i 23 dagar, d. v. s. 414 lejningsdagar eller för 28 infanteriregementen 11,592 lejningsdagar. Med beräkning av ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag uppgår lejningskostnaden till 115,920 kronor. Då årets ordinarie lejningsanslag utgör 116,872 kronor, erfordras således vid detta vapenslag intet extra anslag.

För kulsprutetjänsten vid *kavalleriet* hava för innevarande år beräknats sammanlagt 2,800 lejningsdagar och ett lejningsanslag av 9,800 kronor. Med beräkning av ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag erfordras vid *kavalleriet* ett extra anslag av $(28,000 - 9,800 =)$ 18,200 kronor.

[77.]

För *artilleriet* hava anvisats 540,792 kronor för 154,512 lejningsdagar.

a) För försöket att utbyta lejda hästar mot inköpta föfoga Svea artilleriregemente och Norrlands artilleriregementes detachment i Boden över sammanlagt 100 hästar. Genom dessa ersättas 4,200 av de beräknade hästlejningsdagarna. I sammanhang härmed böra nämnda truppförband tillerkännas den vanliga hästlegan av 3 kronor 50 öre för varje hästlejningsdag eller 14,700 kronor.

b) Vid *artilleriet* finnas ytterligare 536 inköpta eller kvarhållna hästar, varav 456 vid fält- och positionsartilleriet och 80 vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente. Dessa hästar ersätta:

$$\begin{array}{r} 456 \times 42 = 19,152 \text{ lejningsdagar,} \\ 80 \times 35 = 2,800 \quad \text{»} \end{array}$$

eller tillsammans 21,952 lejningsdagar.

För dessa behöver lejningsanslaget icke tagas i anspråk.

Sålunda ersättas:

genom försöket	4,200 lejningsdagar
genom inköpta och kvarhållna hästar	21,952 »
	<hr/>
	eller sammanlagt 26,152 lejningsdagar

Av det beräknade antalet, 154,512 lejningsdagar, erfordras således fortfarande 128,360 dagar med en lejningskostnad av 1,283,600 kronor.

Av lejningsanslaget 540,792 kronor skulle 14,700 kronor utgå till vissa regementen för försöket. Å anslaget återstå således 526,092 kronor. För *artilleriet* erfordras alltså ett extra anslag av $(1,283,600 - 526,092 =)$ 757,508 kronor.

För hästlejning vid *ingenjörtrupperna* under år 1918 hava anvisats 126,052 kronor med beräkning av 52,426 lejningsdagar. Enligt verkställd beräkning kunna 22,336 lejningsdagar ersättas genom inköpta eller kvarhållna hästar. För återstående 30,090 lejningsdagar utgör lejningskostnaden efter 10 kronor för häst och dag 300,900 kronor.

[77.] För detta vapenslag erfordras därför ett extra anslag å (300,900 — 126,052 =) 174,848 kronor.

För *trängen* hava för innevarande år beräknats 24,000 lejningsdagar och ett lejningsanslag av 60,000 kronor. Då någon hästlejning icke erfordras vid trängen, kan nämnda anslag å 60,000 kronor besparas.

För *intendenturtrupperna* har icke beräknats något lejningsanslag för år 1918. Något extra anslag synes icke heller erforderligt.

Under år 1918 erfordras följaktligen extra anslag för hästlejningen till följande belopp:

för kavalleriet.....	18,200 kronor
» artilleriet	757,508 »
» ingenjörtrupperna	174,848 »

eller tillhopa 950,556 kronor

Å andra sidan står till förfogande det för trängen beräknade anslaget om 60,000 kronor. Slutliga bristen å anslaget skulle således belöpa sig till 890,556 kronor.

Enligt vad intendentsdepartementet uti skrivelse den 9 november 1917 meddelat, hava besparingarna å hästlejningsanslaget vid utgången av år 1917 beräknats uppgå till omkring 860,000 kronor, därav omkring 200,000 kronor å truppförbandens lejningsanslag och omkring 660,000 kronor å departementets andel av anslaget. Nämnda besparingar hava uppstått därigenom, att enligt särskilda beslut inköpta eller kvarhållna hästar tagits i anspråk i stället för lejda hästar. Det synes mig lämpligt, att en del av dessa reservationer, förslagsvis 290,556 kronor, tagas i anspråk för bestridande av de ökade lejningskostnaderna under år 1918.

Det för år 1918 erforderliga förstärkningsanslaget skulle alltså uppgå till (890,556 — 290,556 =) 600,000 kronor.

Å reservationerna under anslaget skulle till år 1919 återstå ett belopp av (860,000 — 290,556 =) 569,444 kronor.

Extra anslag för bestridande av lejningskostnaderna år 1919.

Det ordinarie lejningsanslaget för *infanteriet* upptager

10,080 lejningsdagar à 2: — kronor	20,160 kronor
14,812 » » 3: 50 »	51,842 »
<u>Summa 24,892 lejningsdagar samt</u>	<u>72,002 kronor</u>

Enligt verkställd beräkning kunna 15,232 lejningsdagar ersättas genom inköpta eller kvarhållna hästar. Härför böra regementena av lejningsanslaget få tillgodoräkna sig 38,192 kronor. För återstående 9,660 lejningsdagar återstå av lejningsanslaget 33,810 kronor. Beräknas lejningspriset till 10 kronor för häst och dag, erfordras vid infanteriet ett extra anslag av $(96,600 - 33,810 =) 62,790$ kronor.

För kulsprutetjänsten vid *kavalleriet* beräknas i ordinarie anslag för år 1919 9,800 kronor för 2,800 lejningsdagar. Med beräkning av ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag, erfordras vid kavalleriet ett extra anslag av $(28,000 - 9,800 =) 18,200$ kronor.

För *artilleriet* upptager ordinarie lejningsanslaget för år 1919 151,542 dagar à 3 kronor 50 öre, d. v. s. 530,397 kronor.

För försöket att ersätta lejda hästar med inköpta förfogar artilleriet över 736 hästar, nämligen 656 vid fält- och positionsartilleriet samt 80 vid fästningsartilleriet. Genom dessa kunna följande antal hästlejningsdagar ersättas:

vid fält- och positionsartilleriet	$656 \times 42 =$	27,552 lejningsdagar
vid fästningsartilleriet	$80 \times 35 =$	2,800 »

tillsammans 30,352 lejningsdagar.

Regementena böra erhålla motsvarande del av lejningsanslaget eller $(30,352 \times 3,50 =) 106,232$ kronor. Således återstå 121,190 lejningsdagar samt av lejningsanslaget 424,165 kronor. Beräknas lejningspriset till 10 kronor för häst och dag, erfordras vid artilleriet ett extra anslag av $(1,211,900 - 424,165 =) 787,735$ kronor.

För hästlejning vid *ingenjörtrupperna* under år 1919 utgör ordinarie anslaget 126,052 kronor för 52,426 lejningsdagar. Enligt verkställd beräkning kunna 20,889 lejningsdagar ersättas genom inköpta eller kvarhållna hästar. Kårerna böra erhålla motsvarande del av lejningsanslaget eller 50,000 kronor.

Således återstå 31,537 lejningsdagar samt av lejningsanslaget 76,052 kronor. Beräknas lejningspriset till 10 kronor för häst och dag, erfordras vid ingenjörtrupperna ett extra anslag av $(315,370 - 76,052 =) 239,318$ kronor,

Vid *trängen och intendenturtrupperna* erfordras under år 1919 ingen hästlejning. Men å andra sidan böra trängtrufförbanden för försöket att ersätta lejda hästar med inköpta få tillgodoräkna sig de ordinarie hästlejningsanslagen.

Under år 1919 erfordras följaktligen extra anslag för hästlejning till följande belopp:

[77.]	för infanteriet	62,790 kronor
	» kavalleriet	18,200 »
	» artilleriet	787,735 »
	» ingenjörtrupperna	239,318 »
		<hr/>
		sammanlagt 1,108,043 kronor

Såsom förut nämnts, skulle av reservationerna under hästlejningsanslaget till år 1919 återstå ett belopp av 569,444 kronor. Härav torde en del, förslagsvis 408,043 kronor, kunna tagas i anspråk för tillgodoseende av medelsbehovet under år 1919.

För förstärkning av hästlejningsanslaget under år 1919 skulle således av riksdagen behöva äskas ett belopp av (1,108,043 — 408,043 =) 700,000 kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar för år 1919 (se bil. 97), slutande å ett belopp av 808,251 kronor eller 131,265 kronor mindre än för år 1918.

Såsom förut nämnts, skulle för förstärkning av 1919 års anslag erfordras ett belopp av 700,000 kronor. Detta belopp torde böra anvisas å extra stat för år 1919.

Därjämte skulle för förstärkning av innevarande års anslag erfordras ett anslag av 600,000 kronor. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat för år 1918. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att minska ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar,
 nu kronor 939,516:—
 med » 131,265:—
 till kronor 808,251:—

[78.] 4. Förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av högst 700,000 kronor.

N. **Diverse.**

1. **Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande,**
oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 18,000: —

2. **Soldathemsverksamhet.**

[79.]

Med anledning av en inom riksdagen väckt motion beslöt 1915 års riksdag att för år 1916 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag å fjärde huvudtiteln av 10,000 kronor, att tilldelas centralstyrelsen för Förbundet soldaternas vänner för att mot redovisningsskyldighet användas till förbundets verksamhet på villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma.

Uti 1916 års statsverksproposition upptogs icke något anslag för ifrågavarande ändamål. Emellertid beslöt riksdagen med anledning av särskilda inom riksdagen väckta motioner att på extra stat för år 1917 till understöd åt föreningar, som verkade för ökad trevnad för manskapet och dess höjande i sedligt och religiöst hänseende, bevilja ett anslag av 10,000 kronor att på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, användas som bidrag till föreningarnas omkostnader för soldathemsverksamhet å förläggningssorter och mötesplatser.

Efter det arméförvaltningens civila departement anbefallts att inkomma med förslag till närmare bestämmelser angående anslaget användande, anförde departementet uti med anledning härav avgivet yttrande, att de för ifrågavarande ändamål verkande sammanslutningarna vid anslaget fördelning lämpligen borde uppdelas i tre grupper, nämligen

I. Förbundet »Soldaternas vänner» med därtill anslutna soldathem (föreningar);

II. Sammanslutningar, avseende truppförbandens egen soldatverksamhet; samt

III. Övriga från truppförbanden fristående sammanslutningar, som verkade för ökad trevnad för manskapet och för dess höjande i sedligt och religiöst hänseende.

I enlighet härmed hade departementet uppgjort förslag till anslaget fördelning till vissa närmare angivna sammanslutningar.

[79.] Såsom i förra statsverkspropositionen anmäldes, godkände Kungl. Maj:t den 15 december 1916 den av civila departementet sålunda föreslagna fördelningen av anslaget.

För innevarande år har riksdagen efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för ifrågavarande ändamål beviljat ett extra anslag å likaledes 10,000 kronor, avsett att fördelas efter enahanda grunder som 1917 års anslag.

Departements-
chefen.

Då riksdagen funnit sig böra anslå medel för främjande av den verksamhet, varom här är fråga, synes anslag för ändamålet jämväl böra för år 1919 av riksdagen äskas. Anslaget torde böra utgå med samma belopp som förut eller 10,000 kronor och fördelas efter enahanda huvudgrunder som årets anslag.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för understödjande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

[80.]

3. Extra utgifter.

Anslaget till extra utgifter utgick under åren 1904—1915 med 80,000 kronor. Med anledning av den utav 1914 års riksdag beslutade omläggningen av ordinarie avlöningsanslaget från fast anslag till förslagsanslag blev emellertid anslaget från och med år 1916 höjt till 600,000 kronor för att kunna lämna tillgång till bestridande av en del sådana utgifter, som förut plägat anvisas å fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Kassaförlags-
kommitténs
förslag.

Med anledning av kassaförlagskommitténs förslag om avveckling av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet föreligger nu fråga om ytterligare höjning av anslaget till extra utgifter.

Uti sitt betänkande har sålunda kassaförlagskommittén framhållit, att sådana förskott, som avsåge rent tillfälliga och oförutsedda utgifter och vart för sig stannade inom ett belopp av omkring 10,000 kronor, torde kunna bestridas från de under de olika huvudtitlarna till Kungl. Maj:ts förfogande ställda reservationsanslagen till extra utgifter, under förutsättning att dessa anslag erhöles lämplig förstärkning. Av en statistik för åren 1912—1916 hade kommittén funnit, att dylika för-

skottsutgifter under sagda tid utgått med i medeltal 79,300 kronor, därav å lantförvarsdepartementets del 3,500 kronor. Om anslagen till extra utgifter under den gångna tiden varit ökade med förenämnda belopp, ansåge kommittén, att ifrågavarande slag av förskott ej behövt ifrågakomma. För framtiden borde däremot utan tvivel en sådan ökning med hänsyn till budgetens stegring i allmänhet beräknas något högre.

[80.]

Under erinran att fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, vilka förut plägat tagas i anspråk för bestridande av en hel del tillfälliga och oförutsedda utgifter, efter den beslutade omläggningen av avlöningsanslaget till förslagsanslag nedgått högst väsentligt och numera vore i det närmaste uttömda, har arméförvaltningen uti sitt den 1 november 1917 över kassaförslagskommitténs betänkande avgivna yttrande förklarat sig i likhet med kommittén anse, att därest mindre förskott för utgifter av oförutsedd natur skulle upphöra, en höjning av anslaget till extra utgifter vore erforderlig.

Arméförvaltningens yttrande.

Uti sitt berörda yttrande har arméförvaltningen jämväl gjort framställning om att medel å riksstaten måtte beräknas för bestridande av vissa andra slag av utgifter, vilka hittills anvisats å förskottstitel. Sålunda borde medel med nedan angivna belopp beräknas för följande ändamål, nämligen:

1:o) Gottgörelse enligt § 42 i avlöningsreglementet för armén, förslagsvis	kronor 15,000: —
2:o) Upprätthållande av arkitektgöromålen å arméförvaltningens fortifikationsdepartement.....	» 6,000: —
3:o) Anställande inom arméförvaltningens fortifikationsdepartement av en ledare för utredningar m. m. rörande större byggnadsarbeten, förslagsvis.....	» 4,500: —
4:o) Hyra för lantförsvarets räkning av vissa lokaler inom arméförvaltningens gamla ämbetshus.....	» 3,550: —
5:o) Medel till betalning av ränta å vissa staden Kristianstads utgifter med anledning av Norra skånska infanteriregementets förläggning till staden	» 7,179: 93
6:o) Förordnande av en extra föredragande i arméförvaltningens civila departement.....	» 6,825: —

Enligt arméförvaltningens uppfattning borde medel för bestridande av ifrågavarande utgifter beräknas för de under 1:o) upptagna under

[80.] anslaget till intendenturkåren, för de under 2:o) upptagna under anslaget till arméförvaltningen och för de under 3:o)—6:o) upptagna tillsvidare under anslaget till extra utgifter.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anfört rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskottsförfarandet, finner jag mig böra tillstyrka, att anslaget till extra utgifter höjes med det belopp, som kan finnas erforderligt för bestridande av sådana *mindre, rent tillfälliga och oförutsedda utgifter*, som hittills anvisats å förskottstitel. Enligt kassaförslagskommitténs beräkning skulle för ifrågavarande ändamål hava under åren 1912—1916 erfordrats i medeltal 3,500 kronor för år. På grund av budgetens stegring i allmänhet borde dock enligt kommitténs uppfattning för framtiden beräknas ett något högre belopp. Härutinnan instämmer jag med kommittén.

Vad härefter angår förenämnda av arméförvaltningen särskilt omnämnda utgiftsposter, anhåller jag att få anföra följande:

Uti § 42 av *gällande reglemente för arméns avlöning under fred* stadgas följande:

»1. Till den, som, utan att uppbära lön eller arvode från intendenturkårens stat och utan att på grund av allmänna bestämmelser vara berättigad till dagtraktamente, tjänstgör inom intendenturkåren, utgår, förutom ordinarie avlöning, dagarvode

i befattning, avsedd för personal av officers rangklass, med fyra kronor; samt

i förråds- och magasinsförvaltarbefattning med två kronor.

2. Denna gottgörelse bestrides av besparingarna å anslaget till intendenturkåren, eller skall, om dessa icke därtill lämna tillgång, av arméförvaltningen förskjutas och sedermera hos Kungl. Maj:t till ersättande anmälas.»

Enligt arméförvaltningens förslag skulle medel för bestridande av de kostnader, som enligt förenämnda bestämmelse hittills förskjutits och som kunde beräknas till förslagsvis 15,000 kronor, upptagas under anslaget till intendenturkåren. Då emellertid detta är ett fast anslag och förslag dessutom föreligger att vid en ändrad uppställning av anslagen under fjärde huvudtiteln sammanföra anslaget till intendenturkåren med avlöningsanslaget, synes det mig icke nu lämpligt att under nämnda anslag beräkna medel för ifrågavarande ändamål, utan torde härför erforderliga medel tillsvidare lämpligen kunna utgå från anslaget till extra utgifter.

Efter därom av arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjord framställning har Kungl. Maj:t under en följd av år medgivit, att för *upp-rätthållande av arkitektgöromålen å fortifikationsdepartementets ritbyrå* finge användas ett belopp av högst 6,000 kronor. Ifrågavarande belopp har av civila departementet förskjutits och sedermera anmälts till ersättande. Enligt arméförvaltningens förslag borde härför erforderliga medel beräknas under anslaget till arméförvaltningen. Då det emellertid icke synes mig lämpligt att nu för denna saks skull vidtaga ändring uti den av nästlidet års riksdag fastställda staten för arméförvaltningen, torde jämväl för ifrågavarande ändamål erforderliga medel tillsvidare få utgå av anslaget till extra utgifter.

[80.]

Uti underdånig skrivelse den 13 februari 1915 anmälde arméförvaltningens fortifikationsdepartement, att i samband med genomförandet av 1914 års härordning måste under loppet av några år mycket omfattande extra ordinarie byggnadsarbeten komma att utföras genom departementets försorg utöver de arbeten, som skulle utföras med medel av ordinarie byggnadsanslaget, samt att på grund av samtidigt pågående fästningsbyggnadsarbeten, större anskaffningar av ingenjörmateriel samt nyuppsättning av ingenjörtrupperna departementets kasernbyggnadsavdelning icke kunde tillgodoses genom ditplacering av tillräckligt antal i tjänst varande officerare. Med anledning härav hemställde departementet, att förutvarande chefen för departementets kasernbyggnadsavdelning, översten i fortifikationens reserv C. L. Lundquist måtte få från och med den 15 mars 1915 och tillsvidare, så länge hans biträde för nu ifrågavarande arbeten kunde anses erforderligt, anställas såsom *ledare för utredningar av och förslags uppgörande till alla större extra ordinarie byggnadsarbeten* mot en avlöning av 350 kronor i månaden, ävensom att rese- och traktamentsersättning för behövlige tjänsteresor måtte få till Lundquist utbetalas i enlighet med vad i resereglementet för andra klassen bestämdes.

Genom brev den 26 februari 1915 biföll Kungl. Maj:t på det sätt den gjorda framställningen, att Lundquist finge tillsvidare under år 1915 för ifrågavarande ändamål anställas hos fortifikationsdepartementet mot åtnjutande av de utav departementet föreslagna avlöningsförmåner ävensom vid erforderliga resor, rese- och traktamentsersättning enligt andra klassen i gällande resereglemente, och skulle härför föranledda kostnader av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Genom särskilda kungl. brev hava dylika medgivanden lämnats för åren 1916—1918.

Då en ledare för utredningar m. m. rörande större byggnadsarbeten

[80.] ännu en tid framåt kommer att inom fortifikationsdepartementet erfordras, torde, på sätt arméförvaltningen hemställt, härför erforderliga medel, förslagsvis 4,500 kronor, böra beräknas under anslaget till extra utgifter.

Sedan fråga blivit väckt om förnyat *förhyrande* under ett års tid, räknat från och med den 1 oktober 1917, av *de för lantförvarsdepartementets kommandoexpedition samt förste vaktmästarens i departementets kansliexpedition räkning* dittills *förhyrda lokalerna* om 9 rum och ett kök i det förut åt arméförvaltningen upplåtna, numera Stockholms stad tillhöriga hus vid Munkbrogatan, anmälde Stockholms stads hyreskontor, att årshyran efter nämnda tidpunkt skulle för de åt kommandoexpeditionen upplåtna lokalerna utgöra 3,500 kronor samt för den av vaktmästaren disponerade bostaden 550 kronor.

Efter det överintendentensämbetet uti avgivet utlåtande meddelat, att Stockholms stad vore villig att för de till kommandoexpeditionen upplåtna lokalerna nedsätta hyran från begärda 3,500 kronor till 3,000 kronor, uppdrog Kungl. Maj:t genom brev den 28 september 1917 åt överintendentensämbetet att för en tid av ett år, räknat från och med den 1 oktober 1917, förhyra ifrågavarande lokaler för en kostnad av högst 3,550 kronor, att av arméförvaltningen förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Då man har att jämväl för framtiden emotse utgifter av förevarande slag, torde, på sätt arméförvaltningen hemställt, härför erforderliga medel böra beräknas under anslaget till extra utgifter.

Genom brev den 31 december 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att *Norra skånska infanteriregementet* skulle *förläggas till Kristianstad*, så snart kasernetablissemang för regementet blivit där uppfört, samt bemyndigade arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i enlighet med ett av stadsfullmäktige avgivet anbud träffa avtal med staden om upplåtelse av mark m. m.

Uti underdånig skrivelse den 5 december 1914 anmälde sedermera fortifikationsdepartementet, att departementet med anledning härav den 28 februari 1908 avslutat berörda avtal med staden, enligt vilket avtal kronan förbundit sig att, därest regementet i sin helhet icke vore förlagt till staden före den 1 oktober 1912, från sistnämnda dag, till dess så skett, till staden erlägga 5 procent årlig ränta å de utgifter staden på grund av avtalet kunde komma att vidkännas.

Sedan stadens drätselkammare anmält, att stadens utgifter på grund av förenämnda åtagande uppgått till 143,598 kronor 69 öre, samt hemställt om utbekommande av 5 procent årlig ränta härå från och med

den 1 oktober 1912 intill dess regementet blivit förlagt till staden, har Kungl. Maj:t genom särskilda brev medgivit, att ifragavarande staden tillkommande räntebelopp eller 7,179 kronor 93 öre för år finge av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

[80.]

Då, enligt vad arméns kasernbyggnadsnämnd meddelat, regementets kasernetablissemang icke kan förväntas bliva färdigt förr än tidigast under loppet av år 1920 samt regementet icke kan i sin helhet till staden förläggas, förr än kasernetablissemanget blivit färdigställt, måste förenämnda räntegottgörelse ännu en tid framåt till staden utbetalas. Härför erforderliga medel torde, på sätt arméförvaltningen hemställt, böra beräknas under anslaget till extra utgifter.

Uti underdånig skrivelse den 10 augusti 1915 anmälde arméförvaltningen, att under loppet av de senaste åren en ständigt fortgående ökning av civila departementets arbetsböda ägt rum samt att det till följd därav vore oavvisligen nödigt att lätta arbetsbördan å kanslibyrån och stärka arbetskrafterna å revisionen. Då detta lämpligen skulle kunna ske genom att utbryta åtskilliga slag av ärenden från de nuvarande kansli- och kameralbyråerna samt anförtro dessa ärenden åt en *extra föredragande*, hemställde arméförvaltningen, bland annat, att för tiden från och med den 1 september 1915 intill utgången av år 1916 å civila departementet måtte få anställas en extra föredragande att med byråchefens befogenhet och skyldigheter och utan hinder av föreskrifterna i §§ 14 och 15 av ämbetsverkets instruktion handlägga och föredraga vissa närmare angivna mål och ärenden, att till extra föredragande måtte förordnas lämplig tjänsteman i andra lönegraden, att denne måtte för befattningens uppehållande, utöver sina ordinarie avlöningsförmåner, uppbära ett arvode av 1,200 kronor för år räknat, att den tjänsteman i första lönegraden, som förordnades att uppehålla en tjänst i andra lönegraden, måtte på enahanda sätt uppbära ett arvode av 1,800 kronor likaledes för år räknat, att den, som förordnades att uppehålla en tjänst i första lönegraden, måtte erhålla ett arvode av 3,600 kronor för år räknat, samt att semester måtte utan minskning i den sålunda bestämda avlöningen under år 1916 åtnjutas av de två förstnämnda under 1^{1/2} månad och av den sistnämnde under 1 månad.

Genom brev den 19 augusti 1915 biföll Kungl. Maj:t den sålunda gjorda framställningen samt föreskrev, att härav föranledda kostnader, högst 9,112 kronor 50 öre, skulle av civila departementet förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Enahanda för-

[80.] stärkning av arbetskrafterna å civila departementet har sedermera medgivits för åren 1917 och 1918.

Då anställandet av en extra föredragande å civila departementet alltjämt betingas av den departementet påvilande arbetsmängden, torde de härav föranledda kostnaderna, utgörande 6,825 kronor för år, tillse vidare, i avvaktan på ett blivande beslut om förstärkning av den ordinarie personalen, böra beräknas under anslaget till extra utgifter.

I enlighet med vad sålunda anförts, skulle anslaget till extra utgifter alltså behöva höjas med följande belopp, nämligen:

1:o) Mindre rent tillfälliga och oförutsedda utgifter.....	kronor	3,500:—
2:o) Gottgörelse enligt § 42 avlöningsreglementet för armén	»	15,000:—
3:o) Upprätthållande av arkitektgöromålen å fortifikationsdepartementet	»	6,000:—
4:o) Ledare för utredningar m. m. rörande större byggnadsarbeten	»	4,500:—
5:o) Hyra för lantförsvarets räkning av vissa lokaler	»	3,550:—
6:o) Viss räntegottgörelse åt staden Kristianstad	»	7,179:93
7:o) Extra föredragande hos arméförvaltningens civila departement	»	6,825:—

eller tillhopa kronor 46,554:93

Med hänsyn till den förhöjning kassaförlagskommittén ansett erforderlig uti den under 1:o) upptagna posten på grund av budgetens stegring i allmänhet torde nyssnämnda belopp böra höjas till i runt tal 50,000 kronor.

För bestridande av motsvarande utgifter under år 1918 torde å tilläggsstat för samma år böra äskas ett förslagsanslag av högst 50,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att öka ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter,

nu	kronor	600,000:—
med	»	50,000:—
till	kronor	650,000:—

4. **Civilanställning.**

[81.]

Å riksstaten har alltsedan år 1915 varit på extra stat uppfört ett förslagsanslag av 20,000 kronor till underlättande för volontärer, som efter rekapitulation tjänat minst 5 år, att erhålla civilanställning i statens tjänst.

Genom särskilda kungörelser den 19 februari 1915 och den 1 december 1916 har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser angående beredande av anställning i postverket och vid statens järnvägar för viss personal vid armén, och skola enligt dessa bestämmelser vissa härav föranledda kostnader utgå från förevarande anslag.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att då utgifter på grund av redan meddelade eller blivande bestämmelser för ifrågavarande ändamål även under år 1919 komme att bli erforderliga, men ledning hittills icke kunnat vinnas för bedömande, i vad mån anslaget kunde behöva höjas, å extra stat för år 1919 måtte för ändamålet anvisas ett förslagsanslag till enahanda belopp, som beviljats för år 1918, eller 20,000 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Under åberopande av vad arméförvaltningen sålunda anført, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till åtgärder för *civilanställning* å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

5. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.**

[82.]

Uti sitt den 20 mars 1917 avgivna betänkande har kassaförlagskommittén hemställt, att å riksstaten måtte under vederbörande huvudtitlar uppföras förslagsanslag för bestridande av kostnader för kommittéer, kommissioner, och utredningar genom sakkunniga. Med ledning av en statistik över kommittékostnaderna under åren 1911—1915 ansåg kommittén, att under fjärde huvudtiteln borde för ifrågavarande ändamål beräknas ett belopp av 200,000 kronor.

Arméförvaltningen har uti sitt över kassaförlagskommitténs betänkande den 1 november 1917 avgivna utlåtande förklarar sig icke

[82.] hava något att erinra mot den sålunda gjorda beräkningen av ifrågavarande anslag.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 anfört rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskottsförfarandet, torde från och med år 1919 å riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföras ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, förslagsanslag». I enlighet med kassaförlagskommitténs, av arméförvaltningen biträdda förslag torde ifrågavarande anslag bära upptagas med 200,000 kronor.

För bestridande av motsvarande utgifter under år 1918 torde enahanda belopp bära äskas å tilläggsstat för samma år. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:ts föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 200,000 kronor, benämnt »Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, förslagsanslag.»

[83.]

6. Generalstabens översiktskarta över Sverige.

Anslag
vid 1913 års
riksdag.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1913 års riksdag under fjärde huvudtiteln därom gjorda framställning anvisade riksdagen å extra stat för år 1914 ett anslag av 19,700 kronor för utgivande av en översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000. Kostnaderna för ifrågavarande karta, vilken huvudsakligen är avsedd att tjäna som militär operationskarta, hade av chefen för generalstabens i underdånig skrivelse den 17 oktober 1912 beräknats uppgå till omkring 75,000 kronor. Det av riksdagen anvisade anslaget var avsett att täcka utgifterna för en första serie av sex kartblad.

Anslag
vid 1915 års
riksdag.

Uti underdånig skrivelse den 11 september 1914 anmälde chefen för generalstabens, att av de kartblad, för vilkas utförande anslag beviljats, bladen VII Norrköping, VIII Stockholm och XI Uppsala redan utgivits och bladet X Falun inom den närmaste tiden komme att utgivas. Förutom till utförande av nämnda fyra blad syntes anslaget jämte de genom försäljning av redan utgivna kartblad influtna medel vara tillräckligt för fullbordande av det påbörjade kartbladet VI

Karlstad. Däremot erfordrades anvisande av ytterligare medel för utgivande av bladet IX Uddeholm, varjämte arbetet syntes böra fortsättas med de södra Sverige omfattande bladen I—V, och krävdes för kartarbetets fullföljande enligt denna plan ett anslag av 20,000 kronor.

[83.]

I överensstämmelse härmed anvisade 1915 års riksdag, på därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjord framställning, för berörda ändamål å extra stat för år 1916 ett anslag av 20,000 kronor.

I underdånig skrivelse den 16 oktober 1917 har nu chefen för generalstabens gjord framställning om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande kartarbetes fullföljande. Arbetet hade numera fortskridit så, att bladen V Visby och IX Uddeholm utgivits, varjämte arbetena å bladen IV Växjö och III Göteborg hunnit så långt, att, såframt ej oförutsedda hinder inträffade, desamma kunde utgivas, bladet Växjö hösten 1917 samt bladet Göteborg våren 1918. Arbetet å bladet I Malmö vore därjämte påbörjat. Kostnaderna för bladen III, IV, V och IX beräknades numera uppgå till i runt tal 21,600 kronor, och kunde kostnaderna för deras utgivande täckas, då 1,600 kronor influtit från generalstabens litografiska anstalt för försålda blad.

Framställning
av chefen för
generalstabens.

Att anvisade 20,000 kronor icke räckte till det arbetet, som för desamma beräknats komma till utförande, hade sin orsak såväl i de senaste årens betydande prisstegringar som ock däri, att inkomsten av försålda blad, vilken inkomst beräknats bliva tagen i anspråk för bladens utförande, upptagits större, än den i verkligheten varit. Under åren 1915—1917 hade sålunda för försålda kartor influtit endast omkring 2,500 kronor.

Då alltså i och med utgivandet av bladet III det beviljade anslaget jämte dittills influten behållning å kartförsäljning vore förbrukad, funnes för fullbordandet av bladet I Malmö och utförandet av bladet II Karlskrona endast de medel, omkring 800 kronor för år, som kunde beräknas komma att inflyta för kartförsäljning under den tid utgivning av nya blad påginge. Då emellertid en fortsättning av arbetet borde omedelbart följa, anhölle generalstabschefen, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen härför äska erforderligt anslag att utgå från och med år 1919 och, liksom det redan beviljade, från fjärde huvudtiteln.

Det syntes därjämte önskligt, att medel redan av 1918 års riksdag beviljades icke blott för utgivandet av bladen I och II utan jämväl för en omedelbar fortsättning av översiktskartan över norra Sverige, på det att den nu befintliga för ifrågavarande arbete uppövade personalen måtte kunna bibehållas för verkets fullföljande. Då privata kartor i

[83.] skalan 1:400,000 — Byströms och Kjellströms — finnes utgivna över Norrbottens och Västerbottens län, syntes beträffande arbetet över norra Sverige början böra göras med mellersta Norrland. Medel borde därför av riksdagen äskas för utgivning, förutom av bladen I och II, jämväl av bladen XII, XIII, XIV, XV och XVI.

Av föregående redogörelse framginge, att bladen III, IV, V och IX dragit en sammanlagd kostnad av 21,600 kronor eller 5,400 kronor för blad. Beräknades samma pris för återstående blad av södra Sverige (2 stycken) samt mellersta Norrlands blad (5 stycken), skulle kostnaden för dessa 7 blad uppgå till 37,800 kronor. Då emellertid inkomsten av försålda kartor under den tid utgivningen av de nya bladen påginge — 3 à 4 år — kunde beräknas till 2,500 à 3,000 kronor, vilka medel, i likhet med vad hittills skett, även syntes böra användas för utförandet, hemställde generalstabschefen, att hos 1918 års riksdag måtte göras framställning om anvisande för ifrågavarande ändamål av 35,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

På grund av vad chefen för generalstaben anfört, har arméförvaltningens civila departement i infortrat utlåtande tillstyrkt avlåtande till riksdagen av proposition, att riksdagen måtte för fortsättande av arbetena för utgivande av ifrågavarande översiktskarta över Sverige på extra stat för år 1919 anvisa ett anslag av 35,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till önskvärdheten av att snarast möjligt erhålla en för militära operationer lämplig översiktskarta och då det är av vikt att kunna bibehålla den nu befintliga för arbetet lämpade och uppövade personalen, anser även jag, att arbetet med utgivande av ifrågavarande kartverk bör utan avbrott fortgå. Vid sådant förhållande och då jag icke har något att erinra mot den av chefen för generalstaben framlagda planen för kartarbetets bedrivande eller mot de uppgjorda kostnadsberäkningarna, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för fortsättande av arbetena för utgivande av *generalstabens översiktskarta över Sverige* i skalan 1:400,000 å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

7. Löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. [84.]

Under återopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört i fråga om löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående *löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare*, tillsvidare bland de ordinarie anslagen under fjärde huvudtiteln beräkna ett belopp av 8,000 kronor.

8. Tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret. [85.]

Uti en till 1917 års riksdag avlåten proposition (nr 154) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till provisorisk löne reglering för viss personal vid lantförsvaret, i enlighet med i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet angivna grunder, under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 3,450,000 kronor. Därjämte föreslog Kungl. Maj:t uti en samtidigt till riksdagen avlåten proposition (nr 158), att för provisorisk löne reglering för viss personal vid marinen måtte på extra stat för år 1918 beviljas ett förslagsanslag av 1,607,000 kronor.

I skrivelse den 16 juni 1917 (nr 375) anmälde riksdagen, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställningar, beslutat att på 1918 års stat under titel »utgifter för kapitalökning» till avsättning för beredande av tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén och marinen under år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 4,000,000 kronor.

Jämlikt den 29 juni 1917 erhållet nådigt bemyndigande hava särskilda sakkunniga tillkallats för att inom lant- och sjöförvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen, avsett att föreläggas innevarande års riksdag.

[85.] Då de sakkunniga ännu icke slutfört sitt uppdrag, är jag icke nu i tillfälle att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid har jag för avsikt att, så snart utredningen avslutats, föreslå avlåtandet av proposition i ämnet till riksdagen. Enligt vad de sakkunniga under hand meddelat, kommer den ifrågasatta tillfälliga löneförbättringen för arméns personal att medföra en årlig kostnad av omkring 3,850,000 kronor.

Av förenämnda för år 1918 avsatta 4,000,000 kronor torde 3,000,000 kronor böra avses för lantförsvaret och 1,000,000 kronor för marinen. För den provisoriska löneregleringens genomförande under år 1918 skulle alltså för lantförsvarets del erfordras ett ytterligare belopp av 850,000 kronor. Detta belopp torde jämte ovan omfömda, för ändamålet avsatta 3,000,000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för år 1918. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående *tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett förslagsanslag av 3,850,000 kronor.

Fjärde huvudtitelns anslag i sin helhet.

Beträffande här förut omfömda ordinarie anslag, vid vilka jag icke gjort någon framställning, har jag icke att föreslå någon förändring. I sammanhang härmed ber jag dock få erinra, att vid bifall till vad i den under punkten 84 omfömda propositionen kan bli föreslaget vissa i ordinarie avlöningsstater uppförda vaktmästare och med dem jämförbara befattningshavare komma att erhålla avlöningsförmåner utöver vad i vederbörande stat angives.

Fjärde huvudtitelns <i>ordinarie anslag</i> utgöra för		
år 1918 tillhopa	kronor	63,355,404: —
Genom de av mig å vissa anslag ifrågasatta tillökningarna eller minskningarna skulle summan av de ordinarie anslagen ökas med ...	»	1,946,634: —
och alltså komma att för år 1919 utgöra	kronor	65,302,038: —

Fjärde huvudtitelns *extra anslag* för år 1918 utgöra tillhoppa 120,668,296 kronor. Häruti ingår ett belopp av 94,664,314 kronor för tryggande av rikets neutralitet. Då någon motsvarande post icke upptagits å riksstaten för år 1919, bör emellertid för erhållande av med varandra jämförbara siffror berörda belopp frånräknas och de extra anslagen för år 1918 alltså upptagas till

kronor 26,003,982: —
 Summan av de utav mig för år 1919 tillstyrkta
 extra anslagen överstiger motsvarande summa
 för år 1918 med

» 9,947,880: —

och skulle således komma att utgöra kronor 35,951,862: —

Fjärde *huvudtitelns slutsumma* för år 1919 skulle alltså uppgå
 till

kronor 101,253,900: —

Då med frånräknande av kostnaderna för
 tryggande av rikets neutralitet *huvudtitelns*
slutsumma för år 1918 utgjorde

» 89,359,386: —

skulle ökningen alltså uppgå till

kronor 11,894,514: —

Vad *ökningen av de ordinarie anslagen* angår, beror denna i främsta rummet därpå, att underhållsdagarna för år 1919 beräknats efter riktigare grunder och till följd därav upptagits avsevärt högre än för år 1918. Därjämte hava vissa anslag blivit avsevärt höjda med anledning av kassaförlagskommitténs förslag rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskottsförfarandet.

Ökningen av de extra anslagen är uteslutande beroende på den rådande kristiden. Av de extra anslagen för år 1919 utgöra nämligen de rena kristidskostnaderna (förstärkningsanslag, merkostnader för byggnadsföretag, tillfälliga löneförbättringar o. s. v.)
 i runt tal

kronor 25,865,000: —

Då motsvarande kostnader å 1918 års riksstat utgjorde i runt tal

» 14,500,000: —

uppgår alltså kristidskostnadernas ökning till ... kronor 11,365,000: —

Härvid är att märka, att under huvudtiteln för år 1919 icke upptagits något belopp för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för befattningshavare vid lantförsvaret. Därest det härför erforderliga beloppet, i likhet med vad som ägt rum för år 1918, upptagits under huvudtiteln i stället för att, såsom nu skett, föras utom huvudtitlarna, hade ökningen av kristidskostnaderna givetvis blivit ännu mera framträdande.

Fjärde huvudtiteln.

I enlighet med vad jag förut anfört, böra medel för bestridande av de under punkten 63 upptagna anslagen för vissa byggnadsföretag vid armén, utgörande tillhopa 2,082,000 kronor, beredas genom tillfällig upplåning. Då ifrågavarande utgifter, vilka äro avsedda att i sinom tid täckas av inflytande tomtförsäljningsmedel, närmast äro att hänföra till utgifter för kapitalökning, torde desamma icke böra upptagas under fjärde huvudtiteln, utan i stället uppföras under en bland utgifter för kapitalökning inlagd titel »Förlag till statsverket».

Vad departementschefen sålunda i avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel yttrat, tillstyrkt och hemställt, täcktes, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle utdrag av detta protokoll tillställas finansdepartementet till ledning vid avfattandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för år 1919.

Ur protokollet:

E. H. Odencrants.

Bil. n:r 1.

Förslag
till
Övergångsstat för lantförsvarsdepartementet.

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Provisoriskt avlöningstillägg.	Summa.	
1 kanslisekreterare .	2 500	1 500	1 200	5 200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Förslag
till
Stat
för *Generalitetsstaten.*

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, lönetillägg. Kronor	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.				
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
8 000	7	2 555	10 555		Officerare.		
				Inspektör för infanteriet, inspektör för militärläroverken m. m., arméfördelningschefer, generalfälttygmästare, chef för fortifikationen, generalstabschef	11	116 105	—
6 000	6	2 190	8 190	Inspektör för kavalleriet	1	8 190	—
1 000	—	—	1 000	Inspektör för kavalleriet, kommandent i Boden och militärbefälhavare å Gottland, arvoden . . .	3	3 000	—
500	—	—	500	Såsom brigadchefer förordnade regementschefer vid infanteriet, arvoden	12	6 000	133 295
				Civilmilitär personal.			
4 500	5	1 825	6 325	Fältläkare	6	—	37 950
				Gottgörelse för tjänstehästar.			
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning för sammanlagt 30 tjänstehästar, förslagsvis, högst	30	22 950	—
250	—	—	250	Lönetillägg för 6 tjänstehästar . .	6	1 500	24 450
				Hyra, expenser m. m.			
				Till hyra, eldning, belysning och städning av inspektörens för infanteriet, inspektörens för militärläroverken m. m., arméfördelningschefernas samt inspektörens för kavalleriet expeditioner ävensom			
				Transport			195 695

Förslag
till
Stat
för *Generalstabens fast anställda personal.*

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne-tillägg.	Dagavlönning, tjänstgöringspenningar, furageersättning		Orts-tillägg.	Summa kronor.			
	à kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
Kronor.							
A. Militärstaten.							
Överadjutanter.							
6 000 —	6 —	2 190 —	— —	8 190 —	Överstar	2	16 380 —
4 500 —	5 —	1 825 —	— —	6 325 —	Överstelöjtnanter	4	25 300 —
4 000 —	5 —	1 825 —	— —	5 825 —	Majorer	13	75 725 —
Stabsadjutanter.							
3 400 —	4 —	1 460 —	— —	4 860 —	Kaptener av första klassen	23	111 780 —
2 400 —	4 —	1 460 —	— —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	7	27 020 —
1 500 —	3 —	1 095 —	— —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	6	15 570 —
Gottgörelse för tjänstehästar.							
400 —	1 —	365 —	— —	765 —	Lönstillägg och furageersättning för sammanlagt 56 tjänstehästar, förslagsvis, högst	56	42 840 —
250 —	— —	— —	— —	250 —	Lönstillägg för 25 tjänstehästar	25	6 250 —
							320 865 —
B. Civilstaten.							
5 900 —	— —	1 200 —	— —	7 100 —	Professor ¹⁾	1	7 100 —
3 600 —	— —	1 800 —	400 —	5 800 —	Krigsarkivarie ²⁾	1	5 800 —
1 500 —	— —	— —	— —	1 500 —	Bibliotekarie, arvode	1	1 500 —
1 500 —	— —	— —	— —	1 500 —	Aktuarier, arvoden	3	4 500 —
900 —	— —	450 —	150 —	1 500 —	Förste vaktmästare ³⁾	1	1 500 —
700 —	— —	350 —	150 —	1 200 —	Vaktmästare ⁴⁾	3	3 600 —
					Vikariatsersättning under semester för civila beställningsinnehavare med lön på stat	—	530 —
					Summa kronor	—	—
							345 395 —

¹⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.

²⁾ » 5 » » » » » 500 » och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

³⁾ » 5 » » » » » 100 »

⁴⁾ » 5 » » » » » 100 » och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

Anm. 1. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Anm. 2. Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie civila tjänst innehavare med lön på stat vid generalstabens skola, i den mån ej undantag kunna anses höra stadgas eller för särskilda fall efter prövning medgivnas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar varje söckendag.

Anm. 3. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller stamhästar i stället för tjänstehästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande i natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs et nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furage.

Förslag
till
Stat
för Kommendantsstaten.

E n h e t s k o s t n a d .				Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.					
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.						
a) Kommendantskapet i Stockholm.								
3 000	—	—	3 000	Kommendant, arvode	1	3 000		
900	—	—	900	Vaktmästare, med skyldighet att be- strida vaktmästargöromålen såväl vid expeditionen som för arrestan- terna, arvode	1	900		
				Till vaktjournaler, skrivmaterialier för expeditionen och vakterna, bokbindningskostnad, renhållning i expeditions- och vaktrummen, förstugor och korridorer, m. fl. extra utgifter	—	650		
				<i>Gottgörelse för tjänstehästar.</i>				
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning till kommendanten och en adjutant, efter en häst för vardera, <i>förslagsvis, högst</i>	2	1 530		6 080
b) Kommendantskapet å Karlsborg.								
3 000	—	—	3 000	Kommendant, arvode	1	3 000		
¹⁾ 3 000	—	—	3 000	Garnisonspastor	1	3 000		
4 000	5	1 825	5 825	Regementsläkare för Karlsborgs gar- nison och garnisonssjukhus	1	5 825		
2 400	4	1 460	3 860	Bataljonsläkare för d:o d:o	1	3 860		
1 020	3	1 095	2 115	Bataljonsveterinär för Karlsborgs garnison	1	2 115		
				Skrivmaterialier m. m.	—	100		
				<i>Gottgörelse för tjänstehästar.</i>				
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning till kommendanten och en adjutant, efter en häst för vardera, <i>förslagsvis, högst</i>	2	1 530		19 430
c) Kommendantskapet i Boden.								
6 000	6	2 190	8 190	Kommendant	1	8 190		
				Transport	—	8 190		25 510

¹⁾ Därav 2 000 kronor i lön och 1 000 kronor i arvode.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Anfal.	Kronor.	Summa kronor.
Arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.	Summa kronor.				
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.						
						Transport	8 190	25 510
—	50	182 50	182 50	182 50	Skrivbiträde, sergeant, fyllnad till fanjunkares dagavlönning.	1	182 50	
3 000	—	—	—	3 000	Garnisonspastor, arvode	1	3 000	
¹⁾ 5 000	5	1 825	—	6 825	Regementsläkare för Bodens garnison och garnisonssjukhus samt för bestridande av tjänsten såsom fästningsläkare vid kommandantskapet	2	13 650	
²⁾ 3 400	4	1 460	—	4 860	Bataljonsläkare för Bodens garnison och garnisonssjukhus	2	9 720	
²⁾ 3 400	4	1 460	—	4 860	Regementsveterinär för Bodens garnison och fästningsveterinär vid kommandantskapet	1	4 860	
					Eldning, städning och belysning . .	—	3 300	
					Kostnader för telefonstationens i Boden öppenhållande nattetid, påringningsavgifterna för de olika militära expeditionernas tjänstesamtal häri inräknade	—	600	
					Kostnader för skrivmaterialier, blanketter, övriga tryckalster, underhåll av expeditionsmateriel m. m. . . .	—	2 500	
					Eldning, belysning och städning samt expenser och telefon för poliskommissariens i Boden expedition . .	—	692 50	
					<i>Gottgörelse för tjänstehästar.</i>			
400	1	365	—	765	Lönetillägg och furageersättning till kommandanten och en adjutant efter två hästar för kommandanten och en häst för adjutanten, <i>förlagsvis, högst</i>	3	2 295	48 990
					Summa kronor	—	—	74 500

¹⁾ Därav 4 000 kr. i lön och 1 000 kr. i arvode.

²⁾ " 2 400 " " " " 1 000 " " " .

Anm. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller kommandanten i Boden ävensom adjutanterna vid kommandantskapen stamhästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Förslag
till
Stat
för *Krigshögskolan.*

Enhetskostnad.				Ors- tillägg. Kronor.	Summa kronor.	Utgifter, gemensamma för krigs- högskolan och vissa andra institutioner.	Antal.	Kronor.
Lön, arvode, lönetill- lägg. Kronor.	Dagavlönning, tjänstgörings- penningar, furageersättning		Kronor.					
	å kr. per dag i 365 dagar.	Kronor.						
1 200	—	—	—	—	1 200	Högskolebyggnadens uppvärmning, vattenförbrukningsavgift, elektrisk ström och städning av gemen- samma lokaler	—	5 330
						Maskinist, arvode	1	1 200
						Krigshögskolans egna utgifter.		
4 500	5	1 825	—	—	6 325	Chef	1	6 325
1 000	—	—	—	—	1 000	Adjutant, tillika redogörare, arvode	1	1 000
600	—	—	—	—	600	Do, arvode	1	600
900	—	450	150	—	1 500	Förste vaktmästare ¹⁾	1	1 500
700	—	350	150	—	1 200	Vaktmästare ²⁾	1	1 200
400	1	365	—	—	765	Lönetillägg och furageersättning till chefen efter två tjänstehästar, för- slagsvis, högst	2	1 530
						Arvodena åt lärare.		
						Till lärarna i tvångsämnen beräknas arvodena årligen till 300 kronor för varje timmes undervisningsskyldig- het i veckan eller 300 × 32	—	9 600
						Till lärarna i de valfria ämnena be- räknas arvodena till 300 kronor för varje timmes undervisningsskyldig- het i veckan eller 300 × 24	—	7 200
1 000	—	—	—	—	1 000	Läraren i ridning, arvode	1	1 000
						Gottgörelse för anordnande av öv- ningsritter	—	500
						Repetitörer	—	1 000
						Praktiska övningar	—	14 500
						Till inköp och underhåll av inven- tarier, böcker och undervisnings- materiel	—	950
						Expenser, städning m. m.	—	2 595
						Summa kronor	—	56 030

¹⁾ Åtnjuter dessutom ett ålderstillägg å 100 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.

²⁾ " " två " " 100 " det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

- Anm. 1.* Därest maskinisten i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, nedsättes arvodet till 1 050 kronor.
- Anm. 2.* Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förman kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 100 kronor årligen.
- Anm. 3.* Därest chefen enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser göres beriden, förutom å en egen tjänstehäst, å en kronan tillhörig stamhäst, skall hästgottgörelse endast utgå för tjänstehästen. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättes till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.
- Anm. 4.* I fall under krigshögskolans egna utgifter skulle uppstå brist å en eller annan titel, som icke avser avlöning, arvode eller stipendier, må till betäckande därav användas de å andra titlar under krigshögskolans egna utgifter möjligen uppkommande besparingar, endast dessa utgifter i sin helhet icke överskridas.

Förslag
till
Stat
för Artilleri- och ingenjörhögskolan.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Avlöning.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne- tillägg.	Dagavlönning, tjänstgörings- penningar, furageersättning		Orts- tillägg.	Kronor.					
	Kronor.	Kronor.							
4 000	5	1 825	—	—	5 825	Chef	1	5 825	—
700	—	—	—	—	700	Adjutant, arvode	1	700	—
900	—	—	—	—	900	Redogörare för medels- och persedel- uppbörden, arvode	1	900	—
—	—	—	—	—	—	För bibliotekets och samlingarnas vård och redovisning, arvode . .	—	300	—
400	1	365	—	—	765	Lönertillägg och furageersättning till chefen efter två tjänstehästar, förslagsvis, högst	2	1 530	9 255
						<i>Anm. 1. Därest chefen enligt sär- skilda av Kungl. Maj:t med- delade bestämmelser göres beriden å kronan tillhörig stambäst, skall gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå.</i>			
						Lärare och repetitörer.			
2 100	—	—	—	—	2 100	Lärare i artilleri och tillämpad me- kanik vid högre artilleri- kursen, arvode	1	2 100	—
1 500	—	—	—	—	1 500	D:o i artilleri vid allmänna ar- tillerikursen med undervis- ningsskyldighet jämväl vid högre fortifikationskursen, arvode	1	1 500	—
1 700	—	—	—	—	1 700	D:o i befästningskonst vid högre och allmänna fortifikations- kurserna, arvode	1	1 700	—
1 200	—	—	—	—	1 200	D:o i förbindelselära och till- lämpad mekanik med undervisningsskyldighet i befästningskonst med för- bindelselära vid allmänna artillerikursen, arvode . .	1	1 200	—
						Transport	—	6 500	9 255

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne-tillägg. Kronor.	Dagavlönning, tjänstgörings-penningar, furageersättning		Orts-tillägg. Kronor.	Summa kronor.				
	à kr. per dag i 365 dagar.	Kronor.						
900	—	—	—	900	Transport	6 500	9 255	
1 400	—	—	—	1 400	Lärare i krigskonst vid högre artilleri- och fortifikationskurserna, arvode	1 900		
3 500	—	—	—	3 500	D:o i krigskonst vid allmänna artilleri- och fortifikationskurserna, arvode	1 1 400		
1 200	—	—	—	1 200	D:o i matematik, arvode	1 3 500		
2 200	—	—	—	2 200	D:o i byggnadskonst och beskrivande geometri, arvode	1 1 200		
2 100	—	—	—	2 100	D:o i fysik, arvode	1 2 200		
					D:o i kemi, arvode	1 2 100		
					Till biträdande lärare och repetitörer	4 000	21 800	
					Elever.			
					Till stipendier åt elever	—	3 000	
					Betjäning.			
900	—	450	150	1 500	Förste vaktmästare ¹⁾	1 1 500		
700	—	350	150	1 200	Vaktmästare ²⁾	1 1 200		
1 200	—	—	—	1 200	Maskinist, arvode	1 1 200	3 900	
					<i>Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 100 kronor årligen. Tillkommer dylik förmån maskinisten i denna hans egenskap, nedsättes hans arvode till 1 050 kronor</i>			
					Transport	—	37 955	

¹⁾ Åtnjuter dessutom 1 ålderstillägg å 100 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.
²⁾ " " 2 " " 100 " , det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	37 955
Omkostnader och underhåll.			
Biblioteket, fysiska kabinettet och kemiska laboratoriet	—	2 000	—
Lokalernas uppvärming och belysning	—	2 100	—
Vattenförbrukningsavgift	—	100	—
Inventariers underhåll	—	700	—
Skrivmaterialier för undervisningen, expeditionen och redogörelsen	—	400	—
Städning och tvätt	—	600	—
Renhållning	—	150	—
Elevernas praktiska övningar samt rese- och traktamentskostnader ävensom handräckning m. m. under övningarna	—	14 350	—
Resersättningar	—	2 500	—
Extra utgifter	—	600	—
<i>Anm. 3.</i> Häruti äro inbegripna de enligt Kungl. Brevet den 13 januari 1824 till bestridande av kostnader för tryckning av läroböcker m. m. an- slagna 300 kronor, att redovisas inför inspektören för militärläroverken.	—	1 000	—
Till underhåll av skolans lokaler	—	—	24 500
Summa kronor	—	—	62 455

Anm. 4. I de fall å en eller annan titel brist skulle uppstå, må till täckande därav användas de å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, endast anslaget i dess helhet icke överskrides.

Sammandrag

över staterna för Krigshögskolan samt Artilleri- och Ingenjörhögskolan.

	Summa kronor.
Krigshögskolan	56 030 —
Artilleri- och ingenjörhögskolan	62 455 —
Summa kronor	118 485 —

Förslag
till
Stat
för Ridskolan.

Avlöning.	Kronor.	Summa kronor.
1 chef, arvode motsvarande majors avlöning: lön kr. 4 000:— dagavlöning å 5 kronor i 365 dagar » 1 825:—	5 825 —	
Lönetillägg å 400 kronor och furageersättning å 365 kronor åt chefen för två tjänstehästar, förslagsvis högst	1 530 —	
1 förste lärare i ridning, arvode	2 500 —	
1 andre " " " "	1 800 —	
1 " " " " "	1 800 —	
1 lärare i krigsvetenskap, "	1 000 —	
1 lärare i veterinärlära och hovbeslag, med skyldighet tillika att om- besörja sjukvården för samtliga de vid skolan befintliga hästar, arvode	600 —	
För bestridande av läkarvården vid skolan, arvode	800 —	
1 räkenskapsförare, arvode	800 —	
Dagavlöning åt 2 lönlösa kavalleriofficerare å 10 månader	1 818 —	
1 maskinist, arvode	1 100 —	
1 fodermarsk, förutom fri bostad och bränsle samt planteringsland, arvode	1 100 —	
För beredande av två tillägg å arvodet åt fodermasken å 150 kronor, det ena efter fem års och det andra efter tio års väl vitsordad tjänst	300 —	
Stallbetjänte, förslagsvis	9 000 —	
Beklädnadsersättning åt fodermarsk och 10 stallbetjänte å 60 kronor .	660 —	30 633 —
Omkostnader.		
För städning och tillsyn av möbler	400 —	
" uppvärmning	6 000 —	
" belysning	650 —	
" underhåll av möbler och sängkläder	1 500 —	
" " " ridtyg och stallpersedlar	600 —	
" " " vapen	150 —	
" " och reparationer av byggnader och hinderbana	4 500 —	
" anordnande av släpjakter	1 500 —	
" diverse och oförutsedda behov	6 067 —	21 367 —
Ersättning.		
Till lärare och elever för nödiga resor och transporter av tjänstehästar ävensom reseersättning för hästskötare, där dessas fortskaffande medfört kostnader	— —	7 000 —
Summa kronor	— —	59 000 —

- Ann. 1.* Därest chefen enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser göres beriden, förutom å en egen tjänstehäst, å en kronan tillhörig stamhäst, skall i staten upptagen hästgottgörelse endast utgå för tjänstehästen. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.
- Ann. 2.* I fall å en titel brist skulle uppstå, må till täckande därav användas å andra titlar till äventyrs uppkommande besparingar.

Förslag
till
Stat
för Artilleriskjutskolorna.

	Kronor.	Summa kronor.
A. Fältartilleriets skjutskola.		
I. Arvoden.		
1 chef, arvode	300	
1 andre lärare, d:o	150	
1 målkapten, d:o	150	
1 chef för instruktionsbatteriet, d:o	200	
1 chef för spanings- och förbindelseavdelningen, d:o	100	
		900
II. Dagtraktamenten.		
<p>Dagtraktamenten utgå till officerare och underofficerare med vederlikar enligt reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907, tariffen i bil. A, och äro förslagsvis beräknade för nedanstående personal i 42 dagar.</p>		
Staben.		
1 chef, dagtraktamente å 7 kr.	294	
1 andre lärare, " " 6 "	252	
1 adjutant, " " 3 "	126	
1 målkapten, " " 4 "	168	
2 mållöjtnanter, " " 3 "	252	
1 läkare, " " 8 "	336	
1 veterinär, " " 6 "	252	
3 målunderofficerare, " " 2 "	252	
1 köksföreståndare, " " 2.50 "	105	
		2 037
Till kurserna beordrade officerare.		
1 överstelöjtnant, dagtraktamente å 6 kr.	252	
5 majorer, " " 5 "	1 050	
12 kaptener, " " 4 "	2 016	
12 löjtnanter, " " 3 "	1 512	
		4 830
Transport	—	7 767

	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	7 767
Instruktionsbatteriet.		
1 chef, dagtraktamente à 4 kr.	168	
2 troppchefer, " " 3 "	252	
1 batteriadjutant, " " 2 "	84	
4 sergeanter, " " 2 "	336	
1 tyghantverkare, " " 2 "	84	
		924
Spanings- och förbindelseavdelningen.		
1 chef, dagtraktamente à 4 kr.	168	
7 subalternofficerare, " " 3 "	882	
3 sergeanter, " " 2 "	252	
		1 302
Kompletteringsbatterier.		
2 kaptener. dagtraktamente i 8 dagar à 4 kr.	64	
4 troppchefer, " " 8 " " 3 "	96	
2 styckjunkare, " " 8 " " 2.50 "	40	
2 sergeanter, " " 8 " " 2 "	32	
		232
III. Reseersättning.		
För officerare och underofficerare med vederlikar, förslagsvis . . .	4 000	4 000
IV. Kostnad för handräckning.		
Arbetspenningar, att tillfälligtvis utgå vid dålig väderlek eller eljest, då så av chefen prövas nödigt, förslagsvis	300	300
Kostnad för transporter, förslagsvis	5 000	5 000
Kostnader för materialier m. m., förslagsvis	2 500	2 500
Summa kostnader för fältartilleriets skjutskola	—	22 025
B. Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola.		
I. Arvoden.		
1 chef, arvode	200	
1 andre lärare, d:o	150	
1 målkapten, d:o	150	
1 chef för instruktionsbatteriet, d:o	150	
		650
Transport	—	650
<i>Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 1 häft.</i>		61

	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	650
II. Dagtraktamenten.		
Dagtraktamenten utgå till de officerare och underofficerare med vederlikar, vilkas förlägningsort icke sammanfaller med platsen för skjutskolan, enligt reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907, tariffen i bil. A, och äro förslagsvis beräknade för nedanstående personal i 42 dagar.		
Staben.		
1 chef, dagtraktamente å 6 kr.	252	1 491
1 andre lärare, " " 5 "	210	
1 adjutant, " " 3 "	126	
1 mållkapten, " " 4 "	168	
1 mållöjnant, " " 3 "	126	
1 läkare, " " 8 "	336	
2 målunderofficerare, " " 2 "	168	
1 köksföreståndare, " " 2.50 "	105	
Till kurserna beordrade officerare.		
1 major, dagtraktamente å 5 kr.	210	1 260
4 kaptener, " " 4 "	672	
3 löjnanter, " " 3 "	378	
Instruktionsbatteriet.		
1 chef, dagtraktamente å 4 kr.	168	672
2 troppchefer, " " 3 "	252	
1 batteriadjutant, " " 2 "	84	
1 sergeant, " " 2 "	84	
1 tyghantverkare, " " 2 "	84	
Spanings- och förbindelseavdelningen.		
2 subalterofficerare, dagtraktamente å 3 kr.	252	336
1 sergeant, " " 2 "	84	
III. Reseersättning.		
Till officerare och underofficerare med vederlikar, förslagsvis . . .	2 000	2 000
IV. Kostnad för handräckning.		
Arbetspenningar, att tillfälligtvis utgå vid dålig väderlek eller eljest, då så av chefen prövas nödigt, förslagsvis	300	300
Transport	—	6 709

	Kronor.		Summa
			kronor.
	—	—	6 709
<i>Kostnad för transporter, förslagsvis</i>	2 500	—	2 500
<i>Kostnader för materialier m. m., förslagsvis</i>	1 500	—	1 500
Summa kostnader för fästnings- och positionsartilleriets skjutskola	—	—	10 709
C. Oförutsedda utgifter.			
<i>Till diverse oförutsedda utgifter för skolornas behov</i>	2 266	—	2 266

Sammandrag.

	Kronor.
<i>Fältartilleriets skjutskola</i>	22 025
<i>Fästnings- och positionsartilleriets skjutskola</i>	10 709
<i>Oförutsedda utgifter</i>	2 266
Summa	35 000

Förslag
till
Stat
för Krigsskolan.

Enhetskostnad.				Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, lönetillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.			
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.				
				a) Avlöning.		
				Stab.		
5 000	5	1 825	6 825	1	6 825	—
1 200	—	—	1 200	1	1 200	—
1 000	—	—	1 000	1	1 000	—
2 400	4	1 460	3 860	1	3 860	—
300	—	—	300	1	300	—
—	—	—	—	—	—	—
1 200	2 50	912 50	2 112 50	1	—	—
250	—	—	250	1	2 112 50	—
400	1	365	765	1	250	—
—	—	—	—	1	765	—
				Kompanibefäl.		
1 500	—	—	1 500	1	1 500	—
1 200	—	—	1 200	—	—	—
1 200	2 50	912 50	2 112 50	5	6 000	—
—	—	—	—	1	2 112 50	—
				Lärare.		
1 500	—	—	1 500	1	1 500	—
1 000	—	—	1 000	1	1 000	—
1 500	—	—	1 500	—	—	—
1 000	—	—	1 000	1	1 500	—
1 500	—	—	1 500	1	1 000	—
1 000	—	—	1 000	1	1 500	—
1 500	—	—	1 500	1	1 000	—
1 000	—	—	1 000	1	1 000	—
1 500	—	—	1 500	1	1 500	—
				Transport	37 425	—

¹⁾ Är i likhet med övriga bataljonsläkare berättigad till lönetillägg enligt 1911 års riksdags beslut.

E n h e t s k o s t n a d.							
Lön, arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.		Antal	Kronor.	Summa kronor.
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
1 000	—	—	1 000	Transport	—	37 425	—
750	—	—	750	Lärare i krigslagar, tjänstgörings- och infanteriexercisreg- lemente, arvode	1	1 000	—
750	—	—	750	D:o i stats- och samhällslära, ar- vode	1	750	—
300	—	—	300	D:o i militärförvaltning, arvode	1	750	—
500	—	—	500	D:o i militär sundhets- och för- bandslära, arvode	1	300	—
—	—	—	—	D:o i ridning, hästkännedom och kavalleriexercisregle- mente, arvode	1	500	—
—	—	—	—	Biträdande lärare	—	5 100	—
Betjäning.							
Förslagsvis: 3 förmän, 1 maskinist, 1 skogvaktare, tillika postbud, 1 tändare och uppsyningsman över ledningarna, 18 drängar, 1 baderska och 1 städerska med i allmänhet hel årstjänst samt 7 drängar för en tid av 240 dagar om året							
						26 358	—
1 sjukvårdssoldat, dag- traktamente å 1'50 kro- na i 365 dagar 547'50 kr.							
						667'95	—
munderingsutrustning å 0'33 krona i 365 dagar 120'45 »							
						667'95	—
1 spel, d:o d:o						—	73 518'90
b) Omkostnader under nedan- stående titlar.							
Stående bibliotek, tavel- samlingen						1 200	—
Remontering av 1 häst, underhåll av selyg, fordon, redskap för skogs- skötsel och åkerbruk m. m.						1 300	—
Praktiska övningar						3 700	—
Bränsle, lyse och vatten samt betjä- ningens kasernering						7 400	—
Byggnadernas och parkens vårdsamt underhåll						10 900	—
Inventarier och husgeråd						3 000	—
Stipendier						10 000	—
Extra utgifter						7 311	10
Summa						—	118 830

- Anm. 1.* Om brist på någon titel uppstår, må till täckande därav användas å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, under villkor att anslaget i sin helhet icke överskrides. Under samma villkor må besparingar å staten i dess helhet från ett år användas till utgifter under kommande år.
- Anm. 2.* Chefen erhåller inkvartering in natura på Karlberg och servisbidrag ävensom bostad för hästskötare och stallrum för tjänstehäst därstädes. Övrig personal av officers tjänsteställning ur staben (slottspastorn och veterinären dock undantagna) eller kompanibefålet erhålla, förutom fri bostad för hästskötare och stallrum för tjänstehästar å Karlberg, antingen inkvartering in natura därstädes jämte servisbidrag eller ock, därest sådan till följd av bristande utrymme icke kan beredas dem, inkvarterings- och servisbidrag. Underofficerarna erhålla inkvartering in natura med servisbidrag; betjäningen inkvartering och servis in natura samt bränsle och lyse. I mån av utrymme må chefen upplåta bostad å Karlberg åt skolans lärare. Inkvarterings- och servisbidrag skall, i den mån dylik förmån tillkommer skolans personal, som är bosatt i Stockholm eller å Karlberg, utgå enligt tariffen för Stockholms stad.
- Anm. 3.* Chefen äger dispositionsrätt över Karlbergs kungsgård m. m. på sätt i kungl. breven den 23 maj 1815, den 26 januari 1894 och den 12 november 1897 blivit bestämt; dock skall all den kontanta uppbörd, som på grund av denna dispositionsrätt indyter, till statsverket inleveras.
- Anm. 4.* Därest adjutant enligt eget truppförbands stat äger rätt till lönetillägg och furageersättning för tjänstehäst, utgår icke till honom de å denna stat upptagna motsvarande förmåner.
- Anm. 5.* Därest adjutanten enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser göres beriden å kronan tillhörig stamhäst, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehäst icke vidare utgå.

Bil. nr 10.

Sammandrag

av staterna för Krigsskolans officers- och reservofficerskurser.

	Summa kronor.	
Krigsskolan	118 330	—
Reservofficerskurser	21 600	—
Summa kronor	139 930	—

Förslag
till
Stat
för Svea livgarde år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr.	i da- pr dag.	gar. kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	13	21 190 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	66 772 50
Mauskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	56	19 572 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	360	91 080 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	162 195 50
					Transport		— —	400 413 —

Förslag
till
Stat
för Göta livgarde år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	56	19 572 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	360	91 080 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
360 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
300 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	162 195 50
Transport						—	—	402 043 —

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	402 043
						Musikpersonal.		
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50		Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	365	730	1 630		Musiksergeanter av förstaklassen	6	9 780
780	2	365	730	1 510		Musiksergeanter av andra klassen	5	7 550
360	— 50	365	182 50	542 50		Musikfurirer av andra klassen	4	2 170
300	— 40	365	146	446		Musikkorporaler	4	1 784
240	— 30	365	109 50	349 50		Musikvicekorporaler	4	1 398
180	— 30	365	109 50	289 50		Trumslagare eller hornblåsare .	12	3 474
								28 268 50
						Civilmilitär personal.		
4 000	5	365	1 825	5 825		Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	365	1 460	3 860		Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	365	730	1 630		Gevärshantverkare	1	1 630
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45		Förrädsvaktmästare	1	1 163 45
								12 478 45
						Civil personal.		
1 000	—	—	—	1 000		Regementspastor, arvode . . .	1	1 000
						Summa högst kronor		443 789 95

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 7.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 8.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrädsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljes närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Livregementets grenadjärer år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da. dar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	40	17 840 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	4	480 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	35	12 232 50		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	9	540 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarskorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	78 192 —	
Transport							—	—	318 039 50

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. i da- pr dag. gar.		kronor.					
						Transport		318 039 50
						Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —	
	{ 1 —	87	87 —					
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —	
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —	
	{ 1 —	87	87 —					
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen	4	1 996 —	
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80	
240 —	— 80	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare	2	579 —	
180 —	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
						Civilmilitär personal.		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45	12 478 45
						Civil personal.		
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
						Summa högst kronor		356 342 05

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren af befattningen såsom förräds- underofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Enhetskostnad.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.				
					Transport	—	318 908
Musikpersonal.							
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
900	2	278	556	1 543	D:o	3	4 629
780	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	2	278	556	1 423	D:o	4	5 692
360	1	87	87	499	Musikfurirer av andra klassen	4	1 996
300	— 50	278	139	411 20	Musikkorpraler	4	1 644 80
240	— 40	278	111 20	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60
180	— 30	278	83 40	289 50	Trumslagare eller hornblåsare	2	579
180	— 30	365	109 50	263 40	D:o	8	2 107 20
							24 824 10
Civilmilitär personal.							
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
Civil personal.							
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000
Summa högst kronor							357 210 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Ann.* 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Ann.* 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Ann.* 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Ann.* 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Ann.* 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Ann.* 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Ann.* 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Ann.* 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Ann.* 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Ann.* 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Andra livgrenadjärregementet år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —		171 445 —	
Underofficerare.										
1 120 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —		68 402 50	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —			
120 —	—	—	—	120 —	Do , indelta	2	240 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	39	13 630 50			
60 —	—	—	—	60 —	Do , indelta	5	300 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkurfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkavicekorpral	1	349 50			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		80 002 —	
Transport								—	—	319 849 50

Förslag
till
Stat
för Västgöta regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325	
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475	
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740	
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160	
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140	
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265	
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150	171 445
Underofficerare.								
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fänjunkare	13	27 462 50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120	68 402 50
Manskap.								
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955	
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300	— 40	365	146	446	Korpraler	36	16 056	
120	—	—	—	120	D:o , indelta	8	960	
240	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378	
180	— 20	365	73	253	Volontärer	60	15 180	
360	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085	
300	— 40	365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892	
240	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	
180	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579	
360	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300	— 40	365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446	
240	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50	
180	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	79 493 50
Transport								319 341

Enhetskostnad.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning		Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.					
					Transport	—	319 341
					Musikpersonal.		
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
900	2	278	556	1 543	D:o	3	4 629
780	1	87	87	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	2	365	730	1 510	D:o	4	5 692
780	2	278	556	1 423	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996
780	1	87	87	1 423	Musikkorpraler	4	1 644 80
360	50	278	139	499	Musikvicekorpraler	4	1 293 60
300	40	278	111 20	411 20	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579
240	30	278	83 40	323 40	D:o	8	2 107 20
180	30	365	109 50	289 50			24 824 10
180	30	278	83 40	263 40			
					Civilmilitär personal.		
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630
1) 980 95	50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
					Civil personal.		12 478 45
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000
					Summa högst kronor		357 643 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korpalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Karlskrona grenadjärregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	171 445		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . .	9	43 740			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150			
Underofficerare.										
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		66 772 50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	13	21 190			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120			
Manskap.										
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955	81 196 50		
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50			
300	—	40 365	146	446	Korpraler	43	19 178			
120	—	—	—	120	Korpral, indelt	1	120			
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679			
60	—	—	—	60	Do , indelta	2	120			
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180			
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699			
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579			
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat av andra klassen	1	542 50			
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarsoldat	1	446			
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50			
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50			
Transport							—		—	319 414

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr.	i da- pr dag.	gar. kronor.					
						Transport	—	319 414
						Musikpersonal.		
1 200	2	50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	—	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	3	4 890 —
780	2	—	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	3	4 530 —
360	—	50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	2	1 085 —
300	—	40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	2	892 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	1 048 50
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	7	2 026 50
						Civilmilitär personal.		
4 000	5	—	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —
2 400	4	—	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —
900	2	—	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrädsvaktmästare	1	1 163 45
						Civil personal.		
1 000	—	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —
						Summa högst kronor		349 476 95

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänriker.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbara underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Upplands infanteriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190			
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150		171 445	
Underofficerare.										
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120		68 402 50	
Manskap.										
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955			
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300	— 40	365	146	446	Korpraler	36	16 056			
120	—	—	—	120	Do , indelta	8	960			
240	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	40	13 980			
60	—	—	—	60	Do , indelta	4	240			
180	— 30	365	73	253	Volontärer	60	15 180			
360	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	— 40	365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
240	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699			
180	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579			
360	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50			
300	— 40	365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446			
240	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50			
180	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240	— 30	365	109 50	349 50	Hovslaggarvicekorpral	1	349 50		78 335 50	
Transport							—	—	—	318 183

Förslag
till
Stat
för Skaraborgs regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.						Anf.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325	
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475	
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740	
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160	
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140	
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265	
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150	171 445
Underofficerare.								
1 200	2	50 365	912	2 112	Fanjunkare	13	27 462	50
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120	68 402
Manskap.								
600	—	50 365	182	782	Furirer av första klassen	14	10 955	
360	—	50 365	182	542	Furirer av andra klassen	29	15 732	50
300	—	40 365	146	446	Korporaler	42	18 732	
120	—	—	—	120	D:o , indelta	2	240	
240	—	30 365	109	349	Vicekorpraler	38	13 281	
60	—	—	—	60	D:o , indelta	6	360	
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180	
360	—	50 365	182	542	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085	
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorporaler	2	892	
240	—	30 365	109	349	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	
180	—	30 365	109	289	Sjukvårdssoldater	2	579	
360	—	50 365	182	542	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542	50
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorporal	1	446	
240	—	30 365	109	349	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349	50
180	—	30 365	109	289	Gevärshantverkarsoldat	1	289	50
240	—	30 365	109	349	Hovslagarvicekorpral	1	349	50
Transport						—	—	319 560

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	319 560
						Musikpersonal.		
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260	
900	{ 2	278	556	1 543	D:o	3	4 629	
	{ 1	87	87					
780	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510	
780	{ 2	278	556	1 423	D:o	4	5 692	
	{ 1	87	87					
360	— 50	278	139	499	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996	
300	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80	
240	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60	
180	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579	
180	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10
						Civilmilitär personal.		
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825	
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860	
900	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630	
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	12 478 45
						Civil personal.		
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode	1	—	1 000
					Summa högst kronor			357 862 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Södermanlands regemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Anfal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325		
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475		
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740		
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150	171 445	
Underofficerare.									
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820		
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120	68 402 50	
Manskap.									
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955		
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300	—	40 365	146	446	Korpraler	43	19 178		
120	—	—	—	120	Do , indelta	1	120		
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	38	13 281		
60	—	—	—	60	Do , indelta	6	360		
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180		
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085		
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892		
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699		
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579		
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446		
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50		
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	80 038 50	
Transport							—	—	319 886

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.				
					Transport		319 886
Musikpersonal.							
1 200	2	50	365	912 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	—	365	730	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
900	{	1	278	556	D:o	3	4 629
		1	87	87			
780	{	2	365	730	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	{	2	278	556	D:o	4	5 692
		1	87	87			
360	—	50	278	139	Musikfurirer av andra klassen	4	1 996
300	—	40	278	111 20	Musikkorporaler	4	1 644 80
240	—	30	278	83 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60
180	—	30	365	109 50	Trumslagare eller hornblåsare	2	579
180	—	30	278	83 40	Do	8	2 107 20
							24 824 10
Civilmilitär personal.							
4 000	5	—	365	1 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	—	365	1 460	Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	—	365	730	Gevärshantverkare	1	1 630
1) 980 95	—	50	365	182 50	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
							12 478 45
Civil personal.							
1 000	—	—	—	—	Regementspastor, arvode	1	1 000
Summa högst kronor							358 188 55

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstorförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Kronobergs regemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190			
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . . .	9	43 740			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . . .	6	23 160			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . . .	12	31 140			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . . .	11	23 265			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar . . .	10	18 150		171 445	
Underofficerare.										
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . . .	14	22 820			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . . .	12	18 120		68 402 50	
Manskap.										
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955			
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300	—	40 365	146	446	Korpraler	38	16 948			
120	—	—	—	120	D:o , indelta	6	720			
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50			
60	—	—	—	60	D:o , indelta	3	180			
130	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180			
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699			
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579			
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50			
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446			
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral . . .	1	349 50			
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		79 277	
Transport								—	—	319 124 50

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Anf.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	319 124 ⁵⁰
Musikpersonal.								
1 200	—	2 ⁵⁰	365	912 ⁵⁰	2 112 ⁵⁰	Musikfanjunkare	1	2 112 ⁵⁰
900	—	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
900	{	2	278	556	1 543	D:o	3	4 629
		1	87	87				
780	—	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	{	2	278	556	1 423	D:o	4	5 692
		1	87	87				
360	—	50	278	139	499	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996
300	—	40	278	111 ²⁰	411 ²⁰	Musikkorporaler	4	1 644 ⁸⁰
240	—	30	278	83 ⁴⁰	323 ⁴⁰	Musikvicekorpraler	4	1 293 ⁶⁰
180	—	30	365	109 ⁵⁰	289 ⁵⁰	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579
180	—	30	278	83 ⁴⁰	263 ⁴⁰	D:o	8	2 107 ²⁰
								24 824 ¹⁰
Civilmilitär personal.								
4 000	—	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	—	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
900	—	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630
¹⁾ 980	⁹⁵	—	50	365	182 ⁵⁰	Förrådsvaktmästare	1	1 163 ⁴⁵
								12 478 ⁴⁵
Civil personal.								
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	—
								1 000
Summa högst kronor								357 427⁰⁵

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 åldersstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstorförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel up bära underlöjtnant å

Förslag
till
Stat
för Jönköpings regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	171 445		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150			
Underofficerare.										
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		68 402 50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120			
Manskap.										
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955	80 328		
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300	— 40	365	146	446	Korpraler	43	19 178			
120	—	—	—	120	Korpral, indelt	1	120			
240	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	39	13 630 50			
60	—	—	—	60	D:o , indelta	5	300			
180	— 20	365	73	253	Volontärer	60	15 180			
360	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	— 40	365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
240	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699			
180	— 30	385	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579			
360	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50			
300	— 40	365	146	446	Gevärshantverkarsoldat	1	446			
240	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50			
180	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50			
Transport							—		—	320 175 50

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
							Transport	—		
Musikpersonal.										
1 200	—	2 50	365	912 ⁵⁰	2 112 ⁵⁰	Musikfanjunkare	1	2 112 ⁵⁰		
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —		
900	—	{ 1 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —		
780	—	{ 2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —		
780	—	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —		
360	—	{ 1 —	87	87 —						
300	—	—	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —		
240	—	—	278	111 ²⁰	411 ²⁰	Musikkorpraler	4	1 644 ⁸⁰		
180	—	—	365	83 ⁴⁰	323 ⁴⁰	Musikvicekorpraler	4	1 293 ⁶⁰		
180	—	—	278	109 ⁵⁰	289 ⁵⁰	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579 —		
	—	—	278	83 ⁴⁰	263 ⁴⁰	D:o	8	2 107 ²⁰		
								24 824 ¹⁰		
Civilmilitär personal.										
4 000	—	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —		
2 400	—	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —		
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —		
1) 980 ⁹⁵	—	—	365	182 ⁵⁰	1 163 ⁴⁵	Förrådsvaktmästare	1	1 163 ⁴⁵		
								12 478 ⁴⁵		
Civil personal.										
1 000	—	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —		
Summa högst kronor								358 478⁰⁵		

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Dalregementet år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	42	18 732 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	2	240 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	2	120 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
360 —	— 40	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
180 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorporal	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	80 870 50	
Transport							—	—	320 718 —

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
							Transport	—
						Musikpersonal.		
1 200	2	50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900	2	—	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
900	2	—	278	556	1 543	D:o	3	4 629
780	1	—	87	87	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	2	—	365	730	1 510	D:o	4	5 692
780	2	—	278	556	1 423	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996
360	1	—	87	87	499	Musikkorpraler	4	1 644 80
300	—	50	278	139	411 20	Musikvicekorpraler	4	1 293 60
240	—	40	278	111 20	323 40	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579
180	—	30	278	83 40	289 50	D:o	8	2 107 20
180	—	80	365	109 50	263 40			24 824 10
						Civilmilitär personal.		
4 000	5	—	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	—	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	—	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
						Civil personal.		
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000
						Summa högst kronor		359 020 55

1) Därav 80,95 kronor i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Majts prövning.
- Anm. 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstorförråd.
- Anm. 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Hälsinge regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	171 445	
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325		
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475		
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740		
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150		
Underofficerare.									
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		68 402 50
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820		
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120		
Manskap.									
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955	80 255	
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300	—	40 365	146	446	Korpraler	41	18 286		
120	—	—	—	120	D:o , indelta	3	360		
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50		
60	—	—	—	60	D:o , indelta	3	180		
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180		
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085		
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892		
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699		
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579		
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsfurir av andra klassen	1	542 50		
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446		
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral	1	349 50		
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Transport							—		—

- Ann.* 7. Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en sådan beställning.
- Ann.* 8. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Ann.* 9. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Ann.* 10. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Ann.* 11. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Älvsborgs regemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . . .	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . . .	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar . .	10	18 150 —	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120 —	68 402 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	2	240 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	36	12 582 —		
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	8	480 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	79 138 50	
Transport							—	—	318 981 —

Förslag
till
Stat
för Hallands regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190			
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150		171 445	
Underofficerare.										
1 200	2 ⁵⁰	365	912 ⁵⁰	2 112 ⁵⁰	Fanjunkare	13	27 462 ⁵⁰			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820		68 402 ⁵⁰	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120			
Manskap.										
600	—	50 365	182 ⁵⁰	752 ⁵⁰	Furirer av första klassen	14	10 955			
360	—	50 365	182 ⁵⁰	542 ⁵⁰	Furirer av andra klassen	29	15 732 ⁵⁰			
300	—	40 365	182	446	Korpraler	39	17 394			
120	—	—	—	120	D:o , indelta	5	600			
240	—	30 365	109 ⁵⁰	349 ⁵⁰	Vicekorpraler	36	12 582			
60	—	—	—	60	D:o , indelta	8	480			
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180			
360	—	50 365	182 ⁵⁰	542 ⁵⁰	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
240	—	30 365	109 ⁵⁰	349 ⁵⁰	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699			
180	—	30 365	109 ⁵⁰	289 ⁵⁰	Sjukvårdssoldater	2	579			
360	—	50 365	182 ⁵⁰	542 ⁵⁰	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 ⁵⁰			
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446			
240	—	30 365	109 ⁵⁰	349 ⁵⁰	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 ⁵⁰			
180	—	30 365	109 ⁵⁰	289 ⁵⁰	Gevärshantverkarsoldat	1	289 ⁵⁰			
240	—	30 365	109 ⁵⁰	349 ⁵⁰	Hovslagarvicekorpral	1	349 ⁵⁰		78 155 ⁵⁰	
Transport								—	—	318 003

Enhetskostnad.							Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.						
—	—	—	—	—	—	—	Transport	—	318 003
							Musikpersonal.		
1 200	2	50	365	912	50	2 112	Musikfanjunkare	1	2 112 ⁵⁰
900	2	—	365	730	—	1 630	Musiksergeant av första klassen	2	3 260
900	{	1	278	556	{	1 543	D:o	3	4 629
780	{	1	87	87	{	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
780	{	2	365	730	{	1 423	D:o	4	5 692
780	{	2	278	556	{	499	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996
360	{	1	87	87	{	411	Musikkorporaler	4	1 644 ⁸⁰
300	—	50	278	139	—	499	Musikvicekorpraler	4	1 293 ⁶⁰
300	—	40	278	111	20	411	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579
240	—	30	278	83	40	323	D:o	8	2 107 ²⁰
240	—	30	278	83	40	323			24 824 ¹⁰
180	—	50	365	109	50	289			
180	—	30	278	263	40	83			
							Civilmilitär personal.		
4 000	5	—	365	1 825	—	5 825	Regementsläkare	1	5 825
2 400	4	—	365	1 460	—	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
900	2	—	365	730	—	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630
1) 980	95	—	365	182	50	1 163	Förrådsvaktmästare	1	1 163 ⁴⁵
							Civil personal.		
1 000	—	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000
							Summa högst kronor		356 305 ⁵⁵

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämval därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Lontagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämval underhåll in natura.
- Anm. 5. Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen a 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Harigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstörmsförråd.
- Anm. 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Bohusläns regemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning		Summa kronor.	Summa kronor.					
	å kr. i da- pr dag. gar.	kronor.							
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 100 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	32	14 272 —		
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	12	1 440 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarporpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	78 189 50	
Transport							—	—	318 037 —

Förslag
till
Stat
för Västmanlands regemente år 1919.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. i da- pr dag.	gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —			
720 —	3 —	965	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	171 445 —		
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	14	22 820 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	12	18 120 —	68 402 50		
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —			
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	7	840 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —			
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	2	120 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral . .	1	349 50			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarsvicekorpral	1	349 50	79 240 50		
Transport						—	—	319 088 —		

- Anm. 7.* Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en dylik beställning.
- Anm. 8.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 10.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 11.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Norrbottens regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	11	53 460 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	8	30 880 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	13	33 735 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —		191 480 —	
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	15	31 687 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	15	24 450 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	11	16 610 —		72 747 50	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	40	17 840 —			
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	4	480 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50			
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	3	180 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		79 929 —	
Transport								—	—	344 156 50

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning								
	å kr. pr dag	i da- gar.	kronor.						
						Transport	—	344 156 50	
Musikpersonal.									
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	—	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780	—	2	365	730	1 510	Musiksergeanter av andra klassen	5	7 550 —	
360	—	—	50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	4	2 170 —
300	—	—	40	365	146	446	Musikkorporaler	4	1 784 —
240	—	—	30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	4	1 398 —
180	—	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	10	2 895 —
								26 059 50	
Civilmilitär personal.									
900	—	2	—	365	730	1 630	1	1 630 —	
¹⁾ 980	95	—	50	365	182 50	1 163 45	1	1 163 45	
								2 793 45	
Summa högst kronor							—	—	373 009 45

¹⁾ Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa å stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Västerbottens regemente år 1919.

. Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325	
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475	
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740	
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160	
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140	
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265	
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150	171 445
Underofficerare.								
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	14	22 820	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	12	18 120	68 402 50
Manskap.								
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955	
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300	—	40 365	146	446	Korpraler	40	17 840	
120	—	—	—	120	Do , indelta	4	480	
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	43	15 028 50	
60	—	—	—	60	Vicekorpral, indelt	1	60	
180	—	20 365	73	253	Volontärer	60	15 180	
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085	
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892	
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579	
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsfurir av andra klassen	1	542 50	
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446	
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral	1	349 50	
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	80 508
Transport						—	—	320 355 50

Förslag
till
Stat
för Kalmar regemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —	
					Underofficerare.				
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50	
					Manskap.				
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —		
120 —	— —	—	— —	120 —	D:o , indelta	7	840 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	36	12 582 —		
60 —	— —	—	— —	60 —	D:o , indelta	8	480 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	77 503 50	
					Transport	—	—	—	317 351 —

- Anm.* 7. Endast en gevärshantverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, varför, vid avgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande av allenast en dylik beställning.
- Anm.* 8. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm.* 9. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm.* 10. En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm.* 11. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Värmlands regemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.				
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.										
Officerare.													
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	—					
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325	—					
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475	—					
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . . .	9	43 740	—					
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . . .	6	23 160	—					
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140	—					
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265	—					
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar . .	10	18 150	—	171 445				
Underofficerare.													
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50						
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	14	22 820	—					
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	12	18 120	—	68 402 50				
Manskap.													
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955	—					
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50						
300	—	40 365	146	446	Korpraler	40	17 840	—					
120	—	—	—	120	D:o , indelta	4	480	—					
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	40	13 980	—					
60	—	—	—	60	D:o , indelta	4	240	—					
180	—	30 365	73	253	Volontärer	60	15 180	—					
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085	—					
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892	—					
240	—	30 365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	—					
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579	—					
360	—	50 365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50						
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorpral	1	446	—					
240	—	30 365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral . .	1	349 50	—					
180	—	30 365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	—					
240	—	30 365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	—	79 639 50				
Transport							—	—	—	319 487			

Förslag
till
Stat
för Jämtlands fältjägerregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —		171 445 —	
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 280 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —		68 402 50	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	44	19 624 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	43	15 028 50			
60 —	—	—	—	60 —	Vicekorpral, indelt	1	60 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorporal	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		81 812 —	
Transport								—	—	321 659 50

Förslag
till
Stat
för Norra skånska infanteriregementet år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.							
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.								
Officerare.											
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —				
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —				
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —				
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —				
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —				
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —				
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —				
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —		171 445 —		
Underofficerare.											
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50				
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —				
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —		68 402 50		
Manskap.											
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —				
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50				
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	42	18 732 —				
120 —	—	—	—	120 —	Do , indelta	2	240 —				
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	41	14 329 50				
60 —	—	—	—	60 —	Do , indelta	3	180 —				
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —				
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —				
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —				
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —				
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —				
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50				
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —				
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50				
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50				
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		80 581 —		
								Transport	—	—	320 428 50

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
							Transport	—		
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —			
900 —	{ 2 —	278	556 —	1 543 —	D:o	3	4 629 —			
	{ 1 —	87	87 —							
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —			
780 —	{ 2 —	278	556 —	1 423 —	D:o	4	5 692 —			
	{ 1 —	87	87 —							
360 —	— 50	278	139 —	499 —	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996 —			
300 —	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorporaler	4	1 644 80			
240 —	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare och hornblåsare .	2	579 —			
180 —	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
Civilmilitär personal.										
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —			
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	12 478 45		
Civil personal.										
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —		
Summa högst kronor								358 731 05		

1) Därav 80,95 kr i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- och vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förrådsunderofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Södra skånska infanteriregementet år 1919.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402 50
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	37	16 502 —	
120 —	—	—	—	120 —	D:o , indelta	7	840 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	42	14 679 —	
60 —	—	—	—	60 —	D:o , indelta	2	120 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	79 240 50
Transport						—	—	319 088 —

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
						Transport		319 088		
						Musikpersonal.				
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260			
900	{ 1	87	87	1 543	D:o	3	4 629			
780	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510			
780	{ 2	278	556	1 423	D:o	4	5 692			
	{ 1	87	87							
360	— 50	278	139	499	Musikfurirer av andra klassen .	4	1 996			
300	— 40	278	111 20	411 20	Musikkorpraler	4	1 644 80			
240	— 30	278	83 40	323 40	Musikvicekorpraler	4	1 293 60			
180	— 30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare .	2	579			
180	— 30	278	83 40	263 40	D:o	8	2 107 20	24 824 10		
						Civilmilitär personal.				
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825			
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860			
900	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare	1	1 630			
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	12 478 45		
						Civil personal.				
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000		
						Summa högst kronor		357 390 55		

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner. därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* En sergeantsbeställning av första klassen är avsedd för innehavaren av befattningen såsom förråds- underofficer vid regementet och till detsamma förlagt landstormsförråd.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Vaxholms grenadjärregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825	Majorer	3	17 475		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860	Kaptener av första klassen	9	43 740		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860	Kaptener av andra klassen	6	23 160		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595	Löjtnanter av första klassen	12	31 140		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	13	21 190 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	66 772 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	29	15 732 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	44	19 624 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarsoldat	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarsoldat	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	349 50		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	82 101 50	
Transport							—	—	320 319 —

Förslag
till
Stat
för Militärbefälet på Gottland samt Gottlands infanteriregemente
år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.				
I. Militärbefälet.							
Officer.							
6 000	6	365	2 190	8 190	Militärbefälhavare	1	— — 8 190
Civilmilitär personal.							
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825 —
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	2	7 720 —
1 020	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinär	1	2 115 —
Civil personal.							
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	— — 1 000
						Säger	— — 24 850
II. Gottlands infanteriregemente.							
Officerare.							
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325 —
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475 —
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . .	9	43 740 —
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . .	6	23 160 —
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140 —
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	11	23 265 —
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —
Underofficerare.							
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	13	27 462 50
900	2	— 365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	13	21 190 —
780	2	— 365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	13	19 630 —
Manskap.							
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	14	10 955 —
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	29	15 732 50
300	—	40 365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —
240	—	30 365	109 50	349 50	Vicekorpraler	44	15 378 —
180	—	20 365	73 —	253 —	Volontärer	170	43 010 —
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —
300	—	40 365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —
						Transport	— 106 676 50 231 537 50

E n h e t s k o s t n a d .							Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Transport										
240	—	80	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	106 676 50	231 537 50	
180	—	90	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	699 —		
360	—	50	365	182 50	542 50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	579 —		
300	—	40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	542 50		
240	—	80	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	446 —		
180	—	30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50		
240	—	80	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50		
						Hovslaggarvicekorpral	1	349 50	109 931 50	
Musikpersonal.										
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50		
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —		
780	—	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	5	7 550 —		
360	—	50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen	4	2 170 —		
300	—	40	365	146 —	446 —	Musikkorpraler	4	1 784 —		
240	—	30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	4	1 398 —		
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumslagare eller hornblåsare	10	2 895 —	26 059 50	
Civilmilitär personal.										
900	—	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —		
1) 980 95	—	50	365	182 50	1 163 45	Förrädsavaktmästare	1	1 163 45	2 793 45	
Säger										
									370 321 95	
Summa högst kronor										395 171 95

1) Därav 80,95 kr. i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Från avlöningsanslaget utgår överstes dagavlönning åt befälhavaren för infanteriregementet för den tid militärbefälhavaren ej för omedelbart befäl över detsamma, men själv är berättigad uppbära sin dagavlönning.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Vid inträffande vakans i sergeantsbeställning av andra klassen skall, i och för nedbringande av antalet dylika beställningar till 12, den lediga beställningen icke återbesättas.
- Anm. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Västernorrlands regemente år 1919.

Enhetskostnad.				Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning		kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.							
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 290 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	9	43 740 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	6	23 160 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	11	23 265 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	171 445 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2.50	365	912.50	2 112.50	Fanjunkare	13	27 462.50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	14	22 820 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	12	18 120 —	68 402.50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182.50	782.50	Furirer av första klassen	14	10 955 —		
360 —	— 50	365	182.50	542.50	Furirer av andra klassen	29	15 792.50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	44	19 624 —		
240 —	— 30	365	109.50	349.50	Vicekorpraler	44	15 378 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	60	15 180 —		
360 —	— 50	365	182.50	542.50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
240 —	— 30	365	109.50	349.50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109.50	289.50	Sjukvårdssoldater	2	579 —		
360 —	— 50	365	182.50	542.50	Gevärshantverkarfurir av andra klassen	1	542.50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109.50	349.50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349.50		
180 —	— 30	365	109.50	289.50	Gevärshantverkarsoldat	1	289.50		
240 —	— 30	365	109.50	349.50	Hovslaggarvicekorpral	1	349.50	82 101.50	
Transport							—	—	321 949 —

Bil. nr 39.

Förslag
till
Stat
för Livgardet till häst år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	7	18 165 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	6	12 690 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	5	9 075 —		80 140 —
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	5	7 550 —		28 375 —
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	30	13 380 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	228	57 684 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	4	1 784 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskorpral	1	446 —		92 602 50
						Transport	--	—	201 117 50

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
							Transport	—
Musikpersonal.								
1 290 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	11 045 —
Civilmilitär personal.								
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	11 465 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode	1	—	1 000 —
Summa högst kronor								224 627 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 7.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 8.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Livregementets dragoner år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.				
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.										
Officerare.													
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —						
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300 —						
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720 —						
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	7	18 165 —						
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	6	12 690 —						
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	5	9 075 —		80 140 —				
Underofficerare.													
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —						
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150 —						
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	5	7 550 —		28 375 —				
Manskap.													
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50						
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850 —						
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	30	13 380 —						
60 —	—	—	—	60 —	Vicekorpral, indelt	1	60 —						
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	227	57 431 —						
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50						
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —						
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579 —						
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085 —						
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	4	1 784 —						
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50						
300 —	— 40	365	109 50	349 50	Hantverkskorpral	1	446 —		92 409 50				
							Transport	—	—	200 924 50			

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
							Transport	—
Musikpersonal.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av förstaklassen	2	3 260 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andraklassen	2	3 020 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	11 045 —
Civilmilitär personal.								
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	11 465 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
Summa högst kronor								224 434 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Uppkommande vakans i »indelt» vicekorpralsbeställning skall återbesättas med sådan av volontär. Härigenom föranledd vakans i volontärbeställning ersättes endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 6.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummer underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Bil. nr 41.

Förslag
till
Stat
för Livregementets husarer år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och sekundchef	1	8 190 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen	5	24 300 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen	2	7 720 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	7	18 165 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	6	12 690 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	5	9 075 —	80 140 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 500 —	Sergeanter av andra klassen	5	7 550 —	28 375 —
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50	
360 —	— 50	365	182 50	542 00	Furirer av andra klassen	20	10 850 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	30	13 380 —	
60 —	—	—	—	60 —	Vicekorpral, indelt	1	60 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	227	57 431 —	
360 —	— 50	365	180 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	4	1 784 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverksskorpral	1	446 —	92 409 50
Transport						—	—	200 924 50

E n h e t s k o s t n a d .					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.				
					Transport	—	200 924 50
					Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	2	892 —
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpral	1	349 50
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50
					Civilmilitär personal.		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —
					Civil personal.		
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —
					Summa högst kronor	—	224 434 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Uppkommande vakans i »indelt» vicekorpralsbeställning skall återbesättas med sådan av volontär. Härigenom föranledd vakans i volontärbeställning ersättes endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Anm. 6.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 7.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Bil. nr 42.

Förslag
till
Stat
för Smålands husarregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190			
3 400	4	365	1 460	4 860	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300			
2 400	4	365	1 460	3 860	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	7	18 165			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	6	12 690			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar . .	5	9 075		80 140	
Underofficerare.										
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	5	7 550		28 375	
Manskap.										
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50			
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850			
300	—	40 365	146	446	Korpraler	30	13 380			
60	—	—	—	60	Vicekorpraler, indelta	3	180			
180	—	20 365	73	253	Volontärer	225	56 925			
369	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50			
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892			
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579			
360	—	50 365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Hovslagarkorpraler	4	1 784			
180	—	30 365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50			
300	—	40 365	146	446	Hantverkskorpral	1	446		92 023 50	
								Transport	—	200 538 50

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 1 häft.

En h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr.	i da- pr dag.	gar. kronor.					
						Transport	—	200 538 50
Musikpersonal.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpraler	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpral	1	349 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	11 045 —
Civilmilitär personal.								
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	1	1 630 —	11 465 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
Summa högst kronor						—	—	224 048 50

- Ann. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Ann. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Ann. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Ann. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Ann. 5.* Uppkommande vakanser i »indelta» vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana av volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärbeställningar ersättas endast i den mån statens slutsumma därigenom icke överskrides.
- Ann. 6.* Gevärshantverkare åtnjuter två ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Ann. 7.* Så länge den nuvarande regementsläkaren kvarstår, skall han bibehållas vid sina innevarande avlöningsförmåner: lön 3,400 kronor och dagavlönning 1,825 kronor eller tillsammans 5,225 kronor. Det belopp, varmed dessa avlöningsförmåner överstiga de i förslagsstaten uppförda, skall utgå från avlöningsanslaget.
- Ann. 8.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Ann. 9.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall fråga om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Ann. 10.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Skånska husarregementet år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
Officerare.								
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant	1	6 325	
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	2	11 650	
3 400	4	365	1 460	4 860	Ryttmästare av första klassen .	10	48 600	
2 400	4	365	1 460	3 860	Ryttmästare av andra klassen .	3	11 580	
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	14	36 330	
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	12	25 380	
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar .	11	19 965	
								168 020
Underofficerare.								
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	11	23 237 50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	10	16 300	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	10	15 100	54 637 50
Manskap.								
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	8	6 260	
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	32	17 360	
300	— 40	365	146	446	Korporaler	48	21 408	
180	— 20	365	73	253	Volontärer	414	104 742	
600	— 50	365	182 50	782 50	Sjukvårdsfurir av första klassen	1	782	50
360	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542	50
300	— 40	365	146	446	Sjukvårdskorporaler	3	1 338	
180	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	3	868	50
360	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	3	1 627	50
300	— 40	365	146	446	Hovslagarkorporaler	6	2 676	
180	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	7	2 026	50
300	— 40	365	146	446	Hantverkskorpral	1	446	
								160 077 50
					Transport	—	—	382 735